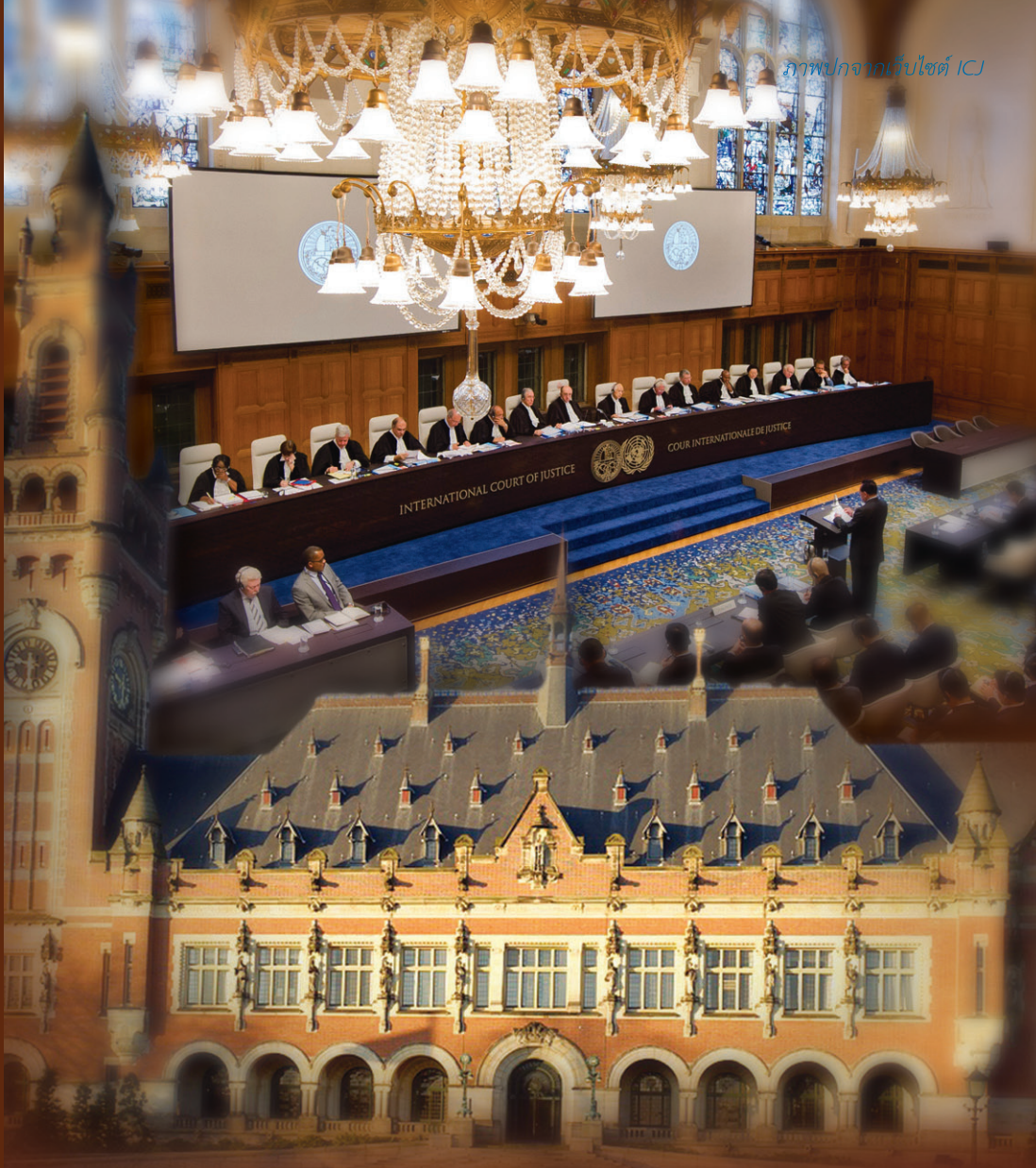

ภาพปกจากเว็บไซต์ ICJ

วิทยุสราญรมย์

ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๕๗ เมษายน – มิถุนายน ๒๕๕๖ ISSN ๑๕๑๓ – ๑๐๕๘

หนังสือวิทยุสราญรมย์

ISSN ๑๕๑๓-๑๐๕ X
ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๕๙ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๖

สารบัญ

	หน้า
ถ้อยแถลง	๖
เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับศาลโลก	๙
คำกล่าวเปิดของตัวแทนประเทศไทย* ๑๗ เมษายน ๒๕๕๖	๑๗
Discours introductif de l'Agent du Royaume de ThaïlandeLe 17 avril 2013	๒๙
คำกล่าวปิดของตัวแทนประเทศไทย ๑๙ เมษายน ๒๕๕๖	๔๙
Concluding Remarks of The Agent of the Kingdom of Thailand, 19 April 2013	๕๘
ถอดเทปการสัมภาษณ์สดในรายการ "รัฐบาลยิ่งลักษณ์พบประชาชน"	๗๓
บทสัมภาษณ์นายณัฏฐวุฒิ โพธิสาโร รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ	๙๓
บทสัมภาษณ์นายวรเดช วีระเวคิน อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย	๙๙
บทสัมภาษณ์นายไกรรวี ศิริกุล รองอธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย	๑๐๗

กำหนดการของคณะผู้แทนไทยในการเข้าร่วมการนั่งพิจารณา ของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ณ กรุงเฮก เนเธอร์แลนด์ **๑๑๗**

แผนที่นั้นสำคัญไฉน **๑๒๑**

กุนซือฝรั่ง **๑๓๒**

ว่าด้วยเรื่องล่าม **๑๔๐**

สรุปสาระสำคัญของข้อต่อสู้ทางวาจาที่ฝ่ายกัมพูชานำเสนอ ต่อศาลโลก เมื่อวันที่ ๑๕ และ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖ **๑๔๗**

"สู้เต็มที่ สนุกแน่" เบื้องลึก เบื้องหลัง และความหวังที่ศาลโลก **๑๕๑**

Behind the Scenes มุมมองหลังม่านการถ่ายทอดสด Oral Hearings **๑๕๘**
พงศ์สิน เทพเรืองชัย

ลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญเกี่ยวกับปราสาทพระวิหาร **๑๖๕**

ครั้งหนึ่งในชีวิต ที่ศรีปาทะ **๑๗๐**

เยือนญี่ปุ่นในมุมใหม่...กับนักการทูตไทยแรกเข้า **๑๗๖**
ฉลองขวัญ ถาวรายุศม์ / กรกช ภารัชสิทธิ์ / ชนิกานต์ เจริญธนะจินดา

งานทองโบราณ... ศิลปะล้ำค่าของช่างทองหลวง **๑๘๕**
กองลาภ ทินกร ณ อยุธยา

ภูฏาน...ใต้อ้อมกอดหิมาลัย **๑๙๔**
เบญจาภา ทับทอง

ถ้อยแถลง

สวัสดีครับ ท่านผู้อ่านหนังสือ วิทยุสราญรมย์ ทุกท่าน

หนังสือวิทยุสราญรมย์ฉบับนี้เป็นฉบับต้อนรับปีใหม่ไทยและประเพณีสงกรานต์ ในปีหนึ่ง ๆ เมืองไทยเรา มีโอกาสฉลองงานประเพณีหลายครั้งด้วยกัน ประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีหนึ่งที่ได้รับความนิยมจากทั้งคนไทยเองและนักท่องเที่ยวต่างชาติ ด้วยสายน้ำฉ่ำเย็นที่สาดกันไปทั่วเมือง ช่วยคลายร้อนในเดือนเมษายนได้เป็นอย่างดี สงกรานต์ยังนำความเป็นเอกลักษณ์ของประเพณีดั้งเดิมที่ฉลองกันในหลายจังหวัด รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านด้วย ธรรมเนียมหนึ่งที่มักปฏิบัติกัน คือ การรดน้ำดำหัวขอพรจากผู้ใหญ่ เพื่อความเป็นสิริมงคล ในฐานะนายสถานีวิทยุสราญรมย์ ผมขออวยพรให้ผู้อ่านหนังสือสราญรมย์ทุกท่านสมปรารถนาทุกประการตลอดปี

ต้องบอกว่า หนังสือวิทยุสราญรมย์ฉบับนี้มีสาระเกี่ยวกับประเด็นที่เป็นที่สนใจของประชาชนชาวไทยทั่วสารทิศทั้งที่อยู่ในประเทศและต่างประเทศ นั่นคือ การต่อสู้คดีตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหาร ปี ๒๕๐๕ ซึ่งไม่มีใครคนใดเลยจะไม่พูดถึง การตีความนั้นเกิดขึ้นจากการที่กัมพูชาได้ยื่นขอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ศาลโลก) ตีความคำพิพากษาของคดีปราสาทพระวิหารปี ๒๕๐๕ โดยอ้างว่า ไทยและกัมพูชามีความเห็นขัดแย้งเกี่ยวกับ

ความหมายและขอบเขตของคำพิพากษาของศาลฯ เมื่อปี ๒๕๐๕ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับบริเวณใกล้เคียง (vicinity) ปราสาท

กว่าหนังสือเล่มนี้จะอยู่ในมือท่านผู้อ่าน การให้การทางวาจาได้เสร็จสิ้นลงแล้ว แต่เพื่อให้ผู้อ่านและแฟนคลับสถานีวิทยุสราญรมย์ทุกท่านเกิดความกระจ่างในเรื่องดังกล่าว และทราบถึงเบื้องหลังการเตรียมการของกระทรวงการต่างประเทศ นับแต่การเปิดศูนย์ข่าว การถ่ายทอดสดการให้การทางวาจา ข้อต่อสู้ทางแผนที่ ที่ปรึกษากฎหมายระหว่างประเทศและล่ามเรื่องราวในฉบับนี้จึงสรรหาสาระทุกเรื่องมาให้ได้อ่าน สิ่งดีที่เกิดขึ้นในระหว่างการต่อสู้คดีทางวาจาเห็นจะเป็นการที่เราทุกคนได้เห็นคนไทยมีความเป็นหนึ่งเดียว ตั้งตารอคอยการให้การทางวาจาของฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชาจะเรียกว่า เป็นประวัติศาสตร์หน้าหนึ่งของไทยในส่วนที่เกี่ยวกับคดีนี้ก็ว่าได้ และหากจะมีคำชมคำใดถึงการปฏิบัติงานของกระทรวงการต่างประเทศนั่นเกิดจากความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลหลายหน่วยงาน กำลังใจและความสมานสามัคคีของหลายฝ่าย

ยังไม่มีใครล่วงรู้หรืออาจคาดเดาได้ว่า ผลการตัดสินของศาลโลกจะเป็นอย่างไร เนื่องด้วย มิอาจก้าวล่วงอำนาจของศาลโลกได้ แต่สิ่งที่แน่นอนก็คือเราไม่อาจย้ายประเทศไปไหนได้ ประเทศไทยต้องอยู่กับประเทศเพื่อนบ้านไปเช่นนี้ชั่วกัลปาวสาน ดังนั้น การยุติข้อพิพาทระหว่างเรากับประเทศเพื่อนบ้านโดยสันติวิธีจึงเป็นแนวทางที่อารยประเทศพึงหาทางออก เพื่อป้องกันมิให้ความขัดแย้งบานปลาย ยิ่งไปกว่านั้น อีก ๒ ปี ข้างหน้าไทยและกัมพูชาจะเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน ด้วยเหตุนี้ประสบการณ์ในการรับชมและติดตามการให้การทางวาจาจะสะท้อนให้เห็นถึงอนาคตความสัมพันธ์ที่ยาวไกลของทั้งสองประเทศว่า ความสำคัญของการตัดสินคดีความนี้มิได้อยู่ที่ว่าใครจะเป็นผู้ชนะหรือผู้แพ้ หากแต่ทั้งสองประเทศจะอยู่ร่วมกันอย่างไรที่ประชาชนชาวไทยและกัมพูชาจะเป็นผู้ชนะด้วยกันทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้เพราะภายใต้ประชาคมอาเซียน ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาจะดำเนินต่อไปโดยครอบคลุมทุกมิติตั้งแต่การต่างประเทศ เศรษฐกิจ การค้าและการลงทุน ส่วนความไม่เข้าใจกันในส่วนของพื้นที่ที่มีความขัดแย้ง ก็คงต้องไปเจรจากันในส่วนของสองประเทศในอนาคต

แฟนคลับของหนังสือวิทยุสราญรมย์คงทราบดีว่า หนังสือของเรามีหัวข้อหลักมานำเสนอและมีเรื่องราวที่น่าสนใจประเภทปกิณกะหรือสารคดีเชิงท่องเที่ยวอยู่ในฉบับ เพื่อให้หนังสือมีความหลากหลายและเป็นที่สนใจของผู้อ่าน ฉบับนี้ก็เช่นกัน ขอนำเสนอบทความจากศรีลังกา บทความ **"สู้เต็มที่สนุกแน่"** เบื้องลึก เบื้องหลังและความหวังที่ศาลโลก เรื่องราวเกี่ยวกับช่างทองโบราณ การท่องเที่ยวในภูฏาน การไปเยือนญี่ปุ่นของนักการทูตแรกเข้า และบทความที่น่าสนใจอีกในเล่ม

หนังสือเล่มหนึ่งอ่านแล้วก็จบลง อีก ๓ เดือน หนังสือสราญรมย์จึงจะผลิตเป็นเล่มให้ได้อ่านอีก เชื่อว่ามีท่านผู้อ่านหลายคนตั้งหน้าตั้งตารอหนังสือเล่มใหม่อย่างใจจดใจจ่อ เช่นที่เรารอบทความหลากหลายรูปแบบ เพื่อนำมาร้อยเรียงลงในหนังสือฉบับต่อไป เราหวังว่าท่านผู้อ่านเป็นแฟนคลับรายการวิทยุของเราด้วย หากคลื่นวิทยุฟังไม่ชัด ขอเรียนว่า สมัยนี้เทคโนโลยีก้าวไกล ไม่ต้องรอแต่คลื่นวิทยุ AM 1575 kHz แต่ท่านสามารถรับฟังวิทยุออนไลน์ได้ทาง saranrom.mfa.go.th หรือจะติดต่อผ่าน facebook จากที่อยู่ www.facebook.com/ThaiMFA และทาง YouTube รายการ **"สายตรงบัวแก้ว"** ได้จากเว็บไซต์ www.mfa.go.th

นายสถานีและเจ้าหน้าที่สถานีวิทยุสราญรมย์ทุกคนจัดรายการอยู่ได้เพราะแฟนรายการทุกท่านส่งแรงใจมาให้เรา ไปรษณียบัตรและจดหมายแต่ละฉบับมีความหมายต่อพวกเราทุกคน ถ้ากลัวไม่ทันใจก็สามารถส่งอีเมลมาติชมหรือเล่าเรื่องราวให้เราฟังบ้าง หากท่านผู้อ่านเล่น facebook ช่วยคลิก LIKE มาให้เราด้วย เสียงสะท้อนของท่านทำให้เราจัดรายการด้วยรอยยิ้มและความสุขครับ ขอบคุณล่วงหน้าครับ

รอพบกันใหม่ฉบับหน้านะครับ

ด้วยความปรารถนาดี

(บัณฑิต หลิมสกุล)
นายสถานีวิทยุสราญรมย์

เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับ ศาลโลก[๑]

ศาลโลก หรือ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ กลับเข้ามาอยู่ในความสนใจอีกครั้งเมื่อช่วงสงกรานต์ที่ผ่านมา เมื่อคณะผู้แทนไทยไปให้การทางวาจาต่อศาลกรณีกัมพูชาขอตีความคำพิพากษาคดีปราสาทเขาพระวิหารปี ๒๕๐๕

ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศเป็นองค์กรหลักด้านตุลาการของระบบสหประชาชาติโดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อตัดสินข้อพิพาทระหว่างรัฐและสร้างเสริมสันติภาพ การก่อตั้งศาลมีพัฒนาการที่ยาวนานหลายศตวรรษ ซึ่งจุดกำเนิดอาจย้อนกลับไปเมื่อปี ค.ศ. ๑๗๙๔ เมื่อสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรได้ลงนามใน **"สนธิสัญญาเจย์ ค.ศ. ๑๗๙๔"** (Jay Treaty of

๑ ขอขอบคุณนายณธวัช วรรณโกวิท นักวิจัยเขตแดน และนักศึกษาฝึกงานของกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย-น.ส.กรรณิกา จำเริญนุสิทธิ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ น.ส.ณิชา พงศบริพัตร คณะรัฐศาสตร์ และ น.ส.ภัณฑิรา บุญวัชรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สำหรับความช่วยเหลือในการรวบรวม/ตรวจสอบข้อมูล และเรียบเรียงบทความนี้

1794)[๒]เพื่อตั้งคนกลางขึ้นมาตัดสินข้อพิพาทหลังการประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกาต่อสหราชอาณาจักร กรณีนี้ถือได้ว่าเป็นครั้งแรกที่นำวิธีสมัยใหม่ในการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศอย่างสันติโดยคนกลางมาใช้ จนกระทั่งเมื่อปี ค.ศ. ๑๘๙๙ และ ๑๙๐๗ ได้มีการประชุมสันติภาพที่กรุงเฮก (The Hague Peace Conferences) และก่อตั้งระบบอนุญาโตตุลาการเพื่อระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศ Permanent Court of Arbitration)[๓] ในที่สุดในปี ค.ศ. ๑๙๒๐ ก็ได้มีการก่อตั้งศาลสถิตยุติธรรมระหว่างประเทศ (The Permanent Court of International Justice)[๔] และเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๕ กฎบัตรสหประชาชาติได้จัดตั้งศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ หรือศาลโลก (The International Court of Justice หรือ ICJ) ขึ้นพร้อมกับสหประชาชาติ โดยสืบทอดอำนาจของศาลสถิตยุติธรรมระหว่างประเทศและเริ่มทำงานในเดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๔๖ ในฐานะองค์กรหนึ่งของสหประชาชาติ[๕]มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์[๖]

สมาชิกศาลยุติธรรมระหว่างประเทศจำกัดอยู่เฉพาะรัฐ ซึ่งได้แก่ (๑) สมาชิกของสหประชาชาติซึ่งเป็นภาคีธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศโดยพฤตินัย และ (๒) รัฐที่มิได้เป็นสมาชิกของสหประชาชาติอาจเป็นภาคีแห่งธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศได้ ภายใต้เงื่อนไขที่สมัชชาสหประชาชาติจะกำหนดในแต่ละรายตามคำแนะนำของคณะมนตรีความมั่นคง[๗]

.....

๒ พนัส ทัศนียานนท์, ศาลโลก ศาลประจำอนุญาโตตุลาการ กับข้อพิพาทระหว่างประเทศ ๒, หน้า ๑๐

๓ The official website of International Court of Justice (ICJ), History, The Hague Peace Conferences and the Permanent Court of Arbitration (PCA), http://www.icj-cij.org/court/index.php?p1=1&p2=1.

๔. Article 14 of the Covenant of the League of Nations.

๕. Article 92 of the UN Charter.

๖. ICJofficial website, http://www.icj-cij.org/court/index.php?p1=1&p2=1.

๗. Article 93 of the UN Charter.

ในฐานะสมาชิกสหประชาชาติ ประเทศไทยจึงเป็นภาคีธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ แต่การยอมรับอำนาจศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือไม่ในแต่ละกรณีนั้นเป็นอีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับความยินยอมของประเทศที่เกี่ยวข้อง

ศาลประกอบด้วย (๑) องค์คณะซึ่งมีผู้พิพากษาที่ได้รับการเลือกตั้ง ๑๕ ท่าน[๘]จากเสียงข้างมากของสมัชชาใหญ่และคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ โดยมีวาระในการดำรงตำแหน่ง ๙ ปี เมื่อผู้พิพากษาถึงแก่กรรมหรือลาออกจะมีการจัดการเลือกตั้งพิเศษขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง[๙]และ (๒) นายทะเบียนศาล ซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบงานบริหารธุรการของศาล[๑๐]

องค์คณะผู้พิพากษาจะต้องประกอบด้วยผู้พิพากษาที่มีสัญชาติแตกต่างกัน เพื่อเป็นตัวแทนจากระบบอารยธรรมหลักและระบบกฎหมายต่าง ๆ ของโลก ในทางปฏิบัติมีการกระจายสัดส่วนของผู้พิพากษาระหว่างภูมิภาค คือ จากแอฟริกา ๓ ท่าน ลาตินอเมริกาและแคริบเบียน ๒ ท่าน

.....

๘ Article 3 of the ICJ Statute.

๙ John Collier Vaughan Lowe, The settlement of disputes in international law, p.126.

๑๐ พนัส ทัศนียานนท์, ศาลโลก ศาลประจำอนุญาโตตุลาการกับข้อพิพาทระหว่างประเทศ ๒, หน้า ๒๔.

เอเชีย ๓ ท่าน ยุโรปตะวันตกและรัฐอื่น ๕ ท่าน ยุโรปตะวันออก ๒ ท่าน และผู้พิพากษาต้องเป็นอิสระจากรัฐของตนและมีคุณธรรมสูงส่ง มีคุณสมบัติเป็นผู้พิพากษาศาลสูงสุดในประเทศของตนและมีความเชี่ยวชาญทางกฎหมายระหว่างประเทศเป็นอย่างดี[๑๑] ปัจจุบันนี้องค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษาจากสโลวาเกีย เม็กซิโก ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ โมร็อกโก รัสเซีย บราซิล โซมาเลีย อังกฤษ จีน สหรัฐอเมริกา อิตาลี อูกันดา และอินเดีย

สำหรับประเทศคู่ความที่มิได้มีคนชาติของตนทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษา แต่ละฝ่ายสามารถแต่งตั้งผู้พิพากษาเฉพาะกิจ (Judge ad hoc) ได้ฝ่ายละ ๑ ท่าน[๑๒] โดยผู้พิพากษาเฉพาะกิจจะทำหน้าที่อย่างอิสระและมิใช่ผู้แทนของประเทศที่ได้เลือก แต่ในทางปฏิบัติ ผู้พิพากษาเฉพาะกิจจะมีบทบาทในการให้ความเห็นซึ่งสะท้อนถึงมุมมองของประเทศที่ได้เลือกตน ให้แก่ผู้พิพากษาคนอื่น ๆ ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ อันจะมีผลต่อคำพิพากษาในที่สุด

จากองค์คณะผู้พิพากษา ๑๕ ท่าน จะมีประธานผู้พิพากษาและรองประธานผู้พิพากษาอย่างละ ๑ ท่าน ทั้งประธานและรองประธานมีวาระในการดำรงตำแหน่ง ๓ ปี[๑๓] โดยได้รับการเลือกตั้งตามมติเสียงข้างมากจากการลงคะแนนลับของสมาชิกของศาล

.....

๑๑ Article 2 of the ICJ Statute. John Collier Vaughan Lowe, The settlement of disputes in international law, p.131.

๑๒ Article 31 of the ICJ Statute.

๑๓ Article 21 of the ICJ Statue.

หน้าที่ของประธานศาลคือ ชี้นำการทำงานและกำกับดูแลการบริหารงานของตน ร่วมกับคณะกรรมการงบประมาณและคณะกรรมการอื่นๆ ซึ่งรวมสมาชิกของศาลทั้งหมด ทั้งนี้ ในระหว่างการพิจารณาของศาลประธานมีเสียงชี้ขาดในกรณีที่มีคะแนนเสียงเสมอกัน[๑๔]

ประธานศาลคนปัจจุบัน คือ นายปีเตอร์ ทอมกา (Peter Tomka) จากสโลวาเกีย และรองประธาน คือ นายเบอร์นาโด เซปูลเวดา-อามอร์ (Bernardo Sepúlveda-Amor) จากเม็กซิโก

ศาลโลกมีหน้าที่พิจารณาตัดสินคดี ๒ ประเภท[๑๕] คือ ข้อพิพาททางกฎหมายระหว่างรัฐ ๒ รัฐขึ้นไป (Contentious cases)[๑๖] และให้คำปรึกษาในประเด็นปัญหาข้อกฎหมายแก่หน่วยงานและทบวงการชำนัญพิเศษขององค์การสหประชาชาติ (Advisory proceedings)[๑๗]

กรณีข้อพิพาทระหว่างรัฐ (Contentious cases) รัฐที่เป็นสมาชิกของสหประชาชาติและรัฐอื่นที่เข้ามาเป็นคู่ความในศาลหรือยอมรับอำนาจศาลภายใต้เงื่อนไขบางประการอาจเป็นคู่ความในกรณีพิพาทได้[๑๘] ศาลจะมีอำนาจในการพิจารณาข้อพิพาทต่อเมื่อรัฐได้ยอมรับอำนาจศาลในทางใดทางหนึ่ง กล่าวคือ รัฐนั้น (๑) เข้าสู่ข้อตกลงพิเศษเพื่อเสนอข้อพิพาทต่อศาล อาทิ รัฐคู่ความทำความตกลงระหว่างกันให้นำกรณีพิพาทขึ้นสู่การพิจารณาตัดสินโดยศาลโลกเป็นการเฉพาะ เช่น มาเลเซียกับสิงคโปร์ในคดีเปดราบรังกา บูร์กินาฟาโซและไนเจอร์ในคดีข้อพิพาทเรื่องเขตแดน เป็นต้น (๒) เป็นภาคี

.....

๑๔ ICJ official website, Presidency, http://www.icj-cij.org/court/index.php?p1=1&p2=3.

๑๕ ICJ official website, The Court, http://www.icj-cij.org/court/index.php?p1=1.

๑๖ Article 33 of the UN Charter.

๑๗ Article 99 of the UN Charter.

๑๘ ICJ official website, How the court works, http://www.icj-cij.org/court/index.php?p1=1&p2=6.

ความตกลงซึ่งมีข้อบัญญัติไว้ว่าหากรัฐภาคีมีข้อสงสัยหรือข้อพิพาทระหว่างกัน ต้องให้ศาลโลกเป็นผู้วินิจฉัย ตีความ หรือตัดสิน และ (๓) ยอมรับอำนาจศาลล่วงหน้าโดยผลของการประกาศยอมรับธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งรัฐภาคีคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ได้เคยยอมรับอำนาจศาลล่วงหน้า สามารถฟ้องรัฐภาคีคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งที่ได้เคยประกาศยอมรับเขตอำนาจศาลล่วงหน้าได้

กรณีให้คำปรึกษาในประเด็นปัญหาข้อกฎหมาย (Advisory proceedings) ศาลจะดำเนินการให้คำปรึกษาเฉพาะหน่วยงานของสหประชาชาติ ๕ หน่วยงาน และทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติอีก ๑๖ แห่งเท่านั้น โดยสมัชชาใหญ่และคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติอาจขอความเห็นในประเด็นปัญหาทางกฎหมายได้ ส่วนหน่วยงานอื่นและทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติซึ่งสามารถสอบถามความเห็น สามารถกระทำได้เฉพาะประเด็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกิจการของตน[๑๙] ทั้งนี้ ความเห็นของศาลโลกในกรณีนี้จะมีลักษณะที่ยืดหยุ่นกว่าคำพิพากษากรณีข้อพิพาทระหว่างรัฐ[๒๐]

ข้อพิพาทโดยส่วนใหญ่ที่ถูกนำขึ้นสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศจะเป็นข้อพิพาทเรื่องเขตแดนหรืออธิปไตยเหนือดินแดน และมีคดีประเภทอื่น เช่น ความคุ้มกันของรัฐ ความสัมพันธ์ทางการทูต สิทธิการผ่านโดยสุจริตของเครื่องบินและเรือ การทดลองอาวุธนิวเคลียร์ หรือการกำหนดเขตเศรษฐกิจจำเพาะ เป็นต้น[๒๑]

เมื่อมีข้อพิพาทขึ้นสู่ศาล ขั้นตอนจะประกอบด้วย (๑) กระบวนการทางข้อเขียน ซึ่งคู่ความจะยื่นคำฟ้องและคำแก้ฟ้อง ประกอบด้วยประเด็นข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่แต่ละฝ่ายใช้ต่อสู้ และ (๒) กระบวนการทางวาจา ซึ่งจะ

.....

๑๙ Ibid.

๒๐ Ibid.

๒๑ ICJ official website, List of Cases, http://www.icj-cij.org/docket/index.php?p1=3&p2=2.

ประกอบด้วยการให้การทางวาจา (public hearings) ซึ่งตัวแทนและทนายของแต่ละฝ่ายกล่าวถ้อยแถลงต่อศาลถึงประเด็นสำคัญในข้อต่อสู้ของตน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล ในบางคดีศาลอาจกำหนดให้มีเฉพาะกระบวนการทางข้อเขียนก็ได้

สำหรับคดีที่มีทั้งขั้นตอนทางข้อเขียนและทางวาจานั้น เมื่อกระบวนการทางวาจาเสร็จสิ้น ศาลจะเริ่มการพิจารณาด้วยการประชุมภายในของศาล โดยประธานศาลจะวางกรอบประเด็นซึ่งจำเป็นต้องมีการถกกันและศาลจะต้องตัดสิน จากนั้นผู้พิพากษาแต่ละคนจะเตรียมความเห็นเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งจะถูกแจกจ่ายให้ผู้พิพากษาคนอื่นด้วย หลังจากนั้นจะมีการพิจารณาอย่างเต็มรูปแบบ โดยจะมีการคัดเลือกคณะกรรมการร่างคำพิพากษาด้วยการลงคะแนนเสียงแบบลับ

สำหรับเนื้อหาของคำพิพากษา ตามระเบียบวิธีพิจารณาของศาลข้อ ๙๕ (๑) คำพิพากษาจะต้องประกอบไปด้วยวันที่อ่านคำพิพากษา ชื่อของผู้พิพากษาที่ร่วมตัดสินคดี ชื่อคู่ความ ชื่อของตัวแทนและทนายของคู่ความ ข้อสรุปโดยย่อของกระบวนวิธีพิจารณา ข้อเรียกร้องของคู่ความ ข้อเท็จจริง เหตุผลทางกฎหมาย บทปฏิบัติการ หรือประเด็นที่ศาลตัดสิน คำตัดสินเกี่ยวกับค่าใช้จ่าย จำนวนและชื่อผู้พิพากษาที่ตัดสินฝ่ายข้างมาก ส่วนความเห็นแย้ง (Dissenting Opinion) นั้นไม่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษา เป็นเพียงการแสดงความเห็นหรือเหตุผลทางกฎหมายของผู้พิพากษาผู้ไม่เห็นด้วยกับการตัดสินของผู้พิพากษาเสียงข้างมาก

ประเภทคำพิพากษาของศาลสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทคือ (๑) คำพิพากษาที่ประกาศสถานการณ์ทางกฎหมายหรือคำพิพากษาที่ประกาศหรือยืนยันตามสิทธิ อย่างใดอย่างหนึ่ง และ (๒) คำพิพากษาที่ตัดสินให้รัฐคู่ความต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้คำพิพากษามีผลบังคับอย่างเป็นรูปธรรม ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีของคดีปราสาทพระวิหารนั้น คำพิพากษาของศาลมีทั้งสองประเภท กล่าวคือ ในส่วนของการประกาศสิทธิคือให้ประเทศกัมพูชามีอำนาจอธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหาร และมีการบังคับผลให้เป็นรูปธรรมคือการให้รัฐบาลไทยถอนทหารและคืนวัตถุโบราณ เป็นต้น

ผลผูกพันทางกฎหมายของคำพิพากษาตามธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ข้อ ๕๙ วางหลักให้คำพิพากษาของศาลโลกมีผลผูกพันทางกฎหมายอยู่ ๒ ประการ คือ (๑) ผูกพันเฉพาะรัฐคู่ความ และไม่มีผลผูกพันรัฐอื่นที่มิได้เป็นคู่ความด้วย และ (๒) ผูกพันเฉพาะคดีนั้น ๆ และไม่มีผลผูกพันกับข้อพิพาทที่จะเกิดขึ้นใหม่ในอนาคต

คำพิพากษาของศาลโลกมีผลผูกพันตามกฎหมายและเป็นคำพิพากษาเบ็ดเสร็จเด็ดขาดไม่สามารถอุทธรณ์ได้อีก ซึ่งทำให้คำพิพากษาของศาลโลกต่างกับคำพิพากษาของศาลภายในรัฐซึ่งถูกแบ่งเป็นศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา

ในกรณีที่รัฐคู่ความสงสัยในความหมายหรือขอบเขตของคำพิพากษาว่ามีความหมายอย่างไร รัฐคู่ความสามารถร้องขอให้ศาลโลกตีความคำพิพากษาได้โดยอาศัยข้อ ๖๐ ของธรรมนูญศาล นอกจากนี้ คู่ความยังสามารถร้องขอให้มีการทบทวนคำพิพากษาได้ เมื่อมีการค้นพบข้อเท็จจริงใหม่ที่มีผลกระทบต่อคำพิพากษาของศาล โดยต้องอยู่ภายใต้เงื่อนเวลาคือ ภายใน ๖ เดือน นับแต่วันค้นพบข้อเท็จจริงใหม่หรือ ภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันตัดสินคดี[๒๒]

.....

๒๒ พนัส ทัศนียานนท์, ศาลโลก ศาลประจำอนุญาโตตุลาการ กับข้อพิพาทระหว่างประเทศ ๒, หน้า ๘๙-๙๖.

คำกล่าวเปิด ของตัวแทนประเทศไทย*

๑๗ เมษายน ๒๕๕๖

ท่านประธาน คณะผู้พิพากษาผู้ทรงเกียรติ

ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้ทำหน้าที่แทนราชอาณาจักรไทยในศาลอีกวาระหนึ่งในฐานะตัวแทน ข้าพเจ้าแถลงต่อหน้าท่านในวันนี้ด้วยความเคารพอย่างยิ่งที่พึงมีต่อองค์กรตุลาการหลักของสหประชาชาติ และด้วยความเคารพอย่างยิ่งต่อฝ่ายตรงข้ามผู้ทรงเกียรติของเรา

เรารับทราบความปรารถนาของกัมพูชาดังที่ ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรีกัมพูชาแสดงไว้เมื่อเช้าวันจันทร์ ที่จะมีความสัมพันธ์อย่างสันติและสร้างสรรค์กับไทย ในส่วนของเรา เราเชื่อมาตลอดและเชื่ออย่างแรงกล้าในการอยู่ร่วมกันในสันติภาพและความรุ่งเรืองกับเพื่อนบ้านของเรา อนาคตของไทยกับกัมพูชาผูกพันกันอยู่ เขตแดนไม่ได้มีไว้เพื่อแบ่งแยก แต่เพื่อให้โอกาสสำหรับความร่วมมือและการพัฒนาร่วมกัน ด้วยเจตนารมณ์นี้ไทยได้เห็นชอบต่อกระบวนการ

* คำแปลอย่างไม่เป็นทางการและไม่มีเชิงอรรถ

"สำรวจและจัดทำหลักเขตแดนร่วม" ภายใต้บันทึกความเข้าใจฉบับลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ค.ศ. ๒๐๐๐ กระบวนการดังกล่าวครอบคลุมพื้นที่ที่กัมพูชาอ้างสิทธิในปัจจุบัน เป็นกระบวนการที่ได้ตกลงกันเพื่อกำหนดเขตแดน ซึ่งไม่ใช่กระบวนการทางศาล

ท่านประธาน คณะผู้พิพากษา รัฐบาลของข้าพเจ้าให้และได้ให้ความเคารพต่อศาลเสมอมา แม้ว่าความเคารพนี้จะได้รับการทดสอบครั้งสำคัญยิ่งโดยคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ความเคารพก็ยังอยู่เหนือสิ่งอื่นใด และไทยก็ได้ปฏิบัติตามคำพิพากษา ซึ่งประมุขรัฐของกัมพูชา สมเด็จสีหนุก็ได้รับรองการปฏิบัติตามนี้อย่างชัดแจ้งเมื่อท่านได้เสด็จไปยังปราสาทพระวิหาร หลังจากนั้นไม่นาน แต่ ๕๐ ปีให้หลัง เรากลับได้รับการบอกกล่าวว่าการรับรองนี้ผิด และศาลก็ได้รับคำร้องขอ ที่ซ่อนในรูปของการตีความคำพิพากษา ให้มีคำวินิจฉัยที่ศาลในขณะนั้นได้ปฏิเสธอย่างชัดแจ้งที่จะให้

๑. คำร้องของกัมพูชาเป็นการนำกระบวนวิธีไปใช้ในทางมิชอบและเป็นการแสวงประโยชน์ที่มิควรได้จากคุณธรรมของศาล

ท่านประธาน คำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ มีความชัดเจนอยู่แล้ว ในปี ค.ศ. ๑๙๖๒ และในครึ่งศตวรรษต่อมา คู่ความมีความเห็นตรงกันเกี่ยวกับความหมายและขอบเขตของคำพิพากษา ไทยได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาอย่างถูกต้องตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๖๒ กัมพูชาเองก็ยอมรับเช่นนั้น อย่างไรก็ตาม ครึ่งศตวรรษให้หลัง จู่ ๆ กัมพูชาก็กลับมาหาศาลเพื่อสร้างความสงสัยเกี่ยวกับความหมายและขอบเขตของคำพิพากษา โดยอาศัยเพียงข้อความสั้น ๆ ข้อความหนึ่งจากส่วนเหตุผลของคำพิพากษา ที่ตัดขาดจากบริบทของตัวเอง

ท่านประธาน การกลับลำอย่างน่าตื่นตาตื่นใจของกัมพูชานี้ ย่อมไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะขอให้ศาลตีความคำพิพากษาโดยสุจริตเป็นแน่ เหตุจูงใจที่แท้จริงของกัมพูชา ซึ่งปรากฏชัดเจนจากคำให้การของกัมพูชา คือจะขอสิ่งที่ศาลได้เคยปฏิเสธกัมพูชาอย่างชัดแจ้งแล้วในปี ค.ศ. ๑๙๖๒ อีกครั้งหนึ่ง กล่าวคือคำตัดสินเรื่องเขตแดนและสถานะทางกฎหมายของแผนที่ที่เรียกว่า "ภาคผนวก ๑" ซึ่งเป็นการอุทธรณ์คำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ อย่างแท้จริง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการขอทบทวนคำพิพากษานั่นเอง คำฟ้องของกัมพูชารับไว้พิจารณาไม่ได้ภายใต้ข้อ ๖๐ แห่งธรรมนูญศาล และกรณีไม่ครบตามเงื่อนไขว่าด้วยอำนาจศาลภายใต้ข้อบทดังกล่าว

ไทยเชื่อในสิทธิของตนที่จะยืนยันว่า ไทยได้ให้ความยินยอมรับอำนาจศาลไว้ก็แต่เฉพาะภายในขอบเขตของกฎเกณฑ์ในธรรมนูญศาลเท่านั้น ภายใต้เงื่อนไขนี้ คำร้องของกัมพูชาก็ปรากฏเห็นได้ว่าเป็นการนำกระบวนวิธีไปใช้ในทางมิชอบอย่างชัดแจ้ง และเป็นการแสวงประโยชน์ที่มิควรได้จากคุณธรรมของศาล ไทยมั่นใจว่าเมื่อเผชิญกับคำร้องอันมิชอบเช่นนี้ ศาลจะต้องมุ่งมั่นเต็มที่ที่จะธำรงรักษาไว้ซึ่งคุณธรรมของหน้าที่ตุลาการของศาล

๒. ข้อพิพาทปัจจุบันมีต้นกำเนิดจากการอ้างสิทธิทางดินแดนครั้งใหม่ของกัมพูชาเพื่อการขึ้นทะเบียนปราสาทในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลกแต่ฝ่ายเดียว

ท่านประธาน ข้อพิพาทปัจจุบันไม่มีความเกี่ยวข้องใด ๆ เลยกับคดีเดิม ข้อพิพาทนี้เกิดจากการอ้างสิทธิทางดินแดนครั้งใหม่ของกัมพูชา ซึ่งมีต้นกำเนิดจากความปรารถนาของกัมพูชาที่จะให้มีการขึ้นทะเบียนปราสาทในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลก*แต่ฝ่ายเดียว* แม้ว่าไทยจะได้เคยเสนอหลายต่อหลายครั้งที่จะเสนอชื่อร่วมกัน

ข้อพิพาทที่เป็นต้นกำเนิดของคดีเดิม ซึ่งเกี่ยวข้องกับอธิปไตยเหนือปราสาทได้รับการระงับอย่างเป็นที่สุดแล้วในทันทีหลังจากที่มีคำพิพากษา กล่าวคือ ในวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๖๒ ไทยได้ส่งมอบปราสาทพระวิหารให้แก่กัมพูชา และถอนบุคลากรทั้งหมดออกจากบริเวณใกล้เคียงปราสาท ซึ่งแสดงให้เห็นไว้ในพื้นที่ด้วยรั้วและป้ายตามขอบเขตที่คณะรัฐมนตรีไทยได้ให้ความเห็นชอบไว้ ๕ วันก่อนหน้านั้น กัมพูชาจึงได้รับสิ่งที่ตนได้อ้างสิทธิไว้ในคำร้องเริ่มคดีปี ค.ศ. ๑๙๕๙ (ซึ่งข้าพเจ้าจะขอเรียกต่อไปอย่างย่อว่า “คำร้องเริ่มคดีเดิม”) ไปแล้ว กล่าวคือ อธิปไตยเหนือปราสาทและการถอน “หน่วยทหาร” ไทยออกจาก “ดินแดนกัมพูชาส่วนหนึ่ง” ที่เรียกว่า “บริเวณสิ่งหักพังของปราสาท” ความพึงพอใจของกัมพูชาได้รับการแสดงออกอย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ ๒๗ กันยายน ค.ศ. ๑๙๖๒ โดยรัฐมนตรีต่างประเทศกัมพูชาต่อหน้าที่ประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ และวันที่ ๕ มกราคม ค.ศ. ๑๙๖๓ โดยประมุขของรัฐในระหว่างพิธีเข้าครอบครองปราสาทอย่างเป็นทางการ

จนถึงคริสต์ทศวรรษ ๒๐๐๐ กัมพูชาไม่เคยโต้แย้งการควบคุมพื้นที่อย่างแท้จริงและความชอบธรรม ของการคงอยู่ของไทยในอีกด้านหนึ่งของเส้นที่กำหนดโดยคณะรัฐมนตรีไม่กี่วันหลังคำพิพากษา และเป็นเวลาร่วม

ครึ่งศตวรรษ กัมพูชาไม่เคยได้โต้แย้งความสอดคล้องของการคงอยู่ของไทยดังกล่าวกับคำพิพากษาเลย กัมพูชาเองก็ยอมรับในคดีปัจจุบันว่ากิจกรรมต่าง ๆ ของตนในพื้นที่ที่กัมพูชาอ้างสิทธิใหม่ในวันนี้ ได้เริ่มต้น*อย่างเร็วที่สุด*ก็ในปลายปี ค.ศ. ๑๙๙๘ โดยการสร้างวัดแห่งหนึ่ง ยิ่งไปกว่านั้น จนถึงคดีปัจจุบันกัมพูชาไม่เคยโต้แย้งข้อเท็จจริงที่ว่าไทยได้ถอนกำลังออกจากปราสาทและบริเวณใกล้เคียงปราสาทแล้วตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๖๒

กัมพูชายังได้ยอมรับในเอกสารต่าง ๆ ที่ตนได้ยื่นต่อคณะกรรมการมรดกโลกขององค์การยูเนสโกว่า อำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของตนไม่ได้ขยายไปถึงพื้นที่ดังกล่าว และเมื่อปราสาทได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกโลกในที่สุดในปี ค.ศ. ๒๐๐๘ ด้วยการสนับสนุนของไทย ทรัพย์สินที่ขึ้นทะเบียนก็ไม่ได้ล้ำเกินเส้นที่กำหนดโดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ดังที่เห็นหลักฐานยืนยันได้จากแผนที่ที่ทนายของกัมพูชากล่าวถึงในการนั่งพิจารณาเมื่อวันจันทร์

อย่างไรก็ดี ตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นคริสต์ทศวรรษ ๒๐๐๐ ได้มีการรุกล้ำเส้นมติคณะรัฐมนตรีเข้ามาในดินแดนของไทยเรื่อย ๆ โดยละเมิดข้อ ๕ ของบันทึกความเข้าใจปี ค.ศ. ๒๐๐๐ อย่างโจ่งแจ้ง การกระทำผิดกฎหมายเหล่านี้สั่นคลอนกระบวนการเจรจาซึ่งกำลังดำเนินอยู่ขณะนั้นตามบันทึกความเข้าใจ และเป็นธรรมดาว่าส่งผลให้ไทยประท้วงอย่างเต็มที่ แต่เพื่อความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีและในนามของภราดรภาพอาเซียน ไทยได้แสดงความยับยั้งชั่งใจอย่างที่สุด โดยมุ่งใช้การเจรจาในกรอบของกลไกที่มีอยู่ รวมถึงคณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมที่จัดตั้งขึ้นโดยบันทึกความเข้าใจ

ข้อพิพาทใหม่เรื่องเขตแดนนี้ได้ตกผลึกในปี ค.ศ. ๒๐๐๗ เมื่อกัมพูชาเปิดเผยแผนผังฉบับนี้ (ฉายภาพ) ซึ่งอยู่ในคำขอฝ่ายเดียวของกัมพูชาเพื่อขึ้นทะเบียนปราสาทในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลกในการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยที่ ๓๑ ที่เมืองไครสต์เชิร์ช การอ้างสิทธิดังกล่าวรุกล้ำเข้ามาในดินแดนไทยประมาณ ๔ ตารางกิโลเมตรครึ่ง

ท่านประธาน เจตนาที่แท้จริงของกัมพูชาจึงได้ปรากฏชัดเจนที่เมืองไครสต์เชิร์ช การรุกล้ำต่าง ๆ และเหตุอุบัติอื่น ๆ ในพื้นที่ ซึ่งดูเผิน ๆ เป็นเรื่องโดดเดี่ยวและมิได้สอดประสานซึ่งกันและกัน ได้แปรสภาพอย่างเป็นทางการกลายเป็นการอ้างสิทธิทางดินแดน เป้าหมายที่ชัดแจ้งของกัมพูชาก็คือจะยึดเอาพื้นที่ในไทยที่กัมพูชาตัดสินแล้วว่าจำเป็นสำหรับการขึ้นทะเบียนปราสาทเป็นของตัว หลังจากการเจรจาช่วงระยะเวลาหนึ่งซึ่งเป็นไปโดยสุจริตใจแต่ไร้ผล

ไทยก็ได้มีปฏิกิริยาและได้ประท้วงรุนแรงยิ่งขึ้นต่อการละเมิดอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนไทยเหล่านี้ ทั้งนี้ ตรงกันข้ามกับคำกล่าวอ้างของกัมพูชา การประท้วงเหล่านี้ไม่ได้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงท่าทีของไทย ในทางตรงกันข้าม การประท้วงเป็นการยืนยันอธิปไตยอันต่อเนื่องของไทยเหนือดินแดนส่วนที่กัมพูชาอ้างสิทธิใหม่ ซึ่งจนถึงขณะนั้นกัมพูชาไม่เคยโต้แย้งการอ้างสิทธินี้ไทยไม่ได้รับทราบอย่างชัดเจนและเป็นทางการจนกระทั่งปี ค.ศ. ๒๐๐๗ และเป็นสาเหตุที่แท้จริงของการขัดกันด้วยอาวุธเมื่อไม่นานมานี้ ซึ่งทั้งหมดเกิดจากการยั่วยุของกัมพูชา และในทุกกรณี สิ่งที่ไทยทำก็เป็นเพียงการใช้สิทธิป้องกันตัวโดยสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ

ข้อพิพาทปัจจุบันจึงมิได้ว่าด้วยความหมายหรือขอบเขตของคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ แต่ว่าด้วยปัญหาเขตแดนแท้ ๆ ซึ่งปัญหานี้ศาลเองได้กันออกจากคดีเดิมไปแล้ว ปัญหาดังกล่าวต้องแก้ไขในกรอบของบันทึกความเข้าใจปี ค.ศ. ๒๐๐๐ แต่กัมพูชาปฏิเสธการเจรจาใด ๆ และยืนยันอย่างดื้อรั้นให้ใช้คำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ *เพียงอย่างเดียว* เพื่อบังคับให้ไทยยอมรับเส้นเขตแดนตามแผนที่ภาคผนวก ๑ ตามที่กัมพูชาถ่ายทอดเอาเองตามอำเภอใจในคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรของตน ท่านประธาน คำร้องปัจจุบันของกัมพูชา ซึ่งรับฟังไม่ได้ทั้งทางข้อเท็จจริงและทางกฎหมาย ส่งผลให้กระบวนการเจรจาอันชอบธรรมและต้องปฏิบัติภายใต้บันทึกความเข้าใจปี ค.ศ. ๒๐๐๐ หยุดชะงักลงอย่างไม่มีเหตุผลสมควร

๓. พื้นที่พิพาทปัจจุบันประมาณ ๔ ตารางกิโลเมตรครึ่งไม่ใช่บริเวณใกล้เคียงปราสาทตามความหมายของวรรค ๒ ของส่วนข้อบทปฏิบัติการของคำพิพากษา ค.ศ. ๑๙๖๒

ท่านประธาน ตรงกันข้ามกับคำกล่าวอ้างของกัมพูชา ดินแดนไทยส่วนที่กัมพูชาอ้างสิทธิตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๐๗ ไม่ใช่และไม่อาจเป็น “บริเวณใกล้เคียงปราสาท” ตามความหมายของคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลง่าย ๆ ว่า ในคำร้องของกัมพูชาในคดีเดิม กัมพูชาไม่ได้อ้างสิทธิทั้งในพื้นที่ขนาดนี้และในเรื่องเส้นเขตแดน ศาลจึงไม่ได้และไม่อาจตัดสิน*เกินกว่าคำขอ* โดยให้สิ่งที่กัมพูชาไม่ได้ร้อง ขอต่อศาล – อย่างน้อยก็ในช่วงแรก - แก่กัมพูชาได้

แม้เมื่อกัมพูชาร้องขอต่อศาลในเดือนมีนาคม ค.ศ. ๑๙๖๒ เพิ่มจากคำร้องเดิม ให้ตัดสินเรื่องเส้นเขตแดนและสถานะทางกฎหมายของแผนที่

ภาคผนวก ๑ กัมพูชาก็มิได้กล่าวถึงพื้นที่ประมาณ ๔ ตารางกิโลเมตรครึ่งที่กล่าวอ้างนี้*เลยแม้แต่ครั้งเดียว* และไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม ศาลได้ปฏิเสธอย่างชัดแจ้งที่จะรับคำขอเหล่านี้ไว้พิจารณาในส่วนข้อบทปฏิบัติการของคำพิพากษา เนื่องจากคำขอเหล่านี้เป็น "การขยายข้อเรียกร้องเดิมของกัมพูชา"

ข้อบกพร่องอันส่งผลถึงฆาตในคำให้การเดิมของกัมพูชานี้ อธิบายความกระอักกระอ่วนของกัมพูชาในคดีปัจจุบัน เมื่อจะต้องพิสูจน์การมีอยู่ของพื้นที่พิพาทเดิมตามที่กัมพูชากล่าวอ้าง ซึ่งกัมพูชาก็ไม่สามารถเสนอเอกสารจากคดีเดิมได้*เลยแม้แต่ฉบับเดียว* รวมถึงจากคำให้การของตนเอง เพื่อการพิสูจน์นี้ สิ่งที่ดีที่สุดที่กัมพูชาพอจะทำได้ก็คือปลอมแปลงเอกสารจากจดหมายเหตุ และในคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรของตน อ้างเส้นที่ตนนำมาใช้อย่างมิชอบจากภาคผนวก ๔๙ ของคำให้การแก้ฟ้องของไทยเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๑ ทั้งที่ได้เคยโต้แย้งและตำหนิเอกสารนี้อย่างรุนแรงในคดีเดิม อะไรจะกลับลำกันได้ขนาดนี้ ท่านประธาน! เราจะยกประเด็นนี้ ซึ่งเราเห็นว่าเป็นประเด็นชี้ขาด ขึ้นอีกต่อไป

๔. เส้นมติคณะรัฐมนตรีไทยในปี ค.ศ. ๑๙๖๒ แสดงพื้นที่ที่ตรงกับบริเวณใกล้เคียงปราสาทตามความหมายของวรรค ๒ ของส่วนข้อบทปฏิบัติการของคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒

ท่านประธาน ขอย้ำอีกครั้งว่าไทยได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ แล้วอย่างครบถ้วนบริบูรณ์ เส้นที่คณะรัฐมนตรีไทยเห็นชอบในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๖๒ เพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษา (ฉายภาพ) ปรากฏเป็นสีแดงในการศึกษาเปรียบเทียบทางแผนที่ที่จัดทำโดยมหาวิทยาลัยเดอรัมตามคำขอของเรา เส้นดังกล่าวแสดงพื้นที่ที่ตรงกับบริเวณใกล้เคียงปราสาทตามที่คู่ความและศาลเข้าใจ และตามที่ศาลได้บรรยายไว้ในหน้า ๑๕ ของคำพิพากษาและแสดงภาพไว้ในแผนที่ภาคผนวก ๘๕ ดี อันเป็นแผนที่ฉบับคัดเพียงฉบับเดียวที่ศาลรับไว้ในคดีเดิม นี่คือ "ดินแดนกัมพูชาส่วนหนึ่ง" ที่กัมพูชาเรียกร้องในคดีเดิมนั่นเอง

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เส้นมติคณะรัฐมนตรีสอดคล้องกับเส้นเพียง*เส้นเดียว* ที่กัมพูชาเคยอ้างในคดีเดิม คือเส้นในภาคผนวก ๖๖ ซี ของคำตอบของกัมพูชา (ฉายภาพ) ที่ปรากฏเป็นเส้นสีดำบนจอ ความแตกต่างระหว่างสองเส้นนี้ ซึ่งเห็นเป็นสีฟ้าบนจอนั้น ประมุขของรัฐกัมพูชาเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ค.ศ. ๑๙๖๓ ได้เรียกไว้ว่า "ไม่กี่เมตร" ซึ่งอย่างไรเสียก็ "ไม่สำคัญ" และยอมรับได้เพราะ*มีผลน้อยมาก*

การอ้างสิทธิของกัมพูชาในปัจจุบันจึงเป็นการปฏิเสธอดีตของตัวเองโดยสิ้นเชิง ในคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษร กัมพูชาอ้างเส้นที่เป็นการถ่ายทอดเส้นเขตแดนบนแผนที่ภาคผนวก ๑ เอาตามอำเภอใจแบบหนึ่ง เพื่อเป็นขอบเขตของบริเวณใกล้เคียงปราสาท *ซึ่งเส้นนี้ไม่ใช่เส้นที่กัมพูชาอ้างในคดีเดิม* เส้นดังกล่าวคือเส้นสีเขียวบนจอขณะนี้

พื้นที่ "ไม่กี่เมตร" ซึ่งประมุขของรัฐกัมพูชาตัดสินว่ามี*ผลน้อยมาก*ในปี ค.ศ. ๑๙๖๒ – กล่าวให้ชัดก็คือ ๐.๐๗ ตารางกิโลเมตร ซึ่งเห็นเป็นพื้นที่ขนาดจิ๋วสีฟ้าบนจอ - จู่ ๆ ก็ขยายกลายเป็นพื้นที่หลายตารางกิโลเมตรที่เห็นเป็นสีแดงขณะนี้! นี่คือพื้นที่ประมาณ ๔ ตารางกิโลเมตรครึ่งที่กัมพูชาอ้างสิทธิตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๐๗ พื้นที่ซึ่งไม่ว่าจะมองมุมไหนก็ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีเดิมเลย

แม้ว่าจะมีแนวคำพิพากษาของศาลที่แน่ชัดเรื่องการตีความอยู่ แต่กัมพูชาก็ยังคงพยายามดิ้นรนที่จะทำให้แผนที่ภาคผนวกหนึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของส่วนข้อบทปฏิบัติการของคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ให้ได้ ทั้งนี้ ก็เพื่อสนับสนุนการอ้างสิทธิทางดินแดนใหม่ดังกล่าว ทั้งหมดนี้ ในนามของทฤษฎีที่ไม่มีอยู่จริงว่าด้วย "เหตุผลที่เป็นคำตัดสิน" และ "ส่วนข้อบทปฏิบัติการแบบเป็นนัย" และโดยอาศัยข้อความโดด ๆ บางตอนจากส่วนเหตุผลของคำพิพากษา จึงกล่าวได้ว่ากัมพูชาละเลยคำพิพากษาส่วนอื่นทั้งหมด และเอกสารจดหมายเหตุทั้งสิ้นของคดีเดิม *รวมถึงและโดยเฉพาะอย่างยิ่งคำให้การของตัวเอง*

ท่านประธาน เมื่อกัมพูชาต้องเผชิญกับพยานหลักฐานมากมายที่ไทยได้เสนอในเรื่องนี้ กัมพูชาก็ปิดตัวเองอยู่ในโลกคู่ขนานที่ตัดขาดจากความเป็นจริงโดยทันที ดังนี้ กัมพูชาจึงอ้างว่าไม่เคยรับทราบเรื่องเส้นมติคณะรัฐมนตรีไทยจนกระทั่งปี ค.ศ. ๒๐๐๗ ที่ได้เห็นเส้นนี้จากแผนที่ "ลับ" ฉบับหนึ่ง ซึ่งแผนที่นี้เป็นตำนานความเชื่อที่กัมพูชายังคงยืนกรานอยู่อย่างน่าพิศวงแม้จนถึงขั้นการให้การทางวาจา อย่างไรก็ดี หากเราไปดูภาคผนวก ๓๔ และ ๓๘ ของข้อสังเกตเป็นลายลักษณ์อักษรของไทย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคผนวก ๔ ของคำตอบของกัมพูชาเอง แม้เพียงผ่าน ๆ ก็จะเพียงพอแล้วที่จะชี้ว่าคำกล่าวนี้ไม่เป็นความจริง และไม่ว่าอย่างไรก็ตาม แผนที่ที่กัมพูชากล่าวถึง ซึ่งคือแผนที่ชุด แอล ๗๐๑๗ นั้น ไม่มีอะไรเป็นความลับ และกัมพูชาก็เคยได้รับไปนานแล้วตั้งแต่ก่อนปี ค.ศ. ๒๐๐๗ ดังที่ไทยพิสูจน์ไว้แล้วในคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรของไทย

ฝ่ายตรงข้ามของเรายังได้กล่าวอ้าง*โดยไม่เสนอพยานหลักฐานใด ๆ* ว่าจนถึงปี ค.ศ. ๒๐๐๗ ไทยไม่เคยโต้แย้งเส้นเขตแดนในแผนที่ภาคผนวก ๑ ตามที่กัมพูชาถ่ายทอดและอ้างต่อศาลในคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรของตน *ในคดีปัจจุบัน* แต่พยานหลักฐานมากมายของไทยพิสูจน์เป็นตรงกันข้าม ว่าในความเป็นจริงกัมพูชาไม่ได้อ้างเส้นนี้จนกระทั่งปลายคริสต์ทศวรรษ ๒๐๐๐ ว่าไทยเพิ่งทราบเรื่องเส้นนี้ในปี ค.ศ. ๒๐๐๗ ในกรอบของการพิจารณาคำขอของกัมพูชาต่อคณะกรรมการมรดกโลก และว่าไทยเป็นผู้ใช้อธิปไตยแต่เพียงผู้เดียวในอีกด้านหนึ่งของเส้นมติคณะรัฐมนตรี โดยใช้อย่างต่อเนื่อง สงบ และเป็นที่รับรู้ทั้งก่อนและหลังปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ซึ่งกัมพูชาไม่เคยสามารถตอบพยานหลักฐานเหล่านี้อย่างน่าเชื่อถือได้เลย

เช่นเดียวกัน กัมพูชายังคงยืนยันว่าข้อพิพาทปัจจุบันเรื่องเขตแดนมีต้นกำเนิดจากปัญหาการเมืองภายในของไทย ทั้งที่จริง ๆ แล้ว นโยบายการต่างประเทศที่ก้าวร้าวและความทะเยอทะยานด้านดินแดนครั้งใหม่ของกัมพูชาต่างหาก ที่เป็นสาเหตุอันแท้จริงของข้อพิพาท

ท่านประธาน โลกคู่ขนานของกัมพูชายังขยายไปยังเรื่องทางปัญญาและเรื่องทางกฎหมายด้วย คำร้องของกัมพูชาทึกทักเอาโดยปราศจากมูลฐานว่าคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ได้กำหนดเขตแดนไปแล้ว ทั้งที่ปัญหานี้ได้ถูกกันออกไปจากคดีเดิมแล้วอย่างชัดแจ้ง ดังนั้น กัมพูชาจึงอ้างว่าอาณาบริเวณปราสาทอยู่นอกขอบข่ายการใช้บันทึกความเข้าใจปี ค.ศ. ๒๐๐๐ ทั้งนี้ในนามของคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ และทฤษฎีที่ไม่มีใครเคยได้ยินและฟังไม่ขึ้น ว่าด้วยการแบ่งแยกอย่างเบ็ดเสร็จและปิดตายระหว่างการปักปันเขตแดนและการปักหลักเขตแดน และกัมพูชาจึงอ้างว่าแผนที่ภาคผนวก ๑ ได้กลายเป็นบ่อเกิด*หนึ่งเดียวและโดยตัวของตัวเอง* ของเส้นเขตแดนที่ได้ปักปันแล้วในอาณาบริเวณดังกล่าว และคู่กรณีก็ไม่ต้องทำอะไรมากไปกว่า "ปักหลักเขตแดน" ในพื้นที่ ตาม*รูปร่าง*ของเส้นเขตแดนบนแผนที่ไปเลย โดยไม่ต้องให้ความสำคัญใด ๆ แก่ภูมิประเทศจริงและมาตรฐานวิชาการแผนที่อันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป

แต่ท่านประธาน ความเป็นจริงก็คือบันทึกความเข้าใจปี ค.ศ. ๒๐๐๐ ครอบคลุมเขตแดนระหว่างกันตลอดแนว รวมถึงอาณาบริเวณปราสาทด้วย บันทึกความเข้าใจกล่าวถึงสนธิสัญญา*ปักปันเขตแดน*สยาม - ฝรั่งเศสฉบับต่าง ๆ แน่อยู่แล้ว แต่ในทางตรงกันข้าม ไม่ได้กล่าวถึงคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ เลย

บันทึกความเข้าใจนี้จึงเป็นหลักฐานที่ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า สำหรับทั้งสองประเทศ ปัญหาเขตแดนในอาณาบริเวณปราสาทพระวิหารยังจะต้องหาข้อยุติระหว่างกัน โดยสอดคล้องกับพันธกรณีทางสนธิสัญญาของตน ทั้งนี้ *โดยเป็นอิสระจากคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒* ตราบเท่าที่เคารพอธิปไตยเหนือปราสาทของกัมพูชา

สำหรับ "ข้อกำหนดอำนาจหน้าที่" ซึ่งคู่กรณีได้ตกลงกันเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๓ เพื่อปฏิบัติตามบันทึกความเข้าใจปี ค.ศ. ๒๐๐๐ นั้น ก็ไม่ได้กล่าวถึงคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ เลย ตรงข้ามกับที่กัมพูชากล่าวอ้าง ไม่มีข้อบทใดเลยของกรรมสารนี้ที่อาจเข้าใจได้ว่ารวมเอาคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ เข้าไว้ด้วยอย่างเป็นนัยในกระบวนการของบันทึกความเข้าใจ ในทางตรงกันข้าม กรรมสารนี้กำหนดให้มีการสำรวจ "แนวสันปันน้ำที่ต่อเนื่องในพื้นที่" ร่วมกันในฐานะขั้นตอนบังคับของงาน ซึ่งเรื่องนี้เป็นประเด็นซึ่งถูกกันออกไปจากคำพิพากษาแล้วอย่างชัดแจ้ง

๕. กัมพูชาหันไปใช้ความไม่เหมาะสมทางกระบวนวิธีต่าง ๆ เพื่อปฏิเสธสิทธิพื้นฐานของไทยที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างถูกต้องตามกระบวนยุติธรรม และเพื่อชี้นำศาลให้เข้าใจผิดในข้อเท็จจริง

ท่านประธาน คดีปัจจุบันจำเป็นต้องพิจารณาข้อเท็จจริงมากมาย เมื่อคำนึงถึงพฤติการณ์เฉพาะต่าง ๆ ของคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้นกำเนิดของข้อพิพาทเดิมนั้นย้อนกลับไปมากกว่า ๕๐ ปีก่อนคำพิพากษา และตั้งแต่มีคำพิพากษาเวลาก็ผ่านไปมากกว่า ๕๐ ปีแล้ว เอกสารต่าง ๆ ที่เราได้เสนอชี้ชัดถึงข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อศาลในการพิจารณาความหมายและขอบเขตของคำพิพากษา

ข้อเท็จจริงก่อนปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ให้ความกระจ่างต่อคำให้การของคู่ความในคดีเดิม โดยเฉพาะแนวคิดของคู่ความเกี่ยวกับพื้นที่พิพาทเดิมและบริเวณใกล้เคียงปราสาท ข้อเท็จจริงหลังคำพิพากษา ซึ่งทั้งศาลและกัมพูชาเองก็เห็นว่าเกี่ยวข้อง พิสูจน์ให้เห็นอย่างปฏิเสธไม่ได้ว่า ไม่มีข้อโต้แย้งใด ๆ เกี่ยวกับความหมายหรือขอบเขตของคำพิพากษา

เราประหลาดใจอย่างยิ่ง ที่กัมพูชากล่าวหาเราว่ายื่นคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรที่ยาวเกินไปและแนบภาคผนวกจำนวนมากเกินไป ดูเหมือน

กัมพูชาจะมองคดีนี้ว่าเป็นเพียงขั้นตอนพอเป็นพิธีเท่านั้น และมองว่ากัมพูชาได้ชนะใจศาลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ถึงขั้นที่ปฏิเสธสิทธิพื้นฐานของไทยที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างถูกต้องตามกระบวนยุติธรรม ด้วยเหตุนี้เป็นแน่ กัมพูชาเองจึงเสนอหลักฐานน้อยมากเพื่อสนับสนุนข้ออ้างของตน โดยในขั้นตอนให้การเป็นลายลักษณ์อักษรก็เพียงแต่กล่าวหาไทยอย่างคลุมเครือว่า "สร้างความจริงของตนเองขึ้น" และใช้ข้ออ้างที่พูดเอาเองว่า "เคารพ" ศาล

ท่านประธาน กัมพูชาดูจะเข้าใจคำว่า "ความเคารพ" ไปในทางที่ไทยไม่ได้เข้าใจด้วย ดูเหมือนว่า "ความเคารพ" ศาลนั่นเองที่ทำให้กัมพูชาหันไปใช้ความไม่เหมาะสมทางกระบวนวิธีต่าง ๆ อย่างแท้จริง ครั้งแล้วครั้งเล่า เพื่อพยายามชี้นำศาลให้เข้าใจผิดในข้อเท็จจริง

ดังนี้เอง หลักฐาน*ชิ้นเดียว*ที่กัมพูชาเสนอต่อศาลเพื่อพิสูจน์พื้นที่พิพาทเดิมขนาดประมาณ ๔ ตารางกิโลเมตรครึ่งที่ตนกล่าวอ้าง จึงเป็นเพียงโครงวาดหยาบ ๆ ฉบับหนึ่ง ซึ่งร่างจุติล่าสุดปรากฏในหน้าไม่มีหมายเลขก่อนหน้า ๗๗ ของคำตอบของกัมพูชา แต่ท่านประธาน ในความเป็นจริงแล้วนี่คือการปลอมแปลงแผนที่แผ่นที่ ๓ และแผ่นที่ ๔ ของภาคผนวก ๔๙ ของคำให้การแก้ฟ้องของไทย ซึ่งนำมาซ้อนกันในลักษณะเพื่อแสวงประโยชน์อันมิชอบ และนำมาใช้ในทางที่ผิดวัตถุประสงค์เดิมของแผนที่ทั้งสองโดยสิ้นเชิง โดยรวม กัมพูชาเสนอเอกสารปลอมแปลงด้านแผนที่ประเภทนี้ ซึ่งปรุงแต่งขึ้นจากเอกสารต่าง ๆ ที่ไทยเสนอในคดีเดิม กว่า ๑๐ ฉบับต่อศาล

ในเจตนารมณ์เดียวกัน กัมพูชาได้มีถ้อยแถลงผิด ๆ จำนวนมาก เกี่ยวกับหลักฐานอื่น ๆ หลายชิ้นของตน รวมถึงแผนที่ภาคผนวก ๑ ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผนที่ภาคผนวก ๑ นี้ ซึ่งเป็นแผนที่ที่ผนวกคำร้องเริ่มคดีเดิมของกัมพูชาได้รับการโอ้อวดในเว็บไซต์ของสถานเอกอัครราชทูตกัมพูชา ณ กรุงปารีสว่าเป็นแผนที่ที่ "ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศรับเป็นภาคผนวก ๑ ของคำพิพากษาของศาลเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๖๒"

แต่ที่ร้ายแรงกว่านั้น กัมพูชาเสนอ "แผนที่ภาคผนวก ๑" ต่อศาลในคดีปัจจุบัน ซึ่งไม่ใช่แผนที่ฉบับที่เสนอในคดีเดิม แน่ละ แผนที่ทั้งสองฉบับที่ว่า - กล่าวคือ ภาคผนวก ๑ ของคำร้องเริ่มคดีเดิมและภาคผนวกแผนที่ ๑ ของคำร้องเริ่มคดีปัจจุบัน - ต่างก็แสดงปราสาทอยู่ในด้านกัมพูชาของเขตแดน แต่แนวเส้นเขตแดนบนแผนที่แต่ละฉบับนั้นไม่เหมือนกัน โดยในหลายบริเวณ

ต่างกันอย่างสำคัญยิ่ง เรื่องนี้เป็นปัญหาอย่างแท้จริง และไม่ใช่ "ม่านควันอำพราง" ดังที่กัมพูชากล่าวอ้าง ทั้งนี้ เพราะกัมพูชาร้องขออย่างไม่มีเหตุผลต่อศาล ให้ตัดสินว่าเส้นเขตแดนเป็นไปตามแผนที่ภาคผนวก ๑ เราจึงถามตัวเองได้อย่างชอบธรรมว่า "เส้นไหน" และ "แผนที่ฉบับไหน" ท่านประธานกัมพูชาไม่สามารถให้คำอธิบายใด ๆ ในประเด็นนี้ได้เลย

และดูเหมือนว่าจะเป็นด้วย "ความเคารพ" อีกเช่นกัน กัมพูชาเสนอหนังสือเล่มหนึ่งที่ไทยตีพิมพ์เมื่อเดือนธันวาคม ค.ศ. ๒๐๑๑ ต่อศาลในลักษณะที่ออกจะล่าช้าในกระบวนการอยู่ เพื่อเป็นหลักฐานที่อ้างเอาเองว่ามี "การอ้างสิทธิ" ของไทยเหนือพื้นที่พิพาทประมาณ ๔ ตารางกิโลเมตรครึ่งนั้น ทั้งที่พื้นที่นี้เป็นเพียงตำนานความเชื่อที่กัมพูชาสร้างขึ้นเองแท้ ๆ แต่ดังที่ชื่อหนังสือก็บอกอยู่แล้ว หนังสือนี้เป็นเพียงสิ่งตีพิมพ์เพื่อให้ข้อสนเทศ ซึ่งไม่ว่าอย่างไรก็ตามกล่าวถึงพื้นที่ดังกล่าวเพียงแค่ในฐานะพื้นที่พิพาทใหม่ที่ไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับคดีเดิมเลย แม้เรื่องทั้งหมดจะเป็นเช่นนี้ กัมพูชาก็ยังดำเนินการที่เรียกได้อย่างแท้จริงว่าตัดต่อข้อความจากส่วนต่าง ๆ ที่แยกกันอยู่ในหนังสือเล่มนี้ เพื่อนำมาอ้างนอกบริบทด้วยแปลผิด ๆ ดังนี้เอง ตามคำแปลภาษาฝรั่งเศสซึ่งกัมพูชาจัดทำขึ้นของวรรคสุดท้ายในหน้า ๑๙ ของหนังสือนี้ (ฉายภาพ) คณะรัฐมนตรีไทยได้ "ลงมติให้ปักปันอาณาบริเวณปราสาทพระวิหาร*ด้วยวิธี ๒ วิธี*" ซึ่งผิดอย่างมหันต์

คำแปลภาษาฝรั่งเศสที่ถูกต้องคือ คณะรัฐมนตรีไทย "ลงมติว่าการกำหนดเขตบริเวณปราสาทพระวิหารให้ใช้*วิธีที่ ๒*" ข้าพเจ้าย้ำ "วิธีที่ ๒" ไม่ใช่ "๒ วิธี"

เพื่อกล่าวถึงแต่เพียงตัวอย่างเดียว ในหน้า ๑๙ อีกเช่นกัน กัมพูชาคัดเฉพาะย่อหน้าที่ ๑ และย่อหน้าที่ ๖ ออกมา (ฉายภาพ) โดยตัดย่อหน้าทั้งสี่ที่คั่นกลางออกเสีย และเสนอย่อหน้าที่ ๑ และย่อหน้าที่ ๖ ต่อศาล*ในลักษณะเป็นสองย่อหน้าที่ต่อกัน* ซึ่งเห็นได้ชัดว่าวัตถุประสงค์ของกัมพูชาก็เพื่อประดิษฐ์ความเชื่อมโยงโดยตรงระหว่างสองวรรคนี้ขึ้นอย่างปลอม ๆ และโดยการนี้ทำให้ดูเหมือนว่าเส้นคณะรัฐมนตรีไทยเป็นการแสดงออกซึ่งความเห็นที่แย้งกับคำพิพากษา ซึ่งผิดอย่างมหันต์อีกเช่นกัน

ย่อหน้าที่ ๒ ในหน้า ๑๙ ซึ่งกัมพูชาได้ตัดออกเสียอย่างสมประโยชน์ตัวเองนั้น แปลเป็นภาษาฝรั่งเศสได้ว่า "แต่ในฐานะที่เป็นสมาชิกของ

องค์การสหประชาชาติ ประเทศไทยมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำพิพากษา เนื่องจากกฎบัตรสหประชาชาติข้อ ๙๔ กำหนดว่า" ย่อหน้าอีก ๒ ย่อหน้าถัดมา ซึ่งกัมพูชาตัดออกไปเช่นกัน เป็นตัวบทภาษาไทยฉบับเต็มของข้อ ๙๔ ของกฎบัตร ย่อหน้าที่ ๕ ให้การอ้างอิงถึงเอกสารต่าง ๆ ที่ประกอบกันเป็นมติคณะรัฐมนตรีเมื่อเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๖๒ ดังนั้น เมื่ออ่านย่อหน้าที่ ๖ ในบริบทของตัวเอง ความหมายก็จะชัดเจน เส้นมติคณะรัฐมนตรีเป็นมาตรการโดยสุจริตของไทยเพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ โดยสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศของไทย

ท่านประธาน ถ้อยแถลงของกัมพูชาที่ว่าเคารพศาลนั้น ถูกเปิดโปงเป็นตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิง โดยความพยายามต่าง ๆ ของกัมพูชาที่จะสร้างความจริงขึ้นใหม่เยี่ยงนี้

ท่านประธาน คณะผู้พิพากษา ข้าพเจ้าเห็นว่า ฯพณฯ ตัวแทนของกัมพูชาได้อ้างอิงถึงมาตรการชั่วคราวที่ศาลได้สั่งเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๑๑ ในคำแถลงของท่านเมื่อเช้าวันจันทร์ ข้าพเจ้าจึงจะขอกล่าวเพียงสั้น ๆ เกี่ยวกับคำสั่งของศาล

วัตถุประสงค์สำคัญที่สุดที่นำไปสู่การออกคำสั่งของศาล ก็เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเสียชีวิตของผู้คนซึ่งได้เคยเกิดขึ้นอย่างน่าสลดในบริเวณนี้ขึ้นอีก คำสั่งนี้ยังรับทราบถึงข้อกล่าวอ้างเกี่ยวกับความเสียหายต่อทรัพย์สินด้วย นับตั้งแต่มีคำสั่งออกมา การหยุดยิงในบริเวณนี้ ซึ่งไทยและกัมพูชาได้ตกลงรับก่อนที่ศาลจะมีคำสั่ง ก็ได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง ไม่มีเหตุการณ์ใช้อาวุธหรือการสูญเสียชีวิตเกิดขึ้นอีก และก็มิได้มีความเสียหายเกิดขึ้นต่อทรัพย์สิน ท่านประธาน สถานการณ์ในพื้นที่เป็นไปโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของคำสั่ง

ท่านประธาน โดยการอนุญาตของท่าน ทนายความของเราจะยกประเด็นต่าง ๆ ที่ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงไปแล้วขึ้นอีกในรายละเอียดต่อไป และก็ยังจะได้นำเสนอประเด็นอื่น ๆ เพื่อตอบคำให้การของกัมพูชา บัดนี้ ข้าพเจ้าขอให้ท่านได้โปรดเชิญศาสตราจารย์ โดนัลด์ แม็คเรย์ขึ้นให้การ ซึ่งจะเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ขอบข่ายของข้อพิพาทที่เสนอต่อศาลในคดีปัจจุบัน ข้าพเจ้าขอขอบคุณที่ท่านให้ความสนใจ

Discours introductif de l'Agent du Royaume de Thaïlande

Le 17 avril 2013

Mr. President, Distinguished Members of the Court,

It is a great honour and a true privilege for me to once again represent the Kingdom of Thailand before you in the capacity of Agent. I am addressing you today with the great respect that one owes to the principal judicial organ of the United Nations, as well as the great respect we have for our distinguished opponents.

We note Cambodia's desire, as expressed by His Excellency the Vice-Premier of Cambodia on Monday morning, for a peaceful and constructive relationship with Thailand. For our part, we have always believed, and strongly believe, in living in peace and prosperity with our neighbours. The futures of Thailand and Cambodia are intertwined. Boundaries are not meant to divide but to provide opportunities for cooperation and mutual development. In this spirit, Thailand agreed to the process of "joint survey and demarcation" under the Memorandum of Understanding of 14 June 20001. That process covers the area that Cambodia now claims. It is an agreed process for determining the boundary, which is not a judicial process.

.....

1 *Mémorandum d'accord entre le Gouvernement du Royaume de Thaïlande et le Royaume du Cambodge sur le levé et la démarcation de frontière terrestre, 14 juin 2000 (ci-après « Mémorandum »).* [Annexe 91 des Observations écrites du Royaume de Thaïlande, 21 novembre 2011 (ci-après « OET »)].

Mr. President, Members of the Court,

My Government is and has always been respectful of the Court. Although that respect was tested to a considerable degree by the judgment of 1962, respect prevailed, and Thailand implemented the judgment. That was expressly recognized by the then head of the Cambodian state, Prince Sihanouk, when he visited the Temple shortly after. But now we are told, 50 years later, that this recognition was false, and the Court is asked to give, under the guise of interpretation, a declaration which the Court then expressly declined to give.

I. La requête du Cambodge est un détournement de procédure et un abus de l'intégrité de la Cour.

Monsieur le Président,

L'arrêt de 1962 est clair. En 1962 et pendant le demi-siècle qui a suivi, les parties partageaient la même opinion sur son sens et sa portée. Dès juillet 1962, la Thaïlande s'est dûment conformée à l'arrêt. Le Cambodge l'a reconnu. Un demi-siècle plus tard, cependant, le Cambodge revient, à l'improviste, devant la Cour pour mettre en doute le sens et la portée de l'arrêt, s'appuyant juste sur un bref passage des motifs, coupé de son contexte.

Cette spectaculaire volte-face du Cambodge, Monsieur le Président, n'a certainement pas pour objectif d'obtenir de bonne foi une interprétation de l'arrêt. Le vrai motif du Cambodge, il apparaît clairement de ses plaidoiries, est de demander à nouveau ce que la Cour lui a déjà expressément refusé en 1962, c'est-à-dire un arrêt sur la frontière et le statut juridique de la carte dite « de l'annexe I ». C'est un véritable appel contre l'arrêt de 1962, autrement dit une demande en révision. La requête du Cambodge n'est pas

recevable dans le cadre de l'article 60 du Statut de la Cour, et les éléments constitutifs de la compétence de la Cour en vertu de cet article ne sont pas réunis.

La Thaïlande s'estime en droit de soutenir qu'elle n'a consenti à la compétence de la Cour que dans les limites des règles contenues dans son Statut. Dans ces conditions, la demande du Cambodge apparaît comme un flagrant détournement de procédure et un abus de l'intégrité même de la Cour. La Thaïlande est certaine qu'en présence d'une telle demande abusive, la Cour aura à cœur de préserver l'intégrité de ses fonctions juridictionnelles.

II. Le présent différend a pour origine une nouvelle revendication territoriale par le Cambodge en vue de l'inscription unilatérale du Temple sur la Liste du Patrimoine mondial.

Monsieur le Président,

Le présent différend n'a rien à voir avec le contentieux initial. Il est né d'une nouvelle revendication territoriale du Cambodge, qui a pour origine son désir de faire inscrire, *seul*, le Temple sur la liste du Patrimoine mondial, malgré les offres répétées de la Thaïlande en vue d'une proposition conjointe[2].

Le différend à l'origine du contentieux initial, qui portait sur la souveraineté sur le Temple, a été définitivement réglé immédiatement après le prononcé de l'arrêt. Le 15 juillet 1962, en effet, la Thaïlande remit le Temple au Cambodge et retira tout son personnel des environs du Temple, marqués sur le terrain par une clôture et des panneaux suivant la limite adoptée par

2 OET, para. 1.21.

le Conseil des ministres thaïlandais cinq jours auparavant[3]. Le Cambodge a ainsi obtenu ce qu'il avait revendiqué dans sa requête introductive d'instance de 1959[4] - que j'appellerai en termes raccourcis « requête initiale » -, c'est-à-dire la souveraineté sur le Temple et le retrait des « éléments de forces armées»[5] thaïlandais d'une « parcelle du territoire cambodgien»[6] appelée « ruines du temple »[7]. La satisfaction du Cambodge fut formellement exprimée dès le 27 septembre 1962, par le Chef de sa diplomatie devant l'Assemblée générale de l'ONU, et le 5 janvier 1963, par le Chef de l'Etat au cours de la cérémonie officielle pour prendre possession du Temple[8].

Jusque dans les années 2000, le Cambodge n'avait jamais contesté l'effectivité et la légitimité de la présence thaïlandaise de l'autre côté de la ligne retenue par le Conseil des ministres quelques jours après l'arrêt. Pendant un bon demi-siècle, il n'avait jamais contesté la conformité de cette présence à l'arrêt. Il admet lui-même dans la présente procédure, *qu'au plus tôt*, ses activités dans la zone qu'il revendique nouvellement aujourd'hui, n'ont commencé que vers la fin de 1998 avec la construction d'une

.....

3 *Résolution du Conseil des ministres du Royaume de Thaïlande du 10 juillet 1962* [Annexe 5 du Supplément d'information écrit du Royaume de Thaïlande, 21 juin 2012 (ci-après « SIET »)], reproduite à l'onglet no. 1.1 du dossier des juges; voir également OET, paras. 4.35-4.36 ; SIET, para. 1.13.

4 *Affaire du temple de Préah Vihéar (Cambodge c. Thaïlande), fond, arrêt du 15 juin 1962, C.I.J. Recueil 1962,* p. 9 *; C.I.J. Mémoires, Temple de PréahVihéar, Requête introductive d'instance,* vol. I, p. 15.

5 *C.I.J. Mémoires, ibid.,* p. 15.

6 *C.I.J. Mémoires, ibid.,* p. 4.

7 *C.I.J. Mémoires, ibid.,* p. 15.

8 OET, paras. 4.37 et 4.43-4.47 ; SIET, paras. 3.68.

pagode[9]. De plus, jusqu'à la présente procédure, le Cambodge n'avait jamais contesté le fait que la Thaïlande s'est retirée du Temple et de ses environs dès juillet 1962[10].

Le Cambodge avait même admis, dans divers documents qu'il a soumis au Comité du patrimoine mondial de l'UNESCO, que sa souveraineté territoriale ne s'étend pas sur ladite zone[11]. Lorsque le Temple fut finalement classé patrimoine mondial en 2008 avec le soutien de la Thaïlande, le bien inscrit ne s'étendait pas au delà de la ligne retenue par le Conseil des ministres en 1962, comme en témoigne le carte mentionnée par le Cambodge à l'audience de lundi[12].

Dès le début des années 2000, pourtant, des empiètements progressifs furent constatés au delà de la ligne du Conseil des ministres sur le territoire thaïlandais, en flagrante violation de l'article V du Mémorandum de 2000. Ces activités illicites ont déstabilisé le processus de négociation alors en cours conformément au Mémorandum, et ont naturellement suscité de vives protestations de la Thaïlande[13]. Par souci de bon voisinage

.....

9 *Réponse du Royaume de Cambodge, 8 mars 2012 (ci-après « Réponse »),* paras. 2.8 et 2.67, et Annexe 24. Voir également CR2013/1 (le 15 avril), p. 64, para. 42 (Bundy)

10 OET, paras. 5.66-5.79 ; SIET, paras. 3.68-3.69.

11 Voir *Département des traits et des affaires juridiques,* « Historique des négociations en vue de l'inscription du temple sur la liste du patrimoine mondial de l'UNESCO », *novembre 2011*, [Annexe 100 des OET]

12 CR2013/1 (le 15 avril), p. 66, para. 53 (Bundy). Voir *aussi Department of Treaties and LegalAffairs*, op. cit., Attachments 3 et 4, reproduits à l'Annexe 100 des OET, pp. 708-709.

13 [Annexes 93 et 94 des OET].

et au nom de la fraternité de l'A.N.A.S.E.[14], cependant, la Thaïlande a fait preuve de la plus grande retenue, privilégiant la négociation dans le cadre des mécanismes existants, y compris la Commission mixte de frontière établie par le Mémorandum.

Ce nouveau différend de frontière s'est cristallisé en 2007, quand le Cambodge dévoila ce schéma, inclu dans sa demande unilatérale d'inscription du Temple sur la liste du Patrimoine mondial à la trente-et-unième Session du Comité à Christchurch.[15] Cette revendication empiète de quelques quatre kilomètres carrés et demi sur le territoire thaïlandais.

Monsieur le Président,

L'intention réelle du Cambodge est ainsi devenue claire à Christchurch. Les empiètements et autres incidents locaux, apparemment isolés et non-concertés, se transformèrent formellement en une revendication territoriale. Le but évident du Cambodge est de s'approprier des zones en Thaïlande qu'il juge nécessaires à l'inscription du Temple. Après une période de négociation de bonne foi mais sans résultat, la Thaïlande réagit et intensifia les protestations contre ces violations de sa souveraineté et de son intégrité territoriale[16]. Contrairement à ce que le Cambodge prétend[17], ces protestations ne reflètent pas un changement dans la position de la Thaïlande. Bien au contraire,

.....

14 Association des Nations de l'Asie du Sud-est.

15 Voir également [Annexe 100 des OET]

16 *Demande en interprétation de l'arrêt du 15 juin 1962 en l'Affaire du* Temple de Préah Vihéar (Cambodge c. Thaïlande) *(Cambodge c. Thaïlande), Requête introductive d'instance*, 28 avril 2011 (ci-après « Requête »), Annexes III et IV.

17 *Requête,* para. 15 et *Réponse*, para. 4.81

elles constituent une confirmation de la souveraineté continue de la Thaïlande, jusque là incontestée, sur la portion du territoire nouvellement revendiquée par le Cambodge. Une revendication dont la Thaïlande n'a pris connaissance d'une façon claire et formelle qu'en 2007, et qui constitue la vraie cause des récents conflits armés, *tous* provoqués par le Cambodge.

Le présent différend ne porte donc pas sur le sens ou la portée de l'arrêt de 1962, mais bien sur la question de la frontière, une question exclue par la Cour elle-même du contentieux initial. Il doit être réglé dans le cadre du Mémorandum de 2000. Mais le Cambodge refuse toute négociation et insiste obstinément sur le *seul* arrêt de 1962 pour imposer à la Thaïlande la ligne frontière de la carte de l'annexe I telle qu'il la transpose arbitrairement dans ses plaidoiries écrites. Sa requête actuelle, Monsieur le Président, mal fondée en fait et en droit, a pour conséquence une interruption injustifiée du processus de négociation légitime et rendue obligatoire par le Mémorandum de 2000.

III. La présente zone litigieuse de quelques quatre kilomètres carrés et demi n'est pas les environs du Temple au sens du paragraphe 2 du dispositif de l'arrêt de 1962

Monsieur le Président,

Contrairement à ce que le Cambodge prétend, la portion du territoire thaïlandais qu'il revendique depuis 2007 n'est pas, et ne peut pas être, « les environs du Temple » au sens de l'arrêt de 1962. Ceci pour la simple raison que, dans sa requête initiale, le Cambodge n'avait revendiqué ni une zone de cette taille, ni une

frontière. La Cour ne pouvait pas, et n'aurait pas pu, décider *ultra petita* et accorder au Cambodge ce qu'il ne lui avait pas demandé – en tout cas dans un premier temps.

Même lorsque le Cambodge, en sus de sa requête initiale, demanda à la Cour en mars 1962 de se prononcer sur le tracé de la frontière et le statut juridique de la carte de l'annexe I, *aucune* mention n'a été faite de cette prétendue zone de quelques quatre kilomètres carrés et demi. De toute manière, la Cour a expressément refusé de retenir ces demandes dans le dispositif de l'arrêt, car elles représentent « une extension de la demande primitive du Cambodge »[18].

Ce défaut capital dans les plaidoiries initiales du Cambodge explique son malaise dans la présente procédure, quand il s'agit de prouver l'existence de cette prétendue zone litigieuse initiale. Le Cambodge, en effet, ne peut produire *aucune* pièce du contentieux originaire, y compris de ses propres plaidoiries, à cette fin. Le mieux qu'il puisse offrir, c'est de falsifier les archives et plaider dans ses plaidoiries écrites *une ligne abusivement détournée de l'Annexe 49 du contre-mémoire thaïlandais de 1961*[19], un document qu'il avait pourtant contesté et fortement critiqué pendant le contentieux initial[20]. Quel retournement de

.....

18 *Arrêt, C.I.J. Recueil* 1962, p. 36. Voir aussi SIET, paras. 3.91-3.97.

19 *Requête,* Annexes cartographiques 2, 5, 6, 7 et 8 ;Croquis, *Réponse,* p. précédant p. 77.

20 *C.I.J. Mémoires, Temple de Preah Vihear*, Vol. I, *Réplique du Gouvernement du Royaume du Cambodge,* p.p. 473 (paras. 74-77), et pp. 540-542 (Rapport de MM Doeringfeld, Amuedo and Ivey du 23 octobre 1961, Annexe LXVI*a*). Voir aussi diverses plaidoiries orales du Cambodge, *ibid.*, vol. II, pp. 368-381.

position, Monsieur le Président! Nous reviendrons sur ce point, à nos yeux décisif.

IV. La ligne du Conseil des ministres thaïlandais de juillet 1962 marque une zone qui correspond aux environs du Temple au sens du paragraphe 2 du dispositif de l'arrêt de 1962.

Monsieur le Président,

La Thaïlande, rappelons-le, s'est pleinement conformée à l'arrêt dès 1962. La ligne adoptée par le Conseil des ministres thaïlandais en juillet 1962 pour l'exécuter [Début de projection (Diapositive 2)][21] paraît en rouge sur cette étude cartographique comparative entreprise par l'Université de Durham à notre demande[22]. Elle marque une zone correspondant aux environs du Temple tels que les parties et la Cour les ont compris ; et que la Cour a décrits à la page 15 de l'arrêt et illustrés sur la carte de l'Annexe 85*d*, le seul extrait de carte que la Cour a retenu dans le contentieux initial[23]. C'est la « parcelle du territoire cambodgien » revendiquée dans le contentieux initial.

.....

21 Reproduit à l'onglet no. 1.10 du dossier des juges

22 Comparaison réalisée par IBRU entre des éléments sélectionnés de la carte de l'ITC révisée par l'équipe DAI (en noir) et des éléments sélectionnés de la carte représentant le tracé adopté par le Cabinet, in *International Boundaries Research Unit, Durham University*, "Etudes des cartes présentées pendant la période 1959-1962 et des autres cartes préparées en 2012, juin 2012 [Annexe 46 du SIET], p. 31, reproduit également à l'onglet no. 1.10 du dossier des juges.

23 *Annexe 85*d, *Map on the scale of I : 2,000 prepared by the International Training Centre for Arial Survey* [Annexe 52 du SIET], reproduite à l'onglet no. 1.2 du dossier des juges.

La ligne du Conseil des ministres correspond surtout à la *seule* ligne que le Cambodge a plaidée dans le contentieux initial[24], celle de l'Annexe LXVI*c* de sa Réplique, qui paraît en noir à l'écran. La différence entre les deux lignes, la zone en bleu à l'écran, a été qualifiée par le Chef de l'Etat cambodgien le 5 janvier 1963 de « quelques mètres », de toute façon « sans importance » et acceptée *de minimis*.[25]

La revendication actuelle du Cambodge est une rupture totale avec son passé. Dans ses plaidoiries écrites, le Cambodge plaide, comme limite des environs du Temple, une version arbitrairement transposée de la ligne frontière de la carte de l'annexe I, *version qu'il n'a pas plaidée dans le contentieux initial*. C'est la ligne verte actuellement à l'écran. Les « quelques mètres » jugés *de minimis* en 1962 par le Chef de l'Etat cambodgien, 0,07 kilomètres carrés pour être précis, la minuscule zone en bleu à l'écran, s'étendent soudain sur plusieurs kilomètres carrés que l'on voit en rouge maintenant! C'est la zone de quelques quatre kilomètres carrés et demi que revendique le Cambodge depuis 2007. Zone qui, à tous points de vue, n'a rien à voir avec le contentieux initial.

Malgré votre jurisprudence bien établie en matière d'interprétation[26], le Cambodge s'acharne, pour soutenir cette nouvelle revendication territoriale, à faire incorporer dans le dispositif de l'arrêt de 1962 la carte de l'annexe I. Ceci au nom d'une théorie inexistante dite de « motif décisoire » et de « dispositif

.....

24 *Annexe LXVIc* de la Réplique du Cambodge [Annexe 51 du SIET], reproduite à l'onglet no. 1.3 du dossier des juges.

25 OET, paras. 4.43-4.47 ; SIET, paras. 3.68-3.69.

26 Voir SIET, paras. 3.26-3.37.

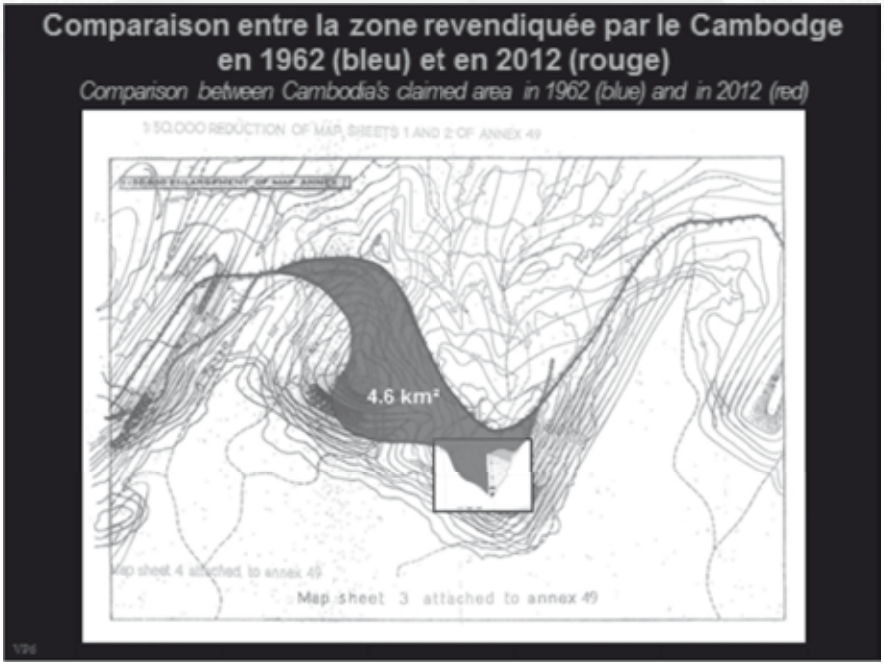

implicite »[27], et s'appuyant sur un passage bien isolé des motifs de l'arrêt[28]. Il ignore pour ainsi dire tout le reste de ce dernier, ainsi que la totalité des archives du contentieux initial, *y compris et surtout ses propres plaidoiries.*

Monsieur le Président,

Confrontés aux abondantes preuves de la Thaïlande à ce propos[29], le Cambodge s'est aussitôt enfermé dans son monde

.....

27 *Réponse*, para. 4.23.

28 *Affaire du temple de Préah Vihéar (Cambodge c. Thaïlande), fond, arrêt du 15 juin 1962, C.I.J. Recueil* 1962, p. 33 ; *Requête*, para. 39 ; et *Réponse*, paras. 1.23, 3.11-3.12 et 4.20-4.25.

29 *Demande en interprétation de l'arrêt du 15 juin 1962 en l'Affaire du* Temple de Préah Vihéar (Cambodge c. Thaïlande) (*Cambodge c. Thaïlande*), *Mesures conservatoires,* compte rendu du 30 mai 2011, CR 2011/14, pp. 12-13 (M. Virachai Plasai); OET, paras. 4.33-4.69; SIET, paras. 3.68 - 3.80.

parallèle, un monde coupé de la réalité. Le Cambodge prétend ainsi n'avoir eu connaissance de la ligne du Conseil des ministres thaïlandais qu'en 2007, par l'intermédiaire d'une carte « secrète »[30], un mythe que le Cambodge continue mystérieusement à faire persister même au stade de la procédure orale[31]. Mais un simple coup d'œil aux annexes 34[32] et 38[33]de nos Observations écrites, *et surtout* à l'annexe 4 de la Réponse du Cambodge[34], suffit à démentir cette affirmation[35]. De toute manière, comme nos plaidoiries écrites l'ont déjà démontré, la carte à laquelle le Cambodge fait allusion, la série L7017, n'a rien de secret et avait été communiquée au Cambodge bien avant 2007[36].

Nos contradicteurs prétendent ensuite, *sans apporter aucune preuve*, que jusqu'en 2007, la Thaïlande n'avait jamais contesté la ligne frontière de la carte de l'annexe I telle qu'il la transpose et la plaide devant vous dans ses plaidoiries écrites *de ce contentieux*[37]. Les abondantes preuves de la Thaïlande démontrent, au contraire, qu'en réalité le Cambodge n'a revendiqué cette ligne que vers la

.....

30 Requête, paras. 14-15 ; *Demande en interprétation de l'arrêt du 15 juin 1962 en l'Affaire du* Temple de PréahVihéar (Cambodge c. Thaïlande) (*Cambodge c. Thaïlande), Mesures conservatoires*, compte rendu du 30 mai 2011, CR 2011/13, p. 27 (Sir Franklin Berman) ; Réponse du Royaume de Cambodge, 8 mars 2012 (ci-après « Réponse »), paras. 1.3 (iii) et 2.23. Voir aussi SIET, paras. 1.31-1.33.

31 CR2013/1 (15 avril), p. 44, para. 40(b) (Berman) ; pp. 66 et 74, paras. 52 et 87 (Bundy) ; CR2013/2 (15 avril), p. 29, para. (41) (Sorel).

32 OET, Annexes, p. 206

33 OET, Annexes, p. 240

34 *Réponse*, Annexe 4, pp. 15-16.

35 Voir aussi OET, paras. 4.67-4.69.

36 Voir par exemple [Annexe 94 des OET]

37 *Requête*, para. 12; Réponse, paras. 2.8, 2.23 et 2.67.

fin des années 2000 ; que la Thaïlande n'a pris connaissance de cette ligne qu'en 2007 dans le cadre de l'examen de la demande cambodgienne au Comité du Patrimoine mondial ; et que c'est la Thaïlande qui a toujours exercé, seule, la souveraineté sur l'autre côté de la ligne du Conseil des ministres, ceci d'une façon continue, paisible et notoire, avant comme après 1962[38]. Le Cambodge n'a jamais pu répondre d'une façon crédible à ces preuves.

De même, le Cambodge continue à soutenir que le présent différend de frontière a pour origine les questions de politique intérieure thaïlandaise[39], alors que ce sont sa propre politique étrangère agressive et ses nouvelles ambitions territoriales qui en sont les vraies causes.

Monsieur le Président,

Le monde parallèle du Cambodge s'étend au domaine intellectuel et juridique. Ses plaidoiries postulent sans fondement que l'arrêt de 1962 a déterminé une frontière, alors que cette question a été expressément exclue du contentieux initial. Ainsi, selon le Cambodge, la région du Temple échapperait à l'application du Mémorandum de 2000, ceci au nom de l'arrêt de 1962 et d'une théorie aussi obscure qu'intenable de la séparation totale et hermétique entre délimitation et démarcation[40]. La carte de l'annexe I serait ainsi devenue la source *unique et autonome* du tracé de la frontière, déjà délimitée, dans cette région, et les parties n'auraient plus qu'à « démarquer » le terrain suivant la

38 OET, paras. 1.26-1.27 et 4.43-4.69 ; SIET, paras. 3.65-3.79.

39 CR2013/1 (15 avril), pp. 65-67, paras. 49-54 (Bundy) ; CR2013/2 (15 avril), p. 28-29, para. 40 (Sorel).

40 *Réponse*, paras. 2.70, 4.49 et 4.78-4.79. Voir aussi Différend frontalier (Burkina Faso/Niger), arrêt du 16 avril 2013, para. 43

configuration même de la ligne frontière sur la carte, au mépris de la topographie réelle et des normes cartographiques généralement acceptées.

Mais la réalité, Monsieur le Président, est que le Mémorandum de 2000 couvre toute l'étendue de la frontière commune, y compris dans la région du Temple[41]. Il mentionne bien les traités de *délimitation* franco-siamois[42], mais, au contraire, ne mentionne pas l'arrêt de 1962. Le mémorandum constitue en effet la preuve indubitable que, pour les deux pays, la question de la frontière dans la région du Temple reste à régler entre eux conformément à leurs obligations *conventionnelles*, et ceci *indépendamment de l'arrêt de 1962*, dès lors que la souveraineté du Cambodge sur le Temple est respectée.

Quant aux « Terms of Reference » conclus entre les parties en 2003 pour mettre en œuvre le Mémorandum de 2000, ils ne mentionnent nulle part l'arrêt de 1962. Contrairement à ce que prétend le Cambodge[43], aucune disposition de cet instrument ne peut être entendue comme incorporant implicitement l'arrêt de 1962 dans le processus du Mémorandum. Bien au contraire, l'instrument prévoit, comme étape obligatoire des travaux, un relevé conjoint de la « ligne de partage des eaux continue sur le terrain »[44], un sujet qui a été expressément exclu de l'arrêt[45].

.....

41 Mémorandum, Articles IV(1) et V, [Annexe 91 des OET]

42 Ibid., Article 1(a) et (b).

43 Réponse, para. 2.73.

44 *Terms of Reference and Master Plan for the Joint Survey and Demarcation of Land Boundary between the Kingdom of Cambodia and the Kingdom of Thailand, Réponse,* Annexe 26, Step 4 (1) (1.1), p. 15.

45 Arrêt, C.I.J. Recueil 1962, p. 33.

V. Le Cambodge s'est livré à des impropriétés procédurales pour dénier à la Thaïlande le droit à un procès en bonne et due forme, et pour induire la Cour en erreur sur les faits.

Monsieur le Président,

Le présent contentieux est nécessairement à forte intensité de faits, vu les circonstances particulières qui l'entourent. En particulier, les origines du différend initial remontent à plus de 50 ans avant l'arrêt, et depuis le prononcé de ce dernier, plus de 50 ans ont passé. Les documents que nous avons soumis établissent des faits qui sont pertinents et utiles pour la Cour dans son appréciation du sens et de la portée de l'arrêt.

Les faits antérieurs à 1962 viennent éclairer les plaidoiries des parties dans la procédure initiale, notamment la manière dont elles concevaient la zone litigieuse originaire ou les environs du Temple[46]. Les faits subséquents à l'arrêt, pertinents selon la Cour[47], et selon le Cambodge lui-même[48], démontrent indubitablement l'absence de contestation sur le sens ou la portée de l'arrêt[49].

.....

46 OET, paras. 3.38-3.46 ; SIET, paras. 1.13, 2.24-2.25, 3.61, 4.69 et 4.96-4.97.

47 *Demande en interprétation de l'arrêt du 15 juin 1962 en l'Affaire du* Temple de Préah Vihéar (Cambodge c. Thaïlande) (*Cambodge c. Thaïlande*), *Mesures conservatoires, Ordonnance du 18 juillet* 2011, para. 37.

48 *Réponse*, paras. 2.17 et 4.56.

49 Voir OET, paras. 4.26-4.72 ; SIET, paras. 3.38-3.87.

A notre grande surprise, le Cambodge nous accuse de soumettre à la Cour des plaidoiries écrites qui seraient trop longues, et assorties d'un nombre excessif d'annexes[50]. Le Cambodge, apparemment, voit la présente procédure comme une simple formalité, et la Cour comme déjà acquise à sa cause, au point de dénier à la Thaïlande son droit fondamental à un procès en bonne et due forme. C'est sans doute pour cela que, pour sa part, le Cambodge apporte très peu de preuves à l'appui de sa thèse, se bornant pendant la procédure écrite à accuser vaguement la Thaïlande de « créer sa propre vérité »[51] et prétextant un soi-disant « respect »[52] envers la Cour.

Monsieur le Président,

Le Cambodge semble avoir une notion du terme « respect » que la Thaïlande ne partage pas. C'est apparemment par « respect » envers la Cour que le Cambodge s'est maintes fois livré à de véritables impropriétés procédurales pour tenter de vous induire en erreur sur les faits.

Ainsi, le Cambodge vous soumet, comme *seule* preuve de sa prétendue zone litigieuse originaire de quelques quatre kilomètres carrés et demi, un croquis tout-à-fait rudimentaire, dont une des dernières incarnations paraît à la page non numérotée qui précède la page 77 de sa Réponse[53]. Mais, Monsieur le Président, c'est en réalité une falsification des cartes numéros 3 et 4 de l'annexe 49 du contre-mémoire thaïlandais, superposées l'une sur l'autre

50 *Réponse*, paras. 1.1 et 5.2.

51 *Réponse*, para. 2.33.

52 *Réponse*, para. 1.1.

53 Reproduit à l'onglet no. 1.11 du dossier des juges.

d'une façon abusive, et complètement détournées de leur but originaire. Au total, le Cambodge vous a soumis plus d'une dizaine de ce genre de falsifications cartographiques, concoctées à base de pièces produites par la Thaïlande lors de la procédure initiale[54].

Dans le même esprit, le Cambodge a fait de nombreuses fausses déclarations concernant plusieurs de ses autres preuves, y compris la carte de l'annexe I[55]. En particulier, celle-ci, qui est une carte annexée à la requête initiale du Cambodge, est vantée sur le site internet de l'Ambassade cambodgienne à Paris comme « adoptée par la CIJ comme Annexe 1 à son Arrêt rendu le 15 juin 1962 »[56].

Mais plus grave, le Cambodge vous soumet dans la présente procédure une « carte de l'annexe I » qui n'est pas celle soumise dans le contentieux initial[57]. Certes, les deux cartes en question – c'est-à-dire l'annexe I de la requête initiale et l'annexe cartographique 1 de la requête actuelle – montrent le Temple du côté cambodgien de la frontière. Mais les tracés de leurs lignes

.....

54 Six inclues dans *Requête*, Annexes cartographiques 2 (deux feuilles), 5, 6, 7 et 8; quatre inclues dans *Réponse*, pp. précédant pp. 24 et 77, et Annexes 34 et 35; et une jointe à la *Lettre de l'Agent du Royaume de Cambodge à la Cour, le* 19 juillet 2012, reproduite à l'onglet no. 1.4 du dossier des juges. Voir aussi SIET, paras. 1.26-1.48.

55 *Requête, para. 5.2 et Annexes cartographiques*, Cartes annexées no. 2 feuille 2 et no. 7. Voir aussi *Réponse*, paras. 4.60 et 4.83 ; OET, para. 1.11 et SIET, paras. 1.35-1.48.

56 Voir extrait du "Dossier Préah Vihéar" http://www.ambcambodgeparis.info/public_html/images/ambdoc/pdf/Preah%20Vihear2.pdf., reproduit à l'onglet no. 1.5 du dossier des juges.

57 Reproduite à l'onglet no. 1.6 du dossier des juges.

frontières respectives sont différents, par endroits d'une façon très importante. C'est un vrai problème, et non pas un « écran de fumée » comme le soutient le Cambodge[58] : puisque celui-ci, à tort, vous demande de vous prononcer en faveur de la ligne frontière de la carte de l'annexe I. On s'interroge légitimement alors: quelle ligne ? ; quelle carte ? Le Cambodge est incapable de donner une explication quelconque sur ce point.

Monsieur le Président,

Toujours au nom du « respect », apparemment, le Cambodge vous soumet fort tard dans la procédure un livre publié en décembre 2011 par la Thaïlande[59], comme soi-disant preuve d' une « revendication » thaïlandaise de la zone litigieuse de quelques quatre kilomètres carrés et demi[60], un mythe pourtant de propre création cambodgienne. Mais comme son nom l'indique, ce livre est une simple publication d'information, qui de toute façon ne mentionne de telle zone que comme une *nouvelle* zone litigieuse n'ayant rien à voir avec l'affaire initiale. Le Cambodge, malgré tout, a procédé à un véritable *montage* de passages séparés du livre, cités hors-contexte selon de fausses traductions [61]. Ainsi, selon la traduction française donnée par le Cambodge du dernier paragraphe de la page 19 du livre[62], le Conseil des

58 CR2013/1 (15 avril), p. 70, para. 71 (Bundy)

59 *Ministère des affaires étrangères de la Thaïlande*, « Information dont le peuple thaï devrait prendre connaissance concernant l'affaire du Temple de Phra Viharn et les négociations thaï-cambodgiennes sur la frontière », décembre 2011.

60 CR2013/1 (15 avril), p. 19, para.14 (Agent du Cambodge).

61 *Lettre du 21 novembre 2012 envoyé au Greffier de la Cour par l'Agent du Royaume du Cambodge*, reproduite à l'onglet no. 1.7 du dossier des juges.

62 Page 19 (en thaïlandais) reproduite à l'onglet no. 1.8 du dossier des juges.

ministres thaïlandais « a décidé la délimitation de la région du Temple de Phra Viharn *de deux manières* ». Mais c'est tout faux. La traduction française correcte de ce passage se lit ainsi : le Conseil des ministres thaïlandais « a décidé que *la seconde méthode* sera utilisée pour la détermination de la limite des environs du Temple de Phra Viharn ». Je répète, « la seconde méthode », et non pas « de deux manières ».

Toujours à la page 19, pour ne citer qu'un autre exemple, le Cambodge en extrait les premier et sixième paragraphes, omettant les quatre paragraphes qui s'intercalent, et les soumet à la Cour *comme deux paragraphes successifs*. Ceci dans le but évident d'inventer un faux lien direct entre eux, et de faire paraître ainsi la ligne du Conseil des ministres thaïlandais comme une manifestation du désaccord de la Thaïlande avec l'arrêt. Mais c'est encore tout faux. Le deuxième paragraphe de la page 19, commodément omis par le Cambodge, se traduit en français : « Cependant, en tant que membre de l'Organisation des Nations unies, la Thaïlande a le devoir de se conformer à l'arrêt, puisque l'article 94 de la Charte des Nations Unies stipule que... ». Les deux paragraphes qui suivent, toujours omis par le Cambodge, reproduisent en entier le texte en thaï de l'article 94 de la Charte. Le cinquième paragraphe donne la référence des documents constituant la Résolution du Conseil des ministres de juillet 1962. Lu dans son contexte, donc, le sens du sixième paragraphe est clair. La ligne du Conseil des ministres est une mesure prise de bonne foi par la Thaïlande pour exécuter l'arrêt de 1962 conformément à ses obligations internationales[63].

63 Page 19 (traduction française et anglaise) reproduite à l'onglet no. 1.8 du dossier des juges.

Les déclarations de respect du Cambodge envers la Cour, Monsieur le Président, se voient totalement démenties par ses tentatives de refaire la vérité de cette manière.

Mr President, Members of the Court,

A brief word about your Order indicating Provisional Measures of 18 July 2011.

The most important purpose which led you to adopt your Order was to prevent a recurrence of the loss of human life which unfortunately had taken place in the area.[64] The Order also noted allegations of damage to property[65]. Since the adoption of the Order, the ceasefire in the area, which Thailand and Cambodia had adopted before the Order, has continued. There has been no recurrence of armed incidents or loss of life; and there has been no damage to property. Mr. President, the situation on the ground is consistent with the purposes of the Order.

Monsieur le Président,

Avec votre permission, nos conseils reviendront plus en détail sur les points que j'ai évoqués et présenteront à leur tour d'autres points en réponse des plaidoiries du Cambodge. Je vous prie maintenant d'appeler à la barre M. le Professeur Donald McRae, qui commencera par une analyse de la portée du différend soumis à la Cour dans le présent contentieux. Je vous remercie de votre attention.

.....

64 *Demande en interprétation de l'arrêt du 15 juin 1962 en l'Affaire du* Temple de PréahVihéar (Cambodge c. Thaïlande) *(Cambodge c. Thaïlande), Mesures conservatoires, Ordonnance du 18 juillet 2011*, para. 50.

65 Ibid.

คำกล่าวปิด ของตัวแทนประเทศไทย*
๑๙ เมษายน ๒๕๕๖

ท่านประธาน คณะผู้พิพากษาผู้ทรงเกียรติ

ข้าพเจ้าขอกล่าวสรุปโดยหยิบยกคุณค่าอันเป็นรากฐานของแนวทางที่ราชอาณาจักรไทยใช้ในคดีปัจจุบันและในคดีเดิมขึ้นอีกครั้งหนึ่ง นั่นคือ "ความเสมอต้นเสมอปลาย" หลังจากนั้น ข้าพเจ้าจะกล่าวถึงคุณค่าอีกประการหนึ่ง ซึ่งสำหรับเรา เป็นมรดกที่สำคัญที่สุดหนึ่งเดียวของคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ นั่นคือ "เสถียรภาพและความเป็นที่สุด"

๑. ความเสมอต้นเสมอปลาย

ท่านประธาน ประการแรก ไทยมีความเสมอต้นเสมอปลายในการกล่าวยืนยันว่าเรื่องเขตแดนอยู่นอกขอบข่ายของคดีในปี ค.ศ. ๑๙๕๙ และศาลในปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ไม่ได้ตัดสินเรื่องดังกล่าว โดยปล่อยให้คู่ความตัดสินใจเรื่องนี้กันเอง ทั้งนี้ เท่าที่เรื่องเขตแดนจะเกี่ยวข้องกับคดีเดิม กล่าวคือ *เป็นข้อพิสูจน์เรื่องอธิปไตยเหนือปราสาทนั้น* เรามีความเสมอต้นเสมอปลายมาตลอดในการอ้างอิงหลักเกณฑ์ตามสนธิสัญญาที่ให้ใช้สันปันน้ำ ดังนั้น เราจึงได้กล่าวยืนยันมาอย่างเสมอต้นเสมอปลายว่าแผนที่ที่เรียกว่า "แผนที่ภาคผนวก ๑" นั้นแสดงเขตแดนที่เป็นไปตามสันปันน้ำ และกัมพูชาก็ไม่ได้แย้งประเด็นนี้ในคดีเดิม

* คำแปลอย่างไม่เป็นทางการและไม่มีเชิงอรรถ

เรามีความเสมอต้นเสมอปลายอีกด้วย ในความเชื่อของเราที่ว่าสันปันน้ำที่แท้จริงจะกันให้ปราสาทอยู่ในฝั่งไทย ดังนั้น เราจึงไม่เห็นด้วยและยังคงไม่เห็นด้วย กับคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ แต่เราได้ยอมรับและปฏิบัติตามคำพิพากษาอย่างถูกต้องแล้ว เรายืนยันด้วยว่าการขอตีความไม่ใช่แนวทางที่ถูกต้องสำหรับเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ได้รับการตัดสินไปแล้วในตอนนั้น และเราไม่ได้ขอให้ศาลทำเช่นนั้นอย่างแน่นอน

เรายังมีความเสมอต้นเสมอปลายมาตั้งแต่วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๖๒ ในท่าทีของเราเกี่ยวกับขอบเขตทางภูมิศาสตร์ของพื้นที่พิพาทเดิมหรือบริเวณใกล้เคียงปราสาทในความหมายของคำพิพากษา ซึ่งหลักฐานต่าง ๆ ที่บันทึกไว้ล้วนแสดงว่า ไทยใช้เส้นมติคณะรัฐมนตรีโดยไม่เป็นอื่นใดเลยมาโดยตลอด ในคดีปัจจุบัน ไทยได้เสนอเส้นดังกล่าวต่อศาลตั้งแต่วันแรก และไทยยังได้เสนอหลักฐานจำนวนมากที่แสดงว่าเส้นมติคณะรัฐมนตรีตรงกันดีกับเส้นเพียง*หนึ่งเดียว*ที่กัมพูชาได้เคยอ้างสิทธิในคดีเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๙ ซึ่งปรากฏในภาคผนวก ๖๖ ซี ของคำตอบแก้ของกัมพูชา *และ*เส้นมติคณะรัฐมนตรีแสดงพื้นที่ที่สอดคล้องอย่างเต็มที่กับพื้นที่พิพาทเดิมตามที่คู่ความและศาลเข้าใจ

ท่านประธาน เมื่อท่านมองไปยังอีกฟากหนึ่งของแท่นให้การ ที่ท่านเห็นคือสิ่งตรงข้ามกันโดยสิ้นเชิง นอกเหนือไปจากนิสัยอันคงเส้นคงวาของกัมพูชาที่จะลักพาหลักฐานของเราไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง ท่าทีของกัมพูชาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๕๙ ไม่เป็นอะไรเลยนอกจากนิทานที่ไม่มีวันจบว่าด้วยเรื่องความไม่เสมอต้นปลาย

ความไม่เสมอต้นเสมอปลายตอนที่หนึ่ง ในระหว่างคดีเดิม กัมพูชาในปี ค.ศ. ๑๙๕๙ ได้ขอให้มีการตัดสินเรื่องอธิปไตยเหนือปราสาท แต่กลับลงเอยในเดือนมีนาคม ค.ศ. ๑๙๖๒ โดยขอให้มีการตัดสินเรื่องเขตแดนและสถานะทางกฎหมายของแผนที่ภาคผนวก ๑ ด้วย จึงไม่น่าประหลาดใจเลยที่ศาลได้ปฏิเสธอย่างชัดแจ้งที่จะให้ตามคำขอประการหลังนี้

ความไม่เสมอต้นเสมอปลายตอนที่สอง จากปี ค.ศ. ๑๙๕๙ จนถึงคดีปัจจุบัน การณ์ปรากฏว่าเราต้องเผชิญกับกัมพูชาสองกัมพูชาที่ไม่เหมือนกัน กล่าวคือ กัมพูชาที่เราเห็นในคดีเดิมกับกัมพูชาที่เราเห็นที่นี่ในวันนี้ กัมพูชาที่สองนี้ปฏิเสธอดีตของตนอย่างสิ้นเชิง ดังจะเห็นได้ว่า กัมพูชาในปี ค.ศ. ๑๙๕๙ ได้เสนอแผนที่ภาคผนวก ๑ ฉบับหนึ่งต่อศาล แต่กัมพูชาในวันนี้เสนอแผนที่ดังกล่าวอีกฉบับหนึ่งซึ่งแสดงเส้นเขตแดนที่แตกต่างกัน กัมพูชาได้ยืนยันข้อเท็จจริงนี้เมื่อวานนี้เอง แต่ก็ยังไม่สามารถบอกว่าเส้นใดในสองเส้นนี้ที่ตนต้องการให้ศาลพิจารณาและรับรอง ทั้งนี้โดยขัดแย้งอย่างชัดแจ้งกับคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒!

กัมพูชาในปี ค.ศ. ๑๙๕๙ อิงเส้นซึ่งแสดงสันปันน้ำจริงตามความเข้าใจของตนเพื่อพิสูจน์ว่าปราสาทอยู่ในฝั่งกัมพูชา กัมพูชาในวันนี้อิงเส้นสมมุติเส้นหนึ่งเพื่อพิสูจน์อะไรอย่างอื่น นั่นคือ ตำแหน่งที่ตั้งของเขตแดน

กัมพูชาในปี ค.ศ. ๑๙๕๙ ใช้ข้อต่อสู้ที่อยู่บนพื้นฐานของเส้นของตนเองที่มาจากรายงานของผู้เชี่ยวชาญของตนเอง กัมพูชาในวันนี้ให้การบนพื้นฐานของเส้นที่ได้ลักพามาจากรายงานของผู้เชี่ยวชาญของไทยเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๑ ซึ่งถูกเบี่ยงเบนมาอย่างไม่เหมาะสมจากวัตถุประสงค์เดิมของเส้นดังกล่าว และถูกปลอมแปลงจนจำไม่ได้

กัมพูชาในปี ค.ศ. ๑๙๕๙ ใช้เส้นในภาคผนวก ๖๖ ซีของตนเอง เพื่อวัตถุประสงค์ในการต่อสู้ว่าเส้นบนแผนที่ภาคผนวก ๑ แสดงสันปันน้ำจริง กัมพูชาในวันนี้กลับไม่ยอมรับมรดกของตัว และกล่าวถึงมรดกนี้อย่างไม่สนใจว่าเป็น “เอกสารเรื่องราวเกี่ยวกับสันปันน้ำ” ที่ต้องปฏิเสธ เพียงเพราะเอกสารเหล่านี้ทำลายน้ำหนักของการอ้างสิทธิทางดินแดนใหม่และใหญ่กว่าเดิมของกัมพูชา และบัดนี้กัมพูชาก็ให้การบนพื้นฐานของเส้นแผนที่ภาคผนวก ๑ แบบหนึ่งที่คิดเอาเองตามอำเภอใจ ด้วยเหตุนี้ รายงานผู้เชี่ยวชาญของไทยจึงต้อง “ก้าวให้พ้นการถกเถียงในคดีปราสาท” เพื่อเปิดโปงข้อบกพร่องต่าง ๆ ในวิธีการใหม่ของกัมพูชาสำหรับถ่ายทอดเส้น ซึ่งย่อมสร้างความอับอายแก่กัมพูชาอย่างมาก

นิทานยังไม่จบ ท่านประธาน กัมพูชาในปี ค.ศ. ๑๙๖๒ และ ๑๙๖๓ ได้แสดงความพึงพอใจอย่างเป็นทางการต่อเส้นมติคณะรัฐมนตรีไทย ดังที่ปรากฏในพื้นที่เป็นรั้วลวดหนามและป้ายต่าง ๆ กัมพูชาในวันนี้ปฏิเสธว่าไม่เคยรับทราบเรื่องนี้เลยจนกระทั่งปี ค.ศ. ๒๐๐๗

กัมพูชาในปี ค.ศ. ๑๙๖๓ แถลงในระดับสูงสุดของอำนาจรัฐว่าความแตกต่างระหว่างเส้นมติคณะรัฐมนตรีไทยกับการอ้างสิทธิของตนในคดีเดิม คือเส้นภาคผนวก ๖๖ ซีนั้น เป็นแค่เพียง “ไม่กี่เมตร” และไม่ว่าอย่างไรก็ถือว่า “ไม่สำคัญ” และ*มีผลน้อยมาก* กัมพูชาในวันนี้กลับมาที่ศาลไม่ใช่เพื่ออ้างสิทธิเหนือพื้นที่ไม่กี่เมตรนี้ แต่เพื่อเรียกร้องพื้นที่ที่ใหญ่กว่ามาก คือประมาณ ๔.๕ ตร.กม.

ความไม่คงเส้นคงวาตอนที่สาม ประวัติศาสตร์ซ้ำรอยเดิม ระหว่างคดีปัจจุบัน การอ้างสิทธิของกัมพูชาเปลี่ยนรูปไปมาได้อย่างแท้จริง กัมพูชาในเดือนเมษายน ค.ศ. ๒๐๑๑ ขอให้ศาลตีความวรรค ๒ ของส่วนข้อบทปฏิบัติการ กัมพูชาในวันนี้ขอให้ศาลตีความ*ทั้ง*วรรค ๑ *และ*วรรค ๒ และแม้แต่ความเกี่ยวโยงระหว่างทั้งสองวรรค

กัมพูชาในเดือนเมษายน ค.ศ. ๒๐๑๑ ดูเหมือนจะอ้างสิทธิเส้นเขตแดนทั้งหมดบนแผนที่ภาคผนวก ๑ กัมพูชาในขณะนี้กล่าวว่าตนให้ความสนใจเฉพาะเส้นในบริเวณพื้นที่พิพาท

กัมพูชาในคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรของตน กล่าวว่าข้อเท็จจริงหลังคำพิพากษาไม่มีความเกี่ยวข้อง เว้นแต่เพื่อพิสูจน์ว่ามีข้อพิพาทระหว่างคู่ความเกี่ยวกับความหมายหรือขอบเขตของคำพิพากษา บัดนี้ หลังจากสิ้นสุดกระบวนการทางข้อเขียนมาแล้วพักใหญ่ กัมพูชากลับอ้างหนังสือเล่มหนึ่งที่ไทยตีพิมพ์ขึ้นหลังคำพิพากษาร่วม ๕๐ ปีเพื่อพิสูจน์อะไรอย่างอื่น กล่าวคือ*การอ้างสิทธิของไทย*ที่มีแต่เพียงในจินตนาการ เกี่ยวกับพื้นที่พิพาทใหม่ที่เป็นผลจาก*การอ้างสิทธิของกัมพูชา*เอง ซึ่งไม่ว่าในกรณีใดก็ไม่เกี่ยวข้องกับคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ เลย

เพื่อสนับสนุนการอ้างสิทธิทางดินแดนใหม่ของตน กัมพูชาในคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรของตน ใช้เอกสารปลอมแปลงชุดหนึ่งของแผนที่แผ่นที่ ๓ และแผ่นที่ ๔ ในภาคผนวก ๔๙ ของคำให้การแก้ฟ้องของไทยเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๑ แต่ในชั้นให้การด้วยวาจา กัมพูชากลับเริ่มต้นโดยการซ่อนโครงวาดหยาบ ๆ เหล่านั้นจากศาลในรอบแรก เพียงเพื่อจะต้องลงเอยด้วยการนำโครงวาดพวกนี้กลับมาใช้ในรอบที่สองอยู่ดี ซึ่งค่อนข้างจะสับสนสำหรับศาลและสำหรับเรา ท่านประธาน

กัมพูชาพูดให้เป็นที่เข้าใจอยู่ตลอดเวลาว่าไทยกำลังขอให้ศาลแก้ไขข้อผิดพลาดบางประการในอดีต กัมพูชาลืมเสียเฉย ๆ ว่ากัมพูชาเองเป็นฝ่ายที่นำคดีนี้มาสู่ศาล ไม่ใช่ไทย

กัมพูชากล่าวหาไทยว่าปฏิบัติตามมาตรการชั่วคราวที่ศาลสั่งเมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๑๑ “อย่างไม่สมบูรณ์” แต่กัมพูชาลืมอีกแล้วว่าตนเองยังคง*ไม่ได้*ปฏิบัติตามมาตรการเหล่านั้น ความเป็นจริงในพื้นที่ ซึ่งข้าพเจ้าต้องเน้น ก็คือว่าชายแดนมีสันติภาพและสงบ ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของคำสั่งศาล

เมื่อสมประโยชน์ตน กัมพูชาแสดงความเชื่ออย่างไม่ลืมหูลืมตาในหนังสือพิมพ์รายวัน *บางกอกโพสต์* ของไทย โดยอ้างรายงานแล้วรายงานเล่าจากหนังสือพิมพ์นี้ในหนังสือจำนวนมากที่ส่งถึงศาลโดยศาลไม่ได้ขอ ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๑ แต่ในโอกาสอื่นกัมพูชากลับไม่สนใจหนังสือพิมพ์นี้เสียเฉย ๆ โดยเฉพาะรายงานทั้งหลายเกี่ยวกับการคงอยู่อันเป็นการคุมพื้นที่แท้จริงและชอบธรรมของไทย ในพื้นที่อีกด้านหนึ่งของเส้นมติคณะรัฐมนตรี เป็นเวลานานก่อนการรุกล้ำของกัมพูชาที่เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้เอง

ท่านประธาน คงยากที่เราจะปฏิเสธว่า ความไม่เสมอต้นเสมอปลายเป็นสุดยอดของสิ่งที่ตรงกันข้ามกับเสถียรภาพและความเป็นที่สุด

๒. เสถียรภาพและความเป็นที่สุด

ท่านประธาน เป็นที่แน่นอนว่า ศาลในปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ภายในขอบเขตของอำนาจศาล ปรารถนาที่จะให้ข้อยุติสำหรับระยะยาว ในส่วนเหตุผลของคำพิพากษา ศาลอ้างอิงหลักการของ “เสถียรภาพและความเป็นที่สุด” การอ้างอิงนี้มีความหมายเฉพาะ ซึ่งจะเข้าใจได้ต่อเมื่อคำนึงถึง “ข้อพิพาทประการเดียว” ที่เสนอต่อศาลในปี ค.ศ. ๑๙๕๙ กล่าวคือ อธิปไตยเหนือปราสาท เมื่อมองทะลุผิวด้านนอกของการระงับเรื่องเขตแดน ซึ่งเป็นเพียงหนึ่งในเหตุผลหลายประการของคำตัดสินของศาลเกี่ยวกับข้อพิพาทหนึ่งเดียวที่ว่าด้วยอธิปไตยนั้นเข้าไป จะพบความหมายที่แท้จริงของการอ้างอิงเสถียรภาพและความเป็นที่สุด ซึ่งย่อมจะได้แก่ การประกันความสัมพันธ์ที่สงบสุขระหว่างสองประเทศตราบนานเท่านาน อันเป็นความสัมพันธ์ที่ศาลเรียกว่าปราศจาก “ความไม่แน่นอน” “ความยุ่งยาก” “การกระทบกระทั่งกัน” หรือ “ความตึงเครียด”

ด้วยข้อคำนึงข้างต้น ศาลได้มีคำตัดสินในส่วนข้อบทปฏิบัติการของคำพิพากษาใน “ข้อพิพาทประการเดียวที่ได้ยื่นต่อศาล” โดยกันปัญหาเขตแดนออกไปจากส่วนข้อบทปฏิบัติการนั้น ในส่วนเหตุผลของศาล ศาลระบุในฐานะเป็นเหตุผลหนึ่งในหลายประการของคำตัดสินของศาลว่า แผนที่ภาคผนวก ๑ ได้เข้ามาอยู่ใน “การระงับโดยสนธิสัญญา” ระหว่างคู่ความและกลายเป็น “ส่วนหนึ่งของการระงับด้วยสนธิสัญญานั้น”

แต่ที่สำคัญเท่า ๆ กันก็คือ สิ่งที่ศาลตัดสินใจ*ไม่กล่าว* ประการแรก ศาลไม่ได้กล่าวว่าแผนที่ภาคผนวก ๑ ได้แทนที่สนธิสัญญา ประการที่สอง ศาลไม่ได้กล่าวว่าแผนที่ภาคผนวก ๑ เป็นบ่อเกิดหนึ่งเดียวหรือบ่อเกิดที่เป็นอิสระของพันธกรณีเรื่องเขตแดน และก็ไม่ได้กล่าวว่าแผนที่นี้เป็นเหตุผลหนึ่งเดียวหรือเหตุผลที่เป็นอิสระของคำตัดสิน ประการที่สาม ศาลไม่ได้กล่าวว่าเส้นบนแผนที่ภาคผนวก ๑ ผิดแผกไปจากเส้นสันปันน้ำ ประการที่สี่ ศาลไม่ได้บังคับว่าจะต้องใช้เส้นผิดแผกไปจากหลักเกณฑ์ตามสนธิสัญญาที่ให้ใช้สันปันน้ำ และแน่นอนว่าศาลไม่ได้ “ปฏิเสธ” สันปันน้ำต่อไทย ดังที่กัมพูชาพยายามจะให้ศาลเชื่ออยู่เมื่อวานนี้เอง

แต่กัมพูชา ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๐๗ ก็อิงสิ่งที่ศาลไม่ได้กล่าวในปี ค.ศ. ๑๙๖๒ เหล่านี้แหละ เพื่ออ้างสิทธิดินแดนในพื้นที่ปราสาทเพิ่มขึ้นจากที่ตนได้อ้างสิทธิไว้ในคดีเดิม ดังจะเห็นได้จากที่กัมพูชาในขณะนี้ปฏิบัติต่ออนุสัญญา ค.ศ. ๑๙๐๔ เสมือนว่าได้ถูกแทนที่โดยแผนที่ภาคผนวก ๑ ไปแล้วโดยสิ้นเชิง กัมพูชาในขณะนี้ต้องการบังคับให้ใช้เส้นเขตแดนที่อ้างสิทธิใหม่ ซึ่งผิดแผกอย่างชัดเจนจากสันปันน้ำตามธรรมชาติหรือแม้แต่จากลักษณะทางธรรมชาติใด ๆ ด้วยซ้ำ ทั้งนี้ บนพื้นฐานของแผนที่ภาคผนวก ๑ *เพียงประการเดียว*

เพื่อซ้ำเติมเรื่องให้แย่ลงไปอีก กัมพูชาในขณะนี้กำลังอ้างสิทธิ*เส้น*บนแผนที่ภาคผนวก ๑ ในลักษณะที่ตนไม่ได้อ้างสิทธิไว้ในคดีเดิม และเป็นที่แน่นอนว่าไม่ได้รับการ “รับรอง” โดยศาลในปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ดังที่กัมพูชาพยายามจะให้ศาลในวันนี้เชื่อ ซึ่งตามที่รายงานของผู้เชี่ยวชาญของไทยและคุณมิรองเมื่อวันพุธและวันนี้ ได้พิสูจน์แล้วอย่างน่าเชื่อถือ การถ่ายทอดเส้นบนแผนที่ภาคผนวก ๑ ลงในโลกแห่งความเป็นจริงมีความเป็นไปได้ต่าง ๆ มากมายไม่สิ้นสุด อย่างไรก็ดี ความเป็นไปได้เหล่านั้นทั้งหมดล้วนต้องอาศัยการเลือกจุดอ้างอิงต่าง ๆ ในลักษณะตามอำเภอใจ ซึ่งสิ่งนี้จะหลีกเลี่ยงได้ก็ต่อเมื่อถ่ายทอดเส้นตามเจตนารมณ์ของผู้จัดทำแผนที่เท่านั้น กล่าวคือ โดยให้เป็นไปตามสันปันน้ำจริง การถ่ายทอดเส้นแผนที่ภาคผนวก ๑ ของกัมพูชาในปัจจุบันนั้น *ไม่อาจเป็นอื่นใดได้นอกจากจะต้องเป็นไปตามอำเภอใจ* และกัมพูชาเองก็ไม่สามารถแม้แต่จะอธิบายว่าการถ่ายทอดเส้นของตนนั้นทำอย่างไร หรือจะนำไปปฏิบัติในโลกแห่งความเป็นจริงได้อย่างไร หากยอมตามนี้ ก็ย่อมจะเป็นการเชื้อเชิญให้เกิดข้อพิพาทระหว่างคู่ความมากขึ้น แทนที่จะเป็นการแก้ไขข้อพิพาทปัจจุบัน

ดังนั้น การกลับลำอันน่าตื่นตาตื่นใจของกัมพูชา ครึ่งศตวรรษภายหลังจากที่ได้แสดงความพึงพอใจต่อการปฏิบัติตามคำพิพากษาของไทยแล้ว กำลังทำให้เกิดสิ่งที่ศาลในปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ต้องการป้องกันไม่ให้เกิดนั้นเอง กล่าวคือ “ความไม่แน่นอน” “ความยุ่งยาก” “การกระทบกระทั่งกัน” และ “ความตึงเครียด” ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง หากยอมตาม

คำร้องของกัมพูชาในวันนี้ก็จะเป็นการบั่นทอน “เสถียรภาพและความเป็นที่สุด” ตามที่ศาลได้พิจารณาพูดถึงไว้ในปี ค.ศ. ๑๙๖๒ อย่างสิ้นเชิง

ท่านประธาน เราไม่ได้ขออะไรมากไปกว่าสิ่งที่เป็นของเรา ตามผลของกระบวนการที่ศาลอ้างถึงในปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ว่า “การระงับด้วยสนธิสัญญา” ระหว่างฝรั่งเศสกับสยาม และตามผลของคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ หลักฐานของเราพิสูจน์ให้เห็นว่า ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๖๒ คู่ความมีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับความหมายและขอบเขตของคำพิพากษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำว่า “บริเวณใกล้เคียง” และในเรื่องที่ว่าอะไรเป็นของใครตามคำพิพากษา

อย่างไรก็ดี หลังจาก ๕๐ ปีแห่งเสถียรภาพและความเป็นที่สุด บัดนี้กัมพูชากำลังขออะไรเพิ่มเติมอย่างไร้เหตุผล และเลือกใช้หนทางง่าย ๆ ของการแต่งเรื่องข้อพิพาทว่าด้วยการตีความขึ้นมา ทำการอ้างสิทธิใหม่ ๆ และยื่นแผนที่ปลอมกับข้อเท็จจริงที่บิดเบือนต่อศาล แม้แต่เมื่อวานนี้เองกัมพูชายังคงให้ข้อมูลผิด ๆ แก่ศาลว่า แผนที่ แอล ๗๐๑๗ ประทับตรา “ลับมาก” และข้อความส่วนหนึ่งของคำกล่าวเปิดของข้าพเจ้าก็ถูกบิดเบือนเพื่อให้เสมือนว่าได้กล่าวในสิ่งที่ไม่ได้กล่าว *แต่แม้กระนั้นก็ตาม กัมพูชาก็ยังไม่สามารถปลดภาระการพิสูจน์ของตนได้*

คำขอหลักของไทย คือ ศาลไม่มีอำนาจพิจารณา หรือในอีกทางเลือกหนึ่ง คือ ไม่มีเหตุผลให้ต้องตีความคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ดังนั้น คำร้องของกัมพูชาจึงรับไว้พิจารณาไม่ได้ แต่ไม่ว่าในกรณีใด ศาลในปี ค.ศ. ๑๙๖๒ *ไม่ได้* ตัดสินเรื่องเขตแดน*ในส่วนข้อบทปฏิบัติการ* ผลก็คือศาลปล่อยเรื่องดังกล่าวให้คู่ความระงับกันเองโดยสอดคล้องกับพันธกรณีตามสนธิสัญญาของตน และศาลไม่ได้กำหนดขอบเขตของบริเวณใกล้เคียงปราสาท ผลที่ตามมาและเป็นประโยชน์อีกประการหนึ่งก็คือ ข้อพิพาทเขตแดนปัจจุบันสามารถจัดการและระงับได้อย่างที่ควรจะเป็น โดยคณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมภายใต้บันทึกความเข้าใจ ข้อพิพาทดังกล่าวจะระงับไม่ได้ และแน่นอนว่าอาจทวีความร้ายแรงขึ้น โดยการอ้างอิงเส้นบนแผนที่ภาคผนวก ๑ แบบต่าง ๆ อย่างไร้ตัวตนเป็นจริง

ท่านประธาน ไทยมีความปรารถนาอย่างจริงใจ ที่จะรับสภาพและอยู่กับมรดกจากอดีตด้านอาณานิคมของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กัมพูชาและไทยมีอดีตดังกล่าวร่วมกัน แต่เราก็มีอนาคตร่วมกัน ดังนั้น คดีนี้จึงอาจมองได้ว่าเป็นศักยภาพสำหรับคู่ความทั้งสอง เพื่อทำให้วิสัยทัศน์ว่าด้วยสองพี่น้องประชาคมอาเซียนที่อยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนภายใต้หลักนิติธรรม เป็นจริงขึ้น ท่านประธานคณะผู้พิพากษา เรื่องที่อยู่ตรงหน้าท่าน คือการทำให้แน่ใจว่าคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ จะไม่ถูกบิดเบือนให้ทำสิ่งที่คำพิพากษานั้นไม่ได้ทำ และแน่ใจว่าหลักนิติธรรมอยู่เหนือสิ่งอื่นใด*โดยเท่าเทียมกัน*สำหรับทุกฝ่าย เพื่อที่ว่าสันติภาพอันยืนยาวจะได้อยู่เหนือสิ่งอื่นใดเช่นกัน

ท่านประธาน บัดนี้ ข้าพเจ้าจะกล่าวเพื่อให้บันทึกไว้ซึ่งคำแถลงสรุปสุดท้ายของไทย

คำแถลงสรุปสุดท้าย

ตามข้อ ๖๐ ของข้อบังคับศาล และโดยพิจารณาถึงคำร้องขอให้ตีความของราชอาณาจักรกัมพูชาและคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรและทางวาจาของราชอาณาจักรกัมพูชา และโดยคำนึงถึงคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรและทางวาจาของราชอาณาจักรไทย ราชอาณาจักรไทยขอให้ศาลพิพากษาและชี้ขาด

- ว่าคำร้องของราชอาณาจักรกัมพูชาที่ขอให้ศาลตีความคำพิพากษาเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๖๒ ในคดีเกี่ยวกับ*ปราสาทพระวิหาร (กัมพูชากับไทย)* ตามข้อ ๖๐ ของธรรมนูญศาล ไม่เข้าเงื่อนไขที่ระบุไว้ในข้อดังกล่าว และด้วยเหตุนี้ศาลไม่มีอำนาจที่จะตอบคำขอนั้น และ/หรือ คำขอนั้นรับไว้พิจารณาไม่ได้

- ในอีกทางเลือกหนึ่ง ว่าไม่มีเหตุผลที่จะให้ตามคำร้องของกัมพูชาที่ขอให้แสดงความเข้าใจความหมายของคำพิพากษา และไม่มีเหตุผลที่จะตีความคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒

- และชี้ขาดอย่างเป็นทางการว่าคำพิพากษาปี ค.ศ. ๑๙๖๒ ไม่ได้วินิจฉัยเส้นเขตแดนระหว่างราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชาโดยมีผลผูกพันและไม่ได้กำหนดขอบเขตของบริเวณใกล้เคียงปราสาท

ท่านประธาน คณะผู้พิพากษา การให้การของราชอาณาจักรไทยสิ้นสุดลง ณ บัดนี้ ท่านประธาน คณะผู้พิพากษา ข้าพเจ้าขอถือโอกาสนี้แสดงความขอบคุณอย่างสุดซึ้งที่ท่านได้ให้ความสนใจแก่เรา เรายังขอขอบคุณนายทะเบียนศาลและบุคลากรสำนักทะเบียนศาลทุกท่าน รวมถึงและโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่จดหมายเหตุและล่าม จากใจจริง สำหรับความสุภาพ ความมีประสิทธิภาพและความเป็นมืออาชีพอย่างยิ่ง ซึ่งบุคคลเหล่านี้ได้พิสูจน์ให้เห็นตลอดกระบวนพิจารณาอันน่าจดจำครั้งนี้ ขอขอบคุณ

Concluding Remarks of The Agent of the Kingdom of Thailand

19 April 2013

Mr. President, Distinguished Members of the Court,

Allow me to conclude by revisiting a value that forms the cornerstone of the Kingdom of Thailand's approach to the present as well as the original proceedings, that is "consistency". After that, I will address another value that for us is the single most important legacy of the 1962 Judgment, that is "stability and finality".

I. Consistency

Mr. President,

First, Thailand has been consistent in asserting that the question of the boundary was outside the scope of the 1959 proceedings, and that the Court in 1962 did not rule on the question. It was left to the parties to decide this for themselves. To the extent that the question of a boundary was relevant in the original proceedings, i.e. as proof of sovereignty over the Temple, we have been consistent in our reference to the treaty criterion of the watershed. Thus, we have consistently been asserting, and Cambodia did not contradict this point in the original proceedings,1 that the so-called "Annex I map" depicts a watershed boundary.

We have also been consistent in our belief that the real watershed leaves the Temple on the Thai side of it. Therefore, we disagreed, and still disagree, with the 1962 Judgment, but we accepted and duly implemented it. We also maintain that a request for interpretation is clearly not the right way to modify what has been decided then and we certainly do not request the Court to do this.

.....

1 *I.C.J. Pleadings, Temple of Preah Vihear, Réplique du Gouvernement du Royaume du Cambodge*, Vol. I, paras.4, p. 439, and 10, p. 443, and pp. 540-542 (Rapport de MM Doeringfeld, Amuedo and Ivey. 23 October, 1961 filed as Annexe LXVIa); *I.C.J. Pleadings, Temple of Preah Vihear, Oral Arguments, Volume* II, pp. 425-432 et 465-473 (Mr. Dean Acheson, 22 March 1962). See also Further Written Explanations of the Kingdom of Thailand, 21 June 2012, hereafter "FWE"), paras. 4.33-4.69.

We have also been consistent, since 10 July 1962, in our position regarding the geographical extent of the original disputed area, or the vicinity of the Temple within the meaning of the Judgment. For Thailand, the records show, it has always been the Cabinet Line, and nothing else. In the present proceedings, Thailand submitted that line to the Court on Day One.[2] It has also submitted ample evidence that the Cabinet Line corresponds well to the *only* line that Cambodia ever claimed in the 1959 proceedings, which appears on Annex LXVI*c* to its Reply,[3] *and* that the Cabinet line marks an area that is fully compatible with the original disputed area as the Parties and the Court understood it[4].

Mr. President,

When you look to the other side of the bar, what you see is exactly the opposite. Apart from Cambodia's constant habit of hijacking our evidence for its own uses,[5] Cambodia's positions since 1959 have been nothing but a never-ending story of inconsistencies.

.....

2 See "Map showing the line defined by the Cabinet Resolution of 10 July 1962" submitted to the Court by the Agent of the Kingdom of Thailand, *Letter No. 35001/246 dated 26 May 2011.*

3 Carte annexée au Rapport de MM Doeringfeld, Amuedo and Ivey (Annex 2) [Annex 51 to FWE].

4 FWE, paras. 2.23-2.25 and 4.63-4.69; *International Boundary Research Unit, University Durham* (hereafter "IBRU"), "A review of maps presented in the period 1959-1962 and others prepared in 2012", *June 2012*, [Annex 46 to FWE], pp. 29-31.

5 See Footnotes 12 and 14 below. See also CR2013/1 (15 April 2013), pp. 57-67, paras. 15-58 (Bundy).

Inconsistency Episode One. During the original proceedings, Cambodia in 1959 asked for a ruling on sovereignty over the Temple,[6] but ended up in March 1962 asking also for a ruling on the boundary and the legal status of the Annex I map[7]. No wonder the Court expressly refused to entertain this latter request.[8]

Inconsistency Episode Two. From 1959 up to the present proceedings, it appears that we have been dealing with two different Cambodias, the one we saw in the original proceedings and the one we see here today. The latter totally breaks with its past. For instance, Cambodia in 1959 submitted a version of the Annex I map to the Court, but Cambodia today submits another version of the map with a different boundary line on it.[9] Cambodia confirmed this fact yesterday,[10] but still could not say which one of the two lines it wants the Court to look at and to endorse in clear contradiction with the 1962 Judgment!

6 *Case concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand), Merits, Judgment of 15 June 1962, I.C.J. Reports 1962, p. 9; I.C.J. Pleadings, Temple of Preah Vihear, Application instituting proceedings*, Vol. I, p. 15.

7 *Ibid., I.C.J. Reports 1962*, p.11; *I.C.J. Pleadings, Temple of Preah Vihear, Oral Arguments*, Vol. II, p. 441.

8 *Ibid., I.C.J. Reports 1962*, p. 36.

9 See *I.C.J. Pleadings, Temple of Preah Vihear, Requête introductive d'instance, Annex I*, Vol. I; *Request for Interpretation of the Judgmentof 15 June 1962 in the Case concerning the* Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand) *(Cambodia v. Thailand)*, *Application instituting proceedings*, 28 April 2011 (hereinafter "Request for Interpretation"), Annexe cartographique no. 1. See also *IBRU*, "Assessment of the task of translating the Cambodia-Thailand boundary depicted on the 'Annex I' map onto the ground IBRU Assessment", *October 2011*, (hereinafter "IBRU Report 2011") [Annex 96 to the Written Observations of the Kingdom of Thailand, 21 November 2012 (hereafter "WO")]. See also WO, footnote 597, and FWE, paras. 1.23-1.24.

10 CR2013/5 (18 April 2013), p.22, para. 52 (Bundy).

Cambodia in 1959 was relying on a line which, according to its understanding, represented the real watershed in order to prove that the Temple was on the Cambodian side[11]. Cambodia today is relying on an artificial line in order to prove something else, i.e. the location of the boundary.[12]

Cambodia in 1959 was basing its argument on its own line derived from its own expert report.[14] Cambodia today is pleading on the basis of a line hijacked from Thailand's 1961 expert report, improperly diverted from its original purpose and falsified beyond recognition.[14]

Cambodia in 1959, arguing that the Annex I map line depicted the real watershed[15], was using for this purpose the line on its Annex LXVI*c*.[16] Cambodia today rejects this legacy, dismissively refers to it as "watershed material", to be rejected[17]only because it undermines Cambodia's new, larger territorial claim;

.....

11 *I.C.J. Pleadings, Temple of Preah Vihear, Réplique du Gouvernement du Royaume du Cambodge*, Vol. I, pp. 540-542 (Rapport de MM Doeringfeld, Amuedo and Ivey. October 23, 1961 filed as Annexe LXVI*a*), and Annexe LXVI*c*, Carte annexée au Rapport de MM Doeringfeld, Amuedo and Ivey (Annex 2) [Annex 51 to FWE].

12 Sketch, in *Réponse du Royaume du Cambodge*, 8 March 2012 (hereafter "Response"), p. preceding p. 77. See Judges' Folder, Tab 1.12.

13 See footnote 11 above.

14 *Request for Interpretation*, Annexes cartographiques nos. 2 (sheets 1 and 2), 5, 6, 7 et 8 ; Response, pp. preceding pp. 24 and 77, and Annexes 34 et 35 ; Map attached to *Letter from the Agent of the Kingdom of Cambodia to the Court*, 19 July 2012, see Judges' Folder, Tab 1.4. See also FWE, paras. 1.26-1.48.

15 See Footnote 1 above.

16 See Footnote 3 above.

17 CR2013/1 (15 April 2013), p. 72, para. 80 (Bundy).

and it is now pleading on the basis of an arbitrary chosen version of the Annex I map line.[18] Thailand's expert report therefore has to "move beyond the debate in the Templecase",[19] to expose the inadequacies of Cambodia's new method of line transposition, much to the latter's embarrassment[20].

The story goes on, Mr. President. Cambodia in 1962 and 1963 formally expressed satisfaction with the Thai cabinet line, as manifested on the ground by the barbed-wire fence and the signs.[21] Cambodia today denies having had any knowledge about it until 2007.[22]

Cambodia in 1963, at the highest level of State authority, stated that the difference between the Thai Cabinet Line and its claim in the original proceedings, the Annex LXVI*c* line, was only a "few metres", in any case considered to be "unimportant" and *de minimis*.[23] Cambodia today comes back to the Court not to claim those few metres, but to claim a much larger area of approximately four and a half square kilometres.[24]

.....

18 See Footnote 12 above.

19 IBRU Report 2011, para. 3.

20 CR2013/1 (15 April 2013), p. 68, paras. 61-62. (Bundy).

21 WO, paras. 1.14-1.15, 4.33-4.51, 4.67-4.69, and 5.67-5.68; FWE, paras. 1.31-1.33 and 4.64-4.65.

22 Request for interpretation, paras. 14-15; *Request for interpretation of the Judgment of 15 June 1962 in the case concerning the* Temple de Preah Vihear (Cambodia v. Thailand) *(Cambodia v. Thailand)*, *Provisional measures,* 30 May 2011, CR 2011/13, p. 27 (Sir Franklin Berman); Response, paras. 1.3 (iii), 2.23. See also WO, paras. 4.67-4.69 and FWE, paras. 1.31-1.33.

23 WO, paras. 4.43-4.47; FWE, paras. 3.68 and 4.64-4.65.

24 See footnote 14 above.

Inconsistency Episode Three. History repeats itself. During the present proceedings, Cambodia's claim has been a genuine shape shifter. Cambodia in April 2011 asked the Court to interpret paragraph 2 of the *dispositif*.[25] Cambodia today asks the Court to interpret *both* paragraphs 1 and 2, and even the link between them.[26]

Cambodia in April 2011 appeared to be claiming the whole boundary line on the Annex I map.[27]Cambodia now says it only focuses on the line in the disputed area.[28]

Cambodia in its written pleadings says that facts subsequent to the Judgment are not relevant except for proving that there is a dispute between the parties as to the meaning or scope of the Judgment.[29] Cambodia now invokes, long after the closure of the written proceedings, a book published by Thailand some 50 years after the Judgment to prove something else, i.e. an imaginary *Thai claim* of a new disputed area resulting from *Cambodia's own* claim,[30] which in any case has nothing to do with the 1962 Judgment.

.....

25 Request for interpretation, para. 45.

26 Response, para. 5.9. CR2013/1 (15 April 2013), p. 34, para. 19 (Berman); CR2013/5 (18 April 2013), p. 27-28, para. 10 and p.34-36, para. 23 (Berman); CR2013/5 (18 April 2013), p.49-50, para. 5-6 (Agent).

27 Request for interpretation, paras. 44-45.

28 Response, para 4.50. See also FWE, para. 1.7. CR2013/2 (15 April 2013), p. 36, para. 53 (Sorel).

29 Response, paras. 2.17 and 4.56.

30 *Letter from the Agent of the Kingdom of Cambodia to the Court,* 21 November 2012. See Judges' Folder, Tab 1.7; CR2013/1 (15 April 2013), p.19, para.14 (Agent); See also CR2013/3 (17 April 2013), pp. 21-22, paras. 35-36, (Agent).

To substantiate its new territorial claim, Cambodia in its written pleadings relied on a series of falsifications of Map Sheets 3 and 4 of Annex 49 to the Thai Counter-Memorial of 1961. In the oral proceedings, however, it started off by hiding those rough sketches from the Court in the first round, only to end up bringing one of them back in the second.[31] Quite confusing for the Court, and for us, Mr. President.

Cambodia keeps insinuating that Thailand is asking the Court to correct some past error.[32] It simply forgets that it is Cambodia who brought this case to the Court, not us.

Cambodia accuses Thailand of implementing the provisional measures ordered by the Court on 18 July 2011 in an "imperfect manner"[33]. It also forgets that it still has *not* implemented those measures itself. The reality on the ground, I must underline, is that the border is peaceful and calm, consistent with the intent of the Court's Order.

Cambodia, when convenient, shows a blind faith in the Thai daily *Bangkok Post*, quoting report after report from this newspaper in its numerous unsolicited letters sent to the Court since 2011.[34]

.....

31 CR2013/5 (18 April 2013), p. 20 , paras. 45-46 (Bundy).

32 CR2013/1 (15 April 2013), pp. 28-29, paras. 5 and 7 (Berman); CR2013/1 (15 April 2013), p. 70, para. 70 (Bundy).

33 CR2013/5 (18 April 2013), p. 20 , para. 2 (Agent).

34 *Letters fromthe Agent of the Kingdom of Cambodia to the Court*, 7 May 2011, 9 June 2011, 22 and 23 July 2011, 23 November 2011, 6 April 2012, 1 and 26 June 2012.

It simply ignores on other occasions the newspaper, in particular all the reports about Thailand's effective and legitimate presence on the other side of the Cabinet line well before Cambodia's recent encroachment.[35]

Inconsistency, we can hardly deny it, Mr. President, is the ultimate antithesis of stability and finality.

II. Stability And Finality

Mr. President,

The Court in 1962, within the limits of its jurisdiction, certain lyhad in mind the desire to provide along-term settlement. In the reasoning part of the Judgment, it referred to the principle of "stability and finality"[36]. This reference carries a specific meaning that can only be construed in light of the"sole dispute"[37]submitted to the Court in 1959, i.e. sovereignty over the Temple. Beyond the façade of boundary settlement, which was just one of the many reasons for the Court's decision on that sole dispute on sovereignty, the true meaning of the reference to stability and finality is indeed to ensure a long lasting peaceful relationship between the two countries, relationship that, to use the terms of the Court, is free of "uncertainty", "trouble", "friction", or "tension"[38].

.....

35 [Annexes no. 18, 21, 27, 28, 29, 31, 39, 41 to FWE].

36 *Case concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand), Merits, Judgment of 15 June 1962*, I.C.J. Reports 1962, p. 34.

37 *Ibid*., p. 14.

38 *Ibid*., p. 14.

With that in mind, in the *dispositif* of the Judgment, the Court pronounced its decisions on "the sole dispute submitted to it"[39], excluding therefrom the question of boundary. In its reasoning, the Court stated, as one of the reasons for its decision, that the Annex I map had entered "the treaty settlement" between the parties and become "integral part of it"[40].

But of equal importance is what the Court decided *not to say*. First, the Court did not say that the Annex I map has superseded the treaty. Second, it did not say that the Annex I map is a sole or independent source of obligation on the boundary, nor was it a sole or independent reason for the decision. Third, it did not say that the Annex I map line departed from the line of watershed. Fourth, it did not impose a departure from the treaty criterion of watershed,[41] and certainly did not "refuse" the watershed to Thailand, as Cambodia only yesterday would have the Court believe.[42]

But Cambodia, since 2007, is relying precisely on what the Court did *not* say in 1962, in order to claim more territory in the Temple area than it did in the original proceedings. For instance, Cambodia now treats the 1904 Convention as entirely superseded by the Annex I map. It now seeks, on the *sole* basis of the Annex I map, to impose a newly claimed boundary line that

39 *Ibid*., p. 14.

40 *Ibid*.,p. 33.

41 See *ibid*.,pp. 6 and 34-35.

42 CR2013/5 (18 April 2013), pp. 44-45, para.24 (Sorel).

clearly departs from the natural watershed, or from any natural features for that matter.

To make matters worse, Cambodia is now claiming a version of the Annex I map *line* that it did not claim in the original proceedings, and that was certainly not "recognized" by the 1962 Court, as it would have the Court today believe.[43] As Thailand's expert report,[44] and Ms. Miron on Wednesday and today, have demonstrated with authority, there are endless possibilities for transposing the Annex I map line to the real world. All of them, however, involve arbitrary choices of reference points, which can only be avoided if the line is transposed in accordance with the intention of the cartographer, i.e. by following the real watershed. Cambodia's current transposition of the Annex I map line is necessarily arbitrary, and Cambodia cannot even explain how it was done or would be implemented in the real world. To allow it would invite more disputes between the parties rather than solve the present one.

In this light, Cambodia's spectacular about-turn, half a century after expressing satisfaction with Thailand's implementation of the Judgment, is causing precisely what the Court in 1962 intended to prevent, i.e. "uncertainty", "trouble", "friction", and "tension" in the relations between the two countries. To grant

.....

43 Request for interpretation, *Annexes cartographiques, Cartesannexées* no. 2 sheet 2 and no. 7; Response, paras. 4.60 and 4.83. See also WO, para. 1.11 and FWE, paras. 1.35-1.48.

44 *IBRU* Report 2011 [Annex 96 to WO], paras. 40-57. See also WO, paras. 6.25-6.29.

Cambodia's request today would totally undermine the "stability and finality" as addressed by the Court in 1962.

Mr. President,

We are not asking for more than what is ours as a result of the process referred to by the Court in 1962 as "treaty settlement" between France and Siam, and as a result of the 1962 Judgment. Our evidence demonstrates that, since July 1962, the parties have had the same understanding of the meaning and scope of the Judgment, in particular of the term "vicinity", and about what was respectively theirs pursuant to the Judgment.

After 50 years of stability and finality,however, Cambodia is now asking for more without any justification, and took the easy road of fabricating a dispute on interpretation, making new claims, and providing you with falsified maps and manipulated facts. Only yesterday, Cambodia was still misinforming the Court that the L7017 map is labelled "secret"[45], and a passage of my Opening Speech was distorted to make it say what it does not[46]. *But even then, Cambodia has been unable to meet its burden of proof.*

Thailand's primary submission is that you have no jurisdiction, or alternately that there is no ground for interpreting the 1962 Judgment; thus Cambodia's request is inadmissible. But

45 CR2013/5 (18 April 2013), p. 11, para. 10. (Bundy). See [Annex 53 to FWE].

46 CR2013/5 (18 April 2013), p. 25, para.4, last sentence. (Berman).

in any event, the Court in 1962 did not rule on the boundary in its dispositif; in consequence it left that question to the parties to settle between them in accordance with their treaty obligations. Nor did the Court fix the limit of the vicinity of the Temple. A further and beneficial consequence is that the present boundary dispute can then be dealt with and settled, as it should have been, by the Joint Boundary Commission under the Memorandum. That dispute will not be settled, and may indeed be aggravated, by disembodied references to the line on the Annex 1 map.

Mr. President,

It is Thailand's sincere wish to come to terms with the legacy of Southeast Asia's colonial past. Cambodia and Thailand share that common past, but we also share a common future. In this light, the present proceedings may be seen as a potential for both parties to realize that vision of two ASEAN Community brothers living together in harmony under the rule of law. The matter before you, Mr. President, Members of the Court, is about ensuring that the 1962 Judgment is not to be distorted into doing something it did not do, and that the rule of law prevails *equally* for all, so that lasting peace shall also prevail.

Mr. President,

I will now place on record Thailand's final submissions.

FINAL SUBMISSIONS

In accordance with Article 60 of the Rules of Court and having regard to the Request for Interpretation of the Kingdom of Cambodia and its written and oral pleadings, and in view of the written and oral pleadings of the Kingdom of Thailand, the Kingdom of Thailand requests the Court to adjudge and declare:

- that the Request of the Kingdom of Cambodia asking the Court to interpret the Judgment of 15 June 1962 in the *Case concerning the Temple of Preah Vihear (Cambodia v. Thailand)* under Article 60 of the Statute of the Court does not satisfy the conditions laid down in that Article and that, consequently, the Court has no jurisdiction to respond to that Request and/or that the Request is inadmissible;

- in the alternative, that there are no grounds to grant Cambodia's Request to construe the Judgment and that there is no reason to interpret the Judgment of 1962; and

- to formally declare that the 1962 Judgment does not determine with binding force the boundary line between the Kingdom of Thailand and the Kingdom of Cambodia, nor does it fix the limit of the vicinity of the Temple.

Monsieur le Président, Mesdames et Messieurs les juges,

Ceci conclut les plaidoiries du Royaume de Thaïlande. Je saisis cette occasion pour vous exprimer, Monsieur le Président, Mesdames et Messieurs les juges, notre appréciation la plus profonde pour l'attention que vous avez bien voulu nous accorder. Nous voudrions également adresser nos remerciements les plus sincères à Monsieur le Greffier de la Cour, à tout le personnel du Greffe, y compris et tout particulièrement aux archivistes, ainsi qu'aux interprètes, pour la courtoisie, l'efficacité, et le professionnalisme tout-à-fait *exceptionnels* dont ils ont fait preuve tout au long de cette mémorable procédure. Je vous remercie.

ถอดเทป การสัมภาษณ์สด ในรายการ "รัฐบาลยิ่งลักษณ์ พบประชาชน"

เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๔ กัมพูชาได้ยื่นขอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ศาลโลก) ตีความ คำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหารปี ๒๕๐๕ โดยอ้างว่าไทยและกัมพูชามีความเห็นขัดแย้งเกี่ยวกับความหมายและขอบเขตของคำพิพากษาของศาลฯ เมื่อปี ๒๕๐๕ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับบริเวณใกล้เคียง (vicinity) ปราสาท ซึ่งกัมพูชาอ้างว่า ต้องเป็นไปตามเส้นเขตแดนบนแผนที่มาตราส่วน ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ ระวางดงรัก (แผนที่ภาคผนวก ๑) และไทยยังไม่ได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลฯ เมื่อปี ๒๕๐๕ นอกจากนี้กัมพูชาได้ขอให้ศาลโลกกำหนดมาตรการชั่วคราว (Provisional Measures) โดยขอให้ศาลฯ สั่งให้ไทยถอนทหารออกจากบริเวณปราสาทพระวิหารระหว่างที่รอศาลฯ ตัดสินคดีตีความ

หลังจากนั้น ไทยและกัมพูชาได้ยื่นเอกสารชี้แจงต่อศาลไปฝ่ายละ ๒ รอบ และล่าสุด คู่กรณีทั้งสองประเทศได้เดินทางไปให้การทางวาจาต่อศาลระหว่างวันที่ ๑๕ – ๑๙ เมษายน ๒๕๕๖ ณ วังสันติภาพ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งเป็นโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายได้หยิบยกและเน้นย้ำข้อต่อสู้ที่สำคัญจากเอกสารชี้แจงที่ได้จัดส่งไปก่อนหน้านี้ รวมถึงหักล้างข้อต่อสู้ของกันและกัน เพื่อให้ศาลฯ ได้รับฟังและนำไปพิจารณาประกอบการจัดทำคำพิพากษา ซึ่งคาดว่าจะมีขึ้นในช่วงปลายปี ๒๕๕๖

ต่อไปนี้เป็นการถอดเทปคำให้สัมภาษณ์ของนายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและนายวีรชัย พลาศรัย เอกอัครราชทูต ณ กรุงเฮก และตัวแทนประเทศไทยในการต่อสู้คดีตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหารปี ๒๕๐๕ในรายการ **"รัฐบาลยิ่งลักษณ์พบประชาชน"** เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๖ ชี้แจงสรุปการให้การทางวาจาต่อศาลโลกโดยมี นายจอม เพชรประดับ เป็นผู้ดำเนินรายการพิธีกรในรายการรัฐบาลยิ่งลักษณ์พบประชาชนในสัปดาห์นี้ เราจะมาประเมินกันดูนะครับว่าในระยะ ๔ วันที่ผ่านมาของการให้การด้วยวาจานั้นทางฝ่ายไทยเองนั้นมีความมั่นใจแค่ไหนและจากนี้ไปจะเป็นการที่จะให้นำไปสู่การคลี่คลายและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสองประเทศอย่างไรต่อไปเนื่องจากแขกรับเชิญที่จะคุยด้วยสองท่าน คือ ท่านสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รวมทั้งท่านทูตวีรชัย พลาศรัย ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะทำงานต่อสู้คดีปราสาทพระวิหารของฝ่ายไทยนั้นยังอยู่ที่กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ เราจะพูดคุย และสัมภาษณ์กับท่านผ่านทางโทรศัพท์ในรายการวันนี้

พิธีกร : *ขอบคุณมากที่ร่วมรายการในวันนี้ คงจะเริ่มจากท่านสุรพงษ์ฯ จากการประเมินในระยะ ๔ วันที่ผ่านมาของการให้วาจานั้น ท่านมีความรู้สึกอย่างไร และมีความมั่นใจเพิ่มมากขึ้นแค่ไหนอย่างไร*

รมว.กต. : ผมฟังทีมทนายของฝั่งเรากล่าวถ้อยแถลงด้วยวาจาที่ศาลโลกในครั้งนี้ เราทำการบ้านมาได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการชี้แจงของทีมทนายของเรา เพื่อจะยืนยันให้ศาลได้เห็นว่า กรณีที่กัมพูชาขอให้ศาลขอตีความในคดีปราสาทพระวิหารนั้น ที่จริงแล้วไม่จำเป็นต้องตีความเลย ทุกอย่างได้จบสิ้นไปตั้งแต่ปี ๒๕๐๕ และเราก็ได้ปฏิบัติการตามคำสั่งของศาลเมื่อปี ๒๕๐๕ ที่ปราสาทพระวิหารตกเป็นของกัมพูชาและเราก็มีการถอนกำลังออกจากบริเวณปราสาทพระวิหาร แล้วมาอยู่หลังแนวรั้วซึ่งเป็นไปตามมติ ครม. เมื่อปี ๒๕๐๕ สมัยท่านจอมพลสฤษดิ์ฯ ที่ได้ไปขึงรั้วลวดหนามไว้ใกล้เคียงบริเวณปราสาทพระวิหาร ซึ่งเราก็ได้ยืนยันเรื่องนี้กับทางศาล นอกจากนั้นการทำงานของทีมทนายของเราเป็นไม้เด็ดที่เรานำมาใช้ ก็คือเรื่องแผนที่ซึ่งเดี๋ยวท่านทูตก็คงจะเล่าให้เราฟังว่าก็ได้ใช้เวลามาประมาณ ๓ ปี ด้วยกันที่จะได้ข้อสรุปที่เป็นประเด็นหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ที่จะยืนยันให้ศาลได้เห็นว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ทางกัมพูชาเรียกร้องนั้น ไม่ได้มีเหตุมีผล และก็ไม่เคยใช้ในปี ๒๕๐๕ เลย วันนี้พยายามที่จะเอาหลักฐานขึ้นมา แก้ไข ดัดแปลง เพื่อที่จะเอามายืนยันต่อศาล ดูในภาพรวมแล้วทั้ง ๔ วันที่ผ่านมา ผมนั่งฟังโดยตลอดก็พอใจครับ แล้วก็ข้อห่วงใยต่าง ๆ ที่หลายฝ่ายให้คำเสนอแนะ ชี้แนะให้ว่ากระทรวงการต่างประเทศ หรือทีมทนาย อย่าลืมประเด็นนั้นประเด็นนี้ เราไม่ได้ลืมประเด็นเหล่านั้นเลย เรารวบรวมประเด็นเหล่านั้นไว้เรียบร้อยหมดแล้ว เราก็ต้องขอขอบคุณคนไทยหลาย ๆ ท่านด้วยกันที่ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ และบางอย่างบางครั้งเราพูดไม่ได้ เนื่องจากเราต้องเก็บเป็นความลับในการที่จะมาสู้คดีในครั้งนี้ เพราะมิฉะนั้นแล้วถ้าหากฝ่ายกัมพูชาสามารถอ่านเกมส์

เราได้ทันหรือรู้ว่าสิ่งใดที่เราจะนำมาหยิบยกในการชี้แจงต่อศาลในครั้งนี้ ก็จะทำให้ภาพของการต่อสู้ของเราเสียเปรียบได้ วันนี้เราดีใจครับที่เราสามารถรักษาความลับเหล่านั้นไว้ได้ บางครั้งเราอยากจะตอบพูดให้สังคมไทย คนที่ไม่เข้าใจให้ได้เข้าใจแต่เราเกรงว่าความลับนั้นจะถูกเปิดเผย เดี๋ยวท่านทูตก็คงจะเสริมในสิ่งที่ผมเล่าให้คุณจอมและพี่น้องประชาชนได้ฟัง

พิธีกร : *นั่นก็หมายความว่าถึงตอนนี้ท่านมีความมั่นใจในเชิงบวกหลังจากที่ได้ประเมินมาแล้ว*

รมว.กต. : ใช่ครับ แล้วก็ผมคิดว่าหลาย ๆ ฝ่าย ก่อนที่เราจะมา ก็คิดว่ารัฐบาลนี้จะมาฮั้วกับทางกัมพูชา ที่ทางรัฐบาลรวมทั้งตัวผมถูกกล่าวหามาโดยตลอดผมยืนยันว่าวันนี้ การต่อสู้คดีทีมทนายได้ต่อสู้อย่างเต็มที่และเราใช้ทีมทนายชุดเดิม เพราะว่าเราถือว่าทีมทนายชุดนี้ได้ศึกษาได้ทำงานมาโดยตลอดกว่า ๓ ปี เขามีความรอบรู้และก็มีประสบการณ์มาก เราจึงเลือกทีมทนายชุดเดิมแต่หลายฝ่ายก็มองว่าเราเนี่ยต้องการโยนความผิดให้รัฐบาลชุดที่แล้ว อยากจะกราบเรียนคุณจอมไปถึงพี่น้องประชาชนที่ชมรายการนี้ว่าผมไม่เอาเรื่องของประเทศชาติมาเป็นเกมส์การเมืองเพราะว่าเราถือว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของประเทศชาติของประชาชน

พิธีการ : *มาทางท่านทูตวีรชัยฯ บ้างครับ เพื่อที่จะให้ประชาชนมีความเข้าใจที่ไปที่มา ลองเล่าถึงที่ไปที่มาว่าสุดท้ายแล้วว่า ทำไมศาลโลกจะต้องกลับมาพิจารณาเรื่องนี้กันอีกครั้งหนึ่ง*

ออท.วีรชัย : จากมุมมองของเรา ก็เพราะกัมพูชาต้องการจะขึ้นทะเบียนมรดกโลกฝ่ายเดียวทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้ก็เคยเจรจากันว่าจะทำร่วมกัน อยู่ ๆ ในปี ๒๕๕๐ ก็ไปยื่นขอขึ้นทะเบียนฝ่ายเดียว และก็เสนอแผนที่ที่มันล้ำเข้ามา เราดูแล้วล่ะ ล้ำแน่นอนเข้ามาในดินแดนไทย ก็คำนวณได้ประมาณ ๔.๖ ตร.กม. แต่ว่ากัมพูชาเขามองโลกกลับกับเราว่าพื้นที่นี้เป็นของเขามาตลอด เราเพิ่งจะ

ไปเอาจากเขาเมื่อปี ๒๕๕๐ ก็เลยมองโลกกลับกันอยู่ แต่ผมมองจากของไทย มันเป็นอย่างนี้จริง ๆ เราเชื่อว่าเป็นของเราแล้วอยู่ ๆ เขาก็จะไปขึ้นทะเบียน แต่ก่อนหน้านั้นเขารุกล้ำเข้ามาก่อนแล้ว เขาทำเป็นระบบ ค่อย ๆ เข้า ค่อย ๆ เข้า แต่เราไม่แน่ใจว่าเป็นการเรียกร้องของรัฐ หรือว่าเป็นประชาชนหรืออะไร มันค่อนข้างจะไม่ชัดเจน จากปี ๒๕๕๐ ก็ชัดเจนว่าเป็นรัฐบาลเรียกร้องแน่นอน ก็เลยต้องประท้วงและก็ในที่สุด ก็เจรจากันไม่ได้ เขาไม่ยอมเจรจาภายใต้เจบีซี[๑] เรื่องนี้เขาว่าอยู่นอกเจบีซี เขาก็เลยมาฟ้อง เขาเป็นฝ่ายฟ้องอันนี้ต้องไม่ลืม เพราะเขาชอบพูดว่าเราไปขออะไรต่ออะไรต่อศาล เราไม่ได้ขอคือเราเป็นจำเลย เราถูกฟ้องเราก็ป้องกันตัวเอง

พิธีกร : *เรื่องของการที่จะให้มีการเอาปราสาทพระวิหารขึ้นเป็นมรดกโลก ทางฝ่ายไทยเองเคยมีความประสงค์ที่เห็นว่าควรจะร่วมกันขึ้นทั้งสองฝ่าย เคยเป็นความประสงค์ของฝ่ายไทยด้วยใช่หรือไม่*

ออท.วีรชัย : ใช่ครับ แต่ก่อนหน้าปี ๒๕๕๐ ฝ่ายไทยทุกรัฐบาลก็ยินดีที่จะร่วม คือเหมือนกับเข้าหุ้นกัน เขาเอาตัวปราสาทไปและก็พื้นที่เล็ก ๆ รอบ ๆ แล้วเราเอาพื้นที่รอบนอกไปร่วมกันขึ้นทะเบียนและร่วมกันพัฒนา แต่ว่าเรื่องพื้นที่อันไหนเป็นของใครจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงก็วางแผนกันอย่างนั้น แต่ก็ไป ๆ มา ๆ เขาก็ไปขึ้นทะเบียนคนเดียวและอยากจะเอาพื้นที่ทั้งหมดเลยที่วางแผนเอาไว้เป็นของเขาหมด

.....

๑ Joint Boundary Commission (JBC) หรือ คณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย – กัมพูชา จัดตั้งขึ้นเมื่อปี ๒๕๔๐ เพื่อเป็นกลไกหลักในการเจรจาและการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก ไทย – กัมพูชา

พิธีกร : *ถ้าเกิดจะให้ประเมิน สิ่งที่เป็นข้อหักล้างของฝ่ายไทย ที่มีน้ำหนักที่สุดที่เห็นว่า เรื่องนี้ศาลไม่ควรที่จะมีการตีความอีกครั้งหนึ่ง น้ำหนักที่มีความสำคัญที่สุดที่เราให้กับศาลในช่วงสี่วันที่ผ่านมาน่าจะเป็นเรื่องอะไรที่เห็นได้ว่าเรื่องนี้มันจบไปแล้วไม่เห็นว่าควรจะกลับมาตีความกันอีกครั้งหนึ่ง หลักฐานคืออะไร*

ออท.วีรชัย : มีหลายอย่าง อย่างที่หนึ่งคือว่าเรื่องเขตแดนอยู่นอกกรอบคดีเดิม อันนั้นหนึ่งล่ะเป็นเรื่องกฎหมาย เรื่องเขตแดนอยู่นอกกรอบคดีเดิม เพราะฉะนั้นวิธีอ้างของเขา เขาอ้างพื้นที่นี้โดยอ้างเส้นเขตแดนบนแผนที่ภาคผนวก ๑[๒] และทีนี้เราก็ต้องสู้ว่าเส้นเขตแดนอยู่นอกกรอบคดีเดิมเป็นหลัก และอันที่สองเราก็สู้ว่าไม่ได้มีความเห็นแย้งกันเพราะว่าได้เห็นตรงกันแล้วตั้งแต่ปี ๒๕๐๕ อยู่ ๆ เขามาเปลี่ยนใจในปี ๒๕๕๐ ผ่านมาแล้ว ๔๕ ปี อยู่ ๆ มาเปลี่ยนใจ มันก็คงลำบากเพราะว่าไม่อย่างนั้นโลกนี้ก็อยู่กันไม่สงบตกลงกันไปแล้วอยู่ดี ๆ วันหนึ่งจะมาเปลี่ยนไม่เอาแล้วผมก็คิดว่าข้อเท็จจริงอันนี้ของเราก็แข็งพอสมควร ก็อีกอันที่เราคิดว่าเป็นจุดแข็งของเราก็คือแผนที่ที่อย่างท่านรัฐมนตรีได้กล่าว แผนที่นี่เราทุ่มเท ในขณะที่ทางเขา เขาไม่ได้สนใจ เขาไม่ได้มีผู้เชี่ยวชาญแผนที่ด้วยซ้ำ

พิธีกร : *แต่ดูเหมือนข้อหักล้างแล้วก็คำโต้แย้งของกัมพูชาเองก็แย้งว่าแผนที่ภาคผนวกที่ ๑ ที่เป็นข้ออ้างสำคัญของฝั่งกัมพูชา ก็เป็นแผนที่ที่สยามและก็ฝรั่งเศสทำร่วมกันก็คือไทยกับฝรั่งเศสทำร่วมกัน นั่นก็หมายถึงว่ากัมพูชาก็ยืนยันว่า แผนที่ภาคผนวกที่ ๑ เป็นการยอมรับทั้งสองฝ่ายทั้งไทยและกัมพูชา อันนี้เราได้โต้แย้งไปอย่างไร*

.....

๒ แผนที่ภาคผนวก ๑ หรือแผนที่มาตราส่วน ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ ระวางดงรัก – แผนที่ ๑ ระวางจากทั้งหมด ๑๑ ระวางที่ฝรั่งเศสจัดทำขึ้นและจัดส่งให้ประเทศไทย ในปี ๒๔๕๑ โดยยังไม่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการปักปันผสมสยาม – อินโดจีนฝรั่งเศส ตามอนุสัญญา ค.ศ. ๑๙๐๔ แต่กัมพูชาได้นำไปแนบท้ายคำฟ้องในคดีปราสาทพระวิหาร ปี ๒๕๐๕

ออท.วีรชัย : เราก็ไม่ได้ปฏิเสธว่าศาลได้ตัดสินว่าแผนที่นี้ผูกพันทั้งไทยและกัมพูชา แต่ว่าที่ศาลตัดสินว่าผูกพันนั้น มันต้องจำกัดเฉพาะส่วนที่ศาลมีอำนาจตัดสิน ในปี ๒๕๐๕ ส่วนที่ศาลฯ ได้ตัดสินและจำกัดอยู่นั้นมีหัวข้อเรื่องเดียวคือว่าอธิปไตยเหนือปราสาทเป็นของใคร อธิปไตยเหนือปราสาทเป็นของใครไม่ใช่เรื่องเขตแดน คือศาลใช้แผนที่เป็นหลักฐานว่าเค้าวาดรูปปราสาทไว้อยู่ฝั่งกัมพูชาเท่านั้นเอง เส้นเขตแดนถูกหรือไม่ผิดเพี้ยน บิดเบี้ยวยังไงศาลไม่ทราบด้วย ศาลไม่ได้บอกว่าเส้นเขตแดนนั้นถูก ศาลเพียงแต่บอกว่าเส้นเขตแดนนั้นเขียนว่าปราสาทอยู่ฝั่งกัมพูชาแล้วก็จบ ในเมื่อศาลไม่มีอำนาจพิจารณาเรื่องเขตแดน เพราะฉะนั้นคำตัดสินนั้นก็มาผูกพันเราไม่ได้ในเรื่องเขตแดน คำตัดสินของศาลทำให้แผนที่นี้ก็ผูกพันเราไม่ได้ในเรื่องเขตแดน ผูกพันได้เพียงว่าปราสาทนั้นเป็นของใคร อันนี้คือข้อต่อสู้ของเรา

พิธีกร : *ฝั่งกัมพูชาก็ยืนยันว่าคำพิพากษาของศาลปี ๒๕๐๕ มีความเป็นอันเดียวกันกับแผนที่ภาคผนวกที่ ๑ แยกออกจากกันไม่ได้*

ออท.วีรชัย : ใช่ เขาบอกว่าส่วนที่ตัดสินคือตอนท้ายคำพิพากษานั้นแยกไม่ได้จากเหตุผลคือตัวแผนที่ แต่เราก็บอกว่า ๑) มันแยกได้เพราะว่ามันเป็นเพียงเหตุผลหนึ่งในหลาย ๆ เหตุผล ๒) หากแม้ว่าแยกไม่ได้ หากสมมุติว่าแยกไม่ได้ก็จะต้องจำกัดอยู่เฉพาะสิ่งที่ได้รับการตัดสินก็คือจำกัดอยู่เฉพาะเรื่องปราสาทเป็นของใคร ยังไงยังไงก็มายุ่งกับเรื่องเขตแดนไม่ได้เด็ดขาด

พิธีกร : *นอกเหนือจากเรื่องแผนที่แล้ว มีประเด็นที่มีการพูดกันมากในช่วง ๔ วันที่ผ่านมาก็คือ เรื่องของพื้นที่บริเวณรอบตัวปราสาท สิ่งที่เราได้ให้ทางศาลได้เข้าใจว่าพื้นที่ที่เรากำหนดเป็นพื้นที่ที่เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลเมื่อปี ๒๕๐๕ จริง ๆ น้ำหนักหรือหลักฐานที่เราอ้างเรื่องนี้ต่อศาลนั้น เราเน้นในเรื่องอะไรเพื่อจะให้เห็นว่า มีพื้นที่อยู่ในบริเวณที่เราล้อมรั้วไว้เท่านั้น*

ออท.วีรชัย : คือเรื่องนี้น้อยคนจะค้นเข้าไป ส่วนใหญ่คนที่ศึกษาเรื่องนี้จะค้นเข้าไปไม่ถึง คือจริง ๆ แล้วในคดีเก่า กัมพูชาได้เสนอเส้นมาเส้นหนึ่งซึ่งเป็นเส้นที่คล้าย ๆ ว่าเขาถอดจากแผ่นที่ ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ หรือแผนที่ภาคผนวก ๑ มาลงบนพื้นที่ โดยเขาเสนอในปี ๒๕๐๔ เรียกว่า Annex ๖๖ ซี แล้วเส้นนี้ก็หน้าตาใกล้เคียงกับเส้นมติคณะรัฐมนตรี[๓]มากเลย แล้วศาลก็ได้ผลิตแผนที่ที่มีเส้นนี้คู่กับเส้นที่ไทยเสนอ ซึ่งประมาณ ๆ ก็ไปปลายขอบหน้าผาก็เกิดรูปร่างประมาณเส้นมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งเมื่อภายหลังการตัดสินแล้วคณะรัฐมนตรีมีมติอันนี้ออกมา เส้นเมื่อเอามาทาบกันแล้วมันก็คล้ายกันมากแต่ก็ไม่เคยมีใครทำหรอกครับ ซึ่งในคดีนี้ เรามีความคิดที่จะจ้างผู้เชี่ยวชาญมาลองศึกษาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ให้เอาสองเส้นนี้มาทาบกันก็จะพบว่าใกล้เคียงกันมากต่างกันเพียง ๐.๐๗ ตารางกิโลเมตร เราให้เขาไปน้อยกว่าที่เขาขอตอนปี ๒๕๐๔ ประมาณ ๐.๐๗ ตารางกิโลเมตร ซึ่งท่านสีหนุก็เห็นแล้วท่านก็ไม่ได้ว่าอะไรในตอนนั้นท่านบอกว่าไม่เป็นไรไม่กี่เมตร ไม่ใช่เรื่องใหญ่

พิธีกร : *แต่ว่าเป็นการตีความของเราฝ่ายเดียวหรือเปล่า ตามที่กัมพูชาอ้างและก็โต้แย้งเรื่องนี้*

ออท.วีรชัย : แน่นอนในคดีนี้ เขาก็บอกว่าสิ่งที่เราอ้างนี้ไม่มีพื้นฐานใด ๆ เลย เราคิดเองทั้งหมด แต่ผมก็ถามท่านว่าแล้วกัมพูชาในปี ๒๕๐๔ เสนอเส้นนี้มาทำไม เขาเลยบอกว่าเสนอเส้นนี้มาไม่เกี่ยวกับแผนที่ ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ ไม่เกี่ยวเลย แล้วผมก็ถามว่าแล้วเสนอทำไม เขาก็ไม่อาจจะตอบได้

.....

๓ เส้นมติคณะรัฐมนตรี – การกำหนดเขตบริเวณปราสาทพระวิหารตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๐๕ เพื่อเป็นการปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลฯ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๐.๒๘ ตร.กม.

พิธีกร : *ขออนุญาตกลับมาที่ทางท่านสุรพงษ์ฯ อีกครั้ง ท่านสุรพงษ์ฯ เองก็ได้มีโอกาสได้คุยกับทางท่านผู้พิพากษายูซุฟ[๔] ที่ได้มีการขอให้ทั้งฝ่ายไทยและกัมพูชาไปกำหนดพิกัดให้ชัดว่าบริเวณรอบ ๆ ตัวปราสาทนั้นมันแค่ไหนอย่างไร ได้มีการคุยกับทางท่านผู้พิพากษายูซุฟหรือไม่ว่าเหตุผลที่ขอไปนั้นขอไปเพื่อที่จะไปใช้ประกอบในส่วนไหนของคำตัดสินหรือว่าข้อวินิจฉัยที่จะมีในปลายปีนี้อย่างไร*

รมว.กต. : คือช่วงเย็นของวันที่สอง (๑๗ เมษายน ๒๕๕๖) ที่ศาลได้จัดงานเลี้ยงรับรองทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายกัมพูชา ซึ่งเป็นธรรมเนียมของศาลที่เขาจะเลี้ยงรับรองคู่ความทั้งสองประเทศ ผมก็มีโอกาสได้พบกับผู้พิพากษายูซุฟ วันนั้นก็มีท่านสุกำพลฯ ยืนข้าง ๆ ผมก็อดใจไม่ได้ ก็ต้องการรู้เหมือนกันว่าที่ท่านขอนั้นเป็นคำขอในนามของศาลหรือคณะผู้พิพากษาหรือว่าเป็นคำถามส่วนตัว ท่านก็เลยเล่าให้ฟังว่าท่านขอเป็นการส่วนตัว เนื่องจากท่านต้องการศึกษาให้เกิดความชัดเจนว่าที่ฝ่ายไทยคิดและที่ฝ่ายกัมพูชาคิดนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งภายในวันที่ ๒๖ เมษายนเราจะต้องนำเสนอให้ศาล

พิธีกร : *เห็นมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่อยู่ในวงการการพิจารณาคดีในศาลโลกว่า ปรากฏการณ์แบบนี้ไม่เกิดขึ้นบ่อย อันนั้นจริงหรือไม่ แล้วถ้าอย่างนั้นมันจะส่งสัญญาณไปในทำนองที่ว่าสุดท้ายแล้ว ศาลโลกก็อาจจะรับเอาเรื่องนี้เข้าไปสู่การตีความหรือไม่อย่างไร*

.....

๔ ผู้พิพากษายูซูฟ - ผู้พิพากษา อับดุลคาวิ อะห์เม็ด ยูซูฟ (Dr. Abdulqawi Ahmed Yusuf) เป็นชาวโซมาเลีย ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาศาลฯ ตั้งแต่วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ เป็นหนึ่งในผู้พิพากษาที่ได้แสดงความประสงค์ส่วนบุคคลในการขอรับข้อมูลเพิ่มเติมเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับพิกัดของบริเวณใกล้เคียง (vicinity) ปราสาทพระวิหาร ตามความเข้าใจของคู่กรณี ซึ่งศาลฯ กำหนดขอรับข้อมูลดังกล่าวภายในวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๖ และภายในวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖ สำหรับข้อสังเกตเพิ่มเติมต่อข้อมูลของคู่กรณี (หากมี)

รมว.กต. : เท่าที่ผมสอบถามจากทีมทนาย ศาลโลกเคยถาม ไม่ใช่ว่าไม่เคย เคยมีคำถามเกิดขึ้นมาแล้ว ถามในองค์คณะถามทั้งหมดก็มี หรือบางท่านก็ถามได้ ไม่ใช่เรื่องใหม่ผู้เชี่ยวชาญที่กล่าวถึงอาจพูดจากความห่วงกังวล โดยหลักแล้วท่านยูซุฟได้เล่าให้ฟังว่าหลังจากที่ท่านขอข้อมูลแล้ว พอแต่ละฝ่ายส่งมาก็จะถ่ายสำเนาเวียนให้ผู้พิพากษาทุกท่าน แม้จะเป็นคำขอของท่านคนเดียว แต่ก็ไม่แน่ท่านผู้พิพากษาท่านอื่นอาจจะหยิบยกขึ้นไปศึกษาเพิ่มเติมอะไรก็สุดแล้วแต่

พิธีกร : *ขออนุญาตกลับมาที่ท่านทูตวีรชัยฯ อีกครั้งหนึ่ง ทางกัมพูชาเองก็พูดอยู่หลายครั้งว่าหลังจากที่มีคำพิพากษาปี ๒๕๐๕ แล้ว ฝ่ายไทยเองไม่ยอมรับที่จะเป็นไปตามคำพิพากษาหมายถึงว่าแพ้แล้วไม่ยอมแพ้ลักษณะนั้น แล้วก็มีความพยายามที่จะส่งทหารเข้ามาในพื้นที่ต่าง ๆ ของกัมพูชา และไม่ยอมที่จะถอนทหารออกไป ข้อมูลหลักฐานสำคัญที่เราได้อธิบายต่อศาลในประเด็นเหล่านี้ได้แก่อะไรบ้าง เราให้น้ำหนักในประเด็นไหนครับ*

ออท.วีรชัย : เรายื่นไปพันกว่าหน้ารวม ๆ แล้ว ๑,๖๐๐ กว่าหน้า ซึ่งส่วนหนึ่งก็เป็นข้อมูลเรื่องนี้ แต่หลักฐานเหล่านี้ปรากฏชัดเจนเลยว่ากัมพูชาจะประท้วงโน้นประท้วงนี่เรามาตลอด มีเรื่องเดียวเขาไม่ประท้วงคือว่าเขาไม่เคยบอกว่าเราไม่ได้ถอนกำลังออกไปจากปราสาทและบริเวณใกล้เคียง เขาไม่เคย เขาประท้วงตัวรั้วหรือแนวเส้นแต่ก็บอกว่าไม่กี่เมตรล้ำไม่กี่เมตร เขาประท้วงบอกว่าเราไปยึดปราสาทคืนเช่นใช้คำว่า reoccupy การบอกว่า reoccupy ก็เป็นการบอกไปในตัวอยู่แล้วว่าเราเอาออกไปแล้ว ไม่อย่างนั้นจะ re ได้ยังไงถูกไหม และหลักฐานพวกนี้ที่เรารวบรวมมาแล้วกัมพูชาเขาไม่ได้ยื่นอะไรเลย ดังนั้นพอเขามาโต้เราเรื่องนี้ ในรอบเมื่อวันจันทร์เขาต้องมาขอใช้คำว่า **"จิ๊ก"** จิ๊กหลักฐานของเราไป จำนวนมากมายเลยที่คุณบันดี้วันแรกเอามาและเป็นหลักฐานที่เราเสนอทั้งนั้น ที่เอามาทิ่มแทงเรา แต่เราดูดีแล้วว่าในนั้น ไม่มีตรงไหนเลยที่กัมพูชาร้องเรียนว่าเราไม่ได้ถอน ถ้าจะร้องเรียนว่าเส้นนี้ไม่ถูก ก็ไม่กี่เมตร ผมคิดว่าหลักฐานตรงนี้ของเราน่าจะแน่น

พิธีกร : *สิ่งที่พิสูจน์ว่าหลักฐานเราโดยเฉพาะเรื่องของแผนที่ที่กัมพูชาเอามาชี้แจงด้วยวาจาต่อศาลว่าเป็นแผนที่ที่น่าจะไม่ถูกต้องตามเดิมหรือว่าอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงมีการปรับแต่งอะไรต่าง ๆ เรื่องนี้คือสิ่งที่เราพิสูจน์ได้อย่างไรครับ*

ออท.วีรชัย : คือแผนที่เราต้องแบ่งเป็น ๒ ประเด็น ประเด็นที่หนึ่งเรื่องแผนที่ภาคผนวก ๑ ประเด็นที่สองคือแผนที่อื่น ๆ แผนที่ภาคผนวก ๑ เป็นแผนที่เดียวหลักฐานเดียวที่เขาใช้นะครับ บัดนี้เราชี้ให้ศาลเห็นแล้วว่ามีอยู่ถึงประมาณ ๖ - ๗ เวอร์ชั่น แล้วเวอร์ชั่นที่กัมพูชายื่นเมื่อปี ๒๕๐๒ กับเวอร์ชั่นที่ยื่นในปีนี้ก็ไม่เหมือนกัน ทีนี้กัมพูชาหรือคนทั่วไปก็บอกว่าไม่เห็นเป็นไรทุกฉบับมันก็แสดงว่าปราสาทเป็นของกัมพูชา ก็ถูกต้องหากเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคดีเดิมตามขอบเขตของคดีเดิม แผนที่ ๖ - ๗ เวอร์ชั่นนั้นก็ไม่ได้ต่างกันทุกอันแสดงปราสาทเป็นของกัมพูชาหมด แต่ว่าแต่ละฉบับนั้นเส้นเขตแดนหน้าตาไม่เหมือนกัน คือทุกอันกันปราสาทอยู่ข้างกัมพูชาแต่ตัวเส้นหน้าตาไม่เหมือนกัน ปัญหาก็คือในคดีนี้กัมพูชาจะมาขอให้เอาเส้นนี้มาใช้เป็นเขตแดนแต่จะเอาเส้นไหน ผมถึงได้กล่าวสรุปตอนจบว่าเมื่อวานเขาก็อุตส่าห์ไปถ่ายด้านหลังของแผนที่ที่เขายื่นเมื่อปี ๒๕๐๒ มาโชว์ซึ่งผิดนะครับเมื่อวานนี้ผมว่าถ้าเราค้านก็ค้านได้อยู่แล้ว แต่ผมไม่ค้านเพราะผมจะเอาดาบเขาไปฟันเขาเพราะว่าแปลว่าที่เขายื่นฉบับปี ๒๕๐๒ นี่เขาชัวร์แน่ ๆ ส่วนฉบับที่ยื่นเมื่อสองปีที่แล้ว ๒๕๕๔ นี้ คนละฉบับ ก็คือว่าตอนจบจะให้ใช้เส้นไหนก็ไม่ตอบแล้วทำอย่างนี้ศาลจะตัดสินได้ยังไงเราก็ชี้ อันนั้นคือประเด็นแผนที่ภาคผนวก ๑ แต่แผนที่อื่น ๆ เราชี้ให้เห็นว่าศาลใช้แผนที่ถึง ๖๐ ฉบับ โดยประมาณในคดีที่แล้วใน ๖๐ ฉบับนั้นศาลคัดมาตีพิมพ์ประกอบเอกสารประมวลคดี ๖ ฉบับ ก็มีแผนที่ภาคผนวก ๑ หนึ่งอัน หนึ่งในเวอร์ชั่นนั้นเป็นอันหนึ่งแล้วที่เหลือก็เป็นแผนที่อื่น ๆ ซึ่งต้องนำมาดูว่าศาลเขาพิมพ์ทำไม เพราะเขาระบุแล้วว่าแผนที่ที่พิมพ์นี้มีความจำเป็นที่จะต้องใช้เพื่อทำความเข้าใจคำพิพากษา ดังนั้นเราก็จะพบว่าในบรรดาแผนที่เหล่านี้มี Annex 85 ดี ซึ่งมีรูปหน้าตาคล้ายเส้นมติ

คณะรัฐมนตรีมากนี่แหละที่เป็นสิ่งที่พิสูจน์ว่าพื้นที่พิพาทในคดีเก่าเป็นไปตามนี้ คือว่าศาลใช้ทั้งสองอัน ศาลใช้แผนที่ Annex 1 เพื่อชี้ว่าปราสาทเป็นของใคร ศาลใช้ Annex 85 ดี เพื่อดูว่าพื้นที่พิพาทอยู่ตรงไหนนะครับ ด้วยวัตถุประสงค์ต่างกันใช้ร่วมกันไม่ได้ขัดกัน นี่คือทฤษฎีของเราครับแต่กัมพูชาเขาบอกไม่มีอะไรอย่างอื่นไม่สำคัญเลย ภาคผนวก ๑ อย่างเดียว แต่ตรงนี้เราก็ถามว่าจะเอาอันไหน เอาเส้นไหน ผมได้ตั้งคำถามไว้ตั้งแต่ตอนเปิดคดีแล้ว

พิธีกร : *คำพิพากษาปี ๒๕๐๕ ทางกัมพูชาก็ยืนยันชัดเจนว่ามีการเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ในเรื่องของความหมายแล้วก็ขอบเขตอาณาบริเวณที่เกี่ยวข้อง และก็อยู่บริเวณรอบ ๆ ตัวปราสาท เพราะฉะนั้นสิ่งที่ทางกัมพูชายืนยันก็คือว่าเมื่อมีความเข้าใจไม่ตรงกันก็มีความจำเป็นที่จะต้องให้ศาลตีความให้ เพราะความเข้าใจไม่ตรงกันนี้ สะท้อนผ่านอะไรบ้าง สะท้อนผ่านเรื่องของความขัดแย้ง มีเรื่องของการสู้รบอะไรต่าง ๆ ซึ่งกัมพูชาก็บอกว่าก็พิสูจน์ได้ไม่ว่าจะเป็นข่าวคราวต่าง ๆ ที่ออกมาหรือว่าปัญหาที่เกิดขึ้นที่เป็นปัญหาความรุนแรงบริเวณแนวชายแดนนั้นก็เป็นสิ่งยืนยันว่าทั้งไทยและกัมพูชาตีความคำพิพากษาปี ๒๕๐๕ ไม่ตรงกัน อันนี้น่าจะมีน้ำหนักที่จะบอกกับศาลโลกหรือไม่*

ออท. วีรชัย : เราก็ต่อสู้อย่างนี้ว่า เราไม่ปฏิเสธที่ว่ามีข้อคิดเห็นไม่ตรงกันในเรื่องตีความคำพิพากษาในขณะนี้ ความเห็นไม่ตรงกันนี้เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๐ นี้เอง คือไม่กี่ปีมานี้เองประมาณ ๖ ปี ในขณะที่เราอยู่กันมา ๔๕ ปี ไม่เคยมีความเห็นแตกต่างดังนั้นมันจะเป็นไปได้ยังไงถ้าเผื่อท่านสบายใจแล้ว ๔๕ ปี ท่านไม่เคยไปหาตำรวจ ไม่เคยไปหากรมบังคับคดี เราก็อยู่กันมา อย่างมากก็บ่น เอาแต่บ่น แต่ไม่ได้ไปแจ้งตำรวจ ไม่ได้ไปทำอะไรทั้งสิ้นแล้วผ่านไป ๔๕ ปี เกิดเปลี่ยนใจคราวนี้มาแจ้งตำรวจ อย่างนี้โลกเราก็อยู่กันลำบาก นี่คือท่าทีของเรา แต่ฝ่ายกัมพูชาเขาบอกว่าทฤษฎีของไทยใช้

ไม่ได้หรอก ๔๕ ปีแล้วก็ยังมีสิทธิ์อยู่ เซอร์แฟรงคลิน เบอร์แมน[๕] บอกว่าอย่างนี้ เขาใช้คำว่าเป็นประตูหลังไปกำหนดอายุความของข้อ ๖๐[๖] แต่เราคิดว่าไม่นะ ข้อ ๖๐ ไม่ใช่ว่าจะต้องชั่วกัลปาวสาน เปลี่ยนใจไปเปลี่ยนใจมาได้ อย่างนั้นโลกก็ไม่มีเสถียรภาพ

พิธีกร : *ขออนุญาตกลับมาทางท่านสุรพงษ์อีกที ท่านก็เคยอาจจะพูด ๆ ไว้เหมือนกันว่าจริง ๆ คดีนี้ ถ้าเราจะต้องมาขึ้นศาลฯ กันอีกทีประเทศไทยอย่างดีก็แค่เสมอตัว อันนั้นก็เป็นความรู้สึกที่ยังคงเป็นความรู้สึกนั้นอยู่หรือไม่เมื่อถึงตอนนี้*

รมว.กต. : คือต้องเข้าใจอย่างนี้ ที่ผมให้ความเห็นว่าในการขึ้นศาลครั้งนี้เสมอตัวนั้น ความหมายของผมคือว่าศาลไม่ตัดสิน ศาลไม่รับตีความ ทุกอย่างก็กลับไปเหมือนปี ๒๕๐๕ เท่าที่วันนี้เราดูจากการต่อสู้ของทีมทนายตลอด ๔ วันนี้ โดยเฉพาะเมื่อสักครู่ ท่านทูตวีรชัยได้ขึ้นสรุปเป็นคนสุดท้าย ก็ยืนยันต่อศาลชัดเจนว่าศาลไม่ควรจะตีความ เพราะเรื่องนี้ได้จบสิ้นไปแล้วตั้งแต่ปี ๒๕๐๕ ไทยก็ปฏิบัติตามความตัดสินของศาลเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ก็ไม่มีเหตุผลใด ๆ เลยที่ศาลจะต้องมาตีความเพราะสิ่งที่กัมพูชาขอตีความได้ซ่อนประเด็นอื่น ๆ ไว้คือต้องการพื้นที่มากขึ้นจากเดิมที่ท่านทูตได้บอกว่า ๐.๓๕ ตร.กม. ซึ่งเป็นพื้นที่พิพาทเมื่อปี ๒๕๐๕ วันนี้ต้องการถึง ๔.๖ ตร.กม. ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ เราก็ดูแล้วว่า วันนี้เราอยากจะเห็นการเสมอตัว คือกลับไปอยู่กันแบบเดิม แล้วเราก็อยู่กับเขาและก็พัฒนาพื้นที่ปราสาทพระวิหารร่วมกันกับพื้นที่ใกล้เคียงซึ่งน่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุด คือสิ่งที่เราอยากเห็น

.....

๕ เซอร์แฟรงคลิน เบอร์แมน (Sir Franklin Berman) – ทนายความฝ่ายกัมพูชาเป็นชาวอังกฤษ

๖ ข้อ ๖๐ – ธรรมนูญศาลโลกข้อ ๖๐ ซึ่งระบุว่าคำตัดสินของศาลโลกถือเป็นที่สุด ไม่สามารถอุทธรณ์ได้ โดยในกรณีมีข้อพิพาทเกี่ยวกับความหมายหรือขอบเขตของคำพิพากษาศาลฯ จะเป็นผู้ตีความโดยคำร้องขอของคู่กรณีฝ่ายใดก็ได้

พิธีกร : *ถ้าจะสรุปอย่างนี้ไม่ทราบว่าจะถูกหรือเปล่า ก็คือถ้าเรื่องนี้ประเทศไทยจะชนะก็คือกลับไปสู่คำพิพากษาปี ๒๕๐๕ ก็คือเสมอตัว คำว่าเสมอตัวก็คือชัยชนะของไทยอย่างนั้นใช่หรือไม่*

รมว.กต. : ถูกต้อง ถ้าเราชนะคดีนี้ก็คือศาลรับตามที่เราสู้คดีในครั้งนี้ก็คือเสมอตัวกลับไปเหมือนปี ๒๕๐๕ ครับ

พิธีกร : *แต่ว่าจะให้ความมั่นใจได้อย่างไร ว่าถ้าสมมติว่าศาลมีคำวินิจฉัยออกมาว่าไม่รับคำร้อง แล้วก็กลับไปเหมือนคำพิพากษาปี ๒๕๐๕ เราจะมั่นใจได้อย่างไรว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาจะกลับไปสู่ความเป็นมิตรที่ดีต่อกัน ไม่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นอีกและเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นที่ผ่านมาจะจบลงคือหมายถึงว่าคดีปราสาทพระวิหารจะจบลง เราจะมีอะไรเป็นหลักประกันตรงนี้หรือไม่*

รมว.กต. : เรื่องนี้ท่านนายกยิ่งลักษณ์ฯ ท่านได้พบกับท่านสมเด็จฮุนเซนก็ได้พูดกันหลายครั้งว่า ถ้าผลการตัดสินออกมาเป็นอย่างไร เราก็สามารถยอมรับได้ แล้วเราก็จะกลับมาอยู่ด้วยกันและก็จะบริหารจัดการปราสาทพระวิหารไปด้วยกัน ก็ที่มั่นใจได้ แล้วก็วันนี้ความสัมพันธ์ระหว่างเรากับกัมพูชายืนยันว่าเหมือนเดิม ถึงแม้ว่าคดีนี้จะเป็นอย่างไรนั้นเราก็ไม่เอาเรื่องนี้ไปยุ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ด้านอื่น ๆ ระหว่างไทยกับกัมพูชา

พิธีกร : *ขออนุญาตมาที่ทางท่านทูตวีรชัยอีกครั้ง เราได้วิเคราะห์กันเหมือนกันว่าคำวินิจฉัยของศาลปลายปีนี้จะออกมาอย่างไร มีการวิเคราะห์กันออกมามี ๔ แนวทาง แนวทางแรกก็คือว่ายกคำร้องไปเลย แนวทางที่สองก็อาจจะเป็นประโยชน์ต่อกัมพูชา แนวทางที่สามอาจจะเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายไทย แนวทางที่สี่อาจจะเป็นว่าคำวินิจฉัยกลาง ๆ ถึงตอนนี้ท่านทูตวีรชัยเองมีความมั่นใจในแนวทางไหนทั้ง ๔ แนวทางนี้*

ออท.วีรชัย : ผมไม่พูดคำว่ามั่นใจอยู่แล้ว เพราะว่าเราไม่อาจไปก้าวล่วงศาลได้ สิ่งที่ผมพูดคือผมมีความเชื่อมั่นเราทำดีที่สุดแล้วก็ละเอียดที่สุด ค้นคว้าจนกล่าวได้ว่าไม่น่าจะมีอะไรเหลือที่เราไม่เห็นแล้วที่เราคัดมาใช้ ๑,๖๐๐ กว่าหน้านี่คือทิ้งไปเป็น ๑๐,๐๐๐ หน้า เพราะเราเชื่อว่าละเอียดที่สุดแล้ว ประกอบกับโปร่งใสด้วยแล้ว ประชาชนสามารถเข้าไปตรวจสอบทุกอย่างได้หมดและวินาทีที่พูดนี้ก็ตรวจได้หมด ไม่มีอะไรซ่อนเลย ผลจะออกมายังไงผมสบายใจแล้วครับ

พิธีกร : *ในฐานะที่ท่านเองก็เป็นหัวหน้าคณะทีมต่อสู้คดีปราสาทพระวิหาร ซึ่งผ่านการเปลี่ยนรัฐบาลมาสองครั้ง เปรียบเทียบกันมีความแตกต่างหรือไม่ว่าในรัฐบาลที่แล้ว รัฐบาลนี้ การทำงานเหมือนเดิมหรือต่างกันอย่างไรในฐานะที่เป็นบุคคลเพียงคนเดียวที่อยู่ทั้งสองรัฐบาลที่ผ่านมา*

ออท.วีรชัย : น่าจะมีคนอื่นอยู่บ้าง แต่ผมเรียนได้ว่าไม่ต่างเลย ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ทุกอย่าง ตั้งแต่ต้นมาจนปัจจุบันเกือบจะเรียกได้ว่าไม่มีรอยต่อแล้วก็ในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องงบประมาณเรื่องบุคลากร เรื่องการพัสดุ แม้แต่เรื่องกำลังใจด้วย ไม่มีความแตกต่างเลย

พิธีกร : *กลับมาทางท่านสุรพงษ์ฯ อีกที คิดว่าจากนี้ไปความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาจะมีอะไรมาเป็นอุปสรรค สะดุดลงและนำมาสู่ความขัดแย้งอะไรอีกหรือไม่*

รมว.กต. : ผมคิดว่าไม่มีแล้ว เพราะว่าผู้นำของเราทั้งสองฝ่าย ได้พบกันและตัวผมเองกับท่านฮอร์นัมฮง ก็ได้พบปะพูดคุยกันหลายครั้ง ยืนยันว่าความสัมพันธ์ของเรานี้ จะต้องแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นและโดยเฉพาะเมื่อเราก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ไทยกับกัมพูชาเราแยกกันไม่ออกครับเหมือนไทยกับลาวและไทยกับเมียนมาร์ เราเป็นประเทศที่อยู่ใกล้ชิดกัน ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมอะไรก็ใกล้เคียงกัน เราก็อยู่กันเหมือนพี่น้อง ผมคิดว่ายิ่งเราก้าวสู่ประชาคมอาเซียนแล้วเส้นเขตแดนแทบจะไม่มีความหมายอยู่แล้ว ผมคิดว่าเราอยู่ได้ด้วยความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

พิธีกร : *ความสัมพันธ์ที่ดีที่ทางรัฐบาลยืนยันและก็พูดถึงแต่ว่าในกลุ่มการเมืองภายในประเทศเราเอง ก็อาจจะมองความสัมพันธ์ที่ดีและความพยายามจะให้เกิดการพัฒนาให้เกิดขึ้นทั้งสองประเทศ ก็อาจจะถูกตีความไปในทางที่เป็นลบด้วยเหมือนกันว่า จะเอาผลประโยชน์ของประเทศไปแลกเปลี่ยนกับอะไรบ้างอย่างไรหรือเปล่า อันนี้จะทำอย่างไรที่จะไม่นำไปสู่ความขัดแย้งในประเด็นแบบนี้ในประเทศไทยอีก*

รมว.กต. : ผมคิดว่าในประเทศเราไม่ควรจะนำการเมืองมาเล่นกับการต่างประเทศ อยากขอร้องท่านทั้งหลายที่มีความคิดแตกต่าง เราอยู่ในสังคมโลก เราเป็นประเทศ ถ้าเทียบกับเพื่อนบ้านเราก็เป็นประเทศที่เจริญดีอยู่แล้ว การที่จะทะเลาะเบาะแว้งกับเพื่อนบ้านและไปกล่าวหากันโดยไม่มีหลักฐานนั้น อยากให้เลิกสักที อย่างกรณีพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลเป็นต้น พยายามที่จะกล่าวหารัฐบาลว่ามีส่วนที่จะไปฮั้วกัน ไปหาผลประโยชน์ ทั้ง ๆ ที่พื้นที่ทับซ้อนทางทะเลระหว่างไทยกับกัมพูชามีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่เราต้องเตรียมไว้เพื่อที่จะรองรับอนาคตของประเทศไทย เพราะประเทศไทยใน

อนาคตต้องการทรัพยากรธรรมชาติ คือก๊าซหรือน้ำมัน เพื่อใช้ในการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย ในโครงการต่าง ๆ เราต้องการพลังไฟฟ้า เราก็ต้องการพลังงานสำรอง เพราะสิ่งเหล่านี้ถ้ามัวแต่มากล่าวหากันแล้วก็ไม่ได้มีการเริ่มเลย ผมคิดว่าคนไทยรุ่นลูกรุ่นหลานจะเสียโอกาส ผมคิดว่ารัฐบาลเราต้องมั่นใจกันด้วยว่าเราทำทุกอย่างเพื่อประเทศชาติ รัฐบาลเราโดยเฉพาะรัฐบาลยิ่งลักษณ์ฯ ก็จะพิสูจน์ให้สังคมไทยได้เห็นครับว่าทุกวันนี้ว่าเราทำทุกอย่างเพื่อพี่น้องประชาชนและประเทศชาติเป็นหลัก ไปกล่าวหากันในสิ่งที่ไม่เป็นความจริง ผมคิดว่าน่าจะได้ตระหนักกันด้วย

พิธีกร : *มาที่ทางท่านทูตวีรชัยอีกครั้ง สังคมไทยประชาชนไทยก็ได้เฝ้าดูการให้คำแถลงทางวาจาด้วยกันทั้ง ๔ วัน ก็มองท่านวีรชัยในลักษณะที่มีความหวังและให้กำลังใจ ส่งกำลังใจมาโดยตลอด มีอะไรจะพูดถึงหรือฝากถึงประชาชนคนไทยไหมครับ ที่ให้กำลังใจตลอดเวลา ๔ วันที่ผ่านมา*

ออท.วีรชัย : ก็ขอบคุณครับ ขอบคุณ พูดอะไรไม่ได้มากกว่านั้น ก็ขอบคุณจริง ๆ ก็ขอบคุณในแง่ข้อมูลด้วย ที่เอาข้อมูลส่งให้ผมทั้งหลาย แต่ละท่านก็จะเห็นว่าปรากฏอยู่ ก็เห็นสะท้อนอยู่ ถ้าเป็นอะไรดีก็เป็นผลงานร่วมกันแล้วกัน แล้วก็อยากจะเชิญชวนให้ท่านไปศึกษาเอกสารที่เว็บไซต์ของกระทรวงการต่างประเทศ[๗]หรือของศาลโลก[๘]ที่เตรียมไว้ ต้องอ่านนาน ใช้เวลาอ่านเป็นเดือน พอเวลาคำพิพากษาออกซึ่งท่านฟังท่านจะสามารถเข้าใจได้เร็ว

พิธีกร : *ขณะที่กำลังรอคำวินิจฉัยของศาลฯ ในปลายปีนี้ จะมีอะไรแนะนำกับประชาชนไหม เพราะว่าประชาชน โดยเฉพาะคนไทย ก็เฝ้าระวังเฝ้ารอด้วยความรู้สึกว่ากระวนกระวายใจพอสมควร ทีนี้เราจะเตรียมตัวอย่างไรเพื่อจะเตรียมรับคำวินิจฉัยในปลายปีนี้*

.....

๗ เว็บไซต์ของกระทรวงการต่างประเทศ –http://www.phraviharn.org

๘ เว็บไซต์ของศาลโลก –http://www.icj-cij.org

รมว.กต. : เราก็จะให้ความรู้แก่พี่น้องประชาชนคนไทย สมมุติว่าคำตัดสินออกมาไม่ตรงตามที่เราตั้งใจที่จะเห็นว่าเราจะต้องรับกับสิ่งใดบ้าง ผมกับทีมงานก็จะหารือกันและก็พูดคุยกัน และก็จะเสนอข้อมูลผลสรุปว่าจะเป็นอย่างไรเพื่อให้คนไทยได้เข้าใจด้วย เป็นหน้าที่ของกระทรวงการต่างประเทศและเป็นหน้าที่ของฝ่ายทีมงานและทีมทนายที่จะต้องช่วยกันศึกษาหาข้อสรุปเพื่อให้คนไทยได้เข้าใจตรงกันด้วย ก็อยากจะให้พี่น้องประชาชนคนไทยใจเย็น ๆ ลองฟังผลของการวินิจฉัยของศาล แต่ผมก็เชื่อมั่นว่าศาลยุติธรรมระหว่างประเทศศาลที่มีผู้พิพากษา ๑๗ ท่านนั่งบนบัลลังก์ แต่ละคนน่าจะเป็นผู้ที่ให้ความยุติธรรมได้และผมก็เชื่อมั่นว่าเขามานั่งตัดสินคดีพิพาทต่าง ๆ เท่าที่ผ่านมาทุกท่านก็ต้องการเห็นคู่กรณีหรือคู่พิพาทอยู่กันได้อย่างมีความสงบอยู่ร่วมกันได้ ก็น่าจะเป็นผลสรุปได้อันหนึ่งก็อยากจะฝากไว้ด้วย

พิธีกร : *ท่านทูตวีรชัยฯ ครับ นับจากนี้ไปกระบวนการของศาลโลกคณะผู้พิพากษาของศาลโลกจะต้องทำอย่างไร ก่อนจะไปสู่การวินิจฉัยในปลายปี*

ออท.วีรชัย : ก็ท่านก็ไปพิจารณาไปอ่านเอกสาร แล้วท่านก็คงจะประชุมกันเป็นระยะและในที่สุดก็จะทำคำพิพากษาออกมา ผมจึงขอเชิญชวนประชาชนให้ศึกษาด้วย ถึงเวลาคำพิพากษาออกมาก็จะได้เข้าใจ

พิธีกร : *ท่านสุรพงษ์ฯ ครับในส่วนที่จะรอคำตัดสินของศาล ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชา ท่านก็พูดบอกว่าจะมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น มันจะมีอะไรที่จะเป็นรูปธรรมเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับกัมพูชาจากนี้ไปจะดีขึ้นนโยบายของไทย นโยบายของกัมพูชาจะทำอะไรกันต่อไม่ว่าศาลจะตัดสินออกมาอย่างไรก็ตามในปลายปีนี้*

รมว.กต. : ก็ที่จริงแล้วผมกับท่านฮอร์ นัมฮง ได้รับบัญชาจากนายกรัฐมนตรีของเรา ผมได้รับบัญชาจากท่านนายกยิ่งลักษณ์ฯ เป็นหัวหน้าทีม ท่านฮอร์ นัมฮง ก็ได้รับบัญชาจากท่านสมเด็จฮุนเซนให้เป็นหัวหน้าทีม เพื่อจะพูดคุยกันเรื่องความร่วมมือตลอดแนวชายแดน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจสังคม ตลอดแนวชายแดนร่วมกัน หลังจากนี้ไปผมคิดว่าอีกเดือนสองเดือน ก็จะมีการประชุมร่วมของคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องตลอดแนวชายแดน พื้นที่เศรษฐกิจระหว่างกัน การเชื่อมโยงระหว่างกัน อันนี้ก็เป็นความสัมพันธ์ที่เราจะต้องเดินกันต่อไป

พิธีกร : *หลังจากเสร็จสิ้นการให้การทางวาจาไปเมื่อวานที่ผ่านมานี้ ท่านสุรพงษ์ฯ ได้คุยกับท่านนายกรัฐมนตรีหรือยัง*

รมว.กต. : เมื่อกี้ท่านนายกยิ่งลักษณ์ฯ ก็ได้โฟนอินมาขอบคุณและแสดงความขอบคุณกับทีมงานทั้งหมด ที่เราได้ทำงานอย่างเหน็ดเหนื่อย ท่านห่วงโดยตลอด ท่านก็ติดตามให้ผมรายงานไปให้ท่านรับทราบด้วยในแต่ละครั้งที่มีการขึ้นศาลฯ ได้พูดคุยกันมีการโต้แย้งกันอย่างไรบ้าง ท่านติดตามโดยตลอด ท่านก็เห็นว่าทีมงานเราทำได้ดีมาก การเตรียมข้อมูลต่าง ๆ เมื่อกี้ท่านก็ชมเชยท่านศึกษาการทำงานของทีมทนายของเรา

พิธีกร : *ท่านทูตวีรชัยฯ เองมีโอกาสได้คุยกับท่านนายกฯ เป็นการส่วนตัวด้วยหรือไม่ หลังจากที่ได้ให้การเสร็จไปเมื่อวานนี้*

ออท.วีรชัย : ไม่มีครับ มีแต่ตอนก่อนท่านโทรศัพท์มาให้กำลังใจแล้วก็ให้การสนับสนุนเต็มที่ บอกว่าให้ทำเต็มที่ก่อนที่จะเริ่มแถลงของเรา

พิธีกร : *ประสบการณ์ที่ประทับใจที่สุดของท่านวีรชัยฯ ในการเป็นหัวหน้าคณะต่อสู้คดีปราสาทพระวิหารซึ่งเป็นคดีประวัติศาสตร์ของประเทศไทยในปี พ.ศ. นี้คืออะไร*

ออท.วีรชัย : คือความร่วมมือร่วมใจของคนไทยทั้งข้าราชการทหาร พลเรือน แล้วก็สื่อมวลชน นักวิชาการ ฝ่ายสภา ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือหมดเลย อย่างที่บอกถ้ามีอะไรดีหรือสำเร็จในเรื่องนี้เป็นผลงานของพวกเราร่วมกันทั้งหมด

พิธีกร : *ในนามของคนไทย ก็ขอขอบพระคุณ และเป็นกำลังใจให้แล้วก็ได้ทำงานอย่างเสียสละและเหน็ดเหนื่อยกันมาตลอดระยะเวลาหลายวันทีเดียว ขอขอบพระคุณมาก แล้วก็ขอให้เดินทางกลับประเทศไทยด้วยความปลอดภัย ขอบคุณและสวัสดี*

และนี่คือสิ่งที่เกิดขึ้นและก็เป็นความคาดหวังของสังคมไทยและคนกัมพูชาด้วยว่าการพิจารณาคดีนี้ก็น่าจะนำไปสู่การที่จะทำให้ทั้งสองประเทศนั้นมีความสัมพันธ์ที่ดีกันอยู่เหมือนเดิม ส่วนเรื่องของความขัดแย้งไม่เข้าใจในบริเวณพื้นที่นั้นก็คงว่ากันไปในส่วนของทั้งสองประเทศในอนาคตด้วย และนี่ก็คือทั้งหมดของรายการรัฐบาลยิ่งลักษณ์ฯ พบประชาชน ผมจอม เพชรประดับ และทีมงาน ลาไปก่อน สวัสดี

บทสัมภาษณ์ นายณัฏฐวุฒิ โพธิสาโร รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

หลายคนเห็นภาพการถ่ายทอดสดทางหน้าจอโทรทัศน์และติดตามด้วยความสนใจ ในฐานะผู้รับผิดชอบหลักในการวางยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์การให้การทางวาจาครั้งนี้ ท่านรองปลัดฯ มีแนวคิดในเรื่องนี้อย่างไร

รัฐบาลต้องการสื่อสารให้สาธารณชนทราบเรื่องการพิจารณาคดีปราสาทพระวิหารของประเทศไทย ว่ารัฐบาลมีเอกภาพและแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินงาน และโดยที่คดีปราสาทพระวิหารมีความอ่อนไหวนับแต่ในอดีต

ประชาชนจึงอาจมีความรู้สึกกระทบกระเทือนไปด้วย กอรปกับคดีนี้เกิดขึ้นในช่วงที่บ้านเมืองเรามีความขัดแย้ง ประชาชนเกิดความไม่ไว้เนื้อเชื่อใจกัน นอกจากนี้ คดียังมีความซับซ้อนในเรื่องข้อกฎหมาย ข้อต่อสู้ต้องอ้างอิงข้อเท็จจริง ประวัติศาสตร์ความเป็นมาในอดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น รัฐบาลจึงได้ตั้งคณะดำเนินคดีขึ้นมาเป็นการเฉพาะเพื่อให้การสู้คดีมีการดำเนินการอย่างเต็มที่ โดยไม่ให้ถูกครหาว่ามีการเกี๊ยเซี้ยะกับฝ่ายกัมพูชา เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนต่อรัฐบาลในการปฏิบัติหน้าที่สู้คดีที่ศาลโลก และไม่ใช่ใช้วิธีให้ข้อมูลข่าวสารแบบเข้าข้างตัวเอง

การกำหนดยุทธศาสตร์ในการประชาสัมพันธ์จึงต้องทำให้คณะดำเนินคดีได้รับความเชื่อมั่นจากสาธารณชนว่าทำงานแบบมืออาชีพ การทำงานทุกขั้นตอนเป็นไปด้วยความโปร่งใส และเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามการพิจารณาคดีดังกล่าวด้วย ดังนั้น จึงไม่ใช่ว่าคณะดำเนินคดีไปต่อสู้ **"ศึกนอก"** ที่ศาลโลกอย่างเดียว แต่ก็ต้องทำให้ **"ศึกใน"** เรียบร้อยด้วย การต่อสู้ที่แนวหน้าจะทำได้ด้วยความสบายใจก็ต่อเมื่อมีแนวหลังที่เต็มร้อย

มีปัญหา อุปสรรคใดบ้างหรือไม่ในการทำงานบ้างหรือไม่

ตั้งแต่ต้นแล้ว ไม่มีใครอยากทำงานนี้ เพราะข้อกังวลและแรงกดดันต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น กรณีการถ่ายทอดสดและแปลการให้การทางวาจาแบบคำต่อคำในช่วงแรกที่เริ่มเสนอไอเดีย มีบางฝ่ายไม่เห็นด้วยเนื่องจากเกรงว่าหากมีการแปลถ้อยคำผิดพลาด อาจเป็นเหตุให้รัฐบาลถูกโจมตี แต่พอเข้าใจจุดประสงค์ว่าต้องการสื่อสารให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการต่อสู้คดีจึงทำให้สามารถกำหนดยุทธศาสตร์ และนับเป็นการแก้ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ได้ ผมเชื่อว่าทีมงานทุกคนยึดผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก

ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งคือ ศาลอนุญาตให้เผยแพร่เอกสารต่อสู้คดีได้หลังจากที่เริ่มการให้การทางวาจาแล้วเท่านั้น การให้ข้อมูลแก่ประชาชนในช่วง

ก่อนการให้การทางวาจาจึงทำได้ไม่เต็มที่นัก ฝ่ายนิติบัญญัติบางส่วนดูจะไม่ค่อยเห็นด้วยกับการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลของกระทรวงการต่างประเทศ สื่อมวลชนและหน่วยงานในพื้นที่ก็ต้องการทราบข้อมูล ยิ่งไปกว่านั้น คดีนี้เป็นคดีที่ยาก มีข้อกฎหมายที่ซับซ้อน มีข้อเท็จจริงเกี่ยวข้องมากมาย เป็นเรื่องที่ประชาชนอาจไม่มีความรู้ความเข้าใจ แต่เราก็มีข้อจำกัดในการให้ข้อมูล สิ่งที่ทำได้ก็คือเปิดเผยข้อมูลเท่าที่จะเปิดเผยได้ เพื่อเป็นการปูพื้นความรู้ให้ฝ่ายต่าง ๆ และประชาชนให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคดีนี้ให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้ รวมทั้งพยายามให้ทุกฝ่ายมีความสบายใจไม่เกิดความขัดแย้ง โดยได้มีการจัดสัญจรไปพบกับฝ่ายต่าง ๆ ทั้งสื่อมวลชน บรรณาธิการ คอลัมนิสต์ ผู้นำทางสังคมและความคิด รวมถึงเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ และบุรีรัมย์ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการต่อสู้คดีนี้อย่างทั่วถึง เท่าที่จะทำได้ในระยะเวลา ๑ ปีก่อนการให้การทางวาจา อีกทั้งยังได้จัดทำสารคดีและสื่อประชาสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ ที่สำคัญคือมีการถ่ายทอดสดการให้การทางวาจา ผลลัพธ์ก็ออกมาในเชิงบวก คือ ทุกฝ่ายมีความเชื่อมั่นในทีมสู้คดีมากขึ้น ได้มีการซักถามในส่วนที่ไม่เข้าใจ ทุกฝ่ายเข้าใจการดำเนินงานของกระทรวงการต่างประเทศมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากเป็นการปูพื้นความรู้ก่อนหน้านี้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ทำความเข้าใจกับคดีที่เข้าใจยาก โดยยึดหลักการความโปร่งใส ทุกฝ่ายให้ความร่วมมือกับกระทรวงการต่างประเทศในการดำเนินงานและรู้ว่าเกิดอะไรขึ้น

สำหรับการจัดตั้งศูนย์ข่าวและการถ่ายทอดสด มีเบื้องหลังที่นำมาสู่การตัดสินใจเรื่องนี้อย่างไร

การถ่ายทอดสดและการแปล เป็นการตัดสินใจเป็นมติเอกฉันท์โดยคณะดำเนินคดี ซึ่งได้เสนอให้ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรที่จังหวัดฉะเชิงเทรารับทราบ ข้อดีของการถ่ายทอดสดคือตอนนี้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในทีมสู้คดี การถ่ายทอดสดเปรียบเหมือนการดูมวย หากเราชกดีแต่กรรมการให้แพ้ คนดูก็เห็นภาพว่าเหตุใดจึงแพ้ ฝ่ายที่ชกไม่ดีแต่ชนะ ก็ต้องต่อว่ากรรมการว่าเป็นเพราะเหตุใด มวยจะแพ้หรือชนะ ขึ้นอยู่กับกรรมการ เหตุผลของการถ่ายทอดสดก็เช่นเดียวกัน ถ้าจะให้คนดูเห็นภาพที่จะนำไปสู่การตัดสินต้องเห็นการให้การด้วยวาจาของทั้ง 2 ฝ่าย ส่วนการแปลสดนั้น มีการหารือกันในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรที่จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยกระทรวงการต่างประเทศได้ว่าจ้างล่ามมืออาชีพ แต่โดยที่การแปลภาษากฎหมายเป็นเรื่องเฉพาะ ต่างจากการแปลอื่น ๆ และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาจึงได้มีการจัดบรรยายสรุปให้แก่ล่ามเพื่อให้เข้าใจบริบทและรายละเอียดที่อาจมีความอ่อนไหวในคดี มีการทำประมวลศัพท์ซึ่งเป็นคำแปลศัพท์ด้านกฎหมายที่สำคัญ ๆ เป็นภาษาไทยไว้ให้ล่าม การแปลภาษา floor คือภาษาที่ใช้พูดจริงในศาล ซึ่งเป็นภาษาฝรั่งเศสและอังกฤษ โดยเป็นการแปลแบบทันที (simultaneous interpretation) เวลาจึงเป็นข้อจำกัดในการแปลด้วย ดังนั้น จึงอาจมีตะกุกตะกักบ้างในช่วงแรก เพราะไม่มีตัวบทถ้อยแถลงให้เทียบเคียง เมื่อเป็นเช่นนี้ ในแต่ละวันจึงมีการจัดทำสรุปความเป็นภาษาไทย เผยแพร่ให้แก่สื่อมวลชนและสาธารณชน เพื่อช่วยให้เข้าใจตรงกันว่าวันนี้ใครพูดอะไรที่ศาลบ้าง

ในช่วงปลายปี 2556 คาดว่าศาลน่าจะมีคำพิพากษา ไม่ทราบว่าจะมีการถ่ายทอดสดอีกหรือไม่

คงต้องมี แต่การอ่านคำพิพากษา ศาลใช้เวลาเพียง 1 วัน

มีอะไรจะทิ้งท้ายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ไทยกับเพื่อนบ้านบ้างหรือไม่

ประเทศเพื่อนบ้านกับเราต้องอยู่กันไปเช่นนี้ เราไม่สามารถย้ายประเทศไปไหนได้ ดังนั้น ควรร่วมมือกัน ความสัมพันธ์ในมิติอื่น ๆ คงต้องมีต่อไป ไม่ว่าผลคำตัดสินจะเป็นเช่นไร เราต้องเตรียมความพร้อม มีสติ วิจารณญาณในการรู้ผิด รู้ถูก เพื่อให้เรามีที่ยืนในสังคมโลก

บทสัมภาษณ์
นายวรเดช วีระเวคิน
อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย

ในฐานะที่ท่านได้เดินทางไปเข้าร่วมการให้การทางวาจา ที่ศาลโลก ณ กรุงเฮก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ในฐานะรองตัวแทนประเทศไทย อยากให้เล่าให้ฟังถึงบรรยากาศการทำงานที่นั่น

หลังจากที่คณะผู้แทนในคณะดำเนินคดีปราสาทพระวิหารของไทย และผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสื่อมวลชน ถึงประเทศเนเธอร์แลนด์ ก็มีการเตรียมตัวทำงานกันเลย โดยการเรียกประชุมกลุ่มย่อย ทั้งในเรื่องเนื้อหาและโลจิสติกส์ รวมถึงการแบ่งงาน หลังจากนั้น ก็มีการประชุมกับทีมที่ปรึกษากฎหมายของไทยประกอบด้วย ศาสตราจารย์เจมส์ ครอว์ฟอร์ด (James Crawford)

ศาสตราจารย์โดนัลด์ เอ็ม แม็คเรย์ (Donald M. McRae) ศาสตราจารย์อแลง เปลเล่ต์ (Alain Pellet) รวมทั้ง นางสาวอลิน่า มิรอง (Alina Miron) ผู้ช่วย ทีมกฎหมายและผู้ที่เกี่ยวข้องอีกหลายคน ท่านอื่น ๆ ที่ร่วมด้วยในลักษณะเต็มคณะ ก็มีนายสีหศักดิ์ พวงเกตุแก้ว ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ นายณัฏฐวุฒิ โพธิสาโร รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำสำนักนายกฯ ธนะ ดวงรัตน์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รองนายกรัฐมนตรีพงศ์เทพ เทพกาญจนา และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พลอากาศเอกสุกำพล สุวรรณทัต เจ้ากรมแผนที่ทหารและท่านอื่น ๆ อีก เพื่อดูแนวทางการต่อสู้ ซึ่งได้ร่างไว้โดยทีมที่ปรึกษากฎหมายและมีการปรับถ้อยแถลงอยู่ตลอดเวลาให้สอดคล้องกับการถ้อยแถลงของกัมพูชา

เราเตรียมการกันอย่างโปร่งใสเพื่อให้ทุกคนในคณะได้พิจารณาให้ความเห็นต่อร่างถ้อยแถลงกันอย่างเต็มที่ ในส่วนการประชาสัมพันธ์ ก็มีสื่อมวลชนให้ความสนใจกันมาก มาจากหลายสำนัก แทบจะเรียกว่าเป็นกองทัพสื่อมวลชนเลยก็ว่าได้ ที่เล่าให้ฟังนี่ เป็นช่วงก่อนเปิดการแถลงทางวาจาและกระบวนการพิจารณาของศาล

ก่อนหน้านี้ มีการเตรียมการกันตั้งแต่จากที่เมืองไทย พอไปถึงที่กรุงเฮก มีการทำงาน หลายขั้นตอนพวกเราที่กรุงเทพฯ ติดตามการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ก็เห็นแต่ภาพในศาลโลก พอจะเล่าให้ฟังอีกสักนิดได้ไหม ว่าเบื้องหลังการทำงานเป็นอย่างไรบ้าง

เรามีกลไกที่จัดตั้งขึ้นสำหรับการเตรียมท่าทีในการต่อสู้คดี โดยกลไกหลักคือคณะดำเนินคดีปราสาทพระวิหารของประเทศไทย ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และผู้แทนส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งฝ่ายกฎหมายและฝ่ายทหาร อาทิ เลขาธิการคณะกรรมการ

กฤษฎีกา อัยการสูงสุด อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย ผู้บัญชาการทหารบก เจ้ากรมแผนที่ทหาร ผู้แทนกองบัญชาการกองทัพไทยเป็นองค์ประกอบ นอกจากนี้ ยังมีกลไกกลั่นกรอง ซึ่งได้แก่ คณะที่ปรึกษากฎหมายกลุ่มเล็กอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งแต่งตั้งขึ้นตามบัญชาของนายกรัฐมนตรี และคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายจากภาควิชาการและส่วนราชการต่าง ๆ

สำหรับการทำงานของเรา ก็จะมีการหารือกับทีมทนายแล้วนำท่าทีกลับมาขอรับข้อคิดเห็นจากคณะดำเนินคดีฯ คณะที่ปรึกษากฎหมายกลุ่มเล็กฯ และคณะกรรมการพิเศษฯ แล้วจะมีการประชุมกับทีมทนายเพื่อปรับแต่งท่าทีให้สมบูรณ์ตามข้อคิดเห็นที่ได้รับจากทางกรุงเทพฯ จนกระทั่งได้ท่าทีสุดท้ายที่ทุกฝ่ายเห็นชอบร่วมกันแล้วจึงเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยสำหรับการให้การทางวาจา เราเริ่มเตรียมการกันตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๕ และได้เสนอสรุปสาระสำคัญของถ้อยแถลงต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบในการประชุม ครม. สัญจร ที่ จ.ฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๖

ช่วงก่อนทีมสู้คดีเดินทางไปกรุงเฮก ก็มีการเตรียมการกันหลายด้าน อาทิ การเตรียมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคดีเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่สาธารณชนในการติดตามการให้การทางวาจา มีการจัดบรรยายสรุปให้แก่สื่อมวลชนโดยผู้บริหารกระทรวงฯ และท่านทูตวีรชัยฯ นอกจากนี้ กระทรวงการต่างประเทศได้จัดให้มีการถ่ายทอดสดการให้การทางวาจาจากกรุงเฮกมายังประเทศไทยเพื่อให้ประชาชนรับชมโดยตรงด้วย จึงต้องมีการประสานงานในส่วนนี้ระหว่าง

อสมท. กรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงไอซีที กระทรวงการต่างประเทศและสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเฮก รวมไปถึงการประสานงานกับฝ่ายสารนิเทศของศาลโลกด้วย เราต้องทำงานแข่งกับเวลาเพราะใกล้กำหนดที่จะต้องเดินทางไปกรุงเฮก

เราแบ่งคณะที่เดินทางไปเป็นกลุ่ม มีทีมล่วงหน้าและทีมวิชาการ ซึ่งได้แก่ผู้แทนในคณะดำเนินคดีฯ เดินทางไปก่อนคณะใหญ่ ๒ - ๓ วัน เพื่อหาข้อสรุปและเตรียมท่าทีสุดท้าย เมื่อคณะใหญ่เดินทางมาถึง ก็ร่วมประชุมกับทีมวิชาการและทีมทนาย มีการคาดการณ์ประเด็นที่กัมพูชาอาจหยิบยก และเตรียมประเด็นเพื่อตอบโต้

มีการประชุมทั้งเช้าและบ่าย กลางวันเราก็ทานข้าวกันที่โรงแรม ต้องขอบคุณสถานเอกอัครราชทูตที่กรุงเฮกที่ได้จัดอาหารมาให้ทุกมื้อเลย ทั้งช่วงก่อนและระหว่างการพิจารณา นอกจากการจัดเตรียมถ้อยแถลงแล้ว ทีมสู้คดีต้องแปลและสรุปประเด็นต่าง ๆ สำหรับเป็นข้อมูลเพื่อเผยแพร่ พอเราประชุมช่วงบ่าย ก็ต้องสรุปสาระส่งมาให้สื่อมวลชนที่กรุงเทพฯ จะต้องมีการสรุป การแปลด้วย ซึ่งเป็นงานที่ค่อนข้างใช้เวลา บางครั้งก็ทำกันจนกระทั่งดึกดื่น ส่วนใหญ่หลังเที่ยงคืนกว่าการสรุปประเด็นทุกอย่างจะเสร็จ ในส่วนที่เกี่ยวกับทีมทนาย แต่จะท่านก็จะไปเตรียมถ้อยแถลงในส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นลักษณะส่วนตัวหลังจากประชุมกันเสร็จ สิ่งที่ดีคือ มีการเชิญทีมจากกรุงเทพฯ ร่วมรับฟังและแสดงความคิดเห็นในถ้อยแถลงที่ทีมทนายได้ร่างขึ้นด้วย ลืมบอกว่าบุคคลสำคัญอีกท่านหนึ่งที่มาเป็นส่วนหนึ่งของทีมด้วย คือ คุณชูเกียรติ รัตนชัยชาญ รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา และคุณจุมพล พันธุ์สัมฤทธิ์ อัยการผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานอัยการสูงสุด และก็มีฝ่ายทหาร ส่วนทีมทนายก็ประกอบด้วยท่านทูตวีรชัยฯ ทนาย ๓ ท่าน และผู้ช่วยทำงานเป็นทีม ประสานกันตลอด ทั้งทีมจากกรุงเทพฯ และทีมทนาย มีการปรับถ้อยแถลงจนเกือบนาทีสุดท้าย จึงต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลและข้อคิดเห็นกันตลอด

ช่วงการแถลงด้วยวาจา บรรยากาศการทำงานเป็นอย่างไรบ้างคะ

ในการแถลงรอบแรกของกัมพูชาวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๖ เริ่มเวลา ๑๐.๐๐ น. เริ่มการแถลงด้วยการที่ผู้แทนของกัมพูชา คือ ท่านฮอร์ นัมฮง รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศกัมพูชา กล่าวเปิด และกล่าวเรียงกันไป คือ ทนายของฝ่ายกัมพูชา ๓ คน ศาลโลกจะกำหนดเวลาในการแถลง ฝ่ายไทยไม่สามารถรู้เลยว่า ทางฝ่ายกัมพูชาจะพูดอะไร แต่ไม่เกินการคาดหมายของฝ่ายไทย

เมื่อกัมพูชาแถลงรอบแรกจบลงฝ่ายไทยจึงมีการประชุมในทันที นำประเด็นต่าง ๆ มาศึกษาแต่ละวรรค เพื่อเปรียบเทียบดูว่าประเด็นใดในถ้อยแถลงของเราที่กัมพูชากล่าวถึงหรือไม่ได้กล่าวถึง และประเด็นใดในถ้อยแถลงของฝ่ายไทย ที่เราควรลดหรือขยายความบ้างหรือไม่ เพื่อให้ถ้อยแถลงของเรากล่าวถึงหรือตอบโต้ประเด็นที่กัมพูชาหยิบยก การประชุมนี้เป็นเทคนิคที่น่าเรียนรู้สำหรับนักศึกษาหรือนักกฎหมาย เป็นการปรับถ้อยแถลงโดยเน้นให้ตรงประเด็น หมายถึงว่า ถ้าฝ่ายกัมพูชายกประเด็นใดมาฝ่ายไทยก็โต้ให้ตรงจุด แต่ถ้าไม่ได้ยกประเด็นใด บางทีฝ่ายไทยก็ไม่หยิบยก นอกจากต้องตรงประเด็นแล้ว การปรับถ้อยแถลงต้องไม่ให้ยาวเกินไปและต้องพอดีกับเวลาที่ศาลโลกได้จัดสรรให้ด้วย การปรับถ้อยแถลงในช่วงนี้แสดงให้เห็นถึงความสามารถของทีมทนายของเรา ซึ่งเป็นนักกฎหมายระดับโลกและมีเทคนิค ประสบการณ์ของผู้ที่ว่าความในศาลโลกมานาน หลังจากนั้น ทุกคนจะพิจารณาให้ความเห็น เมื่อได้ฉันทามติแล้ว คืนนั้นก็ต้องปรับถ้อยแถลงให้เสร็จ มีการซ้อมพูด ฝ่ายไทยมีเวลาวันอังคาร ๑ วันเต็ม ที่จะปรับแก้ถ้อยแถลงและซ้อมพูด

ข้อต่อสู้ในถ้อยแถลงของเรามีพื้นฐานมาจากข้อต่อสู้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งเราได้ยื่นต่อศาลก่อนหน้านี้เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๔ และ

มิถุนายน ๒๕๕๕ หลังจากที่คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแล้ว ฝ่ายไทยใช้เอกสารมากกว่าฝ่ายกัมพูชา รองนายกพงศ์เทพฯ ถามว่า เอกสารข้อต่อสู้ของไทยกับเอกสารข้อต่อสู้ของกัมพูชาต่างกันอย่างไร ซึ่งกรมสนธิสัญญาฯ ได้ให้ข้อมูลว่า เอกสารฝ่ายกัมพูชามีประมาณ ๓๐๐ กว่าหน้า ส่วนเอกสารฝ่ายไทยมีประมาณ ๑,๖๐๐ หน้า ฝ่ายไทยมีข้อมูลทางเทคนิค เรื่องแผนที่ และเอกสารประวัติศาสตร์มาก

นอกจากเอกสารต่อสู้คดีแล้ว ในช่วงการให้การทางวาจา ยังต้องมีการจัดเตรียมเอกสาร ที่เรียกว่า **"แฟ้มผู้พิพากษา"** (judges' folder) ให้ศาลใช้อ้างอิงระหว่างรับฟังการให้การทางวาจา โดยอัครราชทูตเชิดชู รักตะบุตร (ยืมตัวมาช่วยจาก สอท. ณ กรุงเบอร์ลิน) เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดเตรียม judges' folder ซึ่งมีรายละเอียดมาก และมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคด้านกฎหมายเป็นลูกทีม ที่ปรึกษาของเราค่อนข้างประทับใจ เพราะทำงานกันอย่างแข็งขันมาก ขออะไรก็ช่วยทำให้ทุกอย่าง

คดีนี้มีการทิ้งช่วงนานกว่าที่จะพิจารณา มีการขอตีความตั้งแต่ปี ๒๕๐๕ กว่าจะพิจารณา เหตุใดจึงใช้เวลานานมาก

ที่ผ่านมา การขอตีความคำพิพากษาจะมีขึ้นไม่นานนักหลังจากมีคำพิพากษาแล้ว แต่ในคดีนี้กัมพูชาปล่อยไว้นาน จึงมาขอตีความซึ่งเป็นสิทธิของเขาแต่ก็เป็นประเด็นอยู่พอสมควร อีกทั้งยังสร้างความกังขาให้ประชาชนทั่วไป ว่าหากเป็นเช่นนี้ก็สามารถนำสิ่งที่มีการโต้แย้งกันไปประกอบเป็นความขัดแย้งได้เรื่อย ๆ พอมีคำพิพากษาก็อาจมองได้ว่าเกิดบรรทัดฐานใหม่ ๆ เพิ่มเติมไปจากเดิมได้

หลังจากที่กัมพูชาแถลง ก็ถึงรอบที่ไทยแถลง

ในแต่ละวัน เจ้าหน้าที่เทคนิคจะเตรียมทำสรุปประเด็น เพื่อส่งให้ทางกรุงเทพฯ โดยมีการประสานกับทีมสู้คดีอย่างใกล้ชิด ในส่วนของทีมสู้คดี

นอกจากเตรียมนำเสนอต่อศาลในส่วนของข้อต่อสู้ของไทยแล้ว ก็มีการเตรียมตอบโต้ประเด็นที่มีกัมพูชาหยิบยกขึ้นในวันแรกด้วย เมื่อปรับแต่งถ้อยแถลงจนสมบูรณ์แล้วก็จะมีการซ้อมการอ่านถ้อยแถลง เพื่อให้มั่นใจว่า ถ้อยแถลงมีความยาวพอดีเวลา

ขอทราบประวัติการทำงานของท่านอธิบดี

ก่อนหน้าจะมาเป็นอธิบดีกรมสนธิสัญญา เคยดำรงตำแหน่งกงสุลใหญ่ ณ เมืองปีนัง ความรับผิดชอบในฐานะกงสุลใหญ่ทำให้ได้ประสบการณ์การช่วยเหลือคนไทยที่ตกทุกข์ได้ยาก ปีนังเป็นเมืองที่บริหารโดยพรรคฝ่ายค้านในช่วงที่ดำรงตำแหน่ง ผมมีนโยบายเน้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนไทยกับประชาชนชาวมาเลเซีย (จากรัฐปะลิสและเกดะห์) ซึ่งประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีและเห็นว่าเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ให้มีความแนบแน่นมากขึ้น ก่อนไปเป็นกงสุลใหญ่ ณ เมืองปีนัง ได้ดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมสารนิเทศ แต่ในชีวิตนักการทูต ดูจะผูกพันกับกรมสนธิสัญญามากที่สุด เคยทำงานที่กองสนธิสัญญา กองกฎหมายและกองพัฒนากฎหมายระหว่างประเทศ

มีอะไรจะฝากทิ้งท้ายหรือไม่

การระงับข้อพิพาททั้งในระดับระหว่างประเทศและภูมิภาค ต้องยอมรับว่ามีกลไกที่ประกันความอิสระและเที่ยงธรรม การพิจารณาของศาลโลกเป็นการทำงานแบบองค์คณะ ประกอบด้วยผู้พิพากษา ๑๗ ท่าน แต่ละท่านเป็นนักกฎหมายระหว่างประเทศระดับโลก มีความเป็นกลาง การตัดสินจะยึดหลักข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย เป็นการไตร่ตรองในพื้นฐานของกฎหมายซึ่งยึดหลักเหตุผล เราได้ต่อสู้อย่างสุดความสามารถที่ศาลแล้ว ผลเป็นอย่างไรเราควรต้องมีภาพรวมของการแก้ไขปัญหาไว้ในใจ ไม่ใช่เฉพาะเรื่องแพ้หรือชนะคดี

บทสัมภาษณ์

นายไกรรวี ศิริกุล

รองอธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย

ท่านได้รับมอบหมายหน้าที่อะไรบ้าง สำหรับการให้การทางวาจาในคดีตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหาร

ก่อนที่คณะต่อสู้คดีปราสาทพระวิหารของประเทศไทยจะเดินทางไปให้การทางวาจาที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ หรือเรียกสั้น ๆ ว่าศาลโลก กระทรวงการต่างประเทศได้เตรียมดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการต่อสู้คดีนี้ รวมทั้งการถ่ายทอดสดการให้การทางวาจาให้กับประชาชนคนไทยได้ติดตาม โดยหลังจากการรายงานสรุปการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ดังกล่าวให้ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศทราบว่า ขั้นตอนและรูปแบบการให้การทางวาจาและการถ่ายทอดสดจากศาลโลกจะเป็นอย่างไร

องค์ประกอบคณะที่จะเดินทางไปต่อสู้คดีมีใครบ้าง ในฐานะที่ผมต้องรักษาราชการแทนอธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมายในช่วงเวลาดังกล่าว เนื่องจากท่านอธิบดีกรมสนธิสัญญาฯ เป็นรองตัวแทนประเทศไทยในการต่อสู้คดี ส่วนรองอธิบดีกรมสนธิสัญญาฯ อีกท่านหนึ่งต้องรับผิดชอบกำกับดูแลด้านเอกสาร และทั้งสองท่านต้องร่วมคณะเดินทางไปทำหน้าที่ที่กรุงเฮกด้วย ท่านรองปลัดณัฏฐวุฒิ โพธิสาโร ในฐานะเป็นหัวหน้าทีมเผยแพร่ข้อมูลและข้อเท็จจริงคดีตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหาร จึงมอบหมายให้ผมทำหน้าที่หัวหน้าทีมกฎหมายประจำการที่ห้องสถานการณ์และศูนย์ข่าวติดตามคดีนี้ที่กรมสารนิเทศ ซึ่งกระทรวงฯ ได้จัดตั้งขึ้นเฉพาะกิจสำหรับการนี้ ในช่วงระหว่างการให้การทางวาจาที่ศาลโลก ๑๕ - ๑๙ เมษายน ๒๕๕๖ โดยมีหน้าที่ให้ข้อมูลทางด้านกฎหมายต่าง ๆ สำหรับการแถลงข่าวหรือตอบคำถาม ตลอดจนประสานงานกับทีมกฎหมายที่กรุงเฮกในด้านสารัตถะของคดีฯ และประสานงานกับทีมล่ามซึ่งได้รับการว่าจ้างให้มาแปลการถ่ายถอดสดการให้การทางวาจาในขณะเดียวกัน ท่านนายกรัฐมนตรี เห็นควรให้จัดตั้งศูนย์ติดตามสถานการณ์ **"เกาะติดคดีปราสาทพระวิหาร"** ที่ทำเนียบรัฐบาล โดยมีท่านสุรนันท์ เวชชาชีวะ เลขาธิการนายกฯ เป็นหัวหน้าศูนย์ และผมได้รับมอบหมายให้เป็นผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศประจำอยู่ที่ศูนย์ดังกล่าว โดยผมจะเดินทางไปมาระหว่างกระทรวงฯ กับทำเนียบฯ จนเสร็จสิ้นการให้การในแต่ละวัน กล่าวคือ หลังจากการให้การแล้วเสร็จ ก็จะมีการแถลงข่าว การสัมภาษณ์แบบ phone - in และจัดทำคำแปลเป็นภาษาไทยของคำให้การเป็นรายบุคคล

นอกจากนี้ ในช่วงการให้การด้วยวาจาแต่ละวัน กระทรวงฯ จัดให้มีการแถลงข่าวที่ศูนย์ข่าวกรมสารนิเทศทุกวัน ในเวลา ๑๑.๐๐ น. โดยอธิบดีกรมสารนิเทศ โฆษกกระทรวงฯ ซึ่งผมต้องร่วมแถลงข่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีฯ ด้วย โดยเฉพาะในกรณีที่มีคำถามเกี่ยวกับข้อกฎหมาย นอกจากนี้ รายการ **"เกาะติดคดีปราสาทพระวิหาร"** ของสถานีโทรทัศน์ ช่อง ๑๑ ดำเนินรายการโดยคุณจอม เพชรประดับ ติดตามการถ่ายทอดสดจาก

ศาลโลก รวมทั้งการสัมภาษณ์สดนักวิชาการด้านกฎหมายระหว่างประเทศในช่วงเวลาพักของศาล เพื่อให้ความรู้ความกระจ่างตลอดจนข้อคิดเห็นเชิงวิชาการแก่ประชาชน โดยใช้สถานที่ห้องบัวแก้ว กระทรวงการต่างประเทศเป็นสถานที่ดำเนินรายการแทนศูนย์ติดตามสถานการณ์ที่ทำเนียบฯ ผมได้รับเชิญให้ร่วมรายการดังกล่าว ๒ ครั้ง ในฐานะรักษาราชการแทนอธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย รวมทั้งการบันทึกเทปรายการ **"รัฐบาลยิ่งลักษณ์พบประชาชน"** ที่เป็นการให้สัมภาษณ์ร่วมกับท่านอธิบดีมนัสวี ศรีโสดาพล โฆษกกระทรวงฯ เพื่อสรุปการดำเนินการของคณะต่อสู้คดีปราสาทพระวิหารของประเทศไทยในตลอดสี่วันที่ผ่านมา

ฟังดู เหมือนเราทำงานตลอด ๒๔ ชั่วโมง ทั้งสัปดาห์ที่มีการให้การทางวาจา เจออุปสรรคอะไรบ้างหรือไม่

เราทำงานร่วมกันและประสานงานกันอย่างใกล้ชิดระหว่างศูนย์สถานการณ์ของกระทรวงฯ และศูนย์ติดตามสถานการณ์ของทำเนียบฯ โดยท่านเลขาสุรนันท์ฯ จะรายงานความคืบหน้าเกี่ยวกับคดีให้ท่านนายกรัฐมนตรีทราบโดยตรง ท่านนายกรัฐมนตรีให้ความสำคัญและสนใจติดตามการปฏิบัติงาน

ของศูนย์ฯ อย่างใกล้ชิด โดยท่านได้มานั่งประจำที่ศูนย์ฯ ของทำเนียบรัฐบาล ในช่วงที่มีการให้การทางวาจาของฝ่ายไทยในวันที่ ๑๗ เมษายนรับฟังการถ่ายทอดสดจนเสร็จสิ้น ทั้งนี้การถ่ายทอดสดมีทั้งที่กระทรวงฯ และที่ทำเนียบฯ ระหว่างการถ่ายถอดสดการให้การทางวาจาก็จะมีล่ามภาษาไทยประจำอยู่ที่กระทรวงฯ เป็นผู้แปลออกอากาศ โดยภาพรวมก็ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ เพราะมีการเตรียมงานกันล่วงหน้ามาเป็นอย่างดี โดยที่ในช่วงเวลานั้น ทุกคนก็ช่วยกันทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ จะดึกดื่นหรือข้ามคืนจนถึงเช้า ทีมงานทุกคนก็อยู่ช่วยกันทำงาน ทีมงานของกรมสารนิเทศก็เตรียมด้านเทคนิคการถ่ายทอดสด การนำข้อมูลขึ้นเว็บไซต์เพื่อให้ประชาชนได้ติดตาม การประสานกับทีมสื่อมวลชนและทีมงานที่กรุงเฮกสำหรับการให้สัมภาษณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคดีและกฎหมาย ทีมงานของกรมสนธิสัญญาและกฎหมายซึ่งล้วนเป็นนักเรียนทุนกระทรวงฯ ด้านกฎหมายระหว่างประเทศทั้งที่ใช้ภาษาฝรั่งเศสและภาษาอังกฤษ กว่า ๑๐ ชีวิต ได้มาช่วยเตรียมสรุปประเด็นที่สำคัญในส่วนที่เกี่ยวกับข้อกฎหมาย แปลสรุปคำให้การเป็นภาษาไทย เตรียมความพร้อมด้านศัพท์เทคนิคทางกฎหมายให้กับล่ามอย่างใกล้ชิด รวมถึงการประสานงานกับทีมกฎหมายที่กรุงเฮก หากจะมีเรื่องหนักใจบ้าง คงเป็นเรื่องการให้สัมภาษณ์สดแก่สื่อมวลชน โดยเฉพาะการสัมภาษณ์แบบ phone in ที่ถ่ายทอดสดทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพราะเป็นประเด็นที่หลากหลาย ไม่สามารถคาดเดาล่วงหน้าว่าสื่อมวลชนจะให้ความสนใจในประเด็นใดบ้าง ขึ้นอยู่กับการให้การของคู่กรณีทั้งสองฝ่ายในแต่ละวัน ในขณะที่สื่อมวลชนต่างคาดหวังคำตอบในเชิงพัฒนาการและสามารถเข้าใจได้ง่ายจากเรา อีกทั้งความแตกต่างของเวลาระหว่างเนเธอร์แลนด์กับไทย ซึ่งเวลาในไทยเร็วกว่า ๕ ชั่วโมง กำหนดเริ่มพิจารณาคดีที่กรุงเฮก คือ สิบโมงเช้าซึ่งตรงกับเวลาบ่ายสามโมงของประเทศไทย การแถลงข่าวที่ศูนย์ข่าวกรมสารนิเทศกำหนดไว้ในช่วงเวลา ๑๑.๐๐ น. ของแต่ละวัน ซึ่งเป็นเวลาก่อนการพิจารณาคดีจะเริ่มต้น หลายข้อมูลและหลายประเด็นเป็นเรื่องที่คณะทีมต่อสู้คดียังไม่ได้ให้การต่อศาล ทางทีมโฆษกกระทรวงฯ

จึงยังเปิดเผยข้อมูลต่อสื่อมวลชนไม่ได้เพราะเกรงว่าจะขัดต่อข้อบังคับหรือธรรมนูญของศาล นี่คือสิ่งที่ลำบากใจมากกว่าปัญหาอุปสรรค ลำบากใจว่าเราจะพูดได้มากน้อยแค่ไหนที่จะไม่ละเมิดอำนาจของศาลและกระทบต่อรูปคดีของไทย ในขณะเดียวกันก็ต้องตอบคำถามของสื่อมวลชน ซึ่งจะต้องนำไปถ่ายทอดให้ประชาชนทราบและเข้าใจต่อไปอีกด้วย

หลายคนบอกว่า การให้การทางวาจาจบลงด้วยดี ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจและพอใจกับผลงานของเรา ท่านเห็นว่าอย่างไร

ความสำเร็จที่เกิดขึ้นต้องยกประโยชน์ให้ทีมประชาสัมพันธ์คดีปราสาทพระวิหารที่กระทรวงการต่างประเทศจัดตั้งขึ้น โดยมีท่านรองปลัดณัฏฐวุฒิฯ เป็นหัวหน้าคณะเผยแพร่ข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการต่อสู้คดี ท่านทูตวีรชัย พลาศรัย ในฐานะตัวแทนประเทศไทยในการต่อสู้คดี รวมทั้งทีมงานของกรมสนธิสัญญาและกฎหมายร่วมกับทีมงานของกรมสารนิเทศซึ่งเป็นผู้จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกันเดินสายให้ข้อมูลข้อเท็จจริงปูพื้นเกี่ยวกับภูมิหลังของคดี สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่สื่อมวลชนทุกแขนงว่า รัฐบาลกำลังต่อสู้คดีอย่างไรและทำอะไรเกี่ยวกับเรื่องนี้ ไม่เพียงแต่การประชาสัมพันธ์กับสื่อมวลชนเท่านั้น แต่การประชาสัมพันธ์นั้นครอบคลุมทุกหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษา และประชาชนด้วย อาทิ กองทัพ มหาวิทยาลัย หน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ อุบลราชธานี ที่ติดกับชายแดนกัมพูชา ทีมประชาสัมพันธ์ได้จัดให้มีการพบปะเพื่อสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชน ผมว่าส่วนนี้มีผลช่วยอย่างมาก เพราะประชาชนในพื้นที่มีความตื่นตัวและติดตามข่าวสารอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะในช่วงเวลาการถ่ายทอดสด

ท่านรู้สึกอย่างไรกับกระแสตอบรับที่ท่านกลายเป็น "ขวัญใจ" ของสื่อมวลชนคอยติดตามขอสัมภาษณ์สด ออกอากาศรายการวิทยุโทรทัศน์ทุกวันตลอดช่วงเวลาการให้การทางวาจาที่ศาลโลก

ตอนแรกก็รู้สึกแปลกใจ แต่เมื่อประมวลสถานการณ์ต่าง ๆ แล้วเห็นว่าในภาวการณ์เช่นนั้น กรมสนธิสัญญาและกฎหมายเป็นผู้ที่เหมาะสมที่สุดที่จะให้ข้อมูลเรื่องทางเทคนิคกฎหมายเหล่านี้ ในฐานะที่รักษาราชการแทนอธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย ผมตระหนักในข้อเท็จจริงนี้ ความรู้สึกแปลกใจจึงเปลี่ยนเป็นความรู้สึกที่ต้องมีความพร้อม เพื่อให้ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและไม่เกิดความเสียหายแก่กระทรวงการต่างประเทศ รัฐบาลและประเทศชาติ การให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนเป็น **"หน้าที่ของเรา"** ที่ต้องให้ข้อมูลอย่างถูกต้องตรงไปตรงมา ง่ายแก่การเข้าใจ และทันเหตุการณ์ เพื่อให้ประชาชนคนไทยได้รับทราบข้อเท็จจริงว่ากำลังเกิดอะไรขึ้น กระทรวงการต่างประเทศและรัฐบาลทำอะไร ซึ่งคนไทยทุกคนมีสิทธิที่จะรับทราบความจริง สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของรัฐบาลที่จัดให้มีการถ่ายทอดสดจากศาลโลก โดยในส่วนนี้สื่อมวลชนจะเป็นกระบอกเสียงให้กับเรา ดังนั้น จึงมองว่าการให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนเป็น **"การทำงานร่วมกัน"** อย่างเป็นทีมเดียวกัน อีกทั้ง เป็นการปฏิบัติหน้าที่อย่างดีที่สุดของคณะเผยแพร่ข้อมูลและข้อเท็จจริงคดีตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหาร ผมขอขอบคุณสื่อมวลชนที่เข้าใจข้อจำกัดต่าง ๆ และให้ความร่วมมือในการถ่ายทอดข้อมูลและข้อเท็จจริงด้วยความระมัดระวัง ด้วยเป็นเรื่องที่อ่อนไหวอาจทำให้ประชาชนเข้าใจคลาดเคลื่อน รวมทั้งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศไทยได้

สำหรับการให้การทางวาจา มีการเตรียมการอย่างไรบ้าง

คณะต่อสู้คดีปราสาทพระวิหารของประเทศไทยซึ่งประกอบด้วยสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม สำนักงาน

คณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานอัยการสูงสุด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างดีที่สุด การนำเสนอข้อมูลข้อเท็จจริงและหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นว่ามีการค้นคว้า ศึกษา เตรียมการมาเป็นอย่างดี และมีความตั้งใจในการทุ่มเททำงานอย่างเต็มที่ ส่วนทีมประชาสัมพันธ์ก็ได้ดำเนินการอย่างดีที่สุดและเต็มกำลังความสามารถดังได้กล่าวแล้วข้างต้น สำหรับตัวผมมีส่วนเข้าไปเกี่ยวข้องเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ก็ต้องขอบคุณทีมงานกรมสนธิสัญญาและกฎหมายที่เป็นกำลังสำคัญสนับสนุนข้อมูล ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ตลอดจนการทุ่มเทปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถในช่วงเวลาดังกล่าว ผมโชคดีที่มีกองหนุนที่ดี

ขอทราบเรื่องการแต่งตั้งทีมทนายของไทย เสียงข้างนอกตอบรับกลับมาอย่างภูมิใจ เท่าที่ทราบว่า ทนายชาวโรมาเนีย คุณอลินา มิรอง เป็นที่ชื่นชอบมาก

ความจริงแล้ว กรมสนธิสัญญาและกฎหมายโดยความเห็นชอบของกระทรวงการต่างประเทศได้ว่าจ้างคณะที่ปรึกษากฎหมายระหว่างประเทศศึกษาเรื่องเขตแดนรอบบ้าน ไม่เฉพาะแต่เขตแดนด้านกัมพูชา คณะที่ปรึกษาฯ ประกอบด้วยศาสตราจารย์เปลเล่ต์ ศาสตราจารย์แม็คเรย์ และศาสตราจารย์ครอว์ฟอร์ด ซึ่งล้วนเป็นนักกฎหมายระหว่างประเทศที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักระดับโลก โดยทั้ง ๓ ท่าน ก็จะมีผู้ช่วยอยู่ในทีม หนึ่งในนั้นคือ คุณอลินา มิรอง ซึ่งกลายมาเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแผนที่ต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการปักปันเขตแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งนี้ คณะที่ปรึกษาฯ ได้ทำการศึกษามาเป็นเวลานานก่อนจะเกิดคดีตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหารนี้แล้ว พอเกิดคดีนี้ขึ้น กระทรวงฯ ก็ให้ทีมงานเดิมที่เราว่าจ้างไว้แล้วนี้ มาช่วยเตรียมการต่อสู้คดี สำหรับการขึ้นให้การด้วยวาจาต่อศาลโลก ตัวแทนประเทศไทย คือ ท่านทูตวีรชัยฯ และคณะที่ปรึกษาได้ประชุมหารือร่วมกัน เพื่อจะตัดสินใจว่าที่ปรึกษาท่านใดจะขึ้นกล่าวในเรื่องใดอย่างไร ทั้งนี้ ท่านทูตวีรชัยฯ เห็นว่า

เอกสารด้านแผนที่เป็นหลักฐานที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้คดีนี้ รวมทั้งคณะที่ปรึกษาฯ และทีมต่อสู้คดีของไทยได้มีการศึกษาเรื่องนี้มาเป็นอย่างดี ควรจะนำเสนอต่อศาลเพื่อเป็นหนึ่งในข้อต่อสู้ของไทย อีกทั้งเป็นความสามารถเฉพาะตัวของตัวแทนของประเทศไทยที่เห็นว่า คุณอลินา มิรอง จะเป็นผู้นำเสนอข้อมูล ข้อเท็จจริงเรื่องแผนที่ได้อย่างดีที่สุด เนื่องจากเป็นผู้ที่ศึกษาแผนที่ที่เกี่ยวข้องกับคดีนี้มาอย่างละเอียดลึกซึ้ง ซึ่งผลก็เป็นที่ประจักษ์โดยทั่วไปว่าคุณอลินาไม่ทำให้คนไทยผิดหวัง เธอสามารถนำเสนอข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์แบบและเข้าใจง่าย แม้แต่ ศาสตราจารย์เปลเล่ต์ ซึ่งเป็นอาจารย์ของคุณอลินาก็ยังออกปากชมว่า เป็นการนำเสนอหลักฐานทางแผนที่ได้ชัดเจนที่สุด ส่วนศาลจะรับฟังในประเด็นใดแค่ไหนอย่างไรนั้น เป็นเรื่องของศาลจะพิจารณา แต่คณะต่อสู้คดีของฝ่ายไทยก็ได้นำเสนอข้อมูลทั้งหมดอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และแสดงให้เห็นว่าเราได้ต่อสู้อย่างเต็มที่แล้ว

ทราบมาว่า กรมสนธิสัญญาฯ มีการศึกษาเรื่องแผนที่มาหลายปีแล้ว ช่วยเล่ารายละเอียดตรงส่วนนี้เพื่อให้เห็นภาพการทำงานของกรมสนธิสัญญาฯ ได้หรือไม่

กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย โดยกองเขตแดนได้ศึกษาเอกสารประวัติศาสตร์ ทั้งสนธิสัญญาอย่างที่เราได้ยินกันบ่อย ๆ คือ สนธิสัญญาสยาม - ฝรั่งเศส ปี ค.ศ. ๑๙๐๔ และ ค.ศ. ๑๙๐๗ ที่ใช้ในการปักปันเขตแดนไทย-ลาว/ไทย - กัมพูชา บันทึกวาจา แผนที่แนบท้าย ไม่แนบท้ายต่าง ๆ ซึ่งเป็นงานของกรมสนธิสัญญาฯ โดยตรง เพื่อที่จะนำข้อมูลเหล่านี้ไปเจรจาในเรื่องการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีเขตแดนติดต่อกับไทย แต่ในการดำเนินงานของเราก็มีหลายหน่วยงานมาร่วมด้วย โดยเฉพาะกรมแผนที่ทหาร ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักของประเทศไทยในเรื่องแผนที่สำหรับการใช้อ้างอิงต่าง ๆ รวมถึงการสำรวจภูมิประเทศ โดยเวลาที่กรมสนธิสัญญาฯ ศึกษาแผนที่นั้น เราก็ต้องขอให้กรมแผนที่ทหารซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญมาร่วมด้วย

เพื่อหารือทำความเข้าใจ ตลอดจนมีการไปศึกษาค้นคว้าเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมที่ห้องสมุด และหอจดหมายเหตุซึ่งเก็บแผนที่ประวัติศาสตร์ในต่างประเทศโดยเฉพาะในเอเชีย ยุโรป และสหรัฐฯ ซึ่งเราก็ได้ศึกษากันมาเป็นเวลานานแล้วตั้งแต่เริ่มงานสำรวจและจัดทำหลักเขตแดน และแน่นอนว่าจะมีการศึกษาเพิ่มเติมต่อไปเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการเจรจาเรื่องเขตแดนของไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน งานในส่วนนี้ของกรมสนธิสัญญาฯ คงต้องทำกันอย่างหนักต่อไปไม่ได้จบเพียงแค่คดีนี้

ท้ายสุดนี้ท่านมีอะไรจะทิ้งท้ายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน

ผมยังคงมีความเห็นเช่นเดิม เหมือนที่เคยให้สัมภาษณ์ไว้ในรายการ **"เกาะติดสถานการณ์คดีปราสาทพระวิหาร"** ว่าการขึ้นศาลโลก ไม่ใช่เรื่องน่ากลัว ไม่ใช่เรื่องของศัตรูคู่อริ หากมิตรประเทศที่เป็นเพื่อนบ้านกัน ไม่เข้าใจกันก็ต้องหาคนกลางเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ย ซึ่งในทางกฎหมายระหว่างประเทศถือเป็นหลักที่สำคัญเลยว่า มิตรประเทศต้องระงับข้อพิพาทโดยสันติวิธี การขึ้นศาลจึงไม่ควรมองว่าเป็นการกระทบหรือบั่นทอนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แต่ตรงกันข้ามเป็นการที่สองประเทศเคารพในหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่จะอยู่ร่วมกันในประชาคมโลกอย่างเข้าใจกัน ดังนั้น ไม่ว่าคำตัดสินของศาลโลกจะออกมาอย่างไร ไทยและกัมพูชาก็ยังคงจะเป็น **"เพื่อนบ้าน"** ในฐานะมิตรประเทศซึ่งมีเขตแดนร่วมกันยาวเกือบ ๘๐๐ กิโลเมตร และเราต้องอยู่ร่วมกันต่อไป ทั้งสองฝ่ายต้องพัฒนาวุฒิภาวะและทัศนคติการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เพื่อให้ประชาชนของทั้งสองฝ่ายอยู่ร่วมกัน พึ่งพาซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ศูนย์กลางของภูมิภาค จะเป็นประตูสู่อาเซียนที่จะต้องแสดงบทบาทของความเป็นผู้นำ มีวุฒิภาวะพร้อมที่จะเสริมสร้างความร่วมมือและการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปในฐานะประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยกัน

กำหนดการของคณะผู้แทนไทย ในการเข้าร่วมการนั่งพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ณ กรุงเฮก เนเธอร์แลนด์

วันพุธที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๖

ทีมวิชาการออกเดินทางจากท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

วันพฤหัสบดีที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๖

เช้า	ทีมวิชาการเดินทางถึงท่าอากาศยานสกิปโพล (Schiphol) กรุงอัมสเตอร์ดัม และเดินทางโดยรถยนต์ต่อไปยังกรุงเฮก
๑๒.๓๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ โรงแรมที่พัก
๑๕.๐๐ น.	การประชุมระหว่างทีมกรุงเทพฯ กับตัวแทน (Agent) และรองตัวแทน (Deputy Agent) ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูต
๑๘.๓๐ น.	เอกอัครราชทูต ณ กรุงเฮก เป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารค่ำ ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูต

วันศุกร์ที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๖

เช้า	จัดทำร่างถ้อยแถลง (Individual drafting)
๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ โรงแรมที่พัก
๑๕.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.	• ทดสอบอุปกรณ์ฉายสไลด์ที่ห้องพิจารณาคดี (Presentation trial) ของศาล • จัดทำร่างถ้อยแถลง (Individual drafting)
๑๙.๐๐ น.	รับประทานอาหารค่ำ ณ โรงแรมที่พัก

วันเสาร์ที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๖

เช้า	จัดทำร่างถ้อยแถลง (Individual drafting)
๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ โรงแรมที่พัก

บ่าย	จัดทำร่างถ้อยแถลง (Individual drafting)
๑๗.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.	การประชุมฝ่ายไทย
๑๙.๐๐ น.	รับประทานอาหารค่ำ ณ โรงแรมที่พัก
๒๒.๐๕ น.	รองนายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และคณะ เดินทางถึงท่าอากาศยานสกิปโพล กรุงอัมสเตอร์ดัม และเดินทางโดยรถยนต์กลับมากรุงเฮก

วันอาทิตย์ที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๖

๑๐.๐๐ - ๑๑.๐๐ น.	การประชุมทีมฝ่ายไทย
๑๑.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	จัดทำร่างถ้อยแถลง (Individual drafting)
๑๑.๒๐ น.	รองนายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชน
๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ โรงแรมที่พัก
บ่าย	จัดทำร่างถ้อยแถลง (Individual drafting)
๑๙.๓๐ น.	ปลัดกระทรวงการต่างประเทศเป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารค่ำ (Working dinner) ระหว่างรองนายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ข้าราชการผู้ใหญ่ กับคณะที่ปรึกษากฎหมายระหว่างประเทศ ณ โรงแรมที่พัก
๑๙.๕๕ น.	รองนายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เดินทางถึงท่าอากาศยานสกิปโพล กรุงอัมสเตอร์ดัม และเดินทางโดยรถยนต์กลับมากรุงเฮก

วันจันทร์ที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๖

๑๐.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	การนั่งพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศรอบแรก (กัมพูชา)
๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ ห้องฝ่ายไทย (defendant’s room) ที่ศาล หรือ ณ โรงแรมที่พัก

๑๕.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.	การนั่งพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ รอบแรก (กัมพูชา) (ต่อ)
๑๗.๐๐ - ๑๗.๑๕ น.	รอง นรม./รมว.กต. รอง นรม./รมว.ศธ. และ รมว.กห. ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชน
๑๗.๑๕ - ๑๘.๓๐ น.	การประชุมทีมฝ่ายไทย
๑๘.๓๐ - ๑๙.๐๐ น.	การแถลงข่าวประจำวันโดยตัวแทน (Agent)
๑๙.๐๐ น.	รับประทานอาหารค่ำ ณ โรงแรมที่พัก

วันอังคารที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๖

เช้า	จัดทำร่างถ้อยแถลง (Individual drafting)
๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ โรงแรมที่พัก
บ่าย	จัดทำร่างถ้อยแถลง (Individual drafting)
๑๗.๐๐ - ๑๘.๓๐ น.	การประชุมทีมฝ่ายไทย
๑๘.๓๐ - ๑๙.๐๐ น.	การแถลงข่าวประจำวันโดยตัวแทน (Agent)
๑๙.๐๐ น.	รับประทานอาหารค่ำ ณ โรงแรมที่พัก

วันพุธที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๖

๑๐.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	การนั่งพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ รอบแรก (ไทย)
๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ ห้องฝ่ายไทย (defendant's room) ที่ศาล หรือ ณ โรงแรมที่พัก
๑๕.๐๐ - ๑๖.๓๐ น.	การนั่งพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ รอบแรก (ไทย) (ต่อ)
๑๖.๕๐ - ๑๗.๐๕ น.	รอง นรม./รมว.กต. รอง นรม./รมว.ศธ. และ รมว.กห. ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชน
๑๘.๓๐ - ๑๙.๐๐ น.	การแถลงข่าวประจำวันโดยตัวแทน (Agent)
๑๙.๐๐ น.	รับประทานอาหารค่ำ ณ โรงแรมที่พัก
๒๐.๐๐ - ๒๑.๐๐ น.	การประชุมฝ่ายไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖

เช้า	จัดทำร่างถ้อยแถลง (Individual drafting)

๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ โรงแรมที่พัก
๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.	การนั่งพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ รอบสอง (กัมพูชา)
๑๗.๑๐ - ๑๗.๒๕ น.	รอง นรม./รมว.กต. รอง นรม./รมว.ศธ. และ รมว.กห. ให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชน
๑๗.๓๐ - ๑๘.๓๐ น.	การประชุมทีมฝ่ายไทย
๑๘.๓๐ - ๑๙.๐๐ น.	การแถลงข่าวประจำวันโดยตัวแทน (Agent)
๑๙.๐๐ น.	รับประทานอาหารค่ำ ณ โรงแรมที่พัก

วันศุกร์ที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๖

๑๐.๐๐ - ๑๑.๐๐ น.	การประชุมทีมฝ่ายไทย
๑๑.๐๐ - ๑๓.๐๐ น.	Individual drafting
๑๓.๐๐ น.	รับประทานอาหารกลางวัน ณ โรงแรมที่พัก
๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.	การนั่งพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ รอบสอง (ไทย)
๑๗.๓๐ - ๑๘.๑๕ น.	การประชุมระหว่างคณะผู้แทนไทยกับนายกรัฐมนตรี ทางโทรศัพท์
๑๘.๓๐ - ๑๙.๓๐ น.	รองนายกรัฐมนตรี/รัฐมนตรีว่าการกระทรวง การต่างประเทศ และตัวแทน (Agent) บันทึกเทป รายการ “รัฐบาลยิ่งลักษณ์พบประชาชน”
๒๐.๐๐ น.	เอกอัครราชทูต ณ กรุงเฮก เป็นเจ้าภาพ เลี้ยงอาหารค่ำอย่างเป็นทางการเพื่อเป็นเกียรติแก่ รอง นรม./รมว.กต. รอง นรม./รมว.ศธ.รมว.กห. และ คณะ ณ ภัตตาคาร “de Knip”

วันเสาร์ที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๖

คณะผู้แทนไทยออกเดินทางจากท่าอากาศยาน สกิปโพล กรุงอัมสเตอร์ดัม

วันอาทิตย์ที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๕๖

คณะผู้แทนไทยเดินทางถึงท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

แผนที่นั้นสำคัญไฉน

ในช่วงการให้การทางวาจาเมื่อเดือนเมษายนที่ผ่านมา คนไทยจำนวนมากประทับใจกับข้อมูลเรื่องแผนที่ซึ่งนำเสนอโดยอลินา มิรอง ผู้ช่วยของอาจารย์เปลเล่ต์ ที่ปรึกษากฎหมายชาวฝรั่งเศสของเรา จนเธอกลายเป็น "คนดัง" ในสื่อไทยอย่างไม่รู้ตัวเพียงชั่วข้ามคืน อลินานำเสนอข้อต่อสู้เกี่ยวกับแผนที่ได้อย่างดีมากและตัวเธอเองก็ให้สัมภาษณ์ในรายการโทรทัศน์ว่า ข้อต่อสู้เรื่องแผนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนข้อต่อสู้หลักของไทย ซึ่งอยู่ในถ้อยแถลงของตัวแทนและที่ปรึกษากฎหมายระหว่างประเทศทั้งสามท่าน ให้มีน้ำหนักที่จะโน้มน้าวศาลได้ดียิ่งขึ้น[๑]

สำหรับที่มาที่ไปของข้อต่อสู้เรื่องแผนที่นั้น ท่านทูตวีรชัยฯ เคยเล่าให้ฟังว่า แผนที่ที่จะมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับคดีฯ ก็ต้องเป็นแผนที่ที่คู่กรณีได้เสนอต่อศาลในคดีเดิมเมื่อปี ๒๕๐๒-๒๕๐๕ ซึ่งเมื่อนับรวมกันแล้วทั้งสองฝ่ายได้เคยเสนอแผนที่ต่อศาลไว้ประมาณ ๖๐ ฉบับ โดยจากแผนที่ ๖๐ ฉบับนี้ ศาลนำแผนที่เพียง ๖ ฉบับมาผลิตซ้ำเพื่อเก็บไว้ในประมวลเอกสารของคดี

๑ คอลัมน์ กาแฟดำ "เธอมาขณะคนไทย โหยหาฮีโร่อยู่พอดี" หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ ฉบับวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๖; รายการเจาะข่าวเด่น ไทยทีวีสีช่อง ๓ วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๖

ที่เรียกว่า “pleadings” ซึ่งเป็นเอกสารที่บันทึกแทบจะทุกอย่างที่เกิดขึ้นในระหว่างการต่อสู้และการพิจารณาคดีเดิม โดยแนบไว้ในซองบนปกในด้านหลังของประมวลเอกสารของคดีนี้[๒]

แน่นอนว่าแผนที่ที่ศาลผลิตและแนบเก็บไว้ย่อมจะมีความสำคัญพิเศษกว่าฉบับอื่น เนื่องจากศาลระบุไว้ในเอกสารดังกล่าวว่าแผนที่ที่ศาลผลิตและแนบไว้ในประมวลเอกสารคดี ล้วนแต่จำเป็นต่อการทำความเข้าใจคำพิพากษา[๓]

จากแผนที่ ๖ ฉบับที่ศาลนำมาผลิตเก็บไว้ในประมวลเอกสารคดี ฉบับที่สำคัญที่สุดในสายตาของทีมสู้คดีฝ่ายไทยคือ แผนที่ ๘๕ ดี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ตัดจาก “big map”[๔] คือเลือกเจาะพื้นที่เพียง ๔ เปอร์เซ็นต์ของ big map ออกมาและพิมพ์บนหัวว่า “partial reproduction” จึงถือว่าแผนที่ ๘๕ ดี เป็นเอกสารชิ้นเดียวที่ศาลผลิตขึ้นเอง

ฝ่ายไทยเห็นว่าแผนที่ ๘๕ ดี เป็นหลักฐานสำคัญที่สุดที่ใช้แสดงขอบเขตของพื้นที่พิพาทในคดีเดิมนั่นเองเนื่องจากประกอบด้วยเส้นสันปันน้ำตามขอบหน้าผาโดยประมาณตามความเข้าใจของผู้เชี่ยวชาญด้านแผนที่ของไทยในชั้นข้อเขียนซึ่งกันเอาปราสาทพระวิหารเกือบทั้งหมดให้อยู่ในเขตไทย (เส้นสีดำ) และแสดงเส้นสันปันน้ำตามที่กัมพูชาเข้าใจ ซึ่งเป็นเส้นที่อ้อมไปทางทิศเหนือห่างตัวปราสาทไปไม่กี่เมตร ซึ่งกันเอาปราสาทไปอยู่ในเขตกัมพูชา (เส้นสีแดง) นอกจากนี้ ฝ่ายไทยยังเชื่อว่าแผนที่นี้ใช้แสดงพื้นที่พิพาทตามความเข้าใจของศาลในคดีเดิมเนื่องจากสอดคล้องกับคำบรรยายในหน้า ๑๕ ของคำพิพากษาเมื่อปี ๒๕๐๕ ที่ว่า

.....

๒ ระหว่างการแถลงข่าวที่กระทรวงฯ เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๖

๓ ดูประมวลเอกสารของคดี เล่ม ๑ หน้า IX เชิงอรรถ ๑ และเล่ม ๒ หน้า VII เชิงอรรถ ๑

๔ “big map” เป็นแผนที่ที่ไทยจัดทำขึ้น โดยขยายมาจากแผนที่แผ่นที่ ๑ และ ๒ ของภาคผนวก ๔๙ ของคำให้การแก้ฟ้องของไทย ซึ่งเป็นแผนที่ที่แสดงสภาพภูมิประเทศของพื้นที่บริเวณภูมะเขือและปราสาทพระวิหาร ให้ใหญ่ขึ้น “big map” มีขนาดกว้าง ๔ เมตร ยาว ๖ เมตรและได้จัดแสดงไว้ในห้องพิจารณาคดีตลอดการนั่งพิจารณาทางวาจาของศาลในคดีเดิม

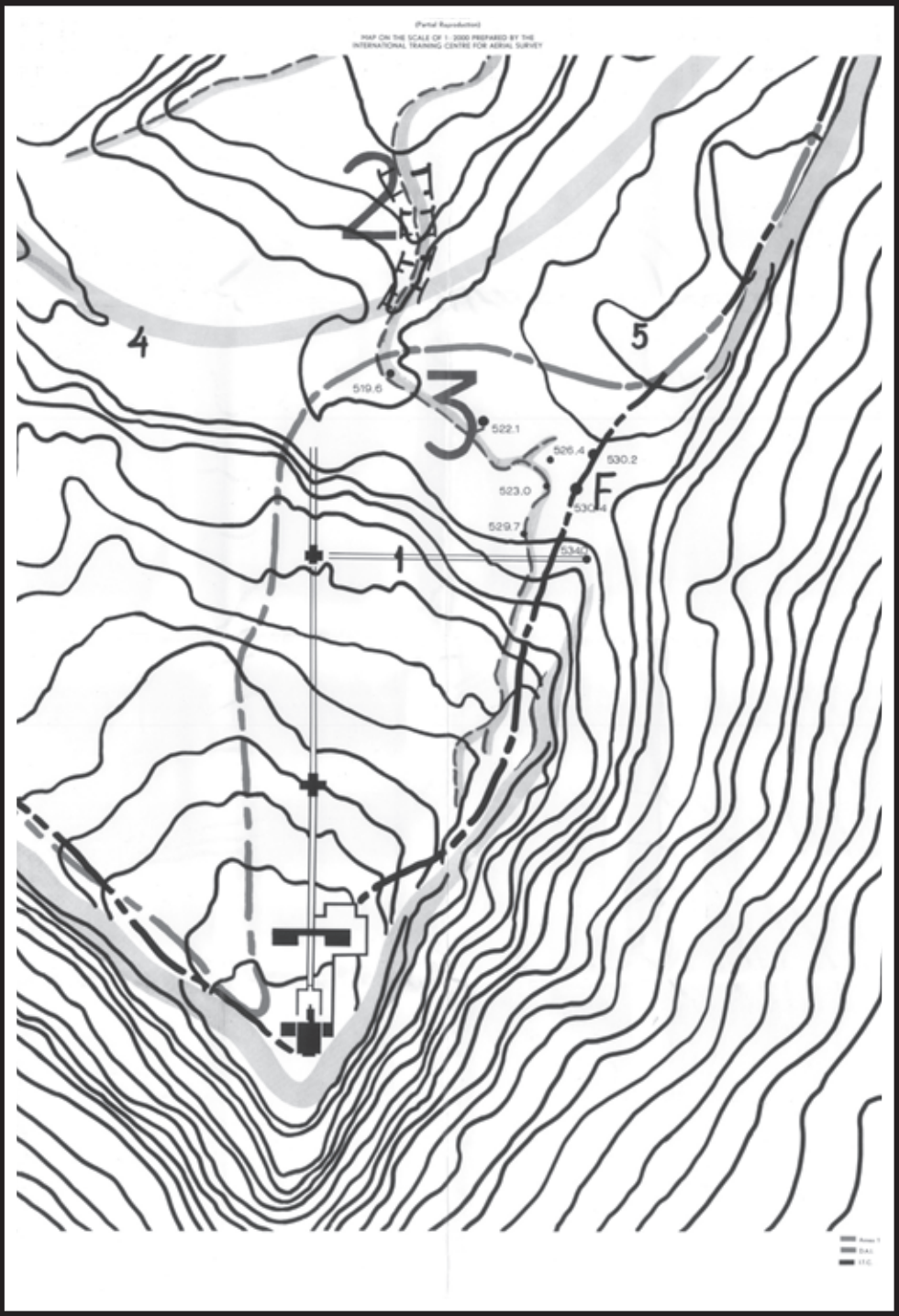

แผนที่นั้นสำคัญไฉน : ๑๒๓

"เส้นเขตแดนซึ่งเลาะตามขอบหน้าผา หรืออย่างน้อยที่แล่นไปทางทิศใต้และทิศตะวันออกของบริเวณปราสาทจะมีผลให้พื้นที่บริเวณนี้อยู่ในเขตไทย ส่วนเส้นเขตแดนที่ลากไปทางทิศเหนือหรือทิศเหนือและทิศตะวันตก จะทำให้พื้นที่บริเวณนี้ตกอยู่ในเขตกัมพูชา"

จึงเป็นการบรรยายภาพ ซึ่งน่าจะตรงกับคำว่า **"บริเวณใกล้เคียง"** (vicinity) ในวรรคปฏิบัติการที่ ๒ ของคำพิพากษา และเป็นการตอบคำร้องของกัมพูชาที่กล่าวถึง **"สิ่งหักพังของปราสาท"** (ruins of the temple) ซึ่งในคดีเดิมกัมพูชาไม่ได้กำหนดชัดเจนเพียงแต่บอกว่าเป็น **"ดินแดนผืนหนึ่ง"** (portion of territory) การที่กัมพูชาเสนอเส้นสันปันน้ำที่วิ่งไปทางทิศเหนือและทิศตะวันตกของปราสาท ก็น่าจะหมายความว่ากัมพูชาเห็นว่า ruins of the temple ได้ถูกกำหนดโดยเส้นที่เสนอนั่นเอง ซึ่งปรากฏเป็นเส้นสีแดงในแผนที่ ๘๕ ดี

เป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่าเมื่อนำเส้นสันปันน้ำที่กัมพูชาเสนอในคดีเดิมซึ่งปรากฏเป็นเส้นสีแดงในแผนที่ ๘๕ ดี มาเทียบกับเส้นมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี ๒๕๐๕[๕] จะเห็นว่าพื้นที่ใกล้เคียงกันมาก และรูปร่างก็ใกล้กัน พื้นที่ที่จะตกเป็นของกัมพูชาโดยผลของการลากเส้นทั้ง ๒ เส้นก็ต่างกันเพียง ๐.๐๗ ตารางกิโลเมตร (โดยเส้นสีแดงในแผนที่ ๘๕ ดี จะให้พื้นที่แก่กัมพูชามากกว่า) ซึ่งในอดีต ภายหลังคำพิพากษาปี ๒๕๐๕ ฝ่ายกัมพูชาเคยบอกว่าการที่ฝ่ายไทยกันพื้นที่ปราสาทพระวิหาร และบริเวณใกล้เคียง ให้แก่กัมพูชาเพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาปี ๒๕๐๕ นั้น ฝ่ายไทยกันพื้นที่ขาดไปเพียงไม่กี่เมตร กัมพูชาเองก็ไม่เคยดำเนินการใดเพื่อบังคับคดี และไม่เคยใช้กลไกสหประชาชาติเรียกร้องพื้นที่คืน

.....

๕ เพื่อปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาล คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๐๕ ได้มีมติเห็นชอบให้กำหนดพื้นที่ "เป็นรูปพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้าครอบปราสาทพระวิหาร มีแนวเขตจากปีกขวาของตัวปราสาทพระวิหารตั้งแต่ช่องบันไดหัก ลากเส้นตรงผ่านชิดบันไดนาค ตรงไปจนถึงตัวปราสาทพระวิหาร แล้วลากเส้นตรงขนานกับตัวปราสาทพระวิหาร ไปสุดที่หน้าผาชันด้านหลังปราสาท จะเป็นเนื้อที่บริเวณปราสาทพระวิหารประมาณ ๑/๔ ตร.กม."

zone revendiquée par le Cambodge (1962)

Cambodia's claimed area (1962)

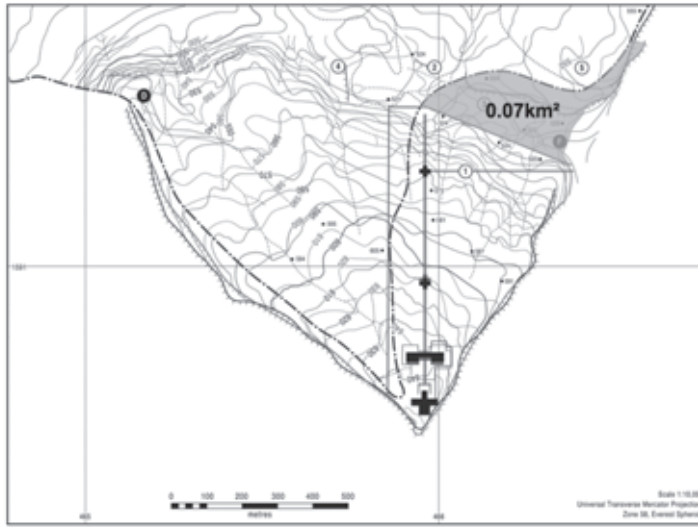

สำหรับฝ่ายกัมพูชานั้น ในบรรดาแผนที่ ๖ ฉบับ ที่ศาลนำมาผลิตเก็บไว้ในประมวลเอกสารของคดี ฝ่ายกัมพูชาให้ความสำคัญที่สุดกับแผนที่ภาคผนวก ๑ ซึ่งเป็นแผนที่มาตราส่วน ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ ที่ฝ่ายกัมพูชาแนบท้ายคำร้องเริ่มคดีเมื่อปี ๒๕๐๒ แต่ในการต่อสู้คดีตีความคำพิพากษาในครั้งนี้ กัมพูชากลับนำแผนที่ฉบับต่าง ๆ ที่ไทยเสนอในคดีเดิมมาใช้แสดงขอบเขตบริเวณใกล้เคียงตามคำพิพากษาปี ๒๕๐๕ ทั้ง ๆ ที่ไทยใช้แผนที่เหล่านี้เพื่อชี้ต่อศาลในคดีเดิมว่าภูมิประเทศตามแผนที่ ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ ผิดจากความเป็นจริง ซึ่งได้แก่แผนที่แผ่นที่ ๓ และแผ่นที่ ๔ ของภาคผนวก ๔๙ ของคำให้การแก้ฟ้องฝ่ายไทย[๖] มาซ้อนทับกัน ซึ่งเมื่อนำแผนที่ ๒ ฉบับ ที่มีมาตราส่วนต่างกันและ

.....

๖ ภาคผนวก ๔๙ ของคำให้การแก้ฟ้องของไทยในคดีเดิม ประกอบด้วยแผนที่ ๔ แผ่น คือ (๑) แผนที่ ๑ เป็นแผนที่สมัยใหม่ แสดงภูมิประเทศของพื้นที่บริเวณภูมะเขือ มาตราส่วน ๑ : ๑๐,๐๐๐ (๒) แผ่นที่ ๒ เป็นแผนที่สมัยใหม่เช่นกัน แสดงภูมิประเทศของบริเวณปราสาทพระวิหารมีขนาดใหญ่ มาตราส่วน ๑ : ๑๐,๐๐๐ (๓) แผ่นที่ ๓ เป็นการนำแผนที่ ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ มาขยายใหญ่ให้เป็นมาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐ เพื่อแสดงภูมิประเทศบริเวณภูมะเขือและปราสาทพระวิหาร (๔) แผนที่ ๔ แสดงภูมิประเทศบริเวณภูมะเขือและปราสาทพระวิหาร (จากแผนที่แผ่นที่ ๑ และแผ่นที่ ๒) แต่ลดขนาดลงให้สามารถเห็นได้บนแผนที่แผนเดียว อยู่ในมาตราส่วน ๑ : ๕๐,๐๐๐

ที่มีภูมิประเทศที่ไม่ตรงกันมาซ้อนทับกันย่อมเกิดพื้นที่ที่เหลื่อมกันอยู่ กัมพูชาทำเช่นนี้เพื่อทำให้ศาลหลงเข้าใจว่าพื้นที่ที่เหลื่อมกันประมาณ ๔.๖ ตารางกิโลเมตรนี้ เป็นพื้นที่พิพาทตั้งแต่ในคดีเดิม ซึ่งไม่เป็นความจริง เนื่องจากพื้นที่พิพาทดังกล่าวเป็นของใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นเมื่อปี ๒๕๕๐ เมื่อฝ่ายกัมพูชาต้องการพื้นที่โดยรอบปราสาทพระวิหารเพิ่มเติมเพื่อใช้ในการยื่นขอขึ้นทะเบียนมรดกโลก ทั้งนี้ ทีมต่อสู้คดีของไทยได้ใช้ข้อต่อสู้ในเรื่องนี้ต่อศาลว่า แผนที่แผ่นที่ ๓ ของภาคผนวก ๔๙ ไม่ใช่แผนที่ ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ เพราะมีความแตกต่างกันหลายประการ ทั้งในเรื่องภูมิประเทศและเส้นเขตแดน นอกจากนี้ การใช้แผนที่แผ่นที่ ๓ และ ๔ ของภาคผนวก ๔๙ ในลักษณะนี้ของฝ่ายกัมพูชา เป็นการใช้แผนที่ผิดวัตถุประสงค์อย่างสิ้นเชิงและได้ตอบโต้ว่าการทำเช่นนี้เป็นการปลอมแผนที่เพราะไม่มีการแสดงพื้นที่นี้ในคดีเดิม

Comparaison entre la zone revendiquée par le Cambodge en 1962 (bleu) et en 2012 (rouge)

Comparison between Cambodia's claimed area in 1962 (blue) and in 2012 (red)

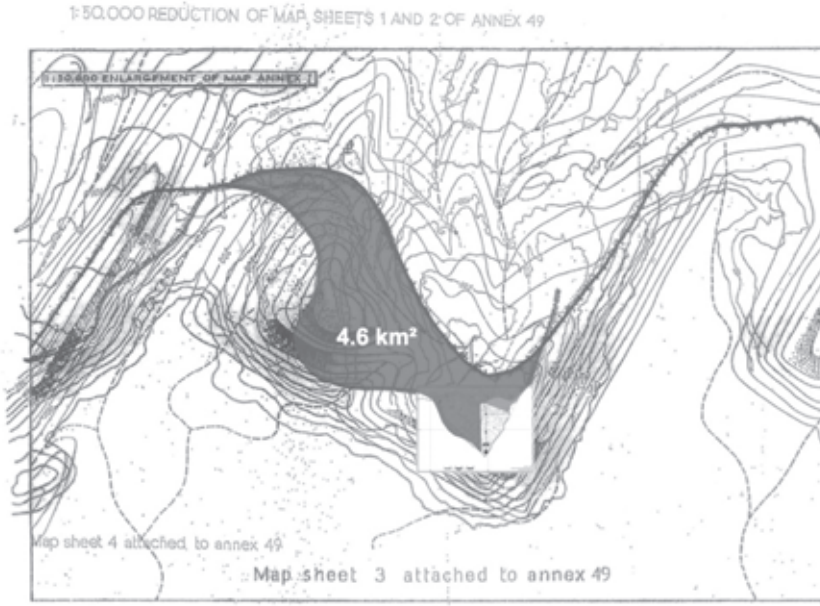

นอกเหนือจากแผนที่ ๖ ฉบับ ที่ศาลผลิตและแนบไว้ในประมวลเอกสารของคดี ทีมสู้คดีของไทยก็ไม่ได้ละเลยแผนที่ที่เหลือที่คู่ความได้แสดงต่อศาลในคดีเดิมแต่ศาลมิได้ผลิตและแนบไว้ในประมวลเอกสารของคดี (หากแต่เก็บรักษาไว้ในหอจดหมายเหตุของศาล) ซึ่งล้วนมีความสำคัญในแง่ที่ว่าสามารถช่วยบ่งชี้เจตนาของคู่กรณีในคดีเดิมว่าต้องการจะใช้ข้อต่อสู้ว่าอย่างไร ทั้งนี้ แผนที่ต่าง ๆ ในกลุ่มนี้เองก็มีความสำคัญต่อการตีความ เนื่องจากการตีความคำพิพากษา โดยเฉพาะการตีความข้อบทปฏิบัติการของคำตัดสิน ซึ่งเป็นส่วนที่มีผลผูกพันคู่ความ ต้องคำนึงถึงบริบทและขอบเขตของคำพิพากษา ซึ่งกำหนดด้วยคำฟ้องดั้งเดิมตั้งแต่เริ่มต้นคดีในปี ๒๕๐๒ และหาคำอธิบายประกอบเพิ่มเติมจากคำให้การทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและทางวาจาของกัมพูชาเอง รวมถึงข้อต่อสู้ของไทย ซึ่งแผนที่ต่าง ๆ ในกลุ่มนี้จะเข้ามาเพื่ออธิบายความหมายที่ถูกต้องตามเจตนาของคู่กรณีฝ่ายที่เสนอแผนที่นั้น ๆ

ดังนั้นทีมสู้คดีของไทยจึงได้ไปศึกษาและค้นคว้าหาแผนที่ที่เหลือดังกล่าวที่หอจดหมายเหตุของศาลโลก และได้นำแผนที่ต่าง ๆ ดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับแผนที่ฉบับต่าง ๆ ที่เก็บรักษาอยู่ที่กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย จนกระทั่งสามารถหาแผนที่ทุกชิ้นได้ตรงกัน

อย่างไรก็ดี การค้นคว้าดังกล่าวทำให้พบว่ามีแผนที่ที่ใช้ในคดีเดิมอยู่จำนวนหนึ่งซึ่งศาลเก็บรักษาไว้ในหอจดหมายเหตุของตนแต่คู่กรณีไม่มีสำเนา เนื่องจากเป็นแผนที่ที่ใช้ประกอบการให้การทางวาจา มีการเขียนหรือเติมข้อมูลลงบนแผนที่ และศาลกำหนดให้เป็นเอกสารประกอบคดีแล้วเก็บเข้าหอจดหมายเหตุหลังปิดคดีโดยไม่ได้ทำสำเนาเพื่อมอบให้คู่ความ ทั้งนี้ แผนที่ซึ่งอยู่ในหอจดหมายเหตุของศาลแต่คู่กรณีไม่มี อันที่สำคัญมีสองชิ้นคือ แผนที่รหัส S3 และแผนที่รหัส S4

แผนที่รหัส S3 มาจากแผนที่ในภาคผนวก ๖๖ ซี ของคำให้การของกัมพูชาในคดีเดิม[๗] ซึ่งผู้เชี่ยวชาญแผนที่ของไทยได้นำมาใช้เพื่อชี้ว่ามีพื้นที่บริเวณหนึ่งด้านตะวันออกเฉียงเหนือของตัวปราสาท ที่เป็น **"พื้นที่น่าสงสัย"** เกี่ยวกับแนวเส้นสันปันน้ำที่แท้จริง (doubtful area) ซึ่งอาจมีผลต่อการยืนยันของฝ่ายไทยว่า สันปันน้ำในบริเวณนั้นเป็นไปตามขอบหน้าผาหรือไม่ โดยข้อมูลนี้ปรากฏบนแผนที่รหัส S3 จากนั้นศาลได้ขอให้ ดร.สแกเมอร์ฮอร์น ผู้เชี่ยวชาญแผนที่ของไทยในคดีเดิม ชี้ว่าจากข้อมูลที่นายเอคเคอร์มาน ผู้ช่วยของเขาได้ไปสำรวจพื้นที่ ดร.สแกเมอร์ฮอร์นคิดว่าสันปันน้ำในบริเวณนั้นไปทางไหน ซึ่ง ดร.สแกเมอร์ฮอร์นก็ได้ชี้ว่าเส้นสันปันน้ำอาจเว้าเข้ามาและไม่ตรงขอบหน้าผานัก แต่ถึงกระนั้นก็ยังกันให้ปราสาทพระวิหารอยู่ฝั่งไทยอยู่ดี โดย ดร.สแกเมอร์ฮอร์นแสดงเส้นสันปันน้ำที่เว้าเข้ามานั้นบนแผนที่รหัส S4 ซึ่งมาจากแผนที่แผ่นที่ ๒ ของภาคผนวก ๔๙ ของไทย และได้เขียนข้อความด้วยลายมือไว้ที่มุมซ้ายของแผนที่ไว้เป็นข้อสงวน (disclaimer) ว่าตนไม่ขอรับรองว่าเส้นที่เพิ่งลากใหม่นี้ถูกต้องหรือไม่ พร้อมลงนามกำกับ

แผนที่สองชิ้นนี้ชี้ให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญของไทยเปลี่ยนคำให้การในระหว่างการพิจารณาคดี ทำให้น้ำหนักของหลักฐานฝ่ายไทยลดลง และอาจเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ศาลไม่สามารถชี้ได้ว่าเส้นสันปันน้ำที่แท้จริงในบริเวณดังกล่าวอยู่ที่ใด ดังจะสังเกตได้จากเนื้อความของคำพิพากษาปี ๒๕๐๕ ในส่วนที่เป็นเหตุผล แผนที่สองชิ้นนี้ไม่ปรากฏต่อสาธารณชนอีกเลยหลังเสร็จสิ้นคดีเมื่อปี ๒๕๐๕ จนกระทั่งฝ่ายกัมพูชาได้ยื่นขอตีความคำพิพากษาในคดีนี้

.....

๗ กัมพูชานำแผนที่แผ่นที่ ๒ ของภาคผนวก ๔๙ ของคำให้การแก้ฟ้องของไทย ซึ่งผู้เชี่ยวชาญแผนที่ฝ่ายไทยแสดงเส้นสันปันน้ำไว้ตามขอบหน้าผาโดยประมาณ มาปรับแก้และเสนอต่อศาลในคดีเดิมเป็นภาคผนวก ๖๖ ซี ของคำตอบแก้ของกัมพูชา โดยแสดงเส้นสันปันน้ำอยู่ทางทิศเหนือและทิศตะวันตกของตัวปราสาท (เส้นเดียวกันกับเส้นสีแดงในแผนที่ ๘๕ ดี)

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้สรุปได้ว่า ข้อต่อสู้เรื่องแผนที่ของฝ่ายไทยมีวัตถุประสงค์หลักอยู่ ๓ ข้อ คือ

หนึ่ง เพื่อแสดงให้ศาลเห็นว่าขอบเขตพื้นที่พิพาทในคดีเดิมมีขนาดเล็กกว่าพื้นที่ที่กัมพูชาอ้างในคดีปัจจุบันมาก โดยเมื่อปี ๒๕๐๕ กัมพูชาดูเหมือนต้องการพื้นที่เพียง ๐.๓๕ ตร.กม. แต่ปัจจุบันเรียกร้องพื้นที่ถึง ๔.๖ ตร.กม. ทั้งนี้ ไทยได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาแล้วโดยเส้นมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี ๒๕๐๕ ได้กำหนดขอบเขตพื้นที่ใกล้เคียงกับพื้นที่พิพาทในคดีเดิม

สอง เพื่อชี้ว่าการใช้แผนที่ของศาลในคดีเดิม ก็เพื่อพิสูจน์ว่าปราสาทอยู่ภายใต้อธิปไตยของกัมพูชาเท่านั้น ศาลไม่มีเจตนาที่จะใช้แผนที่ชี้เส้นเขตแดน เนื่องจากแผนที่แต่ละฉบับที่คู่กรณีในคดีเดิมเสนอและศาลอ้างถึง แม้จะชี้ว่าปราสาทพระวิหารอยู่ฝั่งกัมพูชาเหมือนกันแต่ก็แสดงเส้นเขตแดนไม่ตรงกันสักฉบับ

สาม เพื่อชี้ว่าวิธีที่กัมพูชานำแผนที่ ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ มาใช้นั้น ใช้ไม่ได้ โดยข้อต่อสู้ทางแผนที่ของไท*ยไม่ได้มุ่งทำลายความน่าเชื่อถือของแผนที่ ๑ ต่อ ๒๐๐,๐๐๐ ในตัวของมันเอง* เราต้องการหักล้างความน่าเชื่อถือของ*วิธีถ่ายทอดเส้น*เขตแดนที่ปรากฏในแผนที่ ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ ลงในภูมิประเทศจริงตามวิธีการของกัมพูชา*ในคดีตีความนี้*[๘] ไทยได้ให้เหตุผลหลายข้อโดยเหตุผลที่สำคัญข้อแรกก็คือ กัมพูชาเสนอแผนที่ ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ ต่อศาลหลายเวอร์ชั่นโดยไม่รู้ตัว แต่ละเวอร์ชั่นแสดงเส้นเขตแดนต่างกัน และจนกระทั่งเสร็จสิ้นการให้การทางวาจา กัมพูชาก็ไม่สามารถบอกได้ว่าต้องการใช้เวอร์ชั่นไหนในการถ่ายทอด

.....

๘ ในคดีเดิม กัมพูชาแสดงเส้นสันปันน้ำ ซึ่งคล้ายเส้นมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี ๒๕๐๕ (ดูเส้นสีแดงบนแผนที่ ๘๕ ดี)

เหตุผลข้อที่สองที่ฝ่ายไทยไม่เห็นด้วยกับวิธีถ่ายทอดเส้นของกัมพูชา ก็เพราะในคดีเดิม ศาลไม่ได้ตัดสินเส้นเขตแดน แต่ในคดีตีความ กัมพูชาพยายามจะให้ศาลตัดสินเรื่องเส้นเขตแดน ดังนั้น การถ่ายทอดเส้นเขตแดนจากแผนที่ ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ ลงพื้นที่จึงกลายเป็นประเด็นขึ้นมาในคดีปัจจุบัน ในขณะที่ในคดีเดิมไม่มีเรื่องการถ่ายทอดเส้นเขตแดนดังกล่าวแม้แต่น้อย และประเด็นในคดีเดิมมีอยู่เพียงว่าปราสาทพระวิหารตั้งอยู่ฝั่งใครและจบแค่นั้น ทั้งนี้ การถ่ายทอดเส้นแผนที่ลงในพื้นที่จริงทำได้ ๒ วิธีคือ วิธีการที่ยึดสภาพภูมิประเทศทางธรรมชาติ หรือวิธีการแบบสมมุติ (artificial) โดยการกำหนดจุดอ้างอิงจากแผนที่ ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ และนำเอาจุดนั้นมาแสดงลงในแผนที่สมัยใหม่ ซึ่งการเลือกจุดอ้างอิงดังกล่าวไม่มีหลักเกณฑ์ให้อ้างถึง เป็นการกำหนดเอาเอง และเป็นการเลือกแบบ arbitrary ดังนั้น จึงสามารถมีจุดอ้างอิงได้เป็นล้านจุด หากจุดต่างกัน เส้นเขตแดนที่ได้ก็จะห่างกันเป็นกิโลเมตร วิธีนี้จึงไม่มี

ความแน่นอน และไม่มีทางถ่ายทอดได้นอกเสียจากคู่กรณีทั้งสองประเทศจะเลือกจุดอ้างอิงจุดเดียวกันได้ แต่จะตกลงกันได้แน่หรือ หรือจะกลายเป็นเหตุให้ทะเลาะกันยิ่งขึ้นไปอีก ดังนั้น การถ่ายทอดเส้นดูจะเหลือเพียงวิธีเดียวคือถ่ายทอดเส้นตามวิธีธรรมชาติ ซึ่งได้แก่การใช้สันปันน้ำ เนื่องจากแผนที่ ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ นั้นมีเจตนาแสดงสันปันน้ำ ทุกจุดบนเส้นเขตแดนที่แสดงบนแผนที่ ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ คือสันปันน้ำตามภูมิประเทศในแผนที่ แต่เพราะภูมิประเทศในแผนที่ผิด เส้นเขตแดนบนแผนที่จึงไม่ตรงกับสันปันน้ำที่แท้จริงในภูมิประเทศ ดังนั้นหากต้องการจะถ่ายทอดเส้นแผนที่ ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ ก็ควรต้องใช้สันปันน้ำในภูมิประเทศจริง

ทั้งนี้ แม้ไทยต้องการแสดงให้เห็นว่าวิธีการถ่ายทอดเส้นแผนที่ ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ ของกัมพูชานั้น*ใช้ไม่ได้*แต่ก็*ไม่ได้ต้องการ*ทำลายความน่าเชื่อถือของแผนที่ ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ แต่อย่างใด และแผนที่ ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ จะยังคงเป็นแผนที่ที่เกี่ยวข้องสำหรับการเจรจาเส้นเขตแดน ตามสนธิสัญญา ระหว่างสองประเทศต่อไป

ข้อต่อสู้ทางแผนที่ซึ่งอลินานำเสนอ นอกจากจะสร้างความฮือฮาเพราะถูกใจคนไทยแล้ว น่าจะช่วยให้ศาลและผู้สนใจเห็นภาพและเข้าใจข้อต่อสู้หลักของไทยได้ดียิ่งขึ้น อลินาได้รับคำชมจากทุกคน และที่น่ากล่าวถึงที่สุดเห็นจะเป็นคำชมของอาจารย์ครอว์ฟอร์ด ซึ่งกล่าวว่าถ้อยแถลงของอลินาเป็นข้อต่อสู้ทางแผนที่ที่ดีที่สุดที่อาจารย์เคยเห็นที่ศาลโลก

กุนซือฝรั่ง

ผ่านกันไปแล้วกับการให้การทางวาจา แม้คนไทยจะไม่ได้ตื่นเต้นกับศาสตราจารย์ ๓ ท่านในทีมทนายของเราในการต่อสู้คดีปราสาทพระวิหาร ซึ่งได้แก่ศาสตราจารย์อแลง เปลเล่ต์ ศาสตราจารย์เจมส์ ครอว์ฟอร์ดและศาสตราจารย์โดนัล แม็คเรย์เท่าไหร่นัก แต่ก็ชื่นชมและมักมีคำถามเกี่ยวกับการคัดเลือกและการทำงานของ **"กุนซือฝรั่ง"** ของเรา ซึ่งเป็นเรื่องน่าสนใจอยู่ไม่น้อย

ทำไมถึงได้เป็น ๓ ท่านนี้ เหตุผลหนึ่งคงมาจากหลักการในการคัดเลือกทีมทนาย ซึ่งดูเหมือนทั้งไทยและกัมพูชาในคดีนี้จะเห็นตรงกัน คือควรมีนักกฎหมายจากวัฒนธรรมกฎหมาย Civil law และ Common law ผสมกัน[๑] ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายระหว่างประเทศเป็นผลผลิตของวัฒนธรรมกฎหมาย ๒

.....

๑ ทนายฝ่ายกัมพูชา ได้แก่ ศ.ฌ็อง-มาร์ค ซอเรล ชาวฝรั่งเศส เซอร์แฟรงคลิน เบอร์แมน ชาวอังกฤษ และ มร.ร็อดแมน บันดี้ ชาวอเมริกัน

วัฒนธรรมนี้เป็นหลัก โดย Civil law หรือระบบประมวลกฎหมาย เป็นระบบที่ใช้มากในประเทศภาคพื้นยุโรป เช่น ฝรั่งเศส เยอรมนี ขณะที่ Common law หรือระบบกฎหมายจารีตประเพณี เป็นระบบที่ใช้ในอังกฤษ สหรัฐอเมริกาและประเทศในเครือจักรภพ กฎหมายระหว่างประเทศในบางเรื่องอาจไปในแนว Civil law แต่ในบางเรื่อง ก็อาจไปในแนวของ Common law กฎหมายระหว่างประเทศจึงเหมือนมีโลก ๒ โลกอยู่ในตัวเอง และต้องใช้ความรู้เกี่ยวกับระบบกฎหมายทั้งสองระบบด้วยกัน ทั้งในแง่สาระและกระบวนวิธี จึงจำเป็นต้องมีนักกฎหมายที่เข้าใจวัฒนธรรมกฎหมายทั้งสองระบบในทีมทนายของเรา

ในฝั่ง Civil law ฝรั่งเศสดูโดดเด่นที่สุด ซึ่งที่ปรึกษากฎหมายของเราที่เป็นชาวฝรั่งเศสก็คือ อาจารย์อแลง เปลเล่ต์ (Alain Pellet) ซึ่งเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงมากในวงการกฎหมายระหว่างประเทศ โดยได้ตำแหน่งเป็นศาสตราจารย์ทางกฎหมายตั้งแต่อายุ ๒๐ กว่า ๆ ซึ่งน้อยที่สุดที่เคยมีมาในฝรั่งเศสและยังไม่มีใครทำลายสถิติได้ แม้ว่าตอนนี้อาจารย์อายุ ๖๖ ปีแล้วก็ตาม[๒] นอกจากการว่าความแล้ว ท่านยังเป็นผู้เชี่ยวชาญกฎหมายสนธิสัญญา โดยเฉพาะเรื่องการตั้งข้อสงวนในสนธิสัญญา ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญในอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ปัจจุบันอาจารย์เปลเล่ต์สอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยปารีสตะวันตกน็องแตร์ - ลาเดฟองส์

ทางฝั่ง Common law ผู้ที่มีสถิติดีที่สุดในการว่าความที่ศาลโลกคนหนึ่งก็คือ อาจารย์เจมส์ ครอว์ฟอร์ด (James Crawford) แม้จะเป็นชาวออสเตรเลีย แต่ท่านสอนที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์มานานกว่า ๒๐ ปี จนแทบเป็นคนอังกฤษไปแล้ว นอกจากประสบการณ์ว่าความในคดีระหว่างประเทศอันโชกโชน ไม่ว่าจะที่ศาลหรือการอนุญาโตตุลาการ อาจารย์ครอว์ฟอร์ดยังมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ผู้เสนอรายงานพิเศษ (Special rapporteur) ของคณะกรรมาธิการ

.....

๒ บทสัมภาษณ์ “ดร. วีรชัย พลาศรัย กับงานรักษาแผ่นดินพระวิหาร” นิตยสารดิฉัน ฉบับที่ ๘๖๘ ปักษ์ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๖ หน้า ๒๕๐

กฎหมายระหว่างประเทศของสหประชาชาติ (International Law Commission หรือ ILC) ในการร่างธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ ล่าสุดอาจารย์ครอว์ฟอร์ดได้รับการเสนอชื่อโดยรัฐบาลออสเตรเลียให้เป็นผู้สมัครเข้ารับตำแหน่งผู้พิพากษาศาลโลก ซึ่งจะมีการเลือกตั้งในช่วงปลายปี ๒๕๕๖

เมื่อเรามีทั้งนักกฎหมายจาก Civil law และ Common law แล้ว ก็คาดเดาได้เลยว่าคงมีความเห็นไม่ตรงกันในหลายเรื่องแน่ ดังนั้นที่ปรึกษาท่านที่สามที่เรามองหาก็น่าจะมีคุณสมบัติสำคัญประการหนึ่ง คือสามารถช่วยให้นักกฎหมายรุ่นใหญ่สองท่านนี้รอมชอมกันได้ และจะยิ่งดีหากเป็นผู้ที่มาจาก **"โลกใหม่"** ซึ่งมักจะอยู่แนวหน้าในพัฒนาการกฎหมายใหม่ ๆ ด้วย และผู้ที่ดูเหมาะที่สุดก็คือ ศ.โดนัล แม็คเรย์ (Donald McRae) หลายคนรู้จักว่าท่านเป็นหนึ่งในนักกฎหมาย **"รุ่นคดี Gulf of Maine"** คือกลุ่มนักกฎหมายแคนาดาที่ทำงานในคดี Gulf of Maine ซึ่งสหรัฐฯ และแคนาดาตกลงกันขอให้ศาลโลกแบ่งเขตทางทะเลระหว่างกันให้ นักกฎหมายกลุ่มนี้ต่อมาได้เติบโตมีชื่อเสียง

เป็นที่รู้จักในวงการกฎหมายระหว่างประเทศ ศ.แม็คเรย์มีคุณสมบัติพิเศษที่เฉพาะนักกฎหมายแคนาดาเท่านั้นจึงจะมี คือ รู้ระบบกฎหมายทั้ง ๒ โลก คือทั้ง Civil law และ Common law แถมยังต้องรู้ทั้งภาษาอังกฤษและฝรั่งเศสอีกด้วย นอกจากสัญชาติแคนาดาแล้วอาจารย์แม็คเรย์ยังถือสัญชาตินิวซีแลนด์ด้วย ท่านเป็นนักกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้รับความนับถือสูงมาก และเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติซึ่งน้อยคนจะมี คือเชี่ยวชาญทั้งการว่าความที่ศาลโลกและที่องค์การการค้าโลก (WTO) ซึ่งเป็นเวทีตัดสินคดีความระหว่างประเทศสองแห่งที่สำคัญที่สุด นอกจากนี้ อาจารย์ยังพยายามเชื่อมโยงเวทีกฎหมายระหว่างประเทศที่สำคัญ ๒ เวที เข้าด้วยกัน คือ ILC และ WTO โดยผลักดันให้ ILC ซึ่งอาจารย์เป็นสมาชิกอยู่ พิจารณาศึกษาหลักการสำคัญของกฎหมายการค้า คือเรื่องการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่ง (Most Favoured Nation หรือ MFN) ปัจจุบันท่านสอนอยู่ที่มหาวิทยาลัยออตตาวา แคนาดา

แล้วการทำงานกับเหล่ากุนซือเป็นอย่างไร สำหรับการให้การทางวาจาผู้ที่กล่าวถ้อยแถลง ซึ่งได้แก่ท่านทูตวีรชัยฯ ที่ปรึกษา ๓ ท่านและอลินา รับผิดชอบการจัดทำร่างด้วยตนเอง เนื่องจากได้ตั้งกฎกันไว้ว่าผู้กล่าวถ้อยแถลงต้องร่างเอง ตามเค้าโครงที่กำหนด[๓] อย่างไรก็ดี เมื่อทำร่างแรกเสร็จแล้ว ก็มีการเวียนในทีมเพื่อให้ความเห็น ซึ่งทีมสู้คดีมีผู้แทนส่วนราชการต่าง ๆ อาทิ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานอัยการสูงสุด กรมแผนที่ทหาร กองทัพบก กองบัญชาการกองทัพไทย สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเฮก และกระทรวงการต่างประเทศ ร่วมอยู่ด้วย

ทั้งนี้ ก่อนจัดทำถ้อยแถลง ก็มีการประชุมหารือกันระหว่างทีมทนายและทีมจากกรุงเทพฯ เป็นระยะ แต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ ๑ - ๒ วัน โดยการหารือครั้งแรกเป็นการจัดทำร่างเค้าโครงถ้อยแถลงสำหรับการให้การทางวาจารอบแรก ซึ่งฝ่ายไทยแบ่งเป็น ๗ หัวข้อ โดยเป็นการดึงข้อต่อสู้สำคัญในเอกสาร

.....

๓ การแถลงข่าวเมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๖

ต่อสู้คดีออกมา เมื่อได้ข้อสรุปก็นำร่างเค้าโครงถ้อยแถลงกลับมากรุงเทพฯ เพื่อเสนอที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณากลั่นกรอง ซึ่งมีอยู่ ๓ คณะ ได้แก่ คณะดำเนินคดีปราสาทพระวิหารของประเทศไทย[๔] คณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ[๕] และคณะที่ปรึกษากฎหมายกลุ่มเล็กอย่างไม่เป็นทางการ[๖] ซึ่งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ทีมสู้คดีไปประกอบการจัดทำร่างถ้อยแถลง จากนั้นก็มีการจัดประชุมกับทีมทนายอีกครั้งเพื่อพิจารณาร่างแรกของถ้อยแถลง มีการปรับแก้และนำสาระสำคัญของร่างถ้อยแถลงกลับมาเสนอที่ประชุมคณะกรรมการพิจารณากลั่นกรองทั้ง ๓ คณะอีกครั้ง จากนั้นขั้นตอนต่อไปก็คือการนำสาระสำคัญของถ้อยแถลงรายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบก่อนเดินทางไปร่วมการให้การทางวาจาที่กรุงเฮก

เมื่อทีมสู้คดีเดินทางถึงกรุงเฮก ได้มีการเตรียมท่าทีขั้นสุดท้าย ซึ่งการหารือกับทีมที่ปรึกษาเป็นไปอย่างเข้มข้นมีการร่วมกันพิจารณาร่างถ้อยแถลงแต่ละฉบับอีกหลายรอบรวมถึงคาดการณ์ประเด็นที่กัมพูชาอาจหยิบยกในรอบแรกและเตรียมถ้อยคำไว้ตอบโต้ การหารือเป็นไปอย่างตรงไปตรงมา และเมื่อมีประเด็นที่เห็นไม่ตรงกัน ก็ต้องถกกันจนได้ฉันทามติในทุกประเด็น สิ่งที่ปรากฏเป็นถ้อยแถลงจึงเป็นผลงานร่วมกันอย่างแท้จริง

.....

๔ คณะดำเนินคดีปราสาทพระวิหารของประเทศไทย จัดตั้งโดยมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ประกอบด้วยตัวแทน (Agent) คณะทนายฝ่ายไทย และผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง อาทิ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม อธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก เจ้ากรมแผนที่ทหาร โดยมีหน้าที่รับผิดชอบการวางแนวทางต่อสู้คดีของไทย โดยมีสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเฮกและกรมสนธิสัญญาและกฎหมายทำหน้าที่ประสานข้อมูลและสังเคราะห์ท่าทีการต่อสู้คดีของไทย

๕ คณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลไกระดับชาติ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายของไทย จำนวน ๓๔ ท่าน ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ และจากภาควิชาการ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาและกลั่นกรองความเห็นอีกชั้นหนึ่ง

๖ คณะที่ปรึกษากฎหมายกลุ่มเล็กอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งรัฐบาลได้แต่งตั้งขึ้น ประกอบด้วยนักกฎหมายและผู้เชี่ยวชาญกฎหมายระหว่างประเทศชาวไทย เพื่อกลั่นกรองการทำงานของคณะดำเนินคดีฯ ให้มีความรอบคอบยิ่งขึ้น

ในวันจันทร์ (๑๕ เมษายน ๒๕๕๖) ซึ่งกัมพูชาเป็นฝ่ายให้การทางวาจารอบแรก ทุกคนก็ใจจดใจจ่อว่ากัมพูชาจะนำเสนอประเด็นอะไรบ้าง ท่านรัฐมนตรีฯ ตัวแทนและที่ปรึกษาของเรานั่งอยู่แถวหน้า ซึ่งเป็นแถวเดียวที่มีโต๊ะสำหรับเขียนหนังสือจัดไว้ให้ ต่างก็จดประเด็นที่กัมพูชาหยิบยกกันอย่างขะมักเขม้น โดยในวันแรกเมื่อรับฟังถ้อยแถลงช่วงเช้าจบ เหล่าที่ปรึกษาและท่านทูตวีรชัยฯ ก็ไม่ยอมเสียเวลาและเริ่มระดมสมองถึงแนวทางโต้ตอบตั้งแต่ช่วงพักกลางวัน และเมื่อรอบแรกของกัมพูชาจบลง ฝ่ายไทยก็กลับโรงแรมที่พักทันทีเพื่อหารือแนวทางตอบโต้ข้อต่อสู้ฝ่ายกัมพูชา จากนั้นแต่ละท่านก็แยกย้ายกันไปปรับแก้ถ้อยแถลงในส่วนของตน เพื่อกลับมาพบหารือกันต่อในวันรุ่งขึ้น จนได้ร่างสุดท้ายซึ่งทุกฝ่ายพอใจ

เมื่อใกล้วันที่ฝ่ายไทยจะแถลงรอบแรก จังหวะของสิ่งต่าง ๆ รอบตัวดูเร็วขึ้นเรื่อย ๆ แต่ที่ปรึกษากฎหมายของเราดูจะคุ้นเคยกับสถานการณ์แบบนี้ อย่างไรก็ดี สำหรับอาจารย์เปลเล่ต์ ดูจะพิเศษหน่อยเพราะโชคไม่ดีที่เช้าวันอังคาร ซึ่งเป็นวันถัดจากวันให้การรอบแรกของกัมพูชา และไม่มีการพิจารณาคดีของเราที่ศาล แต่อาจารย์ต้องไปศาลอยู่ดีเพื่อฟังผลคำตัดสินของอีกคดีหนึ่งซึ่งท่านทำหน้าที่ทนายอยู่ด้วย อาจารย์จึงต้องทำถ้อยแถลงคดีของเราให้เสร็จในคืนวันจันทร์และยอมอดนอนในคืนนั้น โดยทำงานรวดเดียวหลังจากเลิกประชุมในช่วงเย็นจนกระทั่งทำเสร็จ อาจมีหยุดพักเล็กน้อย

ช่วงตีสองเพื่อหาอะไรรับประทาน ซึ่งเจ้าหน้าที่สถานทูตก็รู้แกวและจัดเตรียมไว้รออยู่แล้ว การอดนอนของอาจารย์ทำให้ที่ปรึกษาอีกสองท่านได้โอกาสหยอกล้อว่าไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนที่ ศ. เปลเล่ต์ ต้องเขียนถ้อยแถลงจนไม่ได้นอนทั้งคืน

ส่วนอาจารย์ครอว์ฟอร์ด เมื่อกัมพูชาไม่ได้หยิบยกหัวข้อหนึ่งที่จะอยู่ในถ้อยแถลงส่วนของท่านในรอบแรก ทีมสู้คดีจึงตกลงตัดถ้อยแถลงหัวข้อนั้นออกและกระจายเวลาแบ่งให้หัวข้ออื่นได้พูดยาวขึ้น ท่านจึงรับผิดชอบถ้อยแถลงหัวข้อเดียวในการให้การรอบแรกของไทย และไปช่วยปรับถ้อยคำในถ้อยแถลงเปิดของตัวแทน แม้อาจารย์จะมีบุคลิกที่มักจะก้มหน้าก้มตาใช้สมาธิอ่านเอกสารตรงหน้า แต่ที่จริงอาจารย์ครอว์ฟอร์ดเป็นคนพูดเก่ง มีมุขและสำนวนโวหารไม่แพ้ใครและด้วยความที่ทำคดีระหว่างประเทศมาเยอะ สิ่งที่ท่านให้ความเห็นบางทีก็มีมุมมองด้านการเมืองที่ไม่แพ้นักการทูตเลย นอกจากนี้ท่านยังช่วยดูแลภาพรวมของถ้อยแถลงเวลาที่คนอื่น ๆ วุ่นวายอยู่กับการปรับแก้ถ้อยแถลงของตนให้สมบูรณ์ ที่สำคัญที่สุดเห็นจะเป็นช่วงการให้การรอบสองของไทย ซึ่งมีเวลาเตรียมตัวไม่ถึง ๒๔ ชั่วโมงและทุกคนรีบเร่งกันมาก โดยกว่าร่างสุดท้ายจะเสร็จเวียนให้ทุกคนได้ก็เกือบเที่ยง เหลือเวลาเพียง ๓ ชั่วโมงก่อนต้องเดินทางไปศาล เลยอาจไม่มีโอกาสตรวจสอบระหว่างกันอย่างละเอียดนักว่าเวลาที่ทุกคนจะใช้กล่าวถ้อยแถลงจะอยู่ภายใน ๑๒๐ นาทีที่ศาลกำหนดหรือไม่ แต่ช่วงก่อนศาลขึ้นนั่งบัลลังก์อาจารย์ครอว์ฟอร์ดได้ถามความยาวของถ้อยแถลงของคนอื่น ๆ แล้วใช้เวลาระหว่างรอถึงคิวตัวเองขึ้นกล่าวถ้อยแถลงปรับถ้อยแถลงของตนให้กระชับ เพื่อที่จะได้เหลือเวลาให้ท่านทูตวีรชัยฯ กล่าวถ้อยแถลงปิดและไม่เกินเวลาที่ศาลกำหนด แม้ถ้อยแถลงของอาจารย์จะปรับให้สั้นลงแต่เนื้อหายังคงอยู่ครบสมบูรณ์อย่างน่าทึ่ง

สำหรับอาจารย์แม็คเรย์ เป็นผู้ที่อาวุโสที่สุดในบรรดาที่ปรึกษาทั้ง ๓ แต่กลับดูอายุน้อย อาจเป็นเพราะบุคลิกที่คล่องแคล่วและความเป็นคนเข้าถึงง่ายของอาจารย์นั่นเอง อาจารย์มีงานอดิเรกคือการทำฟาร์มเลี้ยงแกะ

หลายคนในทีมชอบสไตล์การเขียนของอาจารย์เพราะใช้ภาษาที่ชัดเจนและตรงประเด็น อาจารย์สามารถทำให้ประเด็นยาก ๆ ฟังเข้าใจง่ายขึ้น อ่านแล้วได้ความกระจ่าง อีกทั้งถ้อยคำบางคำที่อาจารย์เลือกมาใช้ เช่น **"Alice-in-Wonderland-like"**, **"hullabaloo"** นอกจากจะช่วยให้ภาพชัดเจนแล้วยังเป็นอะไรที่ได้ยินแล้วก็อดอมยิ้มไม่ได้ นอกจากนี้ อาจารย์แม็คเรย์มีบทบาทสำคัญในการรอมชอมความเห็นต่างระหว่างที่ปรึกษาด้วยกันโดยอาจารย์มักช่วยเสนอทางออกที่ทุกฝ่ายรับได้ ซึ่งช่วยหัวหน้าทีมคือ ท่านทูตวีรชัยฯ ได้มาก

การมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาคดีที่ศาลโลก โดยเฉพาะคดีที่ประเทศของเราเองเป็นคู่ความ นับเป็นประสบการณ์แบบครั้งหนึ่งในชีวิต ยิ่งสำหรับนักกฎหมายระหว่างประเทศด้วยแล้ว งานนี้นอกจากเป็นงานสำคัญแล้วยังเป็นประสบการณ์ที่หายากและเป็นความประทับใจ ส่วนหนึ่งก็จากการได้ร่วมงานกับที่ปรึกษา ๓ ท่าน ซึ่งเป็นทนายความแล้วยังเป็นอาจารย์ให้พวกเราด้วย ทั้งจากสิ่งที่ท่านพูด วิธีคิด วิธีการทำงานและความเป็นมืออาชีพ ช่วยให้เราเรียนรู้อะไรหลายอย่าง ที่สำคัญแม้จะไม่ได้เห็นตรงกันทุกเรื่องแต่ทั้ง ๓ ท่าน รวมทั้งท่านทูตวีรชัยฯ ทำงานเข้ากันได้อย่างลงตัวในฐานะทีมต่อสู้คดีของไทย จนแทบไม่น่าเชื่อว่านี่เป็นการทำงานที่แต่ละท่านร่วมงานกันเป็นครั้งแรก

ว่าด้วยเรื่องล่าม

นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ประเทศไทยที่ได้มีการถ่ายทอดสดการนั่งพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ศาลโลก) เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๖ โดยมีการแปลแบบคำต่อคำและออกอากาศทันทีเพื่อให้คนไทยทั่วประเทศสามารถติดตามไปพร้อมกับเหตุการณ์จริง ซึ่งผู้มีบทบาทสำคัญที่ทำให้เรื่องนี้เป็นไปได้คงหนีไม่พ้นล่าม ผู้ซึ่งทำหน้าที่ช่วยถ่ายทอดถ้อยแถลงในภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทยให้เราได้รับฟัง

ในการนั่งพิจารณาคดีต่าง ๆ ศาลโลกถ่ายทอดสดการนั่งพิจารณาของศาลผ่านทางอินเทอร์เน็ตอยู่แล้ว แต่คู่ความจะกล่าวถ้อยแถลงภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศสก็ได้เพราะสองภาษานี้เป็นภาษาทางการของศาล และใช้ได้เพียงสองภาษาเท่านั้น เนื่องจากศาลโลกเป็นศาลระหว่างประเทศ จำเป็นต้องมีภาษาทำงานที่ทุกประเทศเห็นชอบร่วมกันให้ใช้เป็นภาษากลาง นอกจากนี้ภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศสยังเป็นสองในหกภาษาทางการของสหประชาชาติด้วย[๑] เมื่อรัฐบาลตัดสินใจให้มีการถ่ายทอดสด ก็ได้เห็นชอบ

ให้มีล่ามแปลจากภาษาที่ใช้ในศาลเป็นภาษาไทยแบบคำต่อคำด้วยเพื่อให้ประชาชนทั่วไปสามารถติดตามได้

จุดเริ่มต้นแรก ๆ ที่มีการใช้ล่ามแปลหลายภาษาพร้อมกันในเวทีระหว่างประเทศที่จริงก็มาจากการกระบวนการทางศาล กล่าวคือ การพิจารณาของศาลพิเศษในคดีอาชญากรสงครามแห่งนูเรมเบิร์ก (Nuremberg trial) เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๕ - ๑๙๔๖ เพื่อพิจารณาคดีอาชญากรสงครามในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ จากนั้นมาการใช้ล่ามลักษณะดังกล่าวก็เป็นเรื่องปกติในองค์การระหว่างประเทศ เช่น ศาลโลก และสหประชาชาติ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ล่ามแปลภาษาทางการของตนจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง อาทิ จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาฝรั่งเศส ในการให้การทางวาจาเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๕๖ ผู้ที่ติดตามการถ่ายทอดทางโทรทัศน์สามารถมองเห็นห้องกระจกที่ล่ามใช้ทำงานตั้งอยู่

ด้านซ้ายของห้องพิจารณาคดี ถัดจากที่นั่งของฝ่ายไทย ส่วนล่ามภาษาไทยของเรานั้นทำงานอยู่ที่กรุงเทพฯ คือแปลแบบทางไกล โดยรับฟังการถ่ายทอดและแปลสดเพื่อออกอากาศจากกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งเป็นครั้งแรกเช่นกันที่มีการล่ามทางไกลลักษณะนี้ โดยกระทรวงการต่างประเทศได้จัดรถถ่ายทอดสัญญาณดาวเทียมสดจากศาลโลกตรงมายังประเทศไทย

.....

๑ ภาษาทางการของสหประชาชาติทั้งหมด ๖ ภาษา คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน รัสเซีย จีนและอารบิก

เหตุผลที่ล่ามภาษาไทยนั่งแปลอยู่ที่กรุงเทพฯ ก็เนื่องมาจากในห้องพิจารณาคดีของศาล ซึ่งเพิ่งได้รับการปรับปรุงใหม่ มีห้องทำงานให้ล่าม หรือ **"ตู้ล่าม"** อยู่เพียง ๒ ตู้เท่านั้นสำหรับใช้แปลภาษาทางการของศาล แม้จะพอมีที่ให้เพิ่มตู้ล่ามแบบเคลื่อนย้ายได้แต่ก็มีที่เหลือพอสำหรับอีกหนึ่งตู้เท่านั้น และหากศาลอนุญาตให้ไทยนำตู้ล่ามมาเพิ่มในห้องพิจารณาคดี ก็จะทำให้ฝ่ายกัมพูชาไม่มีโอกาสขอมีล่ามบ้างเนื่องจากไม่มีพื้นที่เหลืออีกแล้ว ซึ่งอาจทำให้ศาลถูกมองว่าไม่ให้โอกาสคู่ความอย่างเท่าเทียมกันได้ ศาลจึงไม่อนุญาตให้ไทยเพิ่มตู้ล่ามในห้องพิจารณาคดีแม้กัมพูชาจะไม่ได้ขอมีล่ามก็ตาม จึงเป็นเหตุให้ล่ามภาษาไทยของเราประจำอยู่ที่กรุงเทพฯ และไม่ได้เดินทางไปกรุงเฮกด้วย การล่ามครั้งนี้จึงออกจะเฉพาะกิจไปบ้าง อุปกรณ์ต่าง ๆ ก็พยายามจัดให้ได้มาตรฐานที่สุดเท่าที่ทำได้ แต่ก็มีอุปสรรคสำคัญคือ ล่ามปฏิบัติงานของเราที่กรุงเทพฯ ไม่ได้รับตัวบทถ้อยแถลงของฝ่ายกัมพูชาเพื่อใช้ช่วยในการแปล ดังเช่นล่ามของศาลได้รับ เพราะเวลาต่อสู้กันในศาล ไม่มีฝ่ายไหนให้บทพูดแก่ฝ่ายตรงข้ามก่อนแน่นอน ทำให้ล่ามของเราที่กรุงเทพฯ ต้องแปลสดจริง ๆ โดยไม่มีอะไรในมือเลย การแปลคำให้การฝ่ายกัมพูชาจึงอาจขลุกขลักไปบ้าง แต่สำหรับถ้อยแถลงฝ่ายไทย เราสามารถส่งให้ล่ามของเราเองดูไปด้วยแปลไปด้วยได้เพราะเป็นเอกสารของเราเอง กระนั้นเองล่ามมืออาชีพก็มักจะอาศัยทักษะการฟังแล้วแปลมากกว่าเพื่อให้ได้อรรถรส และเผื่อกรณีผู้พูดพูดนอกบท

การทำงานของล่ามเป็นความท้าทายอย่างยิ่ง แค่การพูดของเราในชีวิตประจำวันบางครั้งเรายังใช้คำภาษาอังกฤษทับศัพท์เพราะนึกคำภาษาไทย

ไม่ออกในตอนนั้น ทั้ง ๆ ที่เป็นการสื่อสารออกมาจากสมองของเราเอง ผู้ที่เป็นล่ามต้องแก้ปัญหาลักษณะนี้ตลอดเวลาและต้องฝึกทักษะการแปลสิ่งที่ผู้อื่นพูดเป็นอีกภาษาหนึ่งทันทีให้ถูกต้องมากที่สุด ซึ่งสมองต้องทำงานอย่างหนัก เราจึงมักเห็นล่ามทำงานเป็นทีม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแปลแบบคำต่อคำด้วยแล้ว จำเป็นต้องมีล่ามมากกว่า ๑ ท่านและทำงานสลับกัน เช่น ทุก ๑๕ นาที นอกจากนี้ ล่ามยังจำเป็นต้องจำกัดเวลาการทำงาน อาทิ ในการประชุมของสหประชาชาติ ล่ามชุดหนึ่งจะทำงานครั้งละประมาณ ๓ ชั่วโมง และจะต้องหยุดพักหรือเปลี่ยนเป็นล่ามชุดใหม่เข้ามาทำแทน เนื่องจากหากสมองเหนื่อยล้า คุณภาพการล่ามก็อาจลดลง คุณภาพการสื่อสารจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งก็อาจลดลงตามไปด้วย

การเป็นล่ามนอกจากต้องมีทักษะเฉพาะด้านภาษาแล้ว ยังมีความท้าทายเกี่ยวกับเนื้อหาของสิ่งที่ต้องแปลอีกด้วย องค์การชำนัญพิเศษของสหประชาชาติซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบเรื่องเทคนิค เช่น ด้านสาธารณสุข ทรัพย์สินทางปัญญา โทรคมนาคม อุตุนิยมวิทยา ฯลฯ ต่างก็มีทีมล่ามของตนเองซึ่งคุ้นเคยกับประเด็นเทคนิคขององค์การนั้น ๆ อย่างไรก็ดี แม้แต่ล่ามในเวทีระดับนี้ การแปลแบบคำต่อคำก็ไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์เสมอไป มีความผิดพลาดเกิดขึ้นได้เนื่องจากล่ามส่วนใหญ่เป็นนักภาษาศาสตร์ อาจไม่คุ้นเคยกับศัพท์ทางเทคนิคเท่ากับตัวผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมประชุม ยิ่งเนื้อหาเป็นเรื่องยากการล่ามให้ถูกใจคนฟังยิ่งยาก ซึ่งเรื่องนี้ผู้คุ้นเคยกับการประชุมระหว่างประเทศเข้าใจดี และผู้แทนประเทศที่เป็นเจ้าของภาษาบางครั้งก็ช่วยเสนอศัพท์เทคนิคที่ถูกต้องในภาษา

ของตนเองซึ่งเป็นภาษาทางการของสหประชาชาติ ให้แก่ล่ามก็มี ครั้งหนึ่งในการประชุมขององค์การอนามัยโลก ตัวผู้บริหารองค์การ ซึ่งเป็นคนจีน ยังช่วยแก้การแปลของล่ามเวลาที่เธอเห็นว่าเมื่อแปลจากภาษาจีนแล้วสื่อสารใจความสำคัญออกมาไม่ตรงของเดิมเท่าที่ควร แต่เธอก็ชี้แจงว่าไม่ได้หมายความว่าล่ามทำงานไม่ดีแต่ขอแก้บางถ้อยคำในฐานะที่เธอเองเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์

ถามว่าผู้เชี่ยวชาญเป็นล่ามเสียเองได้ไหม ก็คงได้แต่อาจทำได้ไม่ดีทุกคน เนื่องจากล่ามเป็นวิชาชีพ ไม่ได้เป็นกันง่าย ๆ ต้องเรียนและฝึกฝนการเป็นล่าม มิใช่คนเก่งภาษาอย่างเดียวจะปฏิบัติหน้าที่ล่ามได้ดีเพราะล่ามที่ดี นอกจากสามารถแปลได้ถูกต้องแล้ว ยังต้องอาศัยทักษะในการเรียบเรียงเป็นภาษาที่ฟังรู้เรื่องด้วย แน่นอนว่าหากเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติทั้งสองด้านในตัวเอง คือมีความรู้ประเด็นเทคนิคที่ตนต้องแปลและมีความสามารถระดับล่ามมืออาชีพด้วย ย่อมเป็นตัวเลือกที่ดีที่สุด แต่ในความเป็นจริงอาจหาตัวคนที่มีคุณสมบัติเช่นนั้นได้ยากอยู่สักหน่อย และสำหรับล่ามมืออาชีพในประเทศไทยมีอยู่เพียงแค่ไม่กี่คน ยิ่งล่ามที่ชั่วโมงบินสูงและสามารถแปลแบบคำต่อคำได้ยิ่งมีน้อยเรียกว่านับตัวได้เลยทีเดียว

การแปลคำให้การทางวาจาครั้งนี้ กระทรวงการต่างประเทศเลือกใช้ล่ามมืออาชีพ และให้ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายเป็นฝ่ายสนับสนุน ในการสรรหาล่ามเพื่อแปลการให้การทางวาจา ทีมสู้คดีได้รับการแนะนำจากผู้ที่ทำงานด้านนี้ที่ยูเอ็นเอสแคป (UN Economic and Social Commission for Asia and the Pacific หรือ UNESCAP) ซึ่งมีผู้ที่ได้รับการติดต่อให้มาทำหน้าที่ล่าม ๓ ท่าน แต่ละท่านก็ผ่านงานล่ามในการประชุมระหว่างประเทศมานานกว่า ๑๐ ปี และเป็นสมาชิกสมาคมนานาชาติว่าด้วยการประชุม (International Association of Conference Interpreters หรือ AIIC ซึ่งเป็นตัวย่อจากชื่อภาษาฝรั่งเศส) ผู้บริหารกระทรวงฯ เองได้มีโอกาสพูดคุยกับทีมล่ามและมั่นใจว่าน่าเชื่อถือและมีความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ในคดีนี้ได้ จึงได้มีการจัดจ้าง

กระทรวงฯ ได้พยายามเตรียมความพร้อมให้แก่ล่ามอย่างดีที่สุดเท่าที่ทำได้ โดยผู้บริหารกระทรวงฯ และหัวหน้าทีมสู้คดีได้จัดบรรยายสรุปเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของคดี ประเด็นข้อต่อสู้ของคู่กรณีแต่ละฝ่าย คำศัพท์เทคนิคต่าง ๆ การอธิบายแผนที่ พร้อมกับจัดเอกสารเพื่อให้ล่ามศึกษา อาทิ ข้อมูลภูมิหลัง คำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหารปี ๒๕๐๕ และคำแปลภาษาไทย อย่างไรก็ดี สำหรับข้อต่อสู้ทางข้อเขียน ซึ่งเป็นเอกสารที่มีชั้นความลับ จึงมีขั้นตอนทางราชการที่ต้องดำเนินการ กว่าจะเสร็จสิ้น สามารถส่งเอกสารสำคัญส่วนนี้ให้ล่ามศึกษาเพื่อเตรียมตัว ก็เหลือเวลาไม่ถึง ๒ สัปดาห์ แต่แม้จะมีเวลาน้อย ล่ามทั้ง ๓ ท่านก็ทำการบ้านกันอย่างเต็มที่ ซึ่งจากที่สมาชิกทีมสู้คดีฟังการแปลของล่ามระหว่างการทำงานที่กรุงเฮก ต่างก็เห็นว่าล่ามของเราแปลได้ดี แม้จะไม่ถูกต้องที่สุดเดี๋ยวนั้นแต่เนื้อหาได้ใจความ ศัพท์เทคนิคแปลได้ตรงเป็นที่น่าพอใจนายกสมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทยก็เห็นตรงกันว่า ล่ามในคดีปราสาทพระวิหารทำหน้าที่ได้ดี[๒]

.....

๒ “‘ล่ามคดีพระวิหารแปลได้ดี’ นายกสมาคมล่ามไทย การันตี” โดยศุภเดช ศักดิ์ดวง สำนักข่าวอิศรา วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๖

เรื่องคดีปราสาทพระวิหารโดยตัวของมันเองไม่ใช่เรื่องที่ได้ยินแล้วเข้าใจได้ทันที การที่หลายคนจะเห็นว่าคำแปลของล่ามเข้าใจยากจึงไม่น่าแปลกใจ ยิ่งสำหรับผู้ที่ไม่คุ้นเคย อาจไม่เคยได้ยินคำศัพท์หลาย ๆ คำมาก่อน อาทิ **"บทปฏิบัติการ"** (dispositif) **"สิ่งที่ได้รับการตัดสินและผูกพันคู่ความ"** (res judicata) **"การควบคุมพื้นที่อย่างเป็นจริง"** (effectivité) ทั้งนี้ ก็เพราะศัพท์บางคำอาจไม่เคยมีการแปลเป็นภาษาไทยมาก่อน ถึงมีแปลก็อาจใช้คำไม่ตรงกัน ทำให้ยังคงต้องแปลจากไทยเป็นไทยเพื่อความเข้าใจอีก แม้แต่ในภาษาอังกฤษเอง ศัพท์บางคำก็ไม่มีแปลและใช้ทับศัพท์เอาด้วยความที่เป็นศัพท์เทคนิค ยิ่งไปกว่านั้น การให้การทางวาจาเป็นการดึงประเด็นสำคัญมาจากข้อต่อสู้ทางข้อเขียน ซึ่งเป็นเอกสารที่มีความยาวหลายร้อยหน้า มีประเด็นกฎหมายที่ซับซ้อน และประชาชนทั่วไปไม่มีโอกาสได้ศึกษามาก่อน เพราะศาลอนุญาตให้เปิดเผยเอกสารเหล่านี้ในวันแรกของการให้การทางวาจา ดังนั้น แม้ล่ามจะแปลได้ถูกต้องตรงกับเนื้อความได้อย่างสละสลวยเพียงใด ข้อจำกัดเหล่านี้ก็ทำให้คำแปลของล่ามฟังเข้าใจยากอยู่ดี

บางทีสิ่งที่สำคัญที่สุดอาจเป็นดังสำนวนไทยที่ว่า **"สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น"** การถ่ายทอดสดในเสียงภาษาไทยเป็นโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้ข้อมูลโดยตรงเกี่ยวกับคดี ทรรศนะและความคิดของแต่ละฝ่ายรวมทั้งบรรยากาศและขั้นตอนการพิจารณาคดีของศาลโลก ซึ่งอย่างน้อยที่สุดถึงจะไม่เข้าใจคำแปลของล่ามทั้งหมด ประชาชนก็ได้เห็นความเอาจริงเอาจังของทีมสู้คดี และดูพอใจกับความโปร่งใสจากการถ่ายทอดสดและมีคนแปลเป็นภาษาไทยให้ฟังแบบคำต่อคำ ซึ่งสำหรับทีมสู้คดีแล้ว แค่เพียงประชาชนตระหนักถึงความยากของคดีและรับทราบว่า ยังมีอะไรอีกมากให้ต้องทำความเข้าใจและไม่ควรรีบลงความเห็นหรือด่วนสรุปไปทางใดทางหนึ่ง ก็น่าจะช่วยให้เหล่าสมาชิกทีมงานเดินหน้าต่อกับการเผยแพร่ข้อมูลและสร้างความเข้าใจให้กับสาธารณชนเกี่ยวกับเรื่องยาก ๆ เช่นคดีปราสาทพระวิหารได้อย่างมีกำลังใจต่อไป

สรุปสาระสำคัญของข้อต่อสู้ทางวาจา ที่ฝ่ายกัมพูชานำเสนอต่อศาลโลก เมื่อวันที่ ๑๕ และ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖

เมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๕๖ ศาลโลกได้เริ่มการนั่งพิจารณาด้วยการรับฟังถ้อยแถลงของกัมพูชา ซึ่งเป็นฝ่ายยื่นคำขอตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหารปี ๒๕๐๕ ด้วยเหตุผลที่ว่าคำพิพากษาดังกล่าวมีความไม่ชัดเจนในประเด็นที่กำหนดให้ไทยถอนทหารจากปราสาทและบริเวณใกล้เคียง และทั้งสองฝ่ายมีความเห็นแตกต่างกันว่าบริเวณใกล้เคียงปราสาท ซึ่งไทยต้องถอนกำลังออกไป มีขอบเขตเพียงใด

ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ศาลจะมีอำนาจตีความได้ก็ต่อเมื่อคู่กรณีมีข้อพิพาทกันเกี่ยวกับความหมายและขอบเขตของคำพิพากษาเดิม ซึ่งไทยได้ต่อสู้ไปก่อนหน้านี้ในชั้นข้อเขียนว่า ศาลไม่สามารถตีความได้เนื่องจากคำพิพากษาเดิมมีความชัดเจนอยู่แล้วและไทยกับกัมพูชาไม่ได้มีความเห็นต่างกันเกี่ยวกับคำพิพากษา

ในการแถลงครั้งนี้ กัมพูชา โดยนายฮอร์ นัมฮง รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและความร่วมมือ ในฐานะตัวแทน (Agent) ของกัมพูชา พร้อมด้วยทีมทนายความฝ่ายกัมพูชา ได้แก่ นายฌ็อง มาร์ค ซอแรล (Jean Marc Sorel) อาจารย์กฎหมายชาวฝรั่งเศส เซอร์แฟรงคลิน เบอร์แมน (SirFranklin Berman) อดีตอธิบดีกรมสนธิสัญญาของอังกฤษ และนายร็อดแมน บันดี้ (Rodman Bundi) นักกฎหมายชาวอเมริกัน ได้สลับกันขึ้นกล่าวแถลงตอบโต้ข้อต่อสู้ของไทยที่ปรากฏในเอกสารคำให้การทั้งสองฉบับที่ไทยยื่นต่อศาลเมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ และ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๕ ตามลำดับ

ในรอบแรกของการให้การทางวาจา ฝ่ายกัมพูชาพยายามโน้มน้าวให้เห็นว่า ศาลมีอำนาจที่จะตีความในคดีนี้ เนื่องจากเข้าเงื่อนไขต่าง ๆ ที่กฎหมายระหว่างประเทศกำหนด กล่าวคือไทยและกัมพูชามีความเห็นที่แตกต่างเกี่ยวกับความหมายและขอบเขตของคำพิพากษาเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็น

ที่ว่า เมื่อปี ๒๕๐๕ ศาลได้ตัดสินประเด็นเรื่องเขตแดนและสถานะทางกฎหมายของแผนที่ภาคผนวก ๑ แล้วหรือไม่

กัมพูชาได้ยกเอกสารหลักฐานหลายชิ้นเพื่อพิสูจน์ว่ากัมพูชาได้คัดค้านรั้วลวดหนามที่ไทยได้จัดทำขึ้นเมื่อปี ๒๕๐๕ (เพื่อกันขอบเขตปราสาทพระวิหารให้กัมพูชา) ตามมติคณะรัฐมนตรีของไทย เพื่อหักล้างข้อต่อสู้ของไทยที่อ้างว่าไทยได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาอย่างครบถ้วนและกัมพูชาก็ได้ยอมรับการปฏิบัติตามคำพิพากษาดังกล่าวของไทยแล้ว นอกจากนั้น กัมพูชาต้องการชี้ให้ศาลเห็นว่าเส้นมติคณะรัฐมนตรีปี ๒๕๐๕ และแนวรั้วลวดหนามเป็นการตีความฝ่ายเดียวของไทยซึ่งไม่สอดคล้องกับคำพิพากษาของศาล

กัมพูชายังพยายามโน้มน้าวให้ศาลเห็นว่าในการตีความคำพิพากษาศาลสามารถใช้แผนที่ภาคผนวก ๑ หรือแผนที่มาตราส่วน ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ ซึ่งกัมพูชาแนบท้ายคำฟ้องของตนในคดีเดิม และศาลกล่าวถึงในส่วนเหตุผลของคำพิพากษา มาช่วยในการทำความเข้าใจข้อบทปฏิบัติการของคำพิพากษาได้ เนื่องจากแผนที่ดังกล่าวเป็นเหตุผลสำคัญและจำเป็นที่ศาลใช้ในการวินิจฉัยชี้ขาดในคดีเดิม

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๖ ไทยได้กล่าวถ้อยแถลงรอบแรกต่อศาล และในวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๕๖ กัมพูชาได้กล่าวแถลงรอบสองโดยตอบโต้ข้อต่อสู้ของไทยเมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๖ กัมพูชายืนยันว่าศาลมีอำนาจที่จะตีความในคดีนี้ เนื่องจากเข้าเงื่อนไขที่กำหนดเพราะไทยและกัมพูชามีความเห็นที่แตกต่างเกี่ยวกับความหมายและขอบเขตของคำพิพากษาเดิม

กัมพูชาได้เน้นย้ำว่า กัมพูชารวมถึงสมเด็จนโรดมสีหนุไม่เคยยอมรับรั้วลวดหนามที่ไทยได้สร้างขึ้นเมื่อปี ๒๕๐๕ ตามมติคณะรัฐมนตรีของไทย เพื่อหักล้างข้อต่อสู้ของไทยที่อ้างว่าไทยได้ปฏิบัติตามคำพิพากษาแล้ว และกัมพูชาก็ได้ยอมรับการปฏิบัติตามคำพิพากษาดังกล่าวของไทยแล้ว รวมทั้งชี้ว่าเส้นมติคณะรัฐมนตรีปี ๒๕๐๕ และแนวรั้วลวดหนามเป็นการตีความฝ่ายเดียวของไทยซึ่งไม่สอดคล้องกับคำพิพากษาของศาล

กัมพูชาย้ำว่า ศาลในคดีเดิมได้ขอให้ไทยถอนทหารออกจากปราสาทพระวิหารซึ่งตั้งอยู่บนดินแดนกัมพูชา ซึ่งย่อมหมายความว่าเมื่อปี ๒๕๐๕ ศาลและคู่กรณีมีความเข้าใจว่าไทยต้องถอนทหารออกจากที่ใด ไปยังที่ใด กล่าวคือ กัมพูชาขอให้ศาลชี้ให้ชัดว่า ขอบเขตของปราสาทพระวิหารบนดินแดนของกัมพูชาจะต้องเป็นไปตามเส้นเขตแดนบนแผนที่ภาคผนวก ๑

กัมพูชาพยายามทำให้ศาลเห็นว่าในการตีความคำพิพากษา ศาลสามารถใช้แผนที่ภาคผนวก ๑ ได้ เนื่องจากแผนที่ดังกล่าวได้รับการกล่าวถึงในส่วนเหตุผลของคำพิพากษาในคดีเดิม และเป็นเหตุผลสำคัญเหตุผลเดียวที่จะทำให้เข้าใจคำพิพากษาได้ โดยศาลในคดีเดิมระบุด้วยว่า ไทยยอมรับว่าเส้นเขตแดนเป็นไปตามแผนที่ภาคผนวก ๑ ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๐๘-๑๙๐๙ และการที่ไทยบอกว่า ศาลไม่ได้ตัดสินว่าเส้นเขตแดนเป็นไปตามแผนที่ภาคผนวก ๑ เปรียบเสมือนไทยเองเป็นฝ่ายต้องการเปลี่ยนแปลงคำพิพากษาคดีเดิม

นายฮอร์ นัมฮง ได้กล่าวสรุปคำขอของกัมพูชาต่อศาล (final submissions) โดยขอให้ศาลตัดสินว่า เมื่อปี ๒๕๐๕ ศาลได้ตัดสินให้ไทยถอนกำลังจากพื้นที่ใกล้เคียงบนดินแดนของกัมพูชา ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวถูกกำหนดโดยแผนที่ภาคผนวก ๑ และขอให้ศาลฯ พิจารณาคำขอของกัมพูชา ซึ่งจะมีความสำคัญต่อความสัมพันธ์อันดีและสันติสุขระหว่างไทยกับกัมพูชา และนำไปสู่สันติภาพในภูมิภาค

“สู้เต็มที่ สนุกแน่” เบื้องลึก เบื้องหลัง และความหวังที่ศาลโลก

“สู้เต็มที่ สนุกแน่” วลีเด็ดจากท่านทูตวีรชัย พลาศรัย[๑]ในการตอบข้อซักถามของสื่อมวลชน ระหว่างการให้การทางวาจาต่อศาลโลก[๒] ช่วงวันที่ ๑๕ – ๑๙ เมษายน ๒๕๕๖ ซึ่งหลายท่านที่ได้ติดตามการถ่ายทอดสดและข่าวสารที่เกี่ยวกับการให้การทางวาจาในครั้งนี้ คงได้ประจักษ์แล้วว่าท่านทูตและทีมทนาย[๓]ได้ **“สู้เต็มที่”** ภายใต้ถ้อยแถลงที่ **“สนุก”** แต่มีน้ำหนักและอัดแน่นด้วยสาระ วลีนี้คงไม่ได้ถูกเอ่ยขึ้นลอย ๆ แต่เชื่อว่าเป็นความรู้สึกในใจของท่านทูตฯ เพราะท่านทราบดีว่าตัวท่านเองและทีมงาน ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศและส่วนราชการต่าง ๆ ได้เตรียมการสำหรับคดีนี้มาอย่างเต็มที่ด้วยความละเอียดรอบคอบและรัดกุมที่สุดเท่าที่ทำได้

.....

๑ นายวีรชัย พลาศรัย เอกอัครราชทูต ณ กรุงเฮก และตัวแทนประเทศไทยในการต่อสู้คดีตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหารปี ๒๕๐๕

๒ ศาลโลก หรือชื่ออย่างเป็นทางการว่า ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice)

๓ ทีมทนายความชาวต่างประเทศ ๓ คน ประกอบด้วย ๑) ศ. อแลง แปลเล่ต์ สอนที่มหาวิทยาลัยปารีส และเป็นสมาชิกคณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ ๒) ศ. เจมส์ ครอว์ฟอร์ด สอนที่มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ และ ๓) ศ. โดนัลด์ เอ็ม แม็คเรย์ สอนที่มหาวิทยาลัยออตตาวา และเป็นสมาชิกศาลประจำอนุญาโตตุลาการ และสมาชิกคณะกรรมาธิการกฎหมายระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ

ตามกำหนดการของศาลฯ การให้การทางวาจามีทั้งหมด ๔ วัน เริ่มด้วยฝ่ายกัมพูชาในวันที่ ๑๕ เมษายน (เช้าและบ่าย) ต่อด้วยฝ่ายไทยในวันที่ ๑๗ เมษายน (เช้าและบ่าย) และกลับมาที่ฝ่ายกัมพูชาเพื่อหักล้างข้อต่อสู้ของฝ่ายไทยในวันที่ ๑๘ เมษายน (บ่าย) ก่อนปิดการให้การทางวาจาฯ โดยฝ่ายไทยเมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน (บ่าย) ดังนั้นคณะผู้แทนไทย ซึ่งประกอบด้วยกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสำนักงานอัยการสูงสุด จึงทยอยเดินทางออกจากประเทศไทยไปศาลโลกที่กรุงเฮกตั้งแต่วันที่ ๗ เมษายน เรื่อยไปจนถึงคณะของท่านรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ[๔] และท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม[๕] ในวันที่ ๑๓ เมษายน และท่านรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ[๖] ในวันที่ ๑๔ เมษายน การเดินทางของพวกเรานั้นออกจะซับซ้อนและยาวนานพอสมควร คือเราออกเดินทางจากกรุงเทพมหานครไปยังนครแฟรงก์เฟิร์ตโดยสายการบินไทย จากนั้นเปลี่ยนเครื่องบินเป็นสายการบินลุฟท์ฮันซ่าต่อไปยังกรุงอัมสเตอร์ดัม แล้วจึงนั่งรถยนต์จากท่าอากาศยานสกิปโพลไปยังโรงแรมเบลแอร์ ซึ่งเป็นโรงแรมที่พักที่กรุงเฮก รวมระยะเวลาการเดินทางเกือบ ๒๐ ชั่วโมง

โรงแรมที่พักของคณะผู้แทนฝ่ายไทยนั้น เป็นโรงแรมขนาดกลางระดับสามดาว อยู่ไม่ไกลจากศาลโลก ซึ่งสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงเฮก ได้จัดเตรียมสถานที่ไว้เป็นอย่างดี โดยบนชั้น ๙ ซึ่งเป็นชั้นสูงสุดของโรงแรมได้มีการสำรองห้องจำนวน ๒ ห้อง พร้อมอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็น สำหรับเป็นห้องปฏิบัติการของฝ่ายเลขานุการ ทั้งนี้ รวมถึงเสบียงอาหารและเครื่องดื่มเพื่อ

.....

๔ นายสุรพงษ์ โตวิจักษณ์ชัยกุล รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

๕ พลอากาศเอก สุกำพล สุวรรณทัต รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

๖ นายพงศ์เทพ เทพกาญจนา รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ให้พวกเราทำงานกันได้อย่างเต็มที่ ณ ที่แห่งนี้ ไม่ว่าจะเข้าไปเวลาเช้ามืดดึกดื่นเพียงใดก็จะได้เห็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานกันโดยตลอด ขณะเดียวกันก็จะมีโอกาสได้พบกับทีมทนายความ รวมถึงขวัญใจชาวไทยอย่างคุณอลินา มิรอง[๗] ที่ต้องประสานงานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยอย่างใกล้ชิด โดยมานั่งทำงานในห้องปฏิบัติการด้วยเป็นบางเวลาเช่นกัน ถัดจากห้องปฏิบัติการก็จะเป็นห้องประชุมใหญ่สำหรับคณะผู้แทนฝ่ายไทยหรือห้อง Board Room ซึ่งอาจถือว่าเป็นห้องในประวัติศาสตร์สำหรับการต่อสู้คดีในครั้งนี้ก็ว่าได้ เพราะเป็นสถานที่ที่คณะดำเนินคดีได้ใช้หารือประเด็นข้อต่อสู้ที่สำคัญต่าง ๆ ซึ่งในตอนนั้นถือเป็นความลับสุดยอด เป็นสถานที่ในการจัดทำแฟ้มข้อมูลสำหรับผู้พิพากษา (Judges' Folder) ซึ่งมีกระบวนการผลิตและ

.....

๗ นางสาวอลินา มิรอง ทนายความ และผู้ช่วยของ ศ. อแลง แปลเล่ต์

ประกอบเหมือนโรงงานเล็ก ๆ เช่น ฝ่ายสำเนาเอกสาร ฝ่ายติดหมายเลขบนที่คั่นแฟ้ม ฝ่ายเรียงเอกสารตามที่คั่นแฟ้ม ฝ่ายนำเอกสารเข้าแฟ้ม และฝ่ายตรวจสอบความถูกต้องของแฟ้ม เป็นต้น ทั้งหมดนี้ ใช้เวลาถึงหนึ่งคืนเต็มกว่าจะสำเร็จเสร็จสิ้น เนื่องจากการจัดแฟ้มต้องใช้ความละเอียด ประกอบกับพวกเราต้องรอข้อมูลสุดท้ายจากทั้งทีมทนายและจากฝ่ายเทคนิคด้านแผนที่ นอกจากนี้ เรายังได้ใช้ห้องประชุมใหญ่แห่งนี้เป็นที่ประชุมสรุปและแถลงข่าวภายหลังการให้การทางวาจาเมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน โดยระหว่างนั้นท่านนายกรัฐมนตรีก็ได้โฟนอินเข้ามาขอบคุณคณะดำเนินคดีและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทุกคนด้วย

การเดินทางไปรับฟังการให้การทางวาจาครั้งนี้ มีสื่อมวลชนไทยติดตามไปรายงานข่าวถึงเกือบ ๒๐ ชีวิต มีทั้งผู้สื่อข่าวและช่างภาพจากสื่อสิ่งพิมพ์และผู้สื่อข่าวและช่างกล้องจากสถานีโทรทัศน์แทบทุกช่องในประเทศไทยโดยทุกวัน ตั้งแต่วันที่ ๑๔ – ๑๙ เมษายน ผู้แทนจากกระทรวงการต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นท่านรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ท่านรองปลัดกระทรวงฯ ณัฏฐวุฒิ โพธิสาโร ท่านอธิบดีกรมสนธิสัญญาฯ หรือท่านทูตวีรชัยฯ จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน หรือร่วมกันแถลงข่าว/ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนในประเด็นที่สำคัญต่าง ๆ ร่วมกับท่านรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันที่มีการให้การทางวาจาที่ศาลซึ่งจะมีการแถลงข่าว/ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชนทุกระยะ เช่น ช่วงพักครึ่งเช้า หลังการให้การในครึ่งเช้า และหลังการให้การในครึ่งบ่าย เป็นต้น ซึ่งในระหว่างการแถลงข่าว/ให้สัมภาษณ์นี้ จะมีการโฟนอินมายังศูนย์ข่าวที่กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อให้สื่อมวลชนที่ประจำอยู่ที่ศูนย์ข่าวได้รับฟัง และซักถามได้เพิ่มเติมได้ นอกจากนี้ ยังมีการโฟนอินขอสัมภาษณ์นอกรอบจากประเทศไทยถึงคณะผู้แทนบางท่านเป็น

.....

๘ นายณัฏฐวุฒิ โพธิสาโร รองปลัดกระทรวงการต่างประเทศ

รายบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านรองปลัดฯ ณัฏฐวุฒิฯ[๙] และท่านทูตวีรชัยฯ ที่ได้รับเกียรติบ่อยครั้งที่สุด กระบวนการทั้งหมดนี้ เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างกระทรวงการต่างประเทศและคณะสื่อมวลชนเพื่อประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง โปร่งใสและทันต่อเหตุการณ์ ในประเด็นเรื่องปราสาทพระวิหารนอกเหนือจากการถ่ายทอดสดการให้การทางวาจาทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง ๑๑ และทางเว็บไซต์ที่กระทรวงการต่างประเทศจัดทำขึ้นเป็นการเฉพาะ

การให้การทางวาจามีขึ้นภายในห้องพิจารณาคดีของอาคารที่ทำการของศาลโลก หรือเรียกว่า วังสันติภาพ (Peace Palace) ซึ่งเปิดทำการตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๕๖ และในวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๖ วังสันติภาพจะฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปี ด้วยตัวอาคารมีความสวยงามโดดเด่น ตั้งอยู่ท่ามกลางสวนและสนามหญ้าที่ได้รับการดูแลอย่างดี มีรั้วรอบขอบชิด และมีการรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวด วังสันติภาพถูกสร้างขึ้นตามศิลปกรรมแบบโรมาเนสก์ - ไบแซนไทน์ โดยเมื่อย่างก้าวเข้าไปภายในอาคารทางประตูใหญ่ จะรู้สึกได้ถึงความเรียบง่าย การตกแต่งภายในมีบรรยากาศของประวัติศาสตร์อยู่มากด้วยของประดับที่เป็นของที่ระลึกทรงคุณค่าจากประเทศต่าง ๆ มากมาย ซึ่งรวมถึงงาช้าง ๑ คู่ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานเมื่อปี ๒๔๗๕

ผู้แทนไทยมอบงาช้าง ๑ คู่ให้แก่วังสันติภาพ ด้านซ้ายเป็นแท่นใส่หมึก (Inkswell) ของขวัญจากรัฐบาลสยามที่มอบให้ในคราวเดียวกัน ปัจจุบันเก็บรักษาไว้ที่ห้องทำงานของเลขาธิการศาลอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ (Permanent Court of Arbitration)

และเมื่อมองไปเบื้องหน้าจากทางเข้าจะเห็นบันไดใหญ่ (Grand Stairs) เพื่อขึ้นไปยังชั้น ๒ ของอาคาร ด้านขวาจะเป็นทางเดินไปสู่ห้องพิจารณาคดีของศาลโลก ส่วนด้านซ้ายจะเป็นทางเดินไปสู่ห้องพิจารณาคดีของศาลอนุญาโตตุลาการประจำ (Permanent Court of Arbitration) การให้การทางวาจาในครั้งนี้ ศาลได้เปิดใช้ห้องพิจารณาคดีทั้ง ๒ ห้อง โดยห้องพิจารณาคดีที่อยู่ฝั่งขวาหรือ **“Great Hall of Justice”** เพิ่งได้รับการซ่อมแซมเป็นครั้งแรกนับตั้งแต่สร้างวังสันติภาพเสร็จ แม้จะได้รับการปรับปรุงให้ทันสมัยขึ้นโดยใช้เวลาเกือบปีก็ยังคงบรรยากาศเคร่งขรึมอยู่ดังเดิมการนั่งพิจารณาทางวาจาใน

คดีระหว่างไทย – กัมพูชา เป็นครั้งแรกที่ศาลเปิดใช้ห้องนี้หลังจากปรับปรุงเสร็จ ส่วนห้องด้านซ้าย ศาลได้เปิดให้เป็นห้องถ่ายทอดสดและรับฟังการให้การทางวาจาสำหรับคณะผู้แทนไทยที่เหลือและสมาชิกคณะกรรมาธิการต่างประเทศวุฒิสภา ซึ่งเดินทางมารับฟังการให้การทางวาจาในครั้งนี้ด้วย

ภารกิจในครั้งนี้ เปรียบเสมือนการแถลงปิดคดีหลังจากที่ทั้งสองฝ่ายได้ยื่นเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ต่อศาลฯ ไปก่อนหน้านี้แล้ว โดยการให้การทางวาจาเป็นโอกาสให้คู่กรณีได้เน้นย้ำประเด็นข้อต่อสู้ที่สำคัญ และโต้แย้ง / หักล้างข้อต่อสู้ของอีกฝ่าย เพื่อให้ศาลนำไปพิจารณาประกอบการจัดทำคำพิพากษา ซึ่งสำหรับฝ่ายไทยแล้ว คณะดำเนินคดีและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ทำงานอย่างหนักมาเป็นแรมปีในการเตรียมการทั้งทางด้านสารัตถะ ด้านพิธีการ และด้านการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้การทางวาจามีน้ำหนักและเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายไทยให้มากที่สุด รวมถึงเพื่อให้คณะผู้แทนไทยที่เดินทางไปศาลและเจ้าหน้าที่ที่ประจำอยู่ที่ศูนย์ข่าวในประเทศไทย สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเชื่อมั่นและราบรื่นที่สุด ซึ่งกระแสตอบรับจากสังคมไทยในช่วงที่ผ่านมาต่อการปฏิบัติภารกิจเพื่อชาติในครั้งนี้ คงเป็นเครื่องพิสูจน์แล้วถึง **“ความเต็มที่”** ในการต่อสู้คดีและด้วยวาทศิลป์ประกอบการกับนำเสนอถ้อยแถลงด้วยวิธีการที่น่าสนใจของท่านทูตวีรชัยฯ และทีมทนายน่าจะทำให้ผู้ที่รับชมการถ่ายทอดสดรู้สึก **“สนุก”** และ **“น่าติดตาม”** ไปพร้อม ๆ กัน

ระหว่างนี้ เป็นช่วงการรอศาลจัดทำคำพิพากษา ซึ่งคาดว่าจะเสร็จในช่วงปลายปี ๒๕๕๖ และแน่นอนที่ทั้งสองประเทศย่อมหวังว่าศาลจะตัดสินในทางที่เป็นคุณแก่ประเทศของตน แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม ผู้นำของไทยและกัมพูชาได้เคยหารือกันแล้วว่า ภายหลังศาลมีคำพิพากษาดังกล่าว ทั้งสองประเทศจะเจรจาเพื่อหาข้อยุติที่เป็นที่ยอมรับได้ของประเทศและประชาชนทั้งสองฝ่าย เพื่อสันติสุขและความเจริญก้าวหน้าร่วมกันในฐานะประเทศเพื่อนบ้านที่มีเขตแดนทางบกติดต่อกันเกือบ ๘๐๐ กิโลเมตร

Behind the Scenes

พงศ์สิน เทพเรืองชัย

มุมมองหลังม่านการถ่ายทอดสด Oral Hearings

ข่าวพาดหัวของหนังสือพิมพ์แทบทุกฉบับในช่วงต้นปีที่ผ่านมาคงหนีไม่พ้นเรื่องการสู้คดีระหว่างไทยกับกัมพูชาที่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศหรือศาลโลก สืบเนื่องจากในปี ๒๕๕๔ กัมพูชาได้ยื่นขอให้ศาลโลก พิจารณาตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหาร ปี ๒๕๐๕ โดยอ้างว่าคำพิพากษาเดิมไม่ชัดเจน ศาลโลกจึงได้กำหนดให้ไทยและกัมพูชาเดินทางไปให้การทางวาจา ณ กรุงเฮก ระหว่างวันที่ ๑๕-๑๙ เมษายน ๒๕๕๖

ภายหลังจากที่ทั้งสองประเทศได้ยื่นคำให้การเป็นลายลักษณ์อักษรไปแล้วฝ่ายละ ๒ รอบ และได้ให้การทางวาจาในเดือนเมษายนที่ผ่านมา คาดกันว่าศาลโลกจะมีคำตัดสินเกี่ยวกับคดีนี้ในช่วงประมาณเดือนตุลาคม ๒๕๕๖ และเมื่อศาลโลกมีคำตัดสินออกมา ก็จะผูกพันคู่กรณีทั้งสองฝ่าย

ดังนั้น เมื่อถึงเวลาที่คณะผู้แทนไทยต้องเดินทางไปกรุงเฮกเพื่อให้การต่อศาลโลกเมื่อกลางเดือนเมษายนที่ผ่านมา แน่นอนว่า ภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมไทย ทั้งจากภาครัฐ แวดวงวิชาการ สื่อมวลชน สาธารณชนทั่วไป โดยเฉพาะพี่น้องที่อาศัยในจังหวัดชายแดนไทยที่ติดกับกัมพูชา ต่างก็ติดตามรายงานข่าวกันอย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษ บางฝ่ายเพราะต้องการจะได้รู้ว่าที่ได้ยินได้ฟังเรื่องคดีปราสาทพระวิหารกันมาหลายปี สรุปแล้วมันเป็นยังไงกันแน่ ไทยกับกัมพูชาจะงัดข้อโต้แย้งหรือข้อต่อสู้ในศาลโลกว่าอะไรบ้าง เหตุผลหลักฐานใครฟังขึ้นมากกว่ากัน

โดยทั่วไปแล้ว เวลาศาลโลกรับฟังหรือพิจารณาคดีใดก็ตาม จะมีการถ่ายทอดสดผ่านทางเว็บไซต์ของศาลโลกอยู่แล้ว โดยถ่ายทอดเป็นภาษาฝรั่งเศสหรือภาษาอังกฤษเท่านั้น (ภาษาที่ใช้ในศาลฯ) แต่ไม่ได้ถ่ายทอดผ่านดาวเทียม ในกรณีของประเทศไทยกับกัมพูชานี้ก็เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อให้สาธารณชนไทยสามารถติดตามและรับชมการต่อสู้คดีในศาลโลกได้สะดวกยิ่งขึ้น ทางการไทยโดยความริเริ่มของกระทรวงการต่างประเทศจึงมีแนวคิดว่าน่าจะถ่ายสดผ่านดาวเทียม เพื่อประกันคุณภาพของภาพและเสียงที่ส่งมาว่าจะ **"ไม่ล่ม"** และสามารถถ่ายทอดทางวิทยุ/โทรทัศน์ได้ด้วย นอกจากนี้ยังเห็นว่า ควรจัดหาล่ามมืออาชีพแปลสดเป็นภาษาไทย รวมทั้งให้มีการเผยแพร่ต่อในประเทศไทยผ่านหลายช่องทางทั้งทางโทรทัศน์ วิทยุ และเว็บไซต์

ภารกิจของกระทรวงฯ ในการถ่ายทอดสดในสารพัดรูปแบบเช่นนี้ถือเป็นภารกิจใหม่ที่ท้าทายความสามารถของเจ้าหน้าที่กรมสารนิเทศ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงกับการเผยแพร่ข้อมูล ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานในการต่อสู้คดีปราสาทพระวิหารของกระทรวงการต่างประเทศ

ผมในฐานะเจ้าหน้าที่เองก็ไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการถ่ายทอดสดข้ามทวีปพร้อมแปลเสียงภาษาไทยเช่นนี้มาก่อน ในขั้นแรก ทางกรมฯ จึงได้เชิญเจ้าหน้าที่จาก อสมท. และ กสท. ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติและมีความเชี่ยวชาญ มาร่วมประชุมหารือเพื่อทำความเข้าใจขั้นตอนในการถ่ายทอดสด รวมทั้งขอคำแนะนำถึงแนวทางที่เหมาะสม หลังจากการประชุมหารือเพิ่มเติมกันหลายครั้ง ทีมงานก็ได้ข้อสรุปเรื่องแนวทางดำเนินการเบื้องต้นว่า ให้บริษัทสัญญาณดาวเทียมที่กรุงเฮก เชื่อมต่อสัญญาณของศาลโลกเพื่อส่งกลับมาประเทศไทยผ่านระบบดาวเทียม โดยขั้นตอนการแปลงสัญญาณสำหรับออกอากาศทางโทรทัศน์ วิทยุ และอินเทอร์เน็ต รวมถึงการแปลสดเป็นภาษาไทย ทั้งหมดจะดำเนินการที่ศูนย์ข่าวกระทรวงฯ ที่กรุงเทพฯ

เมื่อต้องจัดตั้งศูนย์ข่าวฯ ก็มีรายละเอียดที่ต้องดำเนินการตามมา การถ่ายทอดสดมีผู้รับผิดชอบด้วยกันหลายหน่วยงาน โดยนอกจากกระทรวงการต่างประเทศแล้ว ยังมีบริษัท 2SAT ดำเนินการเรื่องรับ-ส่งสัญญาณดาวเทียมที่กรุงเฮก บริษัท อสมท. และ กสท. โทรคมนาคม ดำเนินการร่วมกันในการรับสัญญาณภาพและเสียง และนำสัญญาณมาแปลงเป็นสัญญาณโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ต บริษัท Piesoft รับผิดชอบเรื่องการทำเว็บไซต์ สถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๑ และสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ดำเนินการถ่ายทอดสดการให้การทางวาจาฯ ในประเทศไทย

ที่จริงแล้ว ในตอนแรกจะมีเพียงการถ่ายทอดสดทางเว็บไซต์และสถานีวิทยุของกระทรวงฯ ซึ่งออกอากาศในระบบสัญญาณ AM แต่ในเวลาต่อมาก็ได้มีการขยายขอบเขตการถ่ายทอดสดให้ครอบคลุมสื่อโทรทัศน์และวิทยุ FM ด้วย ซึ่งกระทรวงฯ ได้รับความร่วมมืออย่างดีจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการนำไปออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์และสถานีวิทยุช่องอื่น ๆ จนกระทั่งท้ายที่สุด การถ่ายทอดสดสามารถครอบคลุมสื่อหลัก ๆ ได้ครบทุกรูปแบบ โดยออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๑ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย FM 92.5/AM 891 วิทยุสราญรมย์ AM 1575 และเว็บไซต์ www.phraviharn.org ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่กระทรวงฯ จัดทำขึ้นเป็นการเฉพาะไม่เพียงสำหรับการถ่ายทอดสดอย่างเดียว แต่ยังสามารถรับชมการให้การทางวาจาฯ ย้อนหลังได้ ตลอดจนเป็นแหล่งรวมข้อมูลภูมิหลังของคดีด้วย

ด้วยภารกิจที่มากมายนี้ ในแต่ละวันจึงต้องมีเจ้าหน้าที่เทคนิคฝ่ายต่าง ๆ และเจ้าหน้าที่กระทรวงการต่างประเทศที่เกี่ยวข้องมาประจำการอยู่ที่ศูนย์ข่าวฯ ตลอดทั้งวัน รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่เดินทางไปกรุงเฮกเพื่อประสานงานกลับมายังกรุงเทพฯ และแม้ว่าช่วงนั้นจะตรงกับวันหยุดยาวของเทศกาลสงกรานต์ แต่ทุกคนก็เสียสละตั้งใจรับผิดชอบงานอย่างเต็มที่ และโดยที่เวลาท้องถิ่นของเนเธอร์แลนด์ช้ากว่าประเทศไทยถึง ๕ ชั่วโมง การทำงานของผู้เกี่ยวข้องกับศูนย์ข่าวฯ ก็ต้องปรับเวลาตามเวลาท้องถิ่นที่โน่นด้วย เวลาทำงานของผมและทีมงานจึงเริ่มตั้งแต่หัววันเรื่อยไปจนกระทั่งช่วงดึกหรือสว่างของทุกวันตลอดทั้งสัปดาห์ แต่ทุกคนก็ตั้งใจทำงานกันเต็มที่

การแบ่งพื้นที่ในศูนย์ข่าวนั้นมี ๒ ส่วน ส่วนแรกใช้สำหรับติดตามการถ่ายทอดเป็นเสียงภาษาอังกฤษและการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ และส่วนที่สองสำหรับติดตามเป็นภาษาไทย นอกจากนี้ ยังมีห้องปฏิบัติการเฉพาะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ ห้องปฏิบัติการของ อสทม. และ กสท. ห้องปฏิบัติการของล่าม และห้องถ่ายทำรายการโทรทัศน์ **"เกาะติดคดีปราสาทพระวิหาร"** เพื่อเปิดและปิดท้ายการถ่ายทอดสดของ สทท. ช่อง ๑๑ และรายการ **"รัฐบาลยิ่งลักษณ์พบประชาชน"** เป็นต้น ผมจึงได้เห็นการทำงานของผู้สื่อข่าวอาชีพและขั้นตอนในการถ่ายทอดสดพร้อมการแปลเสียงภาษาไทยอย่างละเอียดทุกขั้นตอน รู้สึกประทับใจในความเป็นมืออาชีพและมุ่งมั่นของผู้ร่วมงานทุกคนอย่างมาก

ตลอดสัปดาห์นั้น ผมรู้สึกเหมือนมาเข้าค่ายที่กระทรวงฯ เพราะพวกเราใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่ที่ศูนย์ข่าวฯ ทำงาน ประชุม รับประทานอาหาร (ทุกมื้อ) ที่ศูนย์ข่าว และเมื่อถึงเวลาถ่ายทอดสด ก็พร้อมใจกันรวมตัวกันนั่งติดขอบจอราวกับสมาชิกในครอบครัวร่วมดูละครรอบค่ำหลังข่าว

ส่วนตัวผมเอง ก่อนการถ่ายทอดสดจะเริ่ม ก็ต้องตรวจสอบกับทุกฝ่ายว่าไม่มีอะไรขัดข้อง เริ่มจากการตรวจสอบสัญญาณจากกรุงเฮก ห้องล่าม ตลอดจนสัญญาณที่ส่งออกไปยังเว็บแคสท์ (webcast) หรือการออกอากาศผ่านอินเทอร์เน็ต ในวันแรกมีเรื่องที่ต้องแก้ไขมากหน่อย ทั้งการปรับช่องสัญญาณเสียง และการส่งสัญญาณเพื่อออกอากาศผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีการแจ้งเปลี่ยนแปลงรายละเอียดทางเทคนิคในนาทีสุดท้ายจนทำให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคต้องวิ่งรื้อและต่อสายสัญญาณกันใหม่เพียงไม่กี่นาทีก่อนที่การถ่ายทอดจะเริ่มต้น ทำให้การถ่ายทอดสดในช่วงแรกขัดข้อง ล่ามไม่สามารถแปลภาษาได้เป็นช่วงเวลาสั้น ๆ ทุกคนที่ศูนย์ข่าวก็ลุ้นกันตัวโก่ง แต่ก็โชคดีที่ทีมงานเราสามารถปรับเปลี่ยนทุกอย่างและแก้ไขสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว

การดำเนินการทั้งหมดนี้ ถือเป็นการนำบรรยากาศต่อสู้คดีแบบสด ๆ จากศาลโลก ณ กรุงเฮก มาให้คนไทยได้รับชมและรับฟังด้วยตนเองตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งที่ผ่านมาประชาชนที่สนใจ อาจเคยรับฟังการรายงานข่าวหรือบทวิเคราะห์ที่ตัดเพียงใจความบางส่วนมานำเสนอ

ทั้งนี้ การแปลถ้อยคำระหว่างการให้การฯ สดแบบคำต่อคำ โดยเฉพาะเรื่องกฎหมายระหว่างประเทศที่มีความซับซ้อนเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างมาก แต่ก็เชื่อว่าคำแปลของล่ามที่มีประสบการณ์สูงและความตั้งใจของทีมงานทุกคนได้ช่วยให้ประชาชนที่ติดตามการให้การฯ เข้าใจคดีได้ดียิ่งขึ้น และที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่งก็คือ ช่วงการถ่ายทอดสดการให้การฯ คนไทยทั้งประเทศได้ร่วมเป็นกำลังใจในการต่อสู้คดี จากที่ผมติดตามข่าวสารที่เกี่ยวกับเรื่องปราสาทพระวิหารมาโดยตลอดก็เห็นได้ว่า ในช่วงสัปดาห์ที่ไทยและกัมพูชาให้การต่อศาลโลก กระแสตอบรับค่อนข้างจะเป็นไปในเชิงบวก คือ ทุกคนเอาใจช่วยทีมทนายความของฝ่ายไทยและขณะเดียวกันก็ติดตามคำให้การของฝ่ายกัมพูชาควบคู่กันไปด้วย แม้แต่ตามชุมชนหรือหมู่บ้านในจังหวัดที่มีชายแดนติดกับกัมพูชา ชาวบ้านก็ได้มารวมตัวกันเพื่อติดตามการถ่ายทอดสดไปพร้อม ๆ กัน ทำให้เห็นว่าการทำงานของเรานั้นเกิดประโยชน์แก่ประชาชน

เนื่องจากคดีตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหารปี ๒๕๐๕ เป็นเรื่องที่ซับซ้อนและมีคำศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย การให้ข้อมูลแก่ประชาชนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้ได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้องและทันท่วงทีจากผู้เกี่ยวข้องโดยตรง การที่เราจัดให้มีการถ่ายทอดสดในครั้งนี้ ผมถือว่ามีบทบาทสำคัญไม่น้อยเพราะทำให้คนไทยทั้งประเทศสามารถติดตามการให้การทางวาจาฯ ได้แบบนาทีต่อนาที และทุกฝ่ายสามารถรับทราบถึงข้อต่อสู้ทางกฎหมายของทั้งฝ่ายไทยและกัมพูชา ช่วยเพิ่มความโปร่งใสในการให้การของผู้แทนฝ่ายไทย จนมีสื่อฉบับหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า การถ่ายทอดสดการให้การฯ ครั้งนี้เปรียบเสมือน **"ห้องเรียนบนจอโทรทัศน์ ทำให้ประชาชนเข้าใจมากขึ้น"** โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการถ่ายทอดสดการให้การฯ จากกรุงเฮกมายังประเทศไทย เรียกได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ที่คนไทยเฝ้าติดตามพัฒนาการแบบเกาะติดรายชั่วโมง

คาดว่าศาลโลกจะมีการนั่งบัลลังก์เพื่ออ่านคำตัดสินคดี ซึ่งคาดว่าจะเป็นประมาณช่วงปลายปี ๒๕๕๖ เรายังไม่ทราบว่าคำพิพากษาจะออกมาเป็นอย่างไร แต่จะมีคณะผู้แทนทางการของไทยเข้าร่วมรับฟังคำตัดสินของศาลโลกด้วย ซึ่งคาดว่าจะมีประชาชนไทยจำนวนมากสนใจติดตามเรื่องนี้ และต้องการให้มีการถ่ายทอดสดเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ดังกล่าวผ่านดาวเทียมอีกครั้ง เช่นเดียวกับการถ่ายทอดสดการให้การทางวาจาฯ เมื่อเดือนเมษายนที่ผ่านมา

ลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญเกี่ยวกับ ปราสาทพระวิหาร

พ.ศ. ๒๔๔๒

- พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ทรงค้นพบปราสาทพระวิหาร

พ.ศ. ๒๔๔๗

- สยามและฝรั่งเศสจัดทำอนุสัญญากำหนดเขตแดนระหว่างสยาม - อินโดจีน (รวมถึงพื้นที่ที่ปราสาทพระวิหารตั้งอยู่)

พ.ศ. ๒๔๔๗ - ๒๔๕๐

- คณะกรรมการปักปันผสมสยาม - ฝรั่งเศส ชุดที่ ๑ ทำการปักปันเขตแดนระหว่างสยาม - อินโดจีน ตามอนุสัญญา พ.ศ. ๒๔๔๗

พ.ศ. ๒๔๕๑

- ฝรั่งเศสจัดทำแผนที่มาตราส่วน ๑ : ๒๐๐,๐๐๐ (จำนวน ๑๑ ระวาง) และจัดส่งให้ประเทศไทย แต่ไม่ได้มีการรับรองโดยคณะกรรมการปักปันผสม

พ.ศ. ๒๔๗๓

- สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพเสด็จเยือนปราสาทพระวิหาร โดยมีข้าหลวงฝรั่งเศสให้การต้อนรับ

พ.ศ. ๒๔๙๖

- กัมพูชาได้รับเอกราชจากฝรั่งเศส

พฤศจิกายน ๒๕๐๑

- กัมพูชาตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย

กุมภาพันธ์ ๒๕๐๒

- ไทยและกัมพูชาสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกลับคืน

๖ ตุลาคม ๒๕๐๒

- กัมพูชาฟ้องไทยต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศในคดีปราสาทพระวิหาร

๒๖ พฤษภาคม ๒๕๐๔

- ศาลโลกมีคำพิพากษา (ชั้นการคัดค้านเบื้องต้น) ตัดสินว่าศาลโลกมีอำนาจพิจารณาคดี

๑๕ มิถุนายน ๒๕๐๕

- ศาลโลกมีคำพิพากษา (ชั้นเนื้อหา) ตัดสินให้อธิปไตยเหนือปราสาทพระวิหารเป็นของกัมพูชา ให้ไทยถอนทหารและตำรวจออกจากปราสาทและบริเวณใกล้เคียงปราสาท และคืนวัตถุโบราณที่อาจได้นำออกมาจากปราสาท

๓ กรกฎาคม ๒๕๐๕

- รัฐบาลไทยออกแถลงการณ์แสดงความไม่เห็นด้วยต่อผลคำพิพากษาของศาลโลก แต่ในฐานะสมาชิกสหประชาชาติไทยจะปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลโลก

๖ กรกฎาคม ๒๕๐๕

- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมีหนังสือถึงรักษาการเลขาธิการสหประชาชาติ แจ้งว่าไทยไม่เห็นด้วยต่อผลคำพิพากษาของศาลโลก แต่ก็จะปฏิบัติตามในฐานะสมาชิกสหประชาชาติ พร้อมสงวนสิทธิในการทวงคืนปราสาทพระวิหารโดยวิธีทางกฎหมาย

๑๐ กรกฎาคม ๒๕๐๕

- คณะรัฐมนตรีมีมติให้ปฏิบัติตามคำพิพากษาพร้อมกำหนดขอบเขตบริเวณใกล้เคียงปราสาทพระวิหาร และให้สร้างป้ายแสดงเขตดังกล่าวพร้อมกับสร้างรั้วลวดหนามล้อมรอบ

๑๕ กรกฎาคม ๒๕๐๕

- ประเทศไทยถอนกำลังออกจากปราสาทพระวิหาร และเคลื่อนย้ายเสาธงออกจากพื้นที่โดยไม่ได้เชิญธงชาติไทยลงจากยอดเสา

๕ มกราคม ๒๕๐๖

- สมเด็จพระนโรดม สีหนุ เสด็จฯ เยือนปราสาทพระวิหารในพิธีเข้าครอบครองปราสาทพระวิหารอย่างเป็นทางการ

๓๐ พฤษภาคม - ๑ มิถุนายน ๒๕๔๖

- ในการประชุมคณะรัฐมนตรีร่วมไทย - กัมพูชา ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันที่จะร่วมมือพัฒนาเขาพระวิหารและบูรณปฏิสังขรณ์ปราสาทพระวิหาร

๓๐ มกราคม ๒๕๔๙

- กัมพูชายื่นขอขึ้นทะเบียนปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก

๗ กรกฎาคม ๒๕๕๑

- ที่ประชุมคณะกรรมการมรดกโลก สมัยที่ ๓๒ มีมติให้ปราสาทพระวิหารเป็นมรดกโลก

กรกฎาคม - ตุลาคม ๒๕๕๑

- เหตุการณ์ความตึงเครียดและการปะทะตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชาในพื้นที่ใกล้ปราสาทพระวิหาร

๓ เมษายน ๒๕๕๒

- เหตุการณ์ปะทะตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชาในพื้นที่ใกล้ปราสาทพระวิหาร

๔ - ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

- เหตุการณ์ปะทะตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชาในพื้นที่ใกล้ปราสาทพระวิหาร

๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

- คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติประชุมเกี่ยวกับกรณีเหตุการณ์ปะทะตามแนวชายแดนไทย - กัมพูชา โดยประธานการประชุมได้ออกแถลงข่าวเรียกร้องให้ทั้งสองฝ่ายใช้ความอดทนอดกลั้นและยุติการปะทะอย่างถาวรโดยเร็ว และให้มีการเจรจาโดยให้อาเซียนมีบทบาทสนับสนุน

๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

- การประชุมคณะรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ โดยอินโดนีเซียในฐานะประธานอาเซียนในขณะนั้น ได้ออกแถลงการณ์ (Statement by the Chairman of ASEAN) เรียกร้องให้ไทยและกัมพูชากลับมาเจรจาทวิภาคีกันต่อไปตามกลไกที่มีอยู่ โดยให้อินโดนีเซียมีบทบาทสนับสนุนตามความเหมาะสม

๗ - ๘ เมษายน ๒๕๕๔

- การประชุมคณะกรรมาธิการเขตแดนร่วมไทย - กัมพูชา ที่เมืองโบกอร์ อินโดนีเซีย โดยมีการหารือเกี่ยวกับการเชิญผู้สังเกตการณ์อินโดนีเซียไปยังพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ปะทะบริเวณชายแดนไทย - กัมพูชา

๒๘ เมษายน ๒๕๕๔

- กัมพูชายื่นขอให้ศาลโลกตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหาร ปี ๒๕๐๕ และขอให้ศาลโลกออกคำสั่งมาตรการชั่วคราว

๓๐ - ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔

- ไทยและกัมพูชาร่วมการนั่งพิจารณาคำขอให้ศาลโลกออกคำสั่งมาตรการชั่วคราวที่ศาลโลก ณ กรุงเฮก

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๔

- ศาลโลกมีคำสั่งมาตรการชั่วคราว ๔ ประการ รวมถึงการกำหนดเขตปลอดทหารชั่วคราวรอบปราสาทพระวิหาร เนื้อที่ประมาณ ๑๗.๓ ตารางกิโลเมตร

๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๔

- คณะรัฐมนตรีมีมติให้ปฏิบัติตามคำสั่งมาตรการชั่วคราวของศาลโลก

๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

- ไทยยื่นข้อสังเกตเป็นลายลักษณ์อักษร (Written Observations)

๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๔

- การประชุมคณะกรรมการชายแดนทั่วไปไทย - กัมพูชา ครั้งที่ ๘ ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะจัดตั้งคณะทำงานร่วม เพื่อหารือเกี่ยวกับการปฏิบัติตามคำสั่งมาตรการชั่วคราวของศาลโลกอย่างโปร่งใสเท่าเทียมและตรวจสอบได้

๘ มีนาคม ๒๕๕๕

- กัมพูชายื่นคำตอบ (Response) ต่อข้อสังเกตของไทย

๓ - ๕ เมษายน ๒๕๕๕

- การประชุมคณะทำงานร่วม ครั้งที่ ๑ ที่กรุงเทพมหานคร

๒๑ มิถุนายน ๒๕๕๕

- ไทยยื่นคำอธิบายเพิ่มเติมเป็นลายลักษณ์อักษร (Further Written Explanations)

๒๖ - ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๕

- การประชุมคณะทำงานร่วม ครั้งที่ ๒ ที่กรุงพนมเปญ

๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๕

- ไทยและกัมพูชาได้ปรับกำลังทางทหารบางส่วนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตามคำสั่งมาตรการชั่วคราวของศาลโลก

๑๗ - ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๕

- การประชุมคณะทำงานร่วม ครั้งที่ ๓ ที่กรุงเทพมหานคร

๑๕ - ๑๙ เมษายน ๒๕๕๖

- การอธิบายทางวาจาเพิ่มเติม (Further Oral Explanations) ที่ศาลโลก ณ กรุงเฮก

ปลายปี ๒๕๕๖

- ศาลโลกมีคำพิพากษาคดีตีความคำพิพากษาคดีปราสาทพระวิหาร ปี ๒๕๐๕

ครั้งหนึ่งในชีวิต ที่ศรีปาทะ

ศรีลังกาเป็นประเทศเกาะที่มีธรรมชาติอุดมสมบูรณ์และสวยงาม ไม่ว่าจะเป็นภูเขาและทะเล รวมทั้งสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดี ศรีลังกาเป็นประเทศที่สืบต่อพุทธศาสนาจากดินแดนอินเดียโดยตรง ตามตำนานในคัมภีร์มหาวงศ์ระบุว่าพระพุทธเจ้าเสด็จมาเกาะแห่งนี้ ๓ ครั้ง และในช่วงที่พระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานก็มีตำนานระบุว่า พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่าศาสนาของพระองค์จะมาเจริญที่เกาะแห่งนี้ จากนั้นในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชของอินเดีย ก็ได้ส่งพระโอรสและพระธิดามาเผยแพร่พุทธศาสนาที่เกาะลังกาด้วย ทำให้พุทธศาสนาในเกาะเล็ก ๆ นี้เจริญมั่นคงมาจนถึงทุกวันนี้ นอกจากนั้นสิ่งที่คนไทยส่วนใหญ่ไม่ทราบก็คือที่ศรีลังกาเป็นพุทธมาจนถึงทุกวันนี้ ไทยเราหรือสยามในช่วงตอนปลายกรุงศรีอยุธยา เราได้ส่งพระธรรมทูตนำโดยพระอุบาลีและพระอริยะมุณีจากวัดธรรมาราม ไปศรีลังกาเพื่อบวชคนศรีลังกาที่เมืองแคนดี้ ทำให้จากที่เดิมไม่เหลือพระสงฆ์อยู่เลยกลับพลิกฟื้นคณะสงฆ์ขึ้นมาอีกครั้ง ซึ่งเป็นที่มาของนิกายสยามวงศ์ซึ่งเป็นนิกายที่ใหญ่ที่สุดในศรีลังกาขณะนี้

การได้มาเป็นทูตประเทศที่ถือว่าสืบต่อพุทธศาสนานี้ ถือเป็นโอกาสดีสำหรับชาวพุทธอย่างผม ประการแรกก็คือเป็นปีที่ครบรอบ ๒๖๐ ปี ของการก่อตั้งสยามวงศ์ในศรีลังกาซึ่งมีการฉลองตลอดทั้งปี ๒๕๕๖ เริ่มจากการเยือนระดับสูงและกิจกรรมทางด้านศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศกระชับแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นอย่างแน่นอน ประการที่สอง ผมได้มีโอกาสไปเยือนและกราบสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์มากมายบนเกาะลังกา ไม่ว่าจะเป็นต้นพระศรีมหาโพธิ์ที่เมืองอนุราธปุระ ซึ่งถือเป็นต้นพระศรีมหาโพธิ์แท้ดั่งเดิมต้นเดียวที่ยังมีชีวิตอยู่จนถึงทุกวันนี้ พระเขี้ยวแก้วที่เมืองแคนดี้ วัดเกลาณียา สถานที่ที่พระพุทธเจ้าเคยเสด็จ รวมทั้งวัดนาคปทีปในเขต Jaffna เขตเหนือสุดของเกาะ ก็ไปมาแล้ว แต่มีสถานที่หนึ่งที่ผมถือว่าไม่ไปไม่ได้ ต้องไปให้ได้ครั้งหนึ่งในชีวิต นั่นคือ ศรีปาทะ Sri Pada สถานที่ที่ศักดิ์สิทธิ์ของหลายศาสนา ไม่ใช่เฉพาะพุทธแต่ทั้งฮินดู มุสลิม และคริสต์ ก็มีเรื่องราวและตำนานที่เกี่ยวข้องกับยอดเขาสูง ๒,๒๔๓ เมตร เหนือระดับน้ำทะเลแห่งนี้

เมื่อตัดสินใจว่าจะไปขึ้นเขาศรีปาทะ ผมก็เตรียมตัวเตรียมใจและในที่สุดในเดือนมกราคม วันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๖ ผมและคณะจำนวน ๑๑ คนก็ได้เริ่มการเดินทางที่แสนประทับใจครั้งหนึ่งในชีวิต ตามปรกติมีเทศกาลขึ้นเขาศรีปาทะ คือระหว่างปลายธันวาคมถึงปลายเมษายน เหตุผลก็คืออากาศเย็นสบายดี เพราะต้องเดินขึ้นเขา เป็นระยะทาง ๗ กิโลเมตร โดยใช้เส้นทาง Hatton ใกล้กับเมืองรัตนะปุระ ดังนั้นเวลาเริ่มเดินจึงได้รับการแนะนำให้เดินตอนเย็นเพื่อไปรุ่งเช้าบนยอด ได้ชื่นชมกับแสงแรกในตอนเช้าก่อนเดินลงเขา ดูเหมือนง่ายแต่เมื่อได้ไปเดินจริง ๆ พบว่าไม่ง่ายอย่างที่คิด

คณะของผมเตรียมตัวมาดีเรื่องข้อมูลจึงเลือกไปในวันธรรมดา เพราะหากไปในวันหยุดเสาร์อาทิตย์ คนจะมากมายจนทำให้เดินลำบาก เพราะทางแคบต้องเดินหยุดกันตลอดทาง ผมโชคดีที่วันที่ไปยังไม่มีคนมาเดินมากนัก เดินได้สบาย ๆ อากาศยามเย็น ๒ ทุ่มเย็นสบาย เราเริ่มจากการใส่เสื่อผ้าที่กันหนาวหลายชั้น แต่พอเดินขึ้นไปเรื่อย ๆ ก็เหงื่อออกและร้อนจนบางคน (ผู้ชาย) ต้องถอดเสื้อจนเหลือชั้นเดียว ทางเดินนั้นมีกว้างบ้างมีแคบบ้างและไม่ค่อยจะสม่ำเสมอกันนัก บางช่วงเป็นหินระเกะระกะมากกว่าจะเป็นทางเดินแต่ด้วยบรรยากาศที่เป็นป่าอุดมสมบูรณ์ ทางเดินนั้นเริ่ม

จากทางลาดไม่ชันนักจนถึงชันมากช่วงก่อนถึงยอดเขาและมีไฟฟ้าส่องตลอดทาง ทำให้พวกเราตื่นเต้นได้ตลอดทาง สองข้างทางมีร้านขายน้ำเรียงรายเป็นช่วง ๆ จนถึงเกือบยอดเขา เมื่อมีร้านก็จะมีม้านั่งให้ด้วย ทำให้เราสามารถนั่งพักเหนื่อยได้เป็นระยะ สิ่งที่อาจเป็นปัญหาคือเรื่องห้องน้ำ ที่หายากระหว่างทาง ดังนั้นจึงต้องเตรียมการดี ๆ ในเรื่องการดื่มน้ำ อย่าดื่มมากจนเป็นปัญหาทำให้ต้องแวะเข้าริมป่าในตอนดึก เพราะบรรยากาศริมป่านั้นวังเวงเหลือเกิน

ผมและคณะใช้เวลาเดินและหยุด จนถึงยอดเขา โดยใช้เวลาทั้งหมด ๕ ชั่วโมงกว่า ด้วยอายุและร่างกายที่ไม่ฟิตเหมือนคนหนุ่มสาวผมจึงไปถึงยอดเขาเป็นคนสุดท้าย แต่เมื่อถึงยอดเขาแล้วก็เป็นเวลาเกือบตีสองพอดี จึงต้องนอนเอาแรงก่อน โชคดีที่เป็นทูต ทางวัดจึงมีห้องให้นอนพักบนยอดเขา โดยบอกว่า ๖ โมงเช้าจะมาปลุกเพื่อดูแสงแรกและทำพิธีถวายข้าวรอยพระบาท โดยผมและคณะจะได้รับเกียรติให้อัญเชิญข้าวและดอกไม้ถวายรอยพระบาทด้วย

ผมนอนหลับในห้องนอนเล็ก ๆ บนยอดเขาสูงมากกว่า ๒,๒๔๒ เมตร มีเฉพาะเตียงนอนและไฟดวงเล็ก อากาศยามตีสองหนาวเหน็บและเย็นยะเยือก แม้มีผ้าห่มก็ไม่สามารถช่วยได้ กว่าจะเคลิ้มหลับได้ก็ยากเย็นยิ่งนัก มารู้สึกตัวอีกทีก็เกือบ ๖ โมงเช้าพอดี เหมือนมีนาฬิกาปลุกในใจ เมื่อผมออกมาพบว่าผู้คนตื่นกันหมดแล้ว ต่างพากันมายืนรอดูแสงแรกของวันในที่ว่างทุกแห่ง ได้แก่ขั้นบันไดทางขึ้นนั่งและยืนเต็มไปหมด ผมโชคดีที่มีระเบียงที่พักให้ได้ดูแบบชั้นพิเศษ แถมมีกาแฟร้อน ๆ ให้ดื่มด้วย

ความรู้สึกที่เฝ้าดูแสงแรกนั้นตื่นเต้นและมหัศจรรย์มาก สิ่งที่เราเห็นเบื้องหน้าคือท้องฟ้าและพื้นโลกที่กว้างใหญ่ ความมืดยังปกคลุมอยู่ทั่วไป ฟ้านั้นสีน้ำเงินเข้ม ดูลึกและกว้างใหญ่ ปนกับแสงเรื่อ ๆ ของขอบฟ้าด้านตะวันออกที่เริ่มจะเห็นแสงอาทิตย์จับขอบฟ้าไกล ๆ สุดลูกตา เป็นบรรยากาศ

ที่ยากอธิบาย รู้สึกเหมือนได้สิทธิพิเศษที่มายืนอยู่ ณ จุดสูงสุดของโลก เห็นธรรมชาติอย่างใกล้ชิด ลมเย็นพัดสบายกาย มีแต่ทัศนียภาพเบื้องหน้าที่พิเศษสุด เวลาค่อย ๆ ผ่านไป เสียงของคนบนยอดเริ่มส่งเสียงอย่างตื่นเต้น เมื่อแสงแรกค่อย ๆ โผล่มาจากขอบฟ้า เป็นเสียงที่โห่ยินดีว่าแสงมาแล้ว ต่างคนต่างคว้ากล้องมาถ่ายภาพอย่างไม่สนใจอะไรแล้ว ตะลึงกับภาพที่อยู่ข้างหน้า วันนั้นผมว่ามีคนประมาณร้อยกว่าคนบนยอด ก็มีร้อยกว่ากล้องที่กดชัตเตอร์กันอย่างตื่นเต้น

ธรรมชาติยามรุ่งอรุณงดงามเหลือเกิน จากที่เห็นสลัว ๆ ก็ค่อยชัดขึ้นช้า ๆ ผมเห็นภูเขา เทือกเขาทอดยาวไกล เห็นทะเลสาบ เห็นต้นไม้ เห็นเจดีย์สีขาวที่อยู่เบื้องล่างไกลลิบ ๆ เป็นภาพที่พิเศษสุดในชีวิต คุ้มกับการเหนื่อยยากในการเดินขึ้นมา มีความรู้สึกว่าเรากำลังอยู่บนสวรรค์ มีเมฆเป็นพรมใหญ่ปูอยู่เบื้องล่าง

ประมาณ เจ็ดโมงเช้า ผมและคณะได้รับเกียรติให้ทำพิธีอัญเชิญข้าวและดอกไม้ถวายรอยพระบาท เป็นพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ผมปลื้มกับเช้าวันนี้มาก นับเป็นบุญจริง ๆ เราต้องใส่เสื้อขาวและนุ่งโสร่งคลุมกางเกง ดูเหมือนพวกพราหมณ์ ผมได้มีโอกาสนั่งสมาธิ ภาวนาตรงหน้ารอยพระบาทเป็นเวลานาน รอยพระบาทจริง ๆ แล้วอยู่ลึกลงไปใต้กองหิน สิ่งที่คนเห็นคือพระพุทธบาทจำลอง อย่างไรก็ดีถือว่าเราได้อยู่ใกล้สุดของรอยพระบาทองค์จริงแล้ว ผมยิ่งปลาบปลื้มมากขึ้นไปอีกเมื่อทราบว่าพระที่ดูแลยอดเขานี้เป็นพระจากสยามนิกายด้วย นอกจากนั้นยังทราบด้วยว่าในสมัยเมืองแคนดี้ ราชอาณาจักรสุดท้ายก่อนที่จะมาเป็นโคลัมโบนั้น พระอุบาลี พระธรรมทูตจากสยาม หลังจากได้บวชพระศรีลังกา ๓,๐๐๐ รูปและสามเณร ๗,๐๐๐ รูปในเวลา ๓ ปีแล้ว ท่านได้จาริกไปตามพุทธศาสนสถานต่าง ๆ ในศรีลังกาด้วยซึ่งก็แน่นอนว่าพระอุบาลีต้องเคยมากราบสักการะรอยพระบาทบนยอดเขานี้เช่นกัน

หลังจากพิธีและสวดมนต์ยาวนานแล้ว ผมและคณะก็ได้โอกาสที่จะเดินชมบริเวณยอดเขาโดยเฉพาะการไปชมเงาของศรีปาทะที่ทอดยาวไกลต่อหน้าต่อตาไปทางทิศตะวันตก เป็นภาพธรรมชาติที่อัศจรรย์ที่สุดในชีวิต เมื่อถ่ายภาพกันจุใจแล้วจึงเดินลงเขา ซึ่งก็ไม่ได้ง่าย ๆ เพราะขาลงต้องใช้กล้ามเนื้อขามากเช่นกัน กว่าจะกลับถึงข้างล่างก็เกือบบ่ายโมง เป็นอันเสร็จการพิชิตยอดเขาศรีปาทะที่ศักดิ์สิทธิ์ ครั้งหนึ่งในชีวิตที่ศาสนิกชนไม่ว่าจะเป็นชาวพุทธหรือศาสนาอื่น ควรหาโอกาสไปสัมผัส แล้วจะรู้ว่าสวรรค์นั้นมีจริง อยู่ที่ศรีปาทะ ศรีลังกานี่เอง

เมื่อพูดถึงประเทศญี่ปุ่น คนส่วนใหญ่คงจินตนาการถึงแหล่งท่องเที่ยวในฝัน ดินแดนแห่งวัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ที่เราคุ้นเคย ไม่ว่าจะเป็นอาหาร การ์ตูน ภาพยนตร์ วรรณกรรม ดนตรี แต่น้อยคนนัก ที่จะมีโอกาสได้เข้าไปสัมผัสและเรียนรู้แวดวงราชการ ระบบการทำงาน และการดำเนินการทางการทูตของญี่ปุ่น โครงการนำข้าราชการแรกเข้าไปดูงานที่กระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่นจึงเป็นเสมือนประตูเปิดไปสู่ การเรียนรู้ญี่ปุ่นในมุมใหม่ ๆ ผ่านมุมมองของนักการทูตน้องใหม่อย่างพวกเรา

เมื่อมองย้อนไปในประวัติศาสตร์ ประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันมายาวนานกว่า ๖๐๐ ปี ดังปรากฏหลักฐานว่าทั้งสองประเทศมีการติดต่อกันตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา มิตรไมตรีระหว่างไทยกับญี่ปุ่นเติบโตอย่างลึกซึ้งและยั่งยืนขึ้นเรื่อย ๆ ตามกาลเวลาที่ผันผ่าน โดยปัจจุบัน ไทยและญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์ที่ดียิ่งในทุกมิติ ทั้งในด้านการเมือง

เยือนญี่ปุ่นในมุมใหม่... กับนักการทูตไทยแรกเข้า

ฉลองขวัญ ถาวรายุศม์ / กรกช ภารัชสิทธิ์ / ชนิกานต์ เจริญธนะจินดา

เศรษฐกิจ และสังคม ดังจะเห็นได้ว่าทั้งสองประเทศ จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประจักษ์พยานถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันอยู่เสมอ

ล่าสุด อีกกิจกรรมหนึ่งที่เป็นภาพสะท้อนความสัมพันธ์ไทย – ญี่ปุ่น ก็คือการที่พวกเรานักการทูต แรกเข้าได้เดินทางไปยังกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ภายใต้โครงการนำข้าราชการแรกเข้าไปศึกษาดูงาน ณ กระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศ โดยกรมเอเชียตะวันออกร่วมกับสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๓ – ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ที่ผ่านมา โครงการนี้ริเริ่มจากการหารือของปลัดกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองฝ่ายเมื่อ ๘ ปีก่อน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปิดโลกทัศน์และเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่นักการทูตแรกเข้า เสริมสร้างความสัมพันธ์และเครือข่ายระหว่างนักการทูตแรกเข้าของทั้งสองประเทศ เพื่อประโยชน์ในการทำงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันต่อไป

จากการเยี่ยมชมกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่นและหน่วยงานที่น่าสนใจอื่น ๆ ตลอด ๖ วัน ของการดูงานครั้งนี้ พวกเราได้รับประสบการณ์ และได้เรียนรู้หลากหลายมิติของญี่ปุ่นจากมุมมองใหม่ ซึ่งไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์และสามารถประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการต่อไปเท่านั้น หากแต่ยังเป็นสาระน่ารู้สำหรับท่านผู้อ่านหนังสือวิทยุสราญรมย์อีกด้วย

กระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น

ในการเยือนประเทศญี่ปุ่นครั้งนี้ หน่วยงานหลักที่เราได้เยี่ยมชมและศึกษาดูงานก็คือ กระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่นหรือที่เรียกในภาษาญี่ปุ่นว่า ไกมุโช (Gaimusho) ซึ่งตั้งอยู่ในย่านคะซุมิกะเซคิ (Kasumigaseki) อันเป็นละแวกที่ตั้งของส่วนราชการต่าง ๆ ของญี่ปุ่น ไม่ไกลจากพระราชวังอิมพีเรียลที่ประทับของสมเด็จพระจักรพรรดิและสมเด็จพระจักรพรรดินีแห่งญี่ปุ่น

คณะนักการทูตแรกเข้าเยี่ยมคารวะผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น

โดยพวกเรานักการทูตแรกเข้า ได้รับเกียรติให้เข้าเยี่ยมคารวะนายเคนตะ วะกะบะยะชิ (Mr. Kenta Wakabayashi) ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น ซึ่งได้กล่าวต้อนรับพวกเราโดยย้ำถึงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดในทุกด้านระหว่างไทยกับญี่ปุ่น อีกทั้งยังกล่าวถึงมิตรไมตรีระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศที่ได้ช่วยเหลือเกื้อกูลกันในยามที่อีกฝ่ายต้องประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติเมื่อปี ๒๕๕๔ กล่าวคือ แผ่นดินไหวในประเทศญี่ปุ่น และน้ำท่วมใหญ่ในประเทศไทย

นอกจากนั้น เราได้รับฟังการบรรยายในหัวข้อต่าง ๆ จากข้าราชการและผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงฯ ได้แก่ ภาพรวมความสัมพันธ์ไทย – ญี่ปุ่น แนวนโยบายต่างประเทศญี่ปุ่น การทูตสาธารณะ โครงสร้างกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่น และระบบการคัดสรรข้าราชการและเส้นทางอาชีพของนักการทูตญี่ปุ่น รวมถึงยังได้เยี่ยมชมสถาบันฝึกอบรมด้านการต่างประเทศ (Japan Foreign Service Training Institute) ซึ่งมีหน้าที่ฝึกอบรมนักการทูตญี่ปุ่น โดยเน้นทั้งความรู้ที่จำเป็นสำหรับนักการทูต และการสอนภาษาต่างประเทศกว่า ๔๐ ภาษา ซึ่งทั้งหมดทั้งปวงล้วนแต่สะท้อนถึงแนวคิดด้านการต่างประเทศของญี่ปุ่น ที่มีประสิทธิภาพ และมองการณ์ไกลเพื่อพัฒนาและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่เสมอ

สิ่งสำคัญอีกประการที่พวกเราได้เรียนรู้จากการร่วมโครงการในครั้งนี้ คือเบื้องหลังความสำเร็จของกระแสความนิยมวัฒนธรรมญี่ปุ่นที่แพร่หลายไปทั่วโลกซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายการทูตสาธารณะ (public diplomacy) ของญี่ปุ่นอย่างเป็นระบบ มีบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีกระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้นำหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ รูปแบบวิธีการส่งออกวัฒนธรรมและความเป็นญี่ปุ่นที่แนบเนียนและสร้างสรรค์ส่งผลให้ผู้รับชื่นชอบและยินดีที่จะตอบรับวัฒนธรรมดังกล่าวด้วยความเต็มใจ

JICA – JETRO – Japan Foundation – JGSDF

นอกจากกระทรวงการต่างประเทศ พวกเรายังได้มีโอกาสศึกษาดูงานที่หน่วยงานอื่น ๆ ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องอย่างสำคัญในการดำเนินงานด้านการต่างประเทศของญี่ปุ่นอีกด้วย ได้แก่

๑) **Japan International Cooperation Agency (JICA)** เป็นองค์กรอิสระภายใต้รัฐบาลญี่ปุ่น ซึ่งมีหน้าที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศโดยการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผ่านการจัดสรรความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Assistance – ODA) ของรัฐบาลญี่ปุ่นทั้งในรูปเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำและเงินให้เปล่า ที่ผ่านมา JICA มีบทบาทส่งเสริมการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ในประเทศไทยจำนวนมาก ทั้งการให้ความร่วมมือทางด้านเทคนิคและองค์ความรู้ การให้เงินกู้สำหรับการก่อสร้างโครงการสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ และการจัดสรรเงินช่วยเหลือแบบให้เปล่า ตัวอย่างเช่น การก่อสร้างรถไฟฟ้าใต้ดินสายเฉลิมรัชมงคล ในกรุงเทพฯ การก่อสร้างสะพานมิตรภาพไทย – ลาว แห่งที่ ๒ (มุกดาหาร – สะหวันนะเขต) การก่อสร้างศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น ทั้งนี้ ปัจจุบัน ความสัมพันธ์ระหว่าง JICA กับ

ศูนย์ข้อมูลกองกำลังป้องกันตัวเอง
ภาคพื้นดินแห่งประเทศญี่ปุ่น

ประเทศไทยเป็นไปในลักษณะหุ้นส่วนระหว่างกันมากยิ่งขึ้น โดยองค์กรคู่ขนานของฝ่ายไทยคือสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (สพร. หรือ TICA) ซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงการต่างประเทศนั่นเอง

๒) Japan External Trade Organization (JETRO) เป็นองค์กรอิสระซึ่งมีบทบาทส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศของญี่ปุ่นกับประเทศต่าง ๆ ทั้งในแง่การดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment – FDI) มาสู่ญี่ปุ่น การสนับสนุนธุรกิจของเอกชนญี่ปุ่นใน

ต่างประเทศ และการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศในประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ JETRO มีสำนักงานในต่างประเทศกว่า ๗๓ แห่งทั่วโลก รวมถึงในประเทศไทยด้วย พวกเราได้เรียนรู้เกี่ยวกับโครงการความร่วมมือล่าสุดชื่อว่า **"โครงการดะรุมะ"** (Daruma Project) อันเป็นความร่วมมือระหว่าง JETRO กับกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ไทย ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตอุทกภัยครั้งใหญ่เมื่อปี ๒๕๕๔ ให้สามารถส่งออกสินค้าไปจำหน่ายในประเทศญี่ปุ่นได้โดยการส่งผู้เชี่ยวชาญชาวญี่ปุ่นมาให้คำแนะนำด้านการผลิตและการตลาดเพื่อพัฒนาคุณภาพและรูปลักษณ์ของสินค้าให้สอดคล้องกับความนิยมของตลาดญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้น คำว่า **"ดะรุมะ"** นั้น หมายถึงตุ๊กตาล้มลุกของญี่ปุ่น ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะไม่ยอมแพ้ต่อภัยธรรมชาติ

๓) Japan Foundation เป็นหน่วยงานเชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างญี่ปุ่นกับประเทศต่าง ๆ ในสังคมโลก Japan Foundation มีสำนักงานในต่างประเทศ ๒๒ แห่ง รวมถึงในประเทศไทย ภารกิจหลักของ Japan Foundation คือ การเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมญี่ปุ่น การส่งเสริมงานวิชาการเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่น และการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในต่างประเทศ Japan Foundation จึงเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญมากในการดำเนินงานการทูตวัฒนธรรมและการทูตสาธารณะของรัฐบาลญี่ปุ่น

๔) ศูนย์ข้อมูลกองกำลังป้องกันตนเองภาคพื้นดินแห่งประเทศญี่ปุ่น (Japan Ground Self Defense Force) เป็นศูนย์ข้อมูลที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลให้ชาวญี่ปุ่นเข้าใจบทบาทและความสำคัญของกองกำลังป้องกันตนเองของญี่ปุ่น ซึ่งอันที่จริงแล้ว ในทางพฤตินัย ก็เป็นเสมือนกองทัพญี่ปุ่นนั่นเอง ญี่ปุ่นมีกองกำลังป้องกันตนเองทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ มีกำลังพลรวมประมาณ ๒๔๐,๐๐๐ นาย และมีขีดความสามารถในการผลิต

ยุทโธปกรณ์ได้อย่างดีเยี่ยม อย่างไรก็ดี ภารกิจหลักของกองกำลังป้องกันตนเองคือการให้ความช่วยเหลือพื้นที่ที่ประสบภัยและปฏิบัติการบรรเทาภัยพิบัติ ทั้งในประเทศญี่ปุ่นและในต่างประเทศ

มหาวิทยาลัยคันดะนานาชาติศึกษา (Kanda University of International Studies)

นอกเหนือจากหน่วยงานภาครัฐข้างต้น พวกเราก็ยังได้เยี่ยมชมมหาวิทยาลัยคันดะนานาชาติศึกษา ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนญี่ปุ่นที่มีภาควิชาภาษาไทยที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ โดยนายคุนิยะ ซากะอิ (Mr. Kuniya Sakai) อธิการบดีมหาวิทยาลัยฯ ได้ให้เกียรติต้อนรับคณะในโอกาสนี้ พวกเราได้เข้าสังเกตการณ์การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยที่มหาวิทยาลัยฯ ซึ่งได้รับความนิยมจากนักศึกษาญี่ปุ่นมากพอสมควร เพราะนอกจากจะตอบสนองความสนใจส่วนตัวของนักศึกษาต่อประเทศไทยแล้ว นักศึกษาที่ใช้ภาษาไทยได้ดี ยังสามารถเข้าทำงานให้กับบริษัทเอกชนญี่ปุ่นจำนวนมากที่ทำธุรกิจอยู่ในประเทศไทยอีกด้วย พวกเราได้ใช้โอกาสนี้พบปะพูดคุยกับนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทย พร้อมรับชมการรำเซิ้งกระติ๊บและการแสดงดนตรีไทยโดยนักศึกษาญี่ปุ่นซึ่งน่าประทับใจเป็นอย่างยิ่ง ในทางกลับกัน พวกเราก็ได้เข้าร่วมพิธีชงชาแบบญี่ปุ่นที่ทางมหาวิทยาลัยฯ จัดให้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมญี่ปุ่นด้วย

งานเลี้ยงที่สถานเอกอัครราชทูต และการพบปะกับสื่อมวลชนญี่ปุ่น

กิจกรรมสำคัญอีกอย่างที่เราได้เข้าร่วมก็คืองานเลี้ยงรับรองซึ่งเอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว (นายธนาธิป อุปัติศฤงค์) ได้กรุณาเป็นเจ้าภาพเพื่อเป็นเกียรติแก่พวกเรานักการทูตแรกเข้าที่เดินทางไปศึกษา ดูงาน

การแสดงโดยนักศึกษาญี่ปุ่น

นักการทูตแรกเข้าร่วมพิธีชงชาแบบญี่ปุ่น

ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยคันดะนานาชาติศึกษา

ที่ประเทศญี่ปุ่นครั้งนี้ และในโอกาสนี้ ท่านทูตธนาธิปฯ ได้เชิญสื่อมวลชนจากสำนักข่าวใหญ่ของญี่ปุ่นกว่า ๒๐ คน ซึ่งรวมถึงบรรณาธิการและผู้สื่อข่าวจาก NHK เกียวโต ฟูจิ และสำนักข่าวนิคเคอิ ซึ่งให้ความสนใจเข้าร่วมงานเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนความเห็นกับพวกเราทุกคนด้วย

บรรยากาศของงานเป็นไปอย่างอบอุ่นสะท้อนความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างสองประเทศได้อย่างดี พวกเราได้มีโอกาสพูดคุยในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับประเทศไทยที่สื่อมวลชนญี่ปุ่นสนใจซักถาม ซึ่งการพูดคุยเช่นนี้นอกจากจะเป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่สื่อมวลชนญี่ปุ่นแล้ว

เอกอัครราชทูต ณ กรุงโตเกียว เป็นเจ้าภาพงานเลี้ยงรับรองคณะนักการทูตแรกเข้า

ก็ยังเป็นการสั่งสมประสบการณ์ด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศไทยสำหรับพวกเราในฐานะนักการทูตอีกด้วย

โครงการศึกษาดูงานครั้งนี้ได้รับความสนใจอย่างสูงจากสื่อมวลชนญี่ปุ่น โดยนอกจากการเข้าร่วมงานเลี้ยง ณ สถานเอกอัครราชทูต สถานีโทรทัศน์ NHK ได้รายงานข่าวเกี่ยวกับโครงการดังกล่าว และยังมีหนังสือพิมพ์ ๒ ฉบับ ลงข่าวเกี่ยวกับโครงการครั้งนี้อีกด้วย

บทสรุป

การเยือนญี่ปุ่นในฐานะนักการทูตแรกเข้าของประเทศไทยในครั้งนี้ ถือเป็นการเปิดโลกทัศน์อย่างดียิ่ง ทำให้พวกเราได้เห็นญี่ปุ่นในมุมใหม่ ๆ ที่น้อยคนจะได้สัมผัส ซึ่งความรู้และประสบการณ์ดังกล่าว เป็นประโยชน์และมีคุณค่าที่พวกเราจะสามารถนำมาปรับใช้ในการปฏิบัติราชการให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติ ตลอดระยะเวลา ๖ วันในประเทศญี่ปุ่น พวกเรารู้สึกได้เสมอถึงไมตรีจิตที่ดีจากการต้อนรับที่อบอุ่นจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงขอขอบคุณกระทรวงการต่างประเทศญี่ปุ่นและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่ทำให้โครงการดำเนินไปอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จมา ณ โอกาสนี้ พวกเราเชื่อว่าความสำเร็จของโครงการนี้เป็นสัญญาณที่ดีที่นำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์กับญี่ปุ่นให้คงความแน่นแฟ้นกับไทยในทุกมิติต่อไป

งานทองโบราณ...ศิลปะล้ำค่าของช่างทองหลวง

กองลาภ ทินกร ณ อยุธยา

งานทองโบราณเป็นศิลปะไทยที่มีมาแต่ช้านาน งานทองโบราณนั้นเป็นงานฝีมือ โดยเครื่องทองโบราณทุกชิ้นจะทำด้วยมือ และไม่มีการใช้เครื่องจักรเข้าช่วยในขั้นตอนใด ๆ ทำให้เครื่องทองโบราณแต่ละชิ้นมีลักษณะเฉพาะตัว ส่วนนี้เป็นสิ่งที่ทำให้เครื่องทองโบราณต่างจากเครื่องประดับสมัยปัจจุบันที่ใช้เครื่องจักรในการผลิตและยังผลิตออกมาแบบละหลาย ๆ ชิ้น นอกจากนี้ การดำเนินการผลิตทุกขั้นตอนโดยไม่ใช้เครื่องจักรนั้นทำให้การผลิตเครื่องทองโบราณเป็นสิ่งที่ยาก แต่ก็ทำให้เครื่องทองแต่ละชิ้นเป็นการสะท้อนความมีฝีมือของช่างทองแต่ละท่าน โดยความวิจิตรงดงามของเครื่องทองเป็นการแสดงให้เห็นถึงความประณีตและความมีศิลปะของช่างทองผู้นั้น

คำว่างานทองไม่ได้ครอบคลุมเพียงเครื่องประดับที่มีการใช้ทองอย่างเดียว อันที่จริงแล้ว คำว่างานทองครอบคลุมสิ่งที่ทำจากทองทุกชนิดที่มีการใช้ศิลปะในการตกแต่งให้สวยงาม ในคำจำกัดความนี้ งานทองไม่ได้รวมถึงเครื่องประดับที่ทำจากทองอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงขัน เหยือก หรือสิ่งอื่นสิ่งใดที่ทำจากทองและมีการตกแต่งให้วิจิตรด้วย ในสมัยก่อน เครื่องมือเครื่องใช้แทบทุกชนิดในราชสำนักจะได้รับการตกแต่งอย่างประณีตสวยงาม ทำให้เครื่องมือที่เป็นทองเหล่านั้นตกอยู่ในจำพวกงานทองโดยปริยาย นอกจากนี้ คำว่างานทองยังสามารถใช้เรียกหลวม ๆ ให้ครอบคลุมสิ่งที่ทำจากเงินได้ด้วย กล่าวคือ งานทองคือการผลิตเครื่องเงินเครื่องทองนั่นเอง หรือบางครั้งยังอาจรวมถึงการผลิตเครื่องประดับที่มีส่วนประกอบของโลหะมีราคาทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นทองแดง นาก หรือโลหะอื่น ๆ กล่าวโดยย่อแล้ว คำว่างานทองโบราณสามารถใช้ให้ครอบคลุมเครื่องประดับหรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่ได้รับการตกแต่งให้วิจิตรงดงามทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นแหวนฝังเพชรหรือไม่ฝังเพชร สร้อยคอแบบมีจี้ห้อยหรือไม่มี กำไลต่าง ๆ หรือหวี ขัน หัวเข็มขัด หรือเครื่องใช้

อื่น ๆ นอกจากนี้ยังรวมถึงเครื่องถมด้วย ไม่ว่าจะเป็นเครื่องถมเงิน ถมทอง หรือถมตาบทอง (เป็นการถมทอง แต่ไม่ได้ถมทั้งชิ้น) ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นงานทอง แต่ไม่ใช่งานทองทุกชิ้นจะสามารถเรียกได้ว่าเป็นงานทองโบราณ

สิ่งที่แยกงานทองโบราณจากงานทองทั่วไปคือเทคนิคที่ใช้ในการผลิตนั่นเอง งานทองโบราณจะผลิตจากเทคนิคโบราณที่ได้รับการสืบสานโดยช่างทองในสกุลช่างต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นสกุลช่างที่เพชรบุรี สุโขทัย หรือแม้กระทั่งชาวเขาเผ่าม้ง เผ่าเย้า โดยแต่ละสกุลช่างจะมีเทคนิคที่ต่างกัน เช่น ชาวเขาเผ่าม้ง เผ่าเย้า จะมีเทคนิคการทำเครื่องเงินที่มีลักษณะเฉพาะตัว และเครื่องเงินของชาวเขาเหล่านี้จะมีความวิจิตรงดงามมาก แต่กระบวนการผลิตเครื่องเงินเครื่องทองของแต่ละสกุลช่างจะไม่ต่างกัน ตั้งแต่การแลลาย ขึ้นรูปของเครื่องถม หรือการรีด การดึงแผ่น การเป่าไข่ปลา ฯลฯ ของเครื่องเงินเครื่องทอง กล่าวคือสิ่งที่แยกเครื่องทองโบราณออกจากเครื่องทองทั่วไปคือเทคนิคในการผลิตนั่นเอง

นอกจากนี้ เครื่องทองโบราณแต่ละชิ้นจะต้องผลิตด้วยมือ และไม่มีการใช้เครื่องจักรช่วย เพราะต้องผลิตด้วยเทคนิคโบราณ และสมัยโบราณไม่มีเครื่องจักร การผลิตด้วยมือทำให้เครื่องทองแต่ละชิ้นมีลักษณะเฉพาะตัว เพราะแม้ช่างทองจะตั้งใจทำให้งานสองหรือสามชิ้นมีลักษณะเหมือนกันทุกประการ แต่ด้วยธรรมชาติของการผลิตสิ่งใดด้วยมือ เครื่องทองสองชิ้นย่อมมีจุดที่แตกต่างกัน ที่สำคัญกว่านั้นคือ ช่างทองแต่ละท่านมักผลิตเครื่องทองแต่ละรูปแบบออกมาไม่กี่ชิ้น โดยมากจะผลิตเพียงชิ้นเดียว ทำให้เครื่องทองแต่ละชิ้นมีลักษณะเฉพาะตัวอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้เครื่องทองโบราณแต่ละชิ้นมีความน่าหลงใหลและมีค่าอย่างแท้จริง

ณ จุดนี้ ท่านผู้อ่านอาจสงสัยว่ามีลายที่เป็นลายเฉพาะของเครื่องทองโบราณหรือไม่ ในส่วนนี้ แม้ว่าจะมีลวดลายหลายรูปแบบที่ช่างทองโบราณนิยมผลิตกัน แต่ดังที่กล่าวไปข้างต้น สิ่งที่ทำให้เครื่องทองเป็นเครื่องทองโบราณคือเทคนิคที่ใช้ในการผลิต เครื่องทองโบราณจึงสามารถมีลายที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม ช่างทองโบราณมักผลิตเครื่องทองที่มีลวดลายที่ได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ เช่น ลายพิกุล ลายตะขาบ และลายดอกบัว เป็นต้น

การที่เครื่องทองโบราณผลิตด้วยเทคนิคพิเศษของแต่ละสกุลช่างทำให้เครื่องทองโบราณแต่ละชิ้นมีความวิจิตรงดงามและมีลักษณะเฉพาะตัว แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้เครื่องทองโบราณไม่ค่อยแพร่หลายมากนักและเริ่มหายากขึ้นในปัจจุบัน ทั้งนี้ เพราะช่างทองสมัยก่อนมักบอกลูกหลานไว้ว่าให้ถ่ายทอดเทคนิคของสกุลช่างตนให้ลูกหลานของตนเท่านั้น และในสมัยปัจจุบัน ลูกหลานของครูช่างอาจไม่ได้ประกอบอาชีพช่างเช่นบิดามารดาของตน ทำให้เทคนิคเหล่านี้ตายไปพร้อมกับครูช่าง และทำให้เครื่องทองโบราณค่อย ๆ หายไปจากประเทศไทย

ปัจจุบันเครื่องทองโบราณได้รับการรักษาไม่ให้สูญหายไป โดยมีกาญจนาภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวงที่ได้รับสืบทอดเทคนิคช่างทองของสกุลช่างจากทั่วประเทศไทยที่ยังคงเหลือ และเป็นผู้ถ่ายทอดให้นักศึกษารุ่นใหม่ ๆ กาญจนาภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวงเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษาที่จัดตั้งขึ้นในพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเป็นการอนุรักษ์งานทองโบราณอันล้ำค่านี้ไว้ โดยโรงเรียนเป็นคนละหน่วยงานกับมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ กาญจนาภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวงมีลักษณะเป็นโรงเรียนอาชีวศึกษาตามข้อกำหนดของคณะกรรมการอาชีวศึกษา นักเรียนของโรงเรียนเมื่อจบไปแล้วจะได้ประกาศนียบัตรปวช. ปวส. หรือปริญญาตรี ตามหลักสูตรที่เรียน ปัจจุบันวิทยาลัยเปิดสอนอยู่สองวิชา คือ วิชาช่างทองหลวง และวิชาเครื่องประดับอัญมณี โดยจุดประสงค์ของการเปิดสอนวิชาช่างทองหลวงนั้นก็คือการอนุรักษ์ศิลปะช่างทองโบราณที่ได้กล่าวไปข้างต้นนั่นเอง

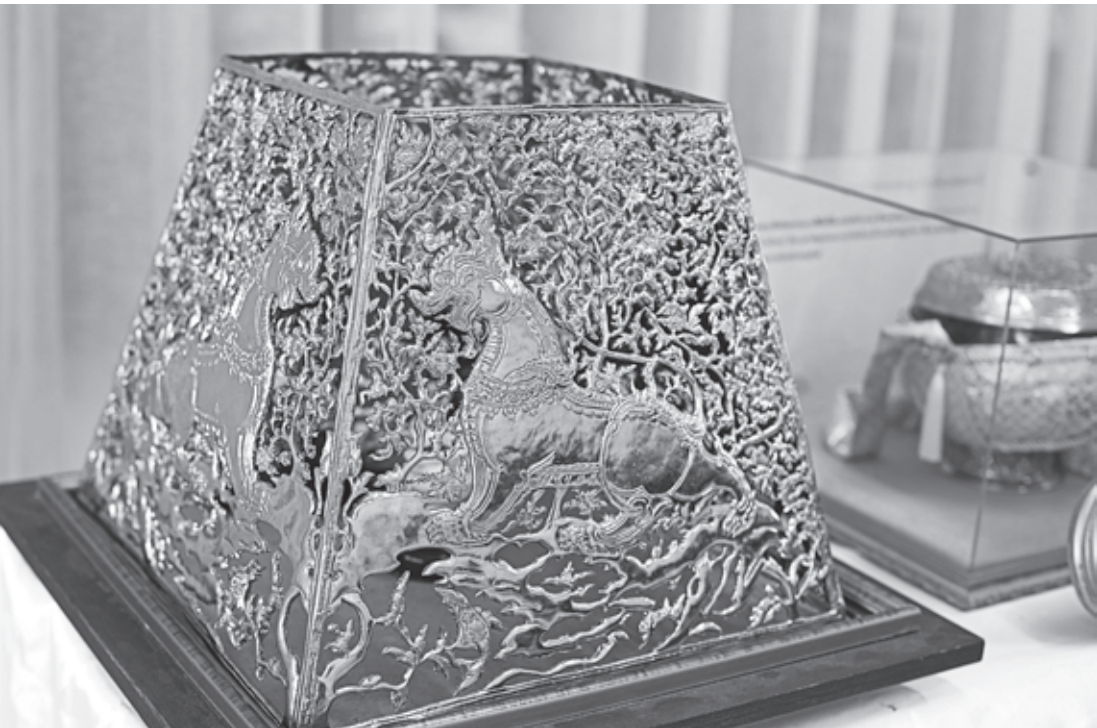

การเรียนการสอนในกาญจนาภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวงเป็นการเรียนด้วยการปฏิบัติจริง พูดง่าย ๆ คือเรียนสร้อยได้สร้อย เรียนแหวนได้แหวน ครูจะสอนให้นักเรียนทำเครื่องประดับต่าง ๆ จริง โดยใช้วัสดุจริง อย่างไรก็ตาม ในด้านวัสดุก็ต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายด้วย นักเรียนที่ยังฝึกหัดอยู่จะใช้โลหะที่มีมูลค่าน้อย และนักเรียนที่มีฝีมือแล้วจะใช้โลหะที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นมา และอาจเริ่มใช้พลอยต่าง ๆ ในส่วนนี้ ท่านครูช่างเล่าให้ฟังว่านักเรียนสมัยปัจจุบันโชคดีแล้วที่วิทยาลัยมีงบประมาณมากขึ้น สมัยก่อน ก่อนที่จะเรียนทำเครื่องประดับชนิดใด นักเรียนจะต้องเอากระป๋องนมมาตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ เพื่อใช้แทนอัญมณี อย่างไรก็ตาม การเลือกใช้วัสดุยังต้องคำนึงถึงชนิดเครื่องประดับที่เรียนด้วย เพราะเครื่องประดับบางชนิดต้องใช้โลหะและอัญมณีที่มีค่ามากจึงจะทำออกมาได้สวย

แต่ด้วยลักษณะของวิชาที่เปิดสอนและการสอนโดยการปฏิบัติจริง ทำให้วิทยาลัยสามารถรับนักเรียนได้น้อยในแต่ละรุ่น ห้องเรียนหนึ่งถ้ามีนักเรียนถึง ๒๐ คนก็นับว่าแน่นแล้ว ทำให้ไม่สามารถทำให้เครื่องทองโบราณกลับมาแพร่หลายได้อย่างรวดเร็ว แต่ก็นับเป็นการอนุรักษ์เทคนิคของสกุลช่างต่าง ๆ ไม่ให้สูญหายไป

นอกจากนี้ วิทยาลัยยังจำหน่ายเครื่องทองโบราณต่าง ๆ ในราคาที่เมื่อเทียบกับที่อื่นแล้วนับว่าไม่แพง คือคิดค่าวัตถุดิบ โดยวัตถุดิบหลัก (ทอง เงิน หรือโลหะอื่น ๆ) คิดตามน้ำหนัก และคิดค่าอัญมณีที่ใช้ประดับเครื่องทองตามจริง และบวกค่าแรงเพียงเล็กน้อย ซึ่งต่างจากร้านค้าทั่วไป ทั้งนี้เพราะวิทยาลัยเป็นโรงเรียนและมีจุดมุ่งหมายที่จะอนุรักษ์วิชาช่างทองโบราณ ไม่ได้ต้องการแสวงหากำไรมากมาย และวิทยาลัยยังรับทำเครื่องประดับตามสั่งอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นแหวนหรือสร้อยชิ้นเดียว หรือเครื่องประดับยกชุด โดยผลงานที่ผ่านมาของวิทยาลัยรวมถึงเครื่องประดับโขนของมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถด้วย แต่ด้วยข้อจำกัด

ทางจำนวนบุคลากรและภาระความรับผิดชอบของช่างทองในวิทยาลัยจึงอาจใช้เวลามากหน่อย ผู้สนใจสามารถติดต่อได้ที่กาญจนาภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวงในพระบรมมหาราชวัง (วัดพระแก้ว) ทางประตูช่องกุด ติดกับโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ

สำหรับผู้ที่สนใจเรียนวิชาช่างทองหลวง กาญจนาภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวงรับสมัครนักเรียนนักศึกษาจากบุคคลทั่วไป และในหลักสูตรเบื้องต้น ผู้สมัครไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานมาก่อนเลย อย่างไรก็ตาม ท่านครูช่างกล่าวว่าคนที่จะเรียนวิชาช่างทองหลวงแล้วประสบความสำเร็จได้ต้องมีใจรัก เพราะการผลิตเครื่องทองแต่ละชิ้นนอกจากจะต้องใช้ฝีมือแล้วยังต้องมีความอดทนและประณีต สำหรับหลักสูตรเบื้องต้นนั้น การเรียนการสอนอยู่ที่วิทยาลัยเขตศาลายา ส่วนวิทยาลัยในพระบรมมหาราชวังสอนหลักสูตรปริญญาตรีสำหรับผู้มีประสบการณ์แล้วเท่านั้น

งานทองโบราณนับเป็นมรดกอันล้ำค่าของประเทศไทยซึ่งกาญจนาภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวงมีส่วนสำคัญในการอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไปด้วยการถ่ายทอดเทคนิคงานทองโบราณให้นักเรียนรุ่นใหม่ ๆ ท่านผู้อ่านที่สนใจชมเครื่องทองโบราณสามารถเข้าชมได้ที่วิทยาลัยที่พระบรมมหาราชวัง หรือหากอยากชมความเป็นมาของเครื่องทองโบราณประกอบด้วย ก็สามารถเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์เครื่องทองของศูนย์ศิลปาชีพระหว่างประเทศได้ที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร

ภูฏาน...
ใต้อ้อมกอดหิมาลัย

เบญจาภา ทับทอง

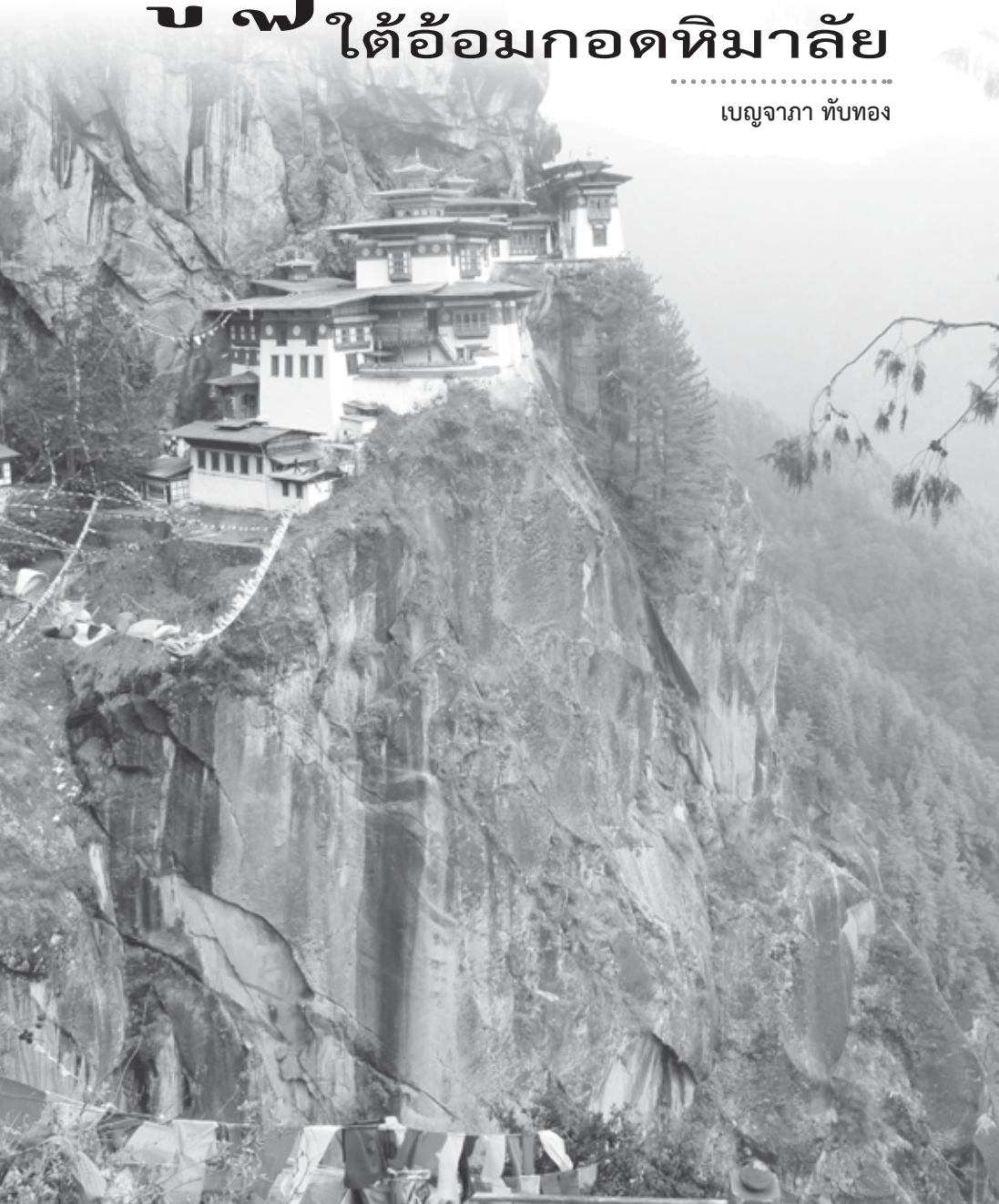

มีใครอีกหลายคนไหม ที่มีดินแดนในฝัน วาดไว้ว่า อยากไปให้ได้สักวันหนึ่ง แม้จะดูเหมือนว่าดินแดนนั้นไกลลิบ สูงเสียดฟ้าเหมือนเดินย่ำเมฆ เที่ยวไปก็ไม่ได้ง่าย เพราะเจ้าของประเทศจำกัดนักท่องเที่ยว

ดินแดนในฝันของฉัน เป็นอย่างที่ว่ามาข้างต้น รู้จักเมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว ตอนที่มีสาวชาวภูฏานมาขายผ้าทอมือแถวโรงแรมในกรุงเทพฯ ผ้าสวยทั้งสีที่สดแปลกตาทั้งที่ลาย แต่แทนที่ฉันจะได้ผ้าเรากลับคุยกันถึงเรื่องประเทศภูฏานแทน (อ่านว่า พู - ตาน) เห็นแปลกตั้งแต่ชื่อประเทศไปถึงวัฒนธรรม อีกหลายวันหลายคืนจากวันนั้น ได้ไปงานการท่องเที่ยวในกรุงเทพฯ (อีกเหมือนกัน) ได้รู้ว่าจะไปภูฏานต้องไปกับบริษัททท่องเที่ยวเท่านั้น ไม่ใช่ว่าใครต่อใครก็เดินทางไปเองได้ ประเทศนี้เขาจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อปี (๕,๐๐๐ คนต่อปี) และรายจ่ายของนักท่องเที่ยวต่อวัน (ประมาณ ๒๐๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ ต่อวัน)

หลายปีผ่านไป ฉันก็ไม่มีเวลาว่างพาตัวเองไปเที่ยวภูฏานสักทีแต่ทดอยู่ในใจทุกครั้งที่คิดถึงวันหยุดว่า เป็นประเทศที่ควรไปเยือน เพราะธรรมชาติดูแปลกตาด้วยทั้งประเทศทอดตัวอยู่ใต้อ้อมกอดหิมาลัย อาคารบ้านช่องมีสถาปัตยกรรมที่ดูจะเป็นแบบเนปาลก็ไม่ใช่ จะทิเบตก็ไม่เชิง วัฒนธรรมก็น่าสนใจด้วย ชาวภูฏานนับถือศาสนามหายานแบบตันตระสัตว์เลี้ยงประจำชาติหรือก็เป็นแพะผสมกับวัว เรียกว่า **‘ทาคิน’** แต่ไหงผู้คนที่ดูเป็นชาวบ้านและเกษตรกรกลับพูดภาษาอังกฤษคล่องกันทั้งนั้น ภาษาประจำชาติก็ชื่อแปลกชื่อภาษาซองคา แต่ยังสงสัยว่า ไม่รู้ปัจจัยอะไรต่อมิอะไร ที่หล่อหลอมประเทศให้มีวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เช่นนี้

การไปเที่ยวภูฏานในฝัน จึงเริ่มขึ้นด้วยสายการบินดรุ๊กแอร์ ชาวภูฏานเรียกประเทศตัวเองว่า **“ดรุ๊กยุล”** (แผ่นดินมังกรสายฟ้า) สายการบินที่มีธงชาติภูฏานเป็นหาง จึงมีลายเป็นรูปมังกรสีขาว พื้นส่วนบนเป็นสีเหลืองทองหมายถึงอำนาจทางอาณาจักรของพระมหากษัตริย์ ด้านล่างสีส้มหมายถึง พระพุทธศาสนา รูปมังกรเป็นสัญลักษณ์ของประเทศภูฏาน นัยว่า เป็นความบริสุทธิ์ ดวงแก้ว

ในอุ้งเล็บของมังกรแทนความมั่งคั่งและความสมบูรณ์พูนสุขของประเทศ จะไปเที่ยวภูฏาน ต้องบินด้วยสายการบินมังกรเท่านั้น ออกแต่เช้ามืด ขาไปแวะพักรับผู้โดยสารที่ธากา ประเทศบังกลาเทศ และบินตรงไปเมืองพาโรเลย สายการบินนี้มีทีเด็ด บินผ่านเขา Everest ที่ทอดตัวสูงทะลุเสียดฟ้า เห็นอยู่ลิบ ๆ ใครมาพิชิตยอดเขานี้ได้ ท่าทางจะเหมือนเดินเหยียบเมฆ แถมตอนจะลงสนามบิน ปีกเครื่องบินแทบจะเฉียดยอดเขา ลานบินหรือ ก็วางตัวพอดีในช่องเขา ลงองศาไม่ดี ไม่ได้ลงรันเวย์ แต่อาจไปแลนบนภูเขาแทน ลงมาถึงลานสนามบิน ภูเขาโอบรอบไว้หมด เห็นวิวภูเขาแล้วหายเหนื่อยสวยแปลกตาไปทุกมุม อากาศก็สดชื่น ลงปุ๊ป กล้องของใครต่อใคร ก็แชะ แชะ กดรูปกันเพียบ ลืมบอกไป ประเทศนี้สูงกว่าระดับน้ำทะเลตั้ง ๒,๐๐๐ - ๓,๐๐๐ เมตร ต้องค่อย ๆ เดินเที่ยว ห้ามรีบ และหายใจลึก ๆ ตั้งแต่ตอนลงสนามบิน มิฉะนั้น อาการไม่ชินกับความสูงอาจทำให้เหนื่อย หอบ และฟุบได้ เพราะความกดอากาศสูงส่วนใหญ่ จึงต้องค่อย ๆ เดิน ปรับตัวให้ชินกับความสูงก่อนที่จะปีนป่ายภูเขาไปเที่ยว

การไปเดินเที่ยวภูฏานทำให้รู้ว่า เป็นการเดินชมความอลังการของ Dzong (อ่านว่าซอง) เป็นส่วนใหญ่จนจำไม่ได้ว่า ซองไหนเป็นซองไหน ซองที่ว่านี้ คือ ป้อมและอาราม เป็นปราการป้องกันข้าศึก ศัตรู และเป็นศูนย์กลางการบริหารปกครองท้องที่หุบเขาแต่ละแห่งในสมัยโบราณ สร้างไว้ตามยุทธศาสตร์สำคัญ ๆ ขึ้นอยู่กับเหตุผลทางการเมือง ป้อมเป็นที่ตั้งของหน่วยงานราชการประจำเขตนั้น ๆ เป็นที่ตั้งขององค์กรสงฆ์ในนิกายดรุ๊กปะ เราเดินไปมากันหลายซอง แต่ประทับใจทุกซอง เห็นปุ๊ปก็เชื่อแล้วว่า ไฉนป้อมของภูฏานถึงสวยที่สุดในเอเชีย (ฉันว่า) ด้วยสถาปัตยกรรมที่มีกำแพงแข็งแรงแน่นหนาสูงตระหง่าน งานเครื่องไม้แกะสลักและหลังคาโปร่งลาด แผนผังของป้อมจะประกอบด้วยหอกลาง (อุตซี) ตรงกึ่งกลางลาน มีห้องที่พำนักของสงฆ์กับกองงานปกครองที่สร้างติดกำแพงอยู่โดยรอบ ป้อมเหล่านี้เป็นที่เที่ยวหลัก สวยตระการแปลกตา จนซองแห่งหนึ่งเป็นฉากหนังเรื่อง Little Buddha เลยทีเดียว แต่ถ้าพินิจให้ดี ๆ ใต้เงาสถาปัตยกรรม สะท้อนเงาการปกครองของภูฏาน ว่าศาสนจักรและอาณาจักรเป็นหนึ่งเดียว ในทุกซองที่ฉันไปเยือน ดูได้เฉพาะส่วนที่เป็นศาสนจักรเท่านั้น ชอบจริง ๆ เหมือนเราเดินย้อนกาลเวลาไปในอาณาจักรไหนสักที่ ที่ ๆ ผู้คนยังศรัทธาในศาสนาอย่างไม่มีข้อสงสัย ไม่มีสิ่งยวนใจภายนอกแบบผับ เธค หรือร้านน้ำเมาให้เขว ภูฏานเป็นที่ ๆ สายน้ำยังไหลเรื่อย ใสสะอาด ฉ่ำเย็น ฟ้ายังใสและรอยยิ้มจากความสุขอบอุ่นอยู่ในใจ

พูดถึงความสุข รัฐบาลภูฏานเขาไม่วัดผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) แต่วัดมวลรวมความสุขของประชาชนแทน (GNH) เนื่องด้วย เห็นว่าดัชนีมวลรวมเศรษฐกิจเป็นวิธีวัดของตะวันตก อิงอยู่กับวัตถุ ความฟุ่มเฟือย ความหรูหรา และการบริโภคนิยม การปกครองโดยเน้นให้ผู้คนมีความสุขน่าจะเพียงพอแล้ว การมีชีวิตอยู่บนวิถีความพอเพียงจึงเป็นสิ่งที่รัฐบาลสนับสนุน นาข้าวที่ปลิวไสว ผลผลิตที่พอเลี้ยงตัว ผู้คนมีเวลาเหลือเฟือในการทำสิ่งต่าง ๆ รัฐบาลมีนโยบายว่า ทำอย่างไรก็ได้ให้ผู้คนมีรอยยิ้มได้ตลอดทั้งปี ก็นับว่าประสบความสำเร็จยิ่งแล้ว ฉันเห็นป้ายโฆษณาการวัดมวลความสุขนี่ ตั้งแต่ที่สนามบินเลยทีเดียว แล้วดูท่า ผู้คนเห็นคล้อยตามวิธีวัดแบบนี้จริง ๆ ในสังคมเกษตรแบบภูฏาน วิธีวัดมวลความสุขแบบนี้ดูจะได้ผลและเหมาะสมที่สุด ก็เดินไปที่ไหน เห็นเขาอยู่กันด้วยรอยยิ้มถือวงล้อสวดมนต์ สวดไปเรื่อย ไม่ต้องอาศัยห้างเลยสักนิด

จากพาโร เราเดินทางไปทิมพู เมืองหลวงของภูฏาน อยู่ห่างจากสนามบินพาโร ๕๐ กิโลเมตร แต่เป็น ๕๐ กิโลเมตรที่ทรมาน ด้วยความสูง

ของประเทศประมาณ ๒,๓๕๐ เมตร (ดอยอินทนนท์ ๒,๕๖๕ เมตร) ที่นี่ไม่มีเส้นทางตรงไปไหนต่อไหน เพราะมีภูเขาขนาบตลอดเส้นทางการเดินทาง จึงต้องค่อย ๆ ขับเลียบเขาไปเรื่อย ๆ ถนนข้างหนึ่งอิงเขา อีกข้างอิงหน้าผา เป็นทางโค้งไปตลอด แล้วไม่ต้องหวังว่า จะมีห้องน้ำระหว่างทาง หรือพออาศัยพุ่มไม้ได้ ต้นไม้หลายต้นโตอยู่ตามหุบเขา ไม่อาจกระโดดได้เลย หรือไม่อย่างนั้นก็โตห่าง ๆ กัน บนที่ราบบ้างแต่ไม่มีต้นไม้ขึ้นซ้อนกัน ไม่มีบังใบให้ร่มมากนัก วิวเข้าตัวเมืองสวยนัก มีธงมนต์สีสันสดใสปักไว้ตามวัดและพื้นที่ที่ใช้สวดมนต์จนเจนตา หุบเขาทางผ่านไปทิมพูจะตัดไล่ไปตามหุบเขาลุ่มแม่น้ำทิมพูชู ผ่านภูมิประเทศที่ค่อนจะแห้งแล้ง เป็นโขดหิน หุบเขาจะค่อย ๆ ขยายออกแถว ๆ หมู่บ้านคาซาดดรั๊บชูที่มีหุบเขากีดากม แยกออกไปทางด้านข้างอีกหุบหนึ่ง พอพ้นหมู่บ้าน หุบเขาจะกลายเป็นโตรกธาร ก่อนจะเป็นหุบกว้างอีกครั้งที่นัมเซลิง ห่างจากทิมพูเพียงสิบกว่ากิโลเมตร นัมเซลิงเป็นแผ่นดินแสนสวย ด้วยป่าสนที่ขึ้นปกคลุมเนินลูกเล็ก ๆ กับหมู่บ้านขนาดใหญ่ในวงล้อมของท้องทุ่งนาที่อยู่ต่ำลงมาจากถนนเลยนัมเซลิงมาหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ใกล้ ๆ เมืองทิมพูจะทยอยปรากฏให้เห็น เช่นเดียวกับสถูปองค์ใหญ่ที่เพิ่งสร้างเสร็จไม่นาน บนทางหลวงสายนี้ มีสวนพฤกษศาสตร์บีทังกับฟาร์มวังชูตาบาของทางการตั้งอยู่เหนือทางหลวงสายเก่า จากนั้นจะตัดผ่านเขตแคมป์ดันตักที่เป็นหน่วยงานของอินเดีย มีหน้าที่บำรุงรักษาถนนสายต่าง ๆ ให้มีสภาพดีอยู่เสมอ มองลงมาจะเห็นเมืองทิมพูตั้งอยู่ในหุบเขาที่ทอดตัวในแนวเหนือ-ใต้ หลังข้ามสะพานจะมีเส้นทางแยกขึ้นไปทางเหนือ มีป้อมซิมโตคาตั้งอยู่ทางซ้ายมือ ถึงตรงนี้ ทางหลวงสายเก่าจะตัดผ่านเขตลุงเต็น ซึ่งเป็นกองบัญชาการใหญ่ของกองทัพภูฏาน เส้นทางช่วงนี้มียวดยานคับคั่ง กลางทิมพูมีแยกหนึ่ง ไม่มีไฟจราจร ใช้ป้อมตั้งกลางสี่แยก แล้วมีจราจรโบกรถแทนการใช้ไฟจราจร เก๊ไก๋ซะไม่มีระหว่างทาง ยังได้เห็นพุทธศาสนิกชนผู้มีใจตั้งมั่น สวดมนต์แบบทอดตัวจากพาโรไปทิมพู กว่าจะสวดถึง เดินทางด้วยรถยนต์ยังชั่วโมงกว่า นี่พ่อคุณ

สวดทั้งตัว ข้อศอกและหัวเข่า (ใส่สนับกันถลอก) คงเป็นวัน ๆ ทีเดียว ศรัทธาคงพาให้ถึงจุดหมายได้ในที่สุด นอกจากนี้ เรายังได้แวะเยี่ยมชมวัดตัมโชที่แปลกเพราะมีสะพานเหล็กสานทอดไปอีกฝั่ง วัดนี้สร้างโดยพระที่เดินทางมาจากทิเบตต้องการมาหาแร่เหล็ก และได้คิดค้นการทำโซ่เหล็กเป็นครั้งแรก สะพานนี้ทอดข้ามสายน้ำใสที่ไหลเชี่ยวอยู่เบื้องล่าง เวลาเดินต้องขวางเท้าเล็กน้อย เพราะลื่น สงสัยแค่ว่า เขาใช้อะไรช่วยพาดสะพานไปอีกฝั่ง ชาวหิมาลัยช่างคิดแท้ ๆ

คงทายกันไม่ออกใช่ไหม ว่าไปถึงทิมพูแล้ว เราทำอะไรกัน นอกจากกินและพักผ่อน คลายความล้าจากการตื่นเช้ามืดมาให้ทันเครื่องบิน ขอเล่าเรื่องอาหารก่อนแล้วกัน อาหารภูฏานมีลักษณะสตูว์ซะส่วนมาก ข้าวสวยมีลักษณะร่วน เม็ดสั้น อาหารดาวเด่นที่ยังคงเสิร์ฟอยู่ คือ เอม่า ดาซี่ (พริกกับชีส) ทำง่ายเลย พริกภูฏาน หอมแดงซอย น้ำมันนิดหน่อย ชีสภูฏาน เติมน้ำต้มให้ชีสละลาย ฟังดูก็น่าจะเป็นอาหารแนมกับสเต็กหรือปลาทอด แต่เปล่าเลยไว้ทานกับข้าว รสชาติเผ็ดสะบัด คนภูฏานชอบทานพริก แล้วเอม่า ดาซี่นี่มีทุกมื้อ ในตลาดสด เห็นขายแต่ชีส พริก (เม็ดเล็ก เม็ดใหญ่) ผักอื่น ๆ เช่น มะเขือเทศ กระเทียม ถั่วลันเตาฯ ส่วนอาหารประเภทสัตว์ ไม่ว่าสัตว์น้ำ สัตว์บก เห็นทีจะไม่ใช่คนภูฏานเชือดขาย เป็นบาป จึงให้คนชาติอื่นขาย ส่วนใหญ่อินเดีย บังคลาเทศหรือทิเบต มักนำเข้าซะส่วนใหญ่ เช่น ปลาแห้งที่ภูฏานแห้งจริง ๆ ชนิดแห้งแข็ง แห้งพอ ๆ กับชีสที่ทำจากนมวัวหรือจามรี ก็แปลกเล็กน้อยที่เอาชีสมาทานกับข้าว อาหารส่วนใหญ่เป็นจำพวกสตูว์ หมู เนื้อ ผัดผัก พวกใบเฟิร์น ผักกะหล่ำปลี สดมาก กรอบหวานเดียบ แม้อาหารส่วนใหญ่ออกแนวจืด ๆ แต่ดูเหมือนจะมีพริกแนมไปเสียทุกมื้อ ชาวเขาแทะพริกแบบอร่อย ไม่นิยมทานของหวาน ด้วยความสงสัย จึงไปสำรวจตลาดสดรอบหัวค่ำมีขายตั้งแต่ ผัก (ทั้งผักสดและตากแห้ง) ของกินเล่น ประเภทขนมกรุบกรอบ มันฝรั่ง (ที่อร่อยมาก) สินค้าเครื่องใช้ (ของไทยเกือบหมด ปนของอินเดีย เนปาล บังคลาเทศ) นอกนั้น เป็นร้านข้าวของเครื่องใช้ เครื่องนอน ชุดประจำชาติ ผ้าพื้นเมืองสำหรับตัดเสื้อ

เห็นภูฏานมากว่าวัน ผ่านวัดวามา ๒ - ๓ แห่ง ที่เห็นจะเหมือนกัน คือ วงล้อสวดมนต์ (Prayer Wheel) เป็นวงล้อทรงกระบอกมีแกนหมุนจารึกมนต์ไว้บนกระบอกด้วย ส่วนมากทาสีแดงและสีทอง มีบทสวดภาษาเนปาลกำกับบทที่นิยมมากคือ **"โอม มณี ปัทเม หุง"** (โอมมณีเกิดแล้วในดอกบัว) มีความหมายที่ลึกซึ้งว่า มณีแห่งดอกบัวหรือหัวใจที่เบิกบาน ใจที่สะอาด สว่าง หลุดพ้นจากเครื่องพันธนาการหลุดพ้นจากกิเลสที่ร้อยรัดให้เศร้าหมอง มณีแห่งปัญญาคือดอกบัวสว่างที่กลางใจ มณีนี้คือใจของเรา แม้จะเป็นคำสวดที่สั้นแต่เป็นบทสรรเสริญพระบริสุทธิคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหมือนกับมณีในดอกบัวบานเหนือน้ำ เมื่อหมุนกระบอกสวดมนต์ ๑ รอบถือว่าได้บุญเท่ากับสวดมนต์ ๑ จบกระบอกสวดมนต์มีหลายขนาด ตั้งแต่ขนาดใหญ่กว่าตัวคนจนถึงขนาดมือถือว่ากันว่า ผู้ที่ภาวนาพระคาถานี้อยู่เนือง ๆ ย่อมเป็นผู้ที่มีแก้วสารพัดนึกที่จะเป็นอาสนะอันวิเศษ ซึ่งจะนำพาให้ไปถึงนิพพานโลกธาตุได้ในที่สุด ดูเหมือนว่าในช่วงเช้าหรือตกเย็น อาจเป็นด้วยไม่มีสิ่งยวนใจอื่น

เช่น ห้างใหญ่ ๆ ร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด ผับ บาร์ ฯ ผู้คนตั้งแต่เด็กนักเรียน ผู้เฒ่า ผู้แก่นิยมไปสวดมนต์แถววัด นั่งนับประคำ สวดมนต์แบบใช้ทั้งกายน้อมสวด นั่งสมาธิ ทำบุญทุกวันอย่างนี้เอง ดัชนีมวลความสุขถึงสะสมเป็นบุญ คณะเราก็ทำบ้าง เจอวัดไหนก็ลงด้วย ฉันลงปุ๊ป ตาหมายวงล้อสวดมนต์ปั๊ป หมุนทุกอัน เท่าที่กำลังจะพอหมุนไหว (บางอันก็หนักเหมือนกัน) ให้ใจสงบเยือกเย็นลงบ้าง แล้วในคณะเราก็มีคุณอาจิตรกรหนุ่มน้อยลงปุ๊ป ยกสมุดวาดรูป แล้วตั้งหน้าตั้งตาวาดรูป ดุจจะบันทึกภาพลงสมุดรูปวาด ไวกว่ากดชัตเตอร์ และให้อารมณ์ศิลปินกว่ามาก

เท่าที่ไปเที่ยวมา ฉันก็พอเข้าใจว่าทำไมเขาถึงจำกัดนักท่องเที่ยวนักหนา ก็ดูแล้ว ด้วยความที่ภูฏานเป็นเมืองสงบ รักษ์สิ่งแวดล้อม ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต การจะโค่นต้นไม้ลงมาก ๆ เพื่อจะสร้างที่พัก คงไม่ใช่สิ่งที่ชาวภูฏานเห็นชอบนัก โรงแรมและที่พักจึงมีอยู่อย่างจำกัด ร้านอาหารนั้น ก็เช่นกัน ฉันคิดว่า ภูฏานยังไม่ต้องการที่จะพัฒนาประเทศเป็นเมืองอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างเต็มตัวนั่นเอง ดูเหมือนว่า การต้อนรับนักท่องเที่ยวในจำนวนจำกัดเท่าที่เป็นอยู่จะพอเหมาะกับสภาพความเป็นบ้านเรือนของภูฏานอยู่แล้ว หากใครจะมาเที่ยวก็ต้องมาเที่ยวและชมเมืองอย่างที่ภูฏานเป็น ไม่ใช่การคาดฝันว่าภูฏานจะเป็นอย่างไร หรือควรจะมีศักยภาพเพิ่มขึ้นอย่างไร

ดินแดนหิมาลัยแห่งนี้ มีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับศาสนจักรอย่างมาก ศาสนาพุทธในภูฏานดูจะเป็นนิกายที่มีความแตกต่างไปตั้งแต่รูปทรงของวัด การนุ่งห่มจีวรของพระสงฆ์ จังหวะการสวดมนต์ ที่ทำนองดูเร่งเร้า ดุจจะออกรบและใช้กงล้อหมุน (ในวัดหลายแห่ง การทำวัตรเป็นกิจเฉพาะของสงฆ์ ฆราวาสมิอาจเข้าไปแอบฟังหรือถ่ายรูปได้) การบวชหมายถึง การสละชีวิตทางโลกแล้วชั่วกาลปวสาน หากแม้นจะแต่งงาน ก็ฝึกธรรมะได้ที่บ้าน ห้ามเข้าสวดมนต์ในวัดไปค้นคว้าดู ได้ความว่า ภูฏานเป็นเพียงประเทศเดียวในโลกที่ยอมรับนับถือพุทธศาสนามหายานแบบตันตระเป็นศาสนาประจำชาติ

อย่างเป็นทางการ ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๘ ในขณะที่หุบเขาอีกหลายแห่งเพิ่งจะมายอมรับนับถือกันในศตวรรษที่ ๑๒ แล้วค่อย ๆ แพร่หลายไปจนทั่วประเทศ แนวคิดพื้นฐานของศาสนานี้ คือ การเชื่อว่ากรรมในอดีตชาติเป็นตัวกำหนดชาติภพและชีวิตในปัจจุบัน และเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้สรรพชีวิตต้องเวียนว่ายตายเกิดไปไม่มีที่สิ้นสุด บุคคลจึงควรทุ่มเทความพยายามมุ่งไปให้ถึงพระนิพพาน เพื่อปลดปล่อยให้ตนพ้นจากสังสารวัฏและทุกข์ทั้งปวง พุทธศาสนาสายมหายานและสายตันตระยอมรับนับถือเทพเจ้าและเหล่าพระโพธิสัตว์ โดยเชื่อมั่นว่าท่านเหล่านี้บรรลุธรรมแล้ว แต่ยังไม่ยอมก้าวสู่นิพพาน กลับยินดีที่จะเวียนว่ายอยู่ในห้วงสังสารวัฏต่อไปจนกว่าจะช่วยเหลือสรรพสัตว์ทั้งหลายให้พ้นห้วงทุกข์ไปได้ทั้งหมด ในส่วนของพระสงฆ์ พระที่ผ่านพิธีอุปสมบทมาเรียบร้อยแล้วเรียก เก - ลง โดยจะใช้ชีวิตอยู่ในซอง หรือวัดวาอาราม และมักถูกส่งตัวมาตั้งแต่อายุ ๕ - ๖ ขวบ เพื่อเป็นหน้าเป็นตาของครอบครัว (มิน่าเล่า ถึงเห็นเณรน้อยทั่วไปหมด) พระเหล่านี้จะได้เล่าเรียนเขียนอ่านวิชาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา (เป็นการศึกษาที่หาได้ในสมัยโบราณ) หลังจากนั้น ๓ - ๔ ปี ก็จะเปลี่ยนมาศึกษาเฉพาะสาขาตามความสามารถหรือความถนัดของแต่ละคน ปัจจุบันมีพระสงฆ์ในความอุปถัมภ์ของทางการราว ๘,๐๐๐ รูป ภายใต้การปกครอง

ของเจเค็มโป (สมเด็จพระสังฆราช) มีผู้ช่วยอยู่ ๔ ท่าน ได้แก่ โดร์จีโลเป็น (ด้านคำสอนศาสนาทั้งหมด) ดราเปโลเป็น (ด้านไวยากรณ์และอักษรศาสตร์) ยังปีโลเป็น (ด้านดนตรีและพิธีสวดมนต์) และเซนยีโลเป็น (ด้านปรัชญา) พระส่วนใหญ่เป็นพระในนิกายดรุ๊กปะ แต่พระในนิกายญิงมาปะก็มีเช่นกัน พระที่ไม่ได้อยู่ในอุปถัมภ์ของทางการ แต่มีชาวบ้านเป็นอุปัฏฐากแทน มีอยู่ราว ๓,๐๐๐ คน

ที่น่าสนใจ คือ ภูฏานมีตรุลกู หรือ รินโปเช หมายถึง นิรมาณกายของพระอริยสงฆ์สำคัญ ๆ ผู้กลับชาติมาเกิดหลายครั้งจนกลายเป็นสายวงศ์ให้สืบย้อนไปได้เหมือนลำดับวงศ์ตระกูล คำว่า ตรุลกู หมายถึง ร่างที่แบ่งภาคมาเกิด แต่เวลาเรียกขาน จะยกย่องด้วยการเรียกว่า รินโปเช แปลว่า อาจารย์ผู้เป็นที่เคารพและเทิดทูนยิ่ง ที่ภูฏาน มีอานิ (แม่ชี) อยู่น้อยมาก เพราะวัฒนธรรมภูฏานถือว่า ชีวิตในวัดวาอารามเป็นโลกของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ทั่วประเทศจึงมีแม่ชีอยู่ราว ๒๕๐ คน เท่านั้น สำนักชีทุกแห่งอยู่ภายใต้การดูแลของทางวัดและสำนักสงฆ์เสมอ แม่ชีที่อยู่ในอุปถัมภ์ของทางการมีอยู่ราว ๑๐๐ คนเท่านั้น

ถ้าจะมีใครถามว่า การเดินทางหนนี้ มีช่วงเวลาใดให้น่าจดจำที่สุดตอบได้ไม่ต้องรอ การเดินขึ้นวัดตั๊กซัง ที่แอบอิงอยู่บนหน้าผาสูงลิบ ราวกับถ้ำนกอินทรีย์ ก็ไม่ปานใช้เวลาเดินขึ้น ๓ ชั่วยาม ลงอีก ๓ - ๔ ชั่วยาม รวมแล้วราว ๑ วัน แต่เป็นความทรงจำที่คุ้มและคุ้มค่าการเดินทาง บอกไม่ถูกว่าวิวข้างบนสวยแค่ไหน เหมือนเราเป็นนกอินทรีย์ แล้วเห็นแต่วิวหน้าผา ตอนก่อนเดินมีคนบอกว่าอย่ามัวไปพะวงว่า จะเจออะไรที่ปลายทาง แต่ขอให้เพลิดเพลินกับการเดินทางระหว่างทาง จริงอย่างว่า เพราะเดิน ขึ้น ลง ด้วยจังหวะที่ต้องค่อย ๆ มิฉะนั้นจะไม่ไหวกับความกดอากาศ ด้วยไม่มีสถานพยาบาลระหว่างทางออกซิเจนกระป๋องไม่ต้องถามหา เป็นอะไรขึ้นมา มีม้ากับคนช่วยแบกลงเขาเท่านั้น เวลาจะเดินขึ้น เลือกได้ระหว่างคนกับม้า คนในคณะที่ไปด้วยกัน แม้อายุจะรวมกันเกือบเจ็ดร้อย แต่ไม่มีใครขี่ม้าขึ้นเลย กลัวม้าเลาะเล็มใบหญ้าข้างทางเราจะพลอยไหลลงผาไปเสีย ขอเล่าถึงวัดตั๊กซังหน่อยดีกว่า

วัดตั๊กซังตั้งอยู่ในหุบเขาพาโร สูง ๒,๙๕๐ เมตรเหนือระดับน้ำทะเล วัดนี้ตั้งอิงอยู่แนวผาสีดำ เป็นสถานที่แสวงบุญที่คนเลื่อมใสศรัทธากันมากที่สุดแห่งหนึ่งในเขตหิมาลัย มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์อยู่ ๑๓ แห่ง วัดแห่งนี้ถูกไฟไหม้หลายครั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๔ และ พ.ศ.๒๕๔๑ แต่ทางการได้ซ่อมแซมขึ้นใหม่ ตั๊กซัง แปลว่า รังเสือ มีที่มาจากการที่คุรุรินโปเชทรงขี่นางเสือตัวหนึ่ง

เหาะจากเมืองเค็นปาจงในแคว้นกูร์เตมายังตั๊กซัง (ชาวภูฏานเชื่อว่า นางเสือตัวนี้คือ ศักดิของท่านคุรุรินโปเชจำแลงกายมา) เข้าบำเพ็ญสมาธิอยู่ในถ้ำแห่งหนึ่งนานสามเดือน แล้วเทศนาสั่งสอนผู้คนในหุบเขาปาโรจนหันมายอมรับนับถือพุทธศาสนาโดยสำแดงกายให้เห็นในภาคคุรุโดร์จี โดรเลอันน่าสะพรึงกลัว และใช้มณฑลกาเกสะกดภูตผีปีศาจร้ายทั้งแปดจำพวกเอาไว้ในระหว่างที่ประทับอยู่ที่นั่นด้วย หลังเสด็จกลับทิเบต ท่านคุรุได้ถ่ายทอดมณฑลกาเกให้กับบรรดาศานุศิษย์ หนึ่งในนั้น คือ ท่านลังเซ็น เปยี ซิงเก ผู้เดินทางมาเจริญสมาธิบำเพ็ญญาณที่ตั๊กซังตามรอยผู้เป็นอาจารย์ในปี ค.ศ. ๘๕๓ ชาวบ้านจึงเรียกถ้ำที่ใช้บำเพ็ญสมาธิของท่านว่า เปลฟู (แปลว่าถ้ำของเปยี) หลังจากนั้นท่านลังเซ็นเปยี ซิงเก ได้เดินทางต่อไปยังเนปาลและมรณภาพลงที่นั่น เทพโดร์จีเล็กปา จึงใช้เวทมนตร์นำซากสังขารของท่านกลับมายังตั๊กซัง ปัจจุบันบรรจุอยู่ภายในสถูปกลางห้องทางด้านซ้ายมือตรงสุดปลายบันไดทางขึ้น สถูปองค์นี้ได้รับการบูรณะเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๖ และบูรณะซ้ำอีกครั้งในปี ๒๕๔๗ สถานที่สำคัญของวัดตั๊กซัง คือ ตัวถ้ำซึ่งมีประตูหุ้มแผ่นทองแดงปิดไว้ และจะเปิดให้คนเข้าชมปีละครั้งในเดือนห้า ตามปฏิทินของภูฏาน

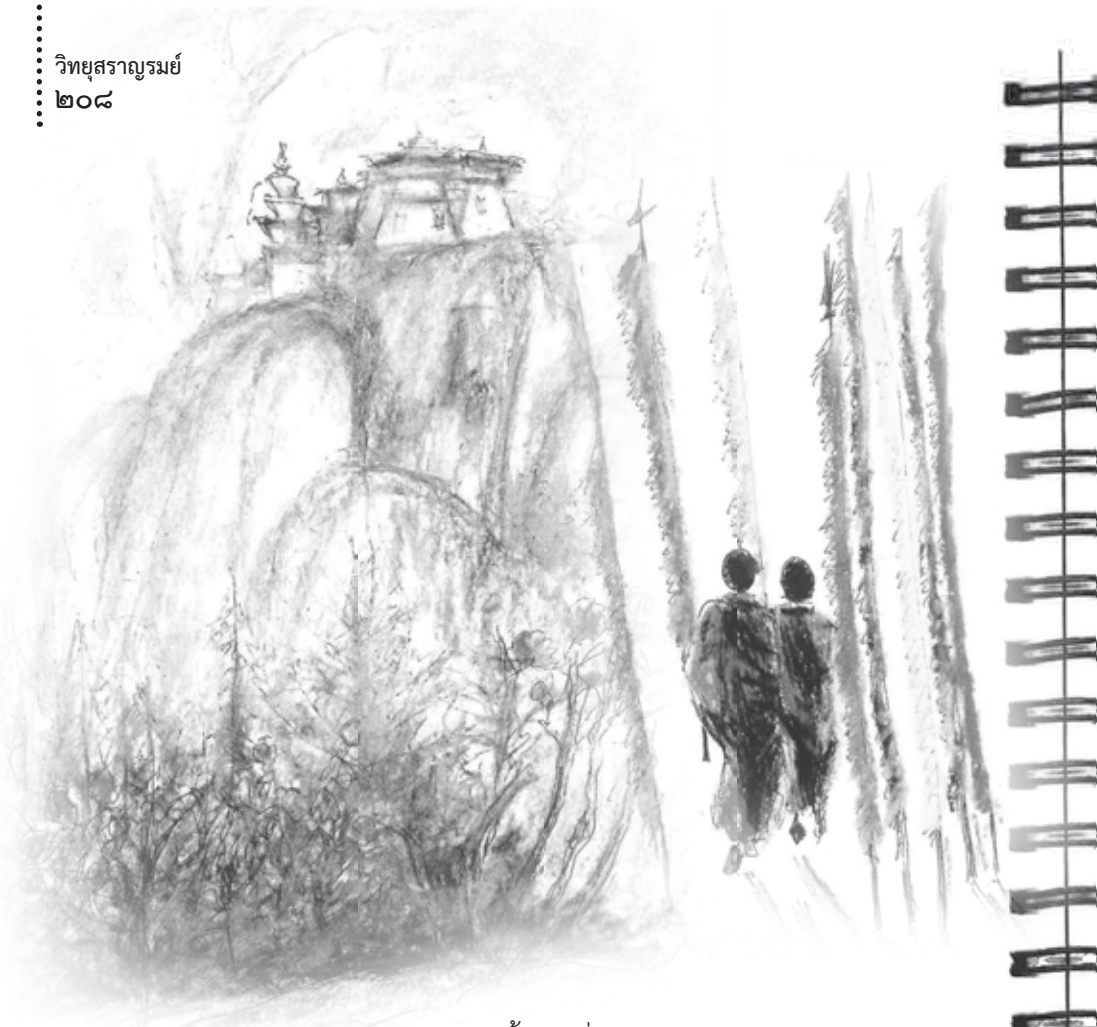

การเดินทางมักทำให้ใครอมยิ้มได้เมื่อนึกถึงเสมอ การก้าวเหยียบเมฆาบนฟ้าหิมาลัย ทำให้เห็นเวลาและธรรมชาติเป็นของมีค่า การได้เห็นดินแดนที่มีความเรียบง่ายเป็นพื้นฐาน ทำให้เราหวนนึกถึงการใช้ชีวิตที่ฟุ่มเฟือยจนเป็นความเคยชิน ภูฏานทำให้รู้จักเพื่อนชาวภูเขาและชาวคณะ ฉันวาดความทรงจำไว้บนผืนผ้าใบและภาพถ่าย แล้วถามตัวเองว่า แท้จริงแล้ว ความสุขเริงระบำอยู่บนปลายรวงข้าวที่ปลิวไหวเชิงหิมาลัย โดยมิต้องค้นหา จริงอย่างว่า นั่นเองนี่ล่ะ ภูฏาน...ใต้อ้อมกอดหิมาลัย

ปล. ขอขอบคุณอานะ ที่บรรจงปาดสีบนผืนผ้าเป็นรูปวาดแห่งความทรงจำ

ปิดท้ายบันทึก

ชอบภูฏานทุกอย่าง แม้ความสะดวกสบายยังไม่ดีนัก แต่ความน่ารักของผู้คน ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ผู้นำที่รักประชาชน เหนือความสุขของคนมากกว่าความทันสมัยทางเศรษฐกิจ เหล่านี้ทำให้เรามองคนไทยคนหนึ่งรู้สึกอบอุ่นและมีความสบายใจอยู่ในแผ่นดินภูฏาน อยากให้ภูฏานรักษาสิ่งที่ดีงามเหล่านี้เอาไว้ อย่าปล่อยให้ทุนสมัยเข้าไปทำลาย เหมือนดังประเทศไทยที่สิ้นเป็นตัวอย่างอยู่เลย

หนังสือวิทยุสราญรมย์

ISSN ๑๕๑๓-๑๐๕ X

ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๕๙ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๕๖

ที่ปรึกษา มนัสวี ศรีโสดาพล
ดุสิต เมนะพันธุ์
จักรกฤษณ์ ศรีวลี
ลินนา ตังธสิริ

นายสถานีวิทยุสราญรมย์ บัณฑิต หลิมสกุล

บรรณาธิการ เบญจาภา ทับทอง

ผู้ช่วยบรรณาธิการ ไกรวัฒ ภมรบุตร
กองลาภ ทินกร ณ อยุธยา
ชนะ เมี้ยนเจริญ

คณะผู้จัดทำ

วนิดา พหลพลพยุหเสนา, มานากรณ์ เมฆประยูรทอง, บัญชา ธิโกศรี, บุญยรัตน์ แสงทอง, ธิดารัตน์ พงศ์ไชยยง, หิรัญ สุวรรณเทศ, รัฐภัทร์ เจริญทวีรัตน์, วโรตม์ ชอินทรวงศ์, ณัชชา อนันตวิเชียร, อาภร ชาลือชัย, เบญจวรรณ คุ้มไข่น้ำ

ภาพปก หิรัญ สุวรรณเทศ

ออกแบบปกและรูปเล่ม นิวัตร สาเกทอง

ประสานงานกองบรรณาธิการ มนธีร์ กรกำแหง

พิมพ์ที่ บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

หนังสือ "วิทยุสราญรมย์" รายสามเดือน

เจ้าของ สถานีวิทยุสราญรมย์ กองวิทยุกระจายเสียง

กรมสารนิเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

ถนนศรีอยุธยา แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๖๔๓-๕๐๙๔ โทรสาร ๐-๒๖๔๓-๕๐๙๓
E-mail : radio_saranrom@mfa.go.th

รับข้อมูลข่าวสารกระทรวงการต่างประเทศได้ทาง

Website : www.mfa.go.th
Facebook : http://www.facebook.com/thaimfa
YouTube : http://www.youtube.com/user/mfathailand
วิทยุ : AM 1575 kHz
หนังสือวิทยุสราญรมย์ออนไลน์ : http://www.mfa.go.th/saranrom/th/e-book/321
ฟังวิทยุออนไลน์ : saranrom.mfa.go.th

ผังรายการของสถานีวิทยุสราญรมย์ AM ๑๕๗๕ kHZ

วัน/เวลา	๐๕.๓๐ - ๐๖.๐๐ น.	๐๖.๐๐ - ๐๗.๐๐ น.	๑๗.๓๐ - ๑๘.๐๐ น.	๑๘.๐๐ - ๑๘.๓๐ น.	๑๙.๐๐ - ๑๙.๓๐ น.	๒๒.๐๐ - ๒๒.๓๐ น.
จันทร์	สราญรมย์ ยามเช้า	รอบบ้านเรา	รักษ์สิ่งแวดล้อม	News & Views from Bangkok	ดาวดวงน้อย	วัฒนธรรมสัมพันธ์
อังคาร	รู้รอบ ปลอดภัย ก่อนไปต่างแดน	รอบบ้านเรา	เราคืออาเซียน	หน้าต่างโลกกว้าง	ดาวดวงน้อย	สาระน่ารู้งานกงสุล
พุธ	Foreign Affairs Weekly	รอบบ้านเรา	ปกิณกะสำนักราชฯ	หน้าต่างโลกกว้าง	ดาวดวงน้อย	เราคืออาเซียน
พฤหัสบดี	สุขภาพรับอรุณ	รอบบ้านเรา	Sparkling English	News & Views from Bangkok	ดาวดวงน้อย	ทันโลกกีฬา
ศุกร์	หลายคนอยากรู้ (ศาสนาอิสลาม)	รอบบ้านเรา	บัวแก้ววันนี้ (การต่างประเทศ)	หน้าต่างโลกกว้าง	ดาวดวงน้อย (โลกเยาวชน)	รู้กฎหมายสบายใจ